

ΠΟΡΙΣΜΑ

ΜΕ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ:

«ΚΑΘΟΡΙΣΜΟΣ
ΝΟΜΙΚΟΥ ΠΛΑΙΣΙΟΥ
ΓΙΑ ΤΗΝ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ
ΚΑΙ ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΣΗ
ΤΩΝ ΑΥΤΟΦΥΩΝ
ΕΔΩΔΙΜΩΝ
ΜΑΝΙΤΑΡΙΩΝ

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ
ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ
& ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης
και Τροφίμων

ΑΘΗΝΑ
ΙΟΥΛΙΟΣ 2019

ΠΟΡΙΣΜΑ

ΜΕ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ:

«ΚΑΘΟΡΙΣΜΟΣ ΝΟΜΙΚΟΥ ΠΛΑΙΣΙΟΥ ΓΙΑ ΤΗ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΚΑΙ ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΣΗ ΤΩΝ ΑΥΤΟΦΥΩΝ ΕΔΩΔΙΜΩΝ ΜΑΝΙΤΑΡΙΩΝ»

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Η ομάδα εργασίας θα ήθελε να ευχαριστήσει την Ευρωπαϊκή δράση COST FP 1203 για τα μη ξυλώδη δασικά προϊόντα <http://www.nwfps.eu/> που οργάνωσε στις 20/04/2016 στα Ιωάννινα σημαντική ευρωπαϊκή συνάντηση εργασίας με θέμα: «Mushroom (including truffles) regulating policies /Η διαχείριση των άγριων αυτοφυών μανιταριών» (βλέπε τα πρακτικά [εδώ](#) & [εδώ](#)). Η συνάντηση οργανώθηκε τοπικά από το Τμήμα Βιολογικών Εφαρμογών και Τεχνολογιών του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων με τη συνεργασία του Συλλόγου Μανιταρόφιλων Ηπείρου, του Δήμου Ζαγορίου, της Δασικής Υπηρεσίας της Αποκεντρωμένης Διοίκησης Ηπείρου-Δυτικής Μακεδονίας, του Υπουργείου Περιβάλλοντος και Ενέργειας και χορηγούς το Μουσείο Φυσικής Ιστορίας Μετεώρων και τα Μανιταροπροϊόντα Γρεβενών και χορηγό επικοινωνίας την ΕΡΤ Ιωαννίνων. Οι συζητήσεις που έγιναν εκεί μπόλιασαν την ομάδα εργασίας με ιδέες και σκέψεις για τις συζητήσεις και τις διαβουλεύσεις που ακολούθησαν. Θα πρέπει να ευχαριστήσουμε επίσης το Μουσείο Φυσικής Ιστορίας Μετεώρων και Μουσείο Μανιταριών και ιδιαίτερα τον ιδρυτή του Νικόλαο Πάλλα και την οικογένειά του για τη φιλοξενία της σχετικής συνάντησης της ομάδας στα πλαίσια της 2ης γιορτής μανιταριού που οργανώθηκε στην Καλαμπάκα στις 26-28/08/2016 και όπου η ομάδα είχε την ευκαιρία για μια εποικοδομητική συζήτηση με εκπροσώπους συλλόγων και άλλους ενδιαφερόμενους. Θα θέλαμε επίσης να ευχαριστήσουμε τους Margarida Tome, Jenny Wong και Jose Antonio Bonet καθώς στα πλαίσια του προαναφερθέντος έργου COST FP1203 ο συντονιστής Δρ. Ρήγας Τσιακίρης προσκλήθηκε στη Σλοβενία (Ljubljana, 8 - 10/3/ 2017) σε συνάντηση που συντόνισε το Ινστιτούτο Δασών της Σλοβενίας για να παρουσιάσει την εργασία με τίτλο: "*The new ministerial proposal for mushroom legislation in Greece: steps followed and what more is needed*". Επίσης ευχαριστούμε τους συντελεστές του έργου INCREDible-Innovation Networks of Cork, Resins and Edibles in the Mediterranean basin, το οποίο συντονίζει το Ευρωπαϊκό Ινστιτούτο δασών, (τμήμα Μεσογείου-EFIMED) που προσκάλεσαν μέλη της ομάδας εργασίας σε συναντήσεις στην Ισπανία (Soria και Sarrión, Teruel 19-20/6/2018) και στα Ιωάννινα (7-8/6/2019). Και τέλος ευχαριστούμε τον Παναγιώτη Δρούγα, Προϊστάμενο της Δ/σης Διαχείρισης Δασών της Γενικής Διεύθυνσης Δασών και Δασικού Περιβάλλοντος του ΥΠΕΝ για την υποστήριξη του στην ολοκλήρωση της πολυετούς αυτής προσπάθειας.

Το παρόν πόνημα αφιερώνεται:

στον συνεργάτη μας Δρ. Αντώνη Φιλιπούση δραστήριο μέλος της ερευνητικής μυκητολογικής κοινότητας της χώρας, εμπνευστή και εμπυχωτή των δράσεων της παρούσας ομάδας εργασίας, ο οποίος απεβίωσε πρόωρα χωρίς να χαρεί τους καρπούς της κοινής μας προσπάθειας

Φωτογραφία εξωφύλλου: Οι κανθαρίσκοι (*Cantharellus cibarius*) αποτελούν στην Ήπειρο ένα από τα πλέον δημοφιλή αυτοφυή εδώδιμα μανιτάρια που συλλέγεται εντατικά τόσο ερασιτεχνικά όσο και για εμπορική χρήση αφού πωλούνται φρέσκα ή αποξηραμένα στην Ελλάδα και στο εξωτερικό © Ρ. Τσιακίρης

Προτεινόμενη βιβλιογραφική αναφορά:

Τσιακίρης, Ρ., Γκόνου-Ζάγκου, Ζ., Διαμαντής, Στ., Διαμαντοπούλου, Π., Ζερβάκης, Γ., Κόκκα Ε., Κόλλιας, Ε., Κυριαζόγλου, Κ., Κωνσταντινίδης, Γ., Παππάς, Χρ., Ποδηματά, Ο., Πολέμης, Η., Στάρα, Κ., Τσιομίδου, Ε., Φιλιπούσης, Α.[†] και Χρυσαφίδης, Δ. (2019). *Πόρισμα για τον καθορισμό νομικού πλαισίου για τη διαχείριση και πιστοποίηση των αυτοφυών εδώδιμων μανιταριών της Ελλάδας*. Υπουργείο Περιβάλλοντος & Ενέργειας και Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων, Αθήνα. Σελ. 168¹

¹ Τα ονόματα των συντακτών αναφέρονται με αλφαβητική σειρά εκτός του συντονιστή σύνταξης που αναφέρεται πρώτο.

Προοίμιο

Στο πλαίσιο της παραγωγικής ανασυγκρότησης της χώρας και της ανάγκης αξιοποίησης των προτερημάτων της στην παραγωγή μοναδικών προϊόντων από τα μεσογειακά φυσικά οικοσυστήματα, **τα μη ξυλώδη δασικά προϊόντα**, όπως είναι τα αυτοφυή εδώδιμα μανιτάρια, τα αρωματικά φυτά, το μέλι και τόσα άλλα που παραδοσιακά οι ορεινές κοινότητες χρησιμοποιούσαν για αυτοκατανάλωση αποτελούν σήμερα προνομιακό πεδίο για την οικονομική τους αξιοποίηση με γνώμονα πάντα την αειφορική διαχείριση τους.

Τα ιδιαίτερα και προνομιακά αυτά πεδία οικονομικής δραστηριότητας για τη χώρα μας, όπως είναι η συλλογή, η συσκευασία, η μεταποίηση και η πώληση επίγειων μανιταριών και τρούφας μαζί με άλλα δασικά προϊόντα της ελληνικής υπαίθρου, **χρησιμοποιούν νέες επικαιροποιημένης νομοθετικής ρύθμισης** καθώς, ενώ η οικονομική τους αξία αυξάνει ραγδαία παγκοσμίως, το υφιστάμενο νομοθετικό πλαίσιο δεν καλύπτει τις σύγχρονες ανάγκες για αειφορική διαχείριση και διατήρηση της πολύτιμης βιοποικιλότητας τους. Φαίνεται μάλιστα να είναι ιδιαίτερα ανεπαρκές τόσο στην διασφάλιση της δημόσιας υγείας, όσο και της ποιότητας και της «γνησιότητάς» τους, αφού δεν υπάρχει κάποια διαδικασία ελέγχου και ιχνηλασιμότητας καθώς και πιστοποίησης της προέλευσής τους από τα μοναδικά φυσικά οικοσυστήματα της Ελλάδας.

Σε αυτήν την κατεύθυνση **αναλάβαμε ως Υπουργείο Περιβάλλοντος ήδη από το 2016 την παρούσα νομοθετική πρωτοβουλία** συστήνοντας ειδική ομάδα εργασίας με συμμετοχή τόσο των υπηρεσιακών παραγόντων των δύο συναρμόδιων υπουργείων (ΥΠΕΝ και ΥΠΑΑΤ) όπως επίσης και των σχετικών πανεπιστημιακών ιδρυμάτων, καθώς και μίας ευρύτερης συνεργαζόμενης ομάδας ειδικών επιστημόνων από διαφορετικά αλλά συναφή αντικείμενα. Ακόμη συμμετείχαν για πρώτη φορά εκπρόσωποι από την κοινωνία των πολιτών, ιδιαίτερα με τη συμμετοχή και αξιοποίηση της εξειδικευμένης εμπειρίας των μανιταροφιλικών συλλόγων, ώστε να έχουμε την βέλτιστη αποτύπωση της υφιστάμενης γνώσης.

Εύχομαι το παρόν πόρισμα **να παίξει καταλυτικό ρόλο για να ανοίξει ο δρόμος στην αειφορική αξιοποίηση των εδωδίων μανιταριών της χώρας μας** με την ορθολογική εμπορική τους διάθεση στην Ελλάδα και το εξωτερικό και την εγχώρια χρήση τους ως έναυσμα για την αύξηση της επισκεψιμότητας τόσο των φυσικών μας οικοσυστημάτων στα πλαίσια της δασικής αναψυχής όσο και των απομονωμένων ορεινών, ημιορεινών και νησιωτικών περιοχών της χώρας με ενδυνάμωση του οικοτουρισμού και ανάδειξη της ιδιαίτερης γαστρονομίας που αναπτύσσεται γύρω από τα αυτοφυή εδώδιμα μανιτάρια.

Τέως αναπληρωτής Υπουργός Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων και τέως αναπληρωτής Υπουργός Υπουργείου Περιβάλλοντος και Ενέργειας

Γιάννης Τσιρώνης

Φίλες και φίλοι,

Έχω την χαρά να προλογίσω και να χαιρετήσω το πόρισμα για το θεσμικό πλαίσιο διαχείρισης και πιστοποίησης αυτοφυών εδώδιμων μανιταριών. Είναι ιδιαίτερα σημαντική η ολοκλήρωση του πορίσματος σε μια ιδιαίτερη συγκυρία: η συλλογή και η ζήτηση για αυτοφυή εδώδιμα μανιτάρια αυξάνονται με γρήγορους ρυθμούς στην Ευρώπη και στην Ελλάδα, ενώ εντονότερη γίνεται και η ανάγκη εξασφάλισης της αειφορίας των ελληνικών δασών, ειδικά υπό το πρίσμα της κλιματικής αλλαγής.

Η αειφορία στηρίζεται στην ισορροπία ανάμεσα στην άγρια ζωή και στον άνθρωπο. Ισορροπία που αξιοποιεί τους δασικούς φυσικούς πόρους και προσδίδει εργασία και εισόδημα, ακολουθώντας τις αρχές της αειφορίας των καρπώσεων και της προστασίας των πόρων, αλλά και τα εθνικά μας ιδιαίτερα γνωρίσματα.

Στην Εθνική Στρατηγική για τα Δάση που θεσμοθετήσαμε για πρώτη φορά στην Ελλάδα δημιουργήσαμε ένα νέο πρότυπο διαχείρισης των ελληνικών δασών, το «**πρότυπο της μεσογειακής δασοπονίας**». Σε αυτό το πρότυπο τα αυτοφυή εδώδιμα μανιτάρια έχουν περίοπτη θέση, ως σημαντικό μη ξυλώδες προϊόν για την Ελλάδα.

Η **Εθνική Στρατηγική για τα Δάση** περιλαμβάνει μηχανισμούς που σχετίζονται με τη δομημένη παραγωγή και προώθηση των μη ξυλωδών προϊόντων, αλλά και τη φύλαξη και την καταπολέμηση ληστρικών φαινομένων και λαθρεμπορίου. Επιπλέον, υποστηρίζει δράσεις που σχετίζονται με την καινοτομία και την τυποποίηση στον τομέα των αυτοφυών εδώδιμων μανιταριών.

Οι νέες **προδιαγραφές για τη διαχείριση του συνόλου των δασικών οικοσυστημάτων**, θα υποστηρίζουν θεσμικά και τεχνικά την παραγωγή αυτοφυών εδώδιμων μανιταριών, αλλά και άλλων δασικών προϊόντων με σεβασμό στους τοπικούς δασικούς πόρους και τη βιοποικιλότητα.

Η στρατηγική και οι νέες προδιαγραφές εξασφαλίζουν ισχυρά εργαλεία ανάπτυξης και προστασίας για τα ελληνικά δάση. Το παρόν πόρισμα θα είναι ένα χρήσιμο εγχειρίδιο και στήριγμα σε αυτή την προοπτική.

Σωκράτης Φάμελλος

Αναπληρωτής Υπουργός Περιβάλλοντος και Ενέργειας

Αγαπητές/οι φίλες και φίλοι

Η ανάδειξη και η διασφάλιση της αειφορικής χρήσης των προϊόντων των ελληνικών δασών, που έχουν **υψηλή προστιθέμενη αξία**, αποτελεί την μοναδική προοπτική ορθολογικής αξιοποίησης τους, δεδομένης της μικρής έκτασης της χώρας μας. Κάτι τέτοιο έχει πολλαπλά οφέλη για την ελληνική ύπαιθρο που μαστιάζεται από την εγκατάλειψη. Βλέπουμε όμως με ιδιαίτερη αισιοδοξία κάποιους νέους να αναζητούν και να στρέφονται σε καινοτόμες δράσεις, μία από τις οποίες είναι η αξιοποίηση των εδωδιμων μανιταριών, που αποτελεί ήδη σημαντικό οικονομικό πεδίο δραστηριότητας στο εξωτερικό.

Την ανάγκη αυτή καλύπτει το παρόν πόρισμα που εκπόνησαν εξειδικευμένοι επιστήμονες στο ιδιαίτερο αυτό αντικείμενο καθώς και πολλοί ακόμη από ένα μεγάλο και διαφορετικό εύρος επαγγελματικής ενασχόλησης, όπως υπηρεσιακοί παράγοντες από διαφορετικά υπουργεία και αντικείμενα, αλλά και πολίτες με πάθος και πολυετή εμπειρία στο θέμα. **Το παρόν πόρισμα αποτελεί το προϊόν μιας μοναδικής τριετούς ομαδικής προσπάθειας** ώστε να καταγραφούν, να συγκεραστούν και να συντεθούν οι διαφορετικές προσεγγίσεις με την βοήθεια ειδικών από το εξωτερικό με τους οποίους η ομάδα εργασίας συνεργάστηκε.

Η δημόσια διαβούλευση που έγινε σε πολλές φάσεις προετοιμασίας του πορίσματος φαίνεται να είχε σημαντική επίδραση στην εξέλιξη της συγγραφής του αλλά και των συμπερασμάτων του. Όταν για παράδειγμα περιοχές της Ισπανίας δέχονται ήδη εκατομμύρια τουρίστες που συρρέουν για να περπατήσουν, να μαζέψουν και να γευτούν τις ιδιαίτερες μαγειρικές απολαύσεις της κουζίνας των μανιταριών, ενώ η κατά κεφαλήν ωφέλεια των τοπικών κοινοτήτων ανέρχεται σε αρκετές χιλιάδες ευρώ, είναι προφανές ότι χρειάζεται να στηρίξουμε αυτήν την δραστηριότητα και στην Ελλάδα. Χρειάζεται όμως από τώρα να θέσουμε κανόνες ώστε να προστατεύσουμε τα πολύτιμα ορεινά οικοσυστήματά, προκειμένου να μην υποβαθμιστούν, καθώς σε μεγάλο βαθμό έχουν εγκαταλειφθεί από άλλες ανθρώπινες δραστηριότητες.

Είναι ξεκάθαρο ότι **οι προτάσεις του παρόντος πορίσματος χρειάζεται να υλοποιηθούν άμεσα και αρχικά πιλοτικά σε επιλεγμένες περιοχές** για να έχουμε γρήγορα τα πρώτα απτά συμπεράσματα υλοποίησης. Το επόμενο βήμα θα είναι να προχωρήσει η πολιτική ηγεσία, με την αποδοχή της τοπικής κοινωνίας, στην πλήρη νομοθέτηση της αδειοδοτικής διαδικασίας για την συλλογή και αξιοποίηση του προϊόντος, αλλά και να προστατέψει την δημόσια υγεία, βοηθώντας παράλληλα τους φίλους και κατοίκους της ορεινής Ελλάδας να απολαύσουν ακόμη μία διάσταση της αξιοποίησης του δασικού πλούτου της χώρας.

Γιώργος Δημαράς

Υφυπουργός Περιβάλλοντος και Ενέργειας

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Το παρόν πόρισμα αποτελεί το προϊόν μιας προσπάθειας πολλών χρόνων, τόσο της επιστημονικής κοινότητας όσο και των ερασιτεχνών φίλων των μανιταριών, που βλέποντας την εκπληκτική ποικιλότητα των οργανισμών αυτών στα φυσικά οικοσυστήματα της χώρας προέτρεψαν, εδώ και πολλά χρόνια είναι αλήθεια, την Πολιτεία για την καταγραφή, προστασία και αειφορική διαχείρισή τους. Αν και το θέμα έμεινε για χρόνια στο περιθώριο της συζήτησης για την προστασία και αξιοποίηση της βιοποικιλότητας της χώρας μας, ιδιαίτερα την τελευταία δεκαετία ένα όλο και μεγαλύτερο πλήθος κόσμου εντάχθηκε ενεργά και αποτελεί σήμερα μια δραστήρια «μανιταροφιλική» κοινότητα που ταυτόχρονα με την αναζήτηση και καταγραφή των μανιταριών συνδυάζει την αναψυχή στα δασικά οικοσυστήματα, τη γαστρονομία, τον ορεινό τουρισμό και τις πολιτιστικές εκδηλώσεις.

Το φαινόμενο της «μανιταροφιλίας» έχει λάβει μεγάλες διαστάσεις, με χιλιάδες συμμετέχοντες, τόσο στην Ελλάδα, όσο και στις υπόλοιπες χώρες της Ευρώπης και ιδιαίτερα τις Μεσογειακές, όπου μάλιστα σε κάποιες περιοχές π.χ. στην Καταλονία, προσελκύει εκατομμύρια επισκέπτες κάθε έτος. Ταυτόχρονα, εκατοντάδες είναι πλέον τα καταγεγραμμένα προϊόντα στην Ελλάδα που εμπεριέχουν αυτοφυή εδώδιμα μανιτάρια, προωθούνται στο εμπόριο και φαίνεται να προτιμώνται από τους καταναλωτές ως μία τροφή υψηλής διατροφικής αξίας, προερχόμενη απευθείας από την ελληνική φύση και εκτός από «ξεχωριστή», «ιδιαίτερη» και «νόστιμη» είναι και «αμόλυντη», «φυσική» και τελικά «περιβαλλοντικά φιλική». Οι τρούφες, τα καισαρικά, οι βωλίτες και οι κανθαρίσκοι² αποκτούν λοιπόν όλο και περισσότερους φίλους, ενώ ταυτόχρονα απουσιάζει ένα σύγχρονο νομοθετικό πλαίσιο για την διασφάλιση της αειφορικής διαχείρισής τους, με αποτέλεσμα κάποιες φορές την ληστρική συλλογή τους για εμπορικούς σκοπούς.

Εδώ και μία δεκαετία δημιουργήθηκε η πρώτη ομάδα εργασίας για την καταγραφή των προβλημάτων αλλά και των απαραίτητων επικαιροποιημένων νομοθετικών ρυθμίσεων σχετικά με τη συλλογή, την αειφορική διαχείριση και την εμπορία των αυτοφυών εδωδιμων μανιταριών. Στο θέμα όμως δεν είχε δοθεί η απαραίτητη προσοχή από την Πολιτεία, δεδομένης της ανυπαρξίας σοβαρής κοινωνικής πίεσης αλλά και της δεδομένης πεποίθησης για τη μικρή οικονομική αξία των μανιταριών στη συμβολή τους στην εθνική οικονομία. Το τοπίο αυτό άλλαξε άρδην τα τελευταία χρόνια με την ανακάλυψη μεγάλων ποσοτήτων διαφόρων ειδών τρούφας και της εμπορίας τους δια μέσου του διαδικτύου, την αύξηση των εκπομπών γαστρονομίας στην ελληνική τηλεόραση, καθώς και της ραγδαίας αύξησης των «μανιταροφιλικών» συλλόγων με τους χιλιάδες συμμετέχοντες στις εκδηλώσεις τους σε κάθε γωνιά της χώρας.

Αρχικά το Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων και αργότερα το Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας λόγω αρμοδιότητας ειδικότερα στα θέματα προστασίας και διαχείρισης των δασών και των δασικών οικοσυστημάτων, ανέλαβαν την πρωτοβουλία για τη σύσταση της παρούσας ομάδας εργασίας που διευρύνθηκε στη συνέχεια με μία μεγάλη ομάδα ειδικών επιστημόνων, υπηρεσιακούς παράγοντες, καθώς και ερασιτέχνες φίλους των μανιταριών ως εκπροσώπων της κοινωνίας των πολιτών.

² Τα κοινά ελληνικά ονόματα των ειδών ακολουθούν την ονοματολογία που προτείνεται στο: Διαμαντής, Στ. (1992). Τα μανιτάρια της Ελλάδος.

Η επιλογή της σύνθεσης της ομάδας εργασίας έγινε με σκοπό την πληρέστερη καταγραφή απόψεων και ιδεών ώστε το τελικό πόρισμα να δίνει μία ευρύτητα προτεινόμενων λύσεων σε χρονίζοντα θέματα, για τα οποία μάλιστα δεν υπάρχει ανάλογο προηγούμενο στην Ελλάδα, ικανοποιώντας στο μέτρο του δυνατού, τις προσδοκίες όλων των πλευρών. Έτσι το παρόν πόρισμα ευχόμαστε να αποτελέσει έναυσμα και οδηγό για τον ανάλογο εκσυγχρονισμό της περιβαλλοντικής και ειδικότερα της δασικής νομοθεσίας στην κατεύθυνση προστασίας, αξιοποίησης και αειφορικής διαχείρισης όλων των μη ξυλωδών δασικών προϊόντων που παράγονται στην χώρα και για τα οποία η Ελλάδα έχει ένα συγκριτικό πλεονέκτημα λόγω της γεωγραφικής θέσης, της ποικιλότητας και της καλής κατάστασης διατήρησης της πλειονότητας των φυσικών οικοσυστημάτων της.

Ευελπιστούμε ότι το αποτέλεσμα θα αποτελέσει άμεσα τον καταλύτη για την πρώτη πιλοτική εφαρμογή των προτάσεων μας στο πλαίσιο των δράσεων του πρότυπου της «Μεσογειακής Δασοπονίας» όπως αυτή περιγράφεται στην νέα Εθνική Στρατηγική για τα Δάση (Ε.Σ.Δ.) και την ταυτόχρονη υλοποίηση των απαραίτητων νομοθετικών πρωτοβουλιών ώστε τα επίγεια και υπόγεια αυτοφυή εδώδιμαμανιτάρια να πάρουν την περίοπτη θέση που τους αξίζει ως πολύτιμος φυσικός πόρος που χρειάζεται να απογραφεί, να προστατευθεί και να αξιοποιηθεί αειφορικά ώστε να διασφαλιστεί για τις επόμενες γενεές.

Ο συντονιστής της ομάδας εργασίας

Δρ. Τσιακίρης Ρήγας

Εικόνα 1. Αμανίτης του Καίσαρα (*Amanita caesarea*) ένα από τα ομορφότερα αλλά και πλέον περιζήτητα αυτοφυή εδώδιμαμανιτάρια της χώρας μας ©Κωνσταντίνιδης Γιώργος

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

Περίληψη	11
Summary	12
ΚΕΦΑΛΑΙΟ I	13
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	13
1. ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΚΑΙ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΟΥ ΕΡΓΟΥ	16
2. ΣΚΟΠΙΜΟΤΗΤΑ ΤΟΥ ΠΟΡΙΣΜΑΤΟΣ	17
3. ΠΑΡΑΜΕΤΡΟΙ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΟΥ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΥ ΤΟΥ ΠΟΡΙΣΜΑΤΟΣ	17
ΚΕΦΑΛΑΙΟ II	20
ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ ΤΗΣ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ, ΣΥΛΛΟΓΗΣ, ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΣΗΣ ΚΑΙ ΕΜΠΟΡΙΑΣ ΤΩΝ Α.Ε.Μ.	20
ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΚΑΙ ΔΙΕΘΝΩΣ	20
1. ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΟ ΕΘΝΙΚΟ ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΟ ΚΑΙ ΘΕΣΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ	20
2. ΣΥΝΟΠΤΙΚΟΣ ΠΙΝΑΚΑΣ ΤΩΝ ΔΙΑΤΑΞΕΩΝ ΤΟΥ ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΟΥ ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΟΥ ΠΛΑΙΣΙΟΥ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΤΩΝ Α.Ε.Μ. ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ	22
3. Το Εθνικό Θεσμικό Πλαίσιο για τη Βιοποικιλότητα και προβλήματα εφαρμογής αναφορικά με τους Α.Ε.Μ.	24
4. ΝΟΜΟΙ ΚΑΙ ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΙ ΓΙΑ ΤΗ ΣΥΛΛΟΓΗ ΚΑΙ ΤΟ ΕΜΠΟΡΙΟ Α.Ε.Μ. ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ ΚΑΙ ΣΕ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟ ΕΠΙΠΕΔΟ	27
4.1. Η νομοθεσία για τα αυτοφυή εδώδιμα μανιτάρια (Α.Ε.Μ.) στην Ευρώπη	27
4.2. Ενδεικτικές περιπτώσεις νομοθετικών ρυθμίσεων για Α.Ε.Μ. σε ευρωπαϊκές χώρες	30
4.3. Ενδεικτικές περιπτώσεις από τη νομοθεσία στις ΗΠΑ και άλλες χώρες εκτός Ευρώπης	35
5. ΣΥΝΟΨΗ: ΠΟΙΕΣ ΑΡΧΕΣ ΧΡΕΙΑΖΟΝΤΑΙ ΝΑ ΙΣΧΥΣΟΥΝ ΣΤΗ ΧΩΡΑ ΜΑΣ;	38
ΚΕΦΑΛΑΙΟ III	39
ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΗ ΠΑΡΟΥΣΑΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΚΑΙ ΠΡΟΥΠΟΘΕΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΕΙΦΟΡΙΚΗ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΤΩΝ Α.Ε.Μ. ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ	39
1. Η ΠΟΙΚΙΛΟΤΗΤΑ ΤΩΝ ΜΑΚΡΟΜΥΚΗΤΩΝ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ	39
1.1. Ιδιαιτερότητες των μακρομυκήτων στη μελέτη και καταγραφή τους	39
1.2. Σύνομο ιστορικό της καταγραφής των μακρομυκήτων στην Ελλάδα	40
1.3. Σχέδιο Δράσης για την καταγραφή της βιοποικιλότητας των μακρομυκήτων στην Ελλάδα	45
2. ΠΕΡΙΟΧΕΣ ΚΑΙ ΕΙΔΗ ΣΥΛΛΟΓΗΣ Α.Ε.Μ.	47
2.1. Είδη αυτοφυών εδώδιμων μανιταριών (Α.Ε.Μ.) που συλλέγονται για ιδία κατανάλωση ή για εμπορία σε διάφορες περιοχές της Ελλάδας	47
2.1.1. Μακεδονία - Θράκη	47
2.1.2. Ήπειρος	47
2.1.3. Θεσσαλία	48
2.1.4. Στερεά Ελλάδα	48
2.1.5. Πελοπόννησος (Νότια Ελλάδα)	48
2.1.6. Νησιά Ιονίου	49
2.1.7. Νησιά ανατολικού Αιγαίου	49
2.1.8. Κυκλάδες	49
2.1.9. Κρήτη	49
2.1.10. Δωδεκάνησα (Νοτιοανατολικό Αιγαίο)	50
2.2 Τα δημοφιλέστερα Α.Ε.Μ. στην Ελλάδα	51
2.3 Σχέδιο Δράσης για την συστηματική καταγραφή των Α.Ε.Μ. στην Ελλάδα	55
3. ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΕΘΝΙΚΗΣ ΒΑΣΗΣ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ ΓΙΑ ΤΑ Α.Ε.Μ.	56
3.1. Γενικά	56
3.2. Η δομή της Βάσης Δεδομένων	56
3.3. Συνεργαζόμενες Βάσεις Δεδομένων (Β.Δ.)	57
3.4. Η σύγχρονη τεχνολογία στην υπηρεσία της βάσης δεδομένων	58
3.5. Άλλες Πληροφορίες	59
3.6. Καταχώρηση στοιχείων στη Βάση Δεδομένων	59
3.7. Στοιχεία και πληροφορίες που δύναται να παρέχει η βάση δεδομένων	60
3.8 Σχέδιο Δράσης για την δημιουργία της Βάσης Δεδομένων Α.Ε.Μ.	60
4. ΕΚΤΙΜΗΣΗ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΤΙΚΩΝ ΠΑΡΑΜΕΤΡΩΝ ΣΕ ΔΑΣΗ ΚΑΙ ΦΥΣΙΚΑ ΟΙΚΟΣΥΣΤΗΜΑΤΑ	62
4.1 Εκτίμηση παραγωγικότητας Α.Ε.Μ. σε δάση και φυσικά οικοσυστήματα	62
β. Γενικές αρχές μεθοδολογίας	63
4.3. Σχέδιο Δράσης εκτίμησης παραγωγικότητας Α.Ε.Μ. στην Ελλάδα	69

5. ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΕΠΙΤΕΛΙΚΟΥ ΟΡΓΑΝΟΥ ΣΤΗ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΤΩΝ ΑΥΤΟΦΥΩΝ ΜΑΚΡΟΜΥΚΗΤΩΝ.....	70
5.1. Συγκρότηση εθνικού οργάνου διαχείρισης μακρομυκήτων με την επωνυμία: «Εθνικός Φορέας Διαχείρισης Αυτοφυών Μακρομυκήτων (ΕΦΔΑΜ)».....	70
5.2. Ο ρόλος του ΕΦΔΑΜ	70
5.3. ΕΦΔΑΜ: Οριστική καταχώριση στοιχείων στη βάση δεδομένων	71
5.4. Πανεπιστημιακά ιδρύματα - εισαγωγή του αντικειμένου των αυτοφυών μακρομυκήτων στην εκπαίδευση	72
5.5. Σχέδιο Δράσης ταυτοποίησης Α.Ε.Μ., δημιουργία και λειτουργία του ΕΦΤΑΜ.....	73
6. ΠΡΟΤΑΣΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΣΥΛΛΕΚΤΩΝ ΚΑΙ ΕΛΕΓΚΤΩΝ-ΤΑΥΤΟΠΟΙΗΤΩΝ	74
6.1. Γενικά-υφιστάμενη κατάσταση.....	74
6.2. Μεθοδολογία υλοποίησης εκπαιδεύσεων και αδειοδότησης.....	75
6.2.1. Αδειοδότηση συλλεκτών Α.Ε.Μ., έκδοση κάρτας συλλέκτη	75
6.2.2. Εκπαίδευση για ερασιτέχνες συλλέκτες («μανιταρόφιλους»).....	76
6.2.3. Εκπαίδευση σε επαγγελματίες συλλέκτες.....	77
6.3. Πρακτική εφαρμογή πιστοποίησης συλλεκτών Α.Ε.Μ.	78
6.4. Εκπαίδευση ελεγκτών (ή ταυτοποιητών)	79
6.5. Υλοποίηση εκπαιδεύσεων.....	81
6.6. Ενδεικτικοί φορείς επιμόρφωσης-εκπαιδευτές	83
6.7. Ατομικές ανάγκες κατοίκων παραδασόβιων περιοχών και ενημέρωση	84
6.8. Βιωσιμότητα του προτεινόμενου συστήματος	84
6.9. Σχέδιο Δράσης για την εκπαίδευση συλλεκτών και ελεγκτών (ή ταυτοποιητών).....	85
7. ΑΔΕΙΟΔΟΤΗΣΗ ΣΥΛΛΟΓΗΣ ΚΑΙ ΑΠΟΛΗΨΗΣ Α.Ε.Μ.	86
7.1. Προαπαιτούμενες ρυθμίσεις.....	86
7.2. Άδεια συλλογής και απόληψης Α.Ε.Μ.....	87
7.3. Δικαιούχοι αδειών συλλογής	88
7.3.1. Άδειες συλλεκτών εμπορικού σκοπού.....	88
7.3.2. Άδειες ερασιτεχνών συλλεκτών (μανιταρόφιλων)	89
7.3.3. Εγκρίσεις για Ατομικές Ανάγκες Κατοίκων (ατελείς και άνευ αδείας).....	90
7.4. Προϋποθέσεις	90
7.5. Πιλοτική εφαρμογή των συστημάτων διαχείρισης- ταυτοποίησης Α.Ε.Μ.	90
7.6. Σχέδιο Δράσης αδειοδότησης, συλλογής και απόληψης Α.Ε.Μ.....	92
8. ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΚΑΙ ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΣΗΣ Α.Ε.Μ.....	93
8.1 Πιστοποίηση της αειφορικής διαχείρισης των Ελληνικών δασών & των προϊόντων προερχόμενα από δασικά οικοσυστήματα (ξύλου και μη ξυλωδών προϊόντων)	93
8.2 Σημερινή κατάσταση	97
8.3 Ο Ευρωπαϊκός Κανονισμός για τη Ξυλεία - EUTR.....	98
8.4 Διαδικασία Πιστοποίησης Αγροτικών Προϊόντων	100
8.5 Δηλητηριάσεις από μανιτάρια και μέτρα αποφυγής από την Πολιτεία	102
8.5 Προτεινόμενο Εθνικό Σύστημα Πιστοποίησης Α.Ε.Μ.	104
8.6 Σχέδιο Δράσης ολοκληρωμένο σύστημα διαχείρισης και πιστοποίησης Α.Ε.Μ	106
ΚΕΦΑΛΑΙΟ IV	107
Α. ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΜΑΚΡΟΜΥΚΗΤΩΝ	107
1. ΓΕΝΙΚΑ.....	107
2. ΔΙΑΤΙΜΗΣΗ ΔΑΣΙΚΩΝ ΠΡΟΙΟΝΤΩΝ ΚΑΙ Α.Ε.Μ	107
3. ΠΡΟΤΑΣΗ ΣΥΝΤΑΞΗΣ ΕΚΘΕΣΗΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΚΑΙ ΑΠΟΛΗΨΗΣ Α.Ε.Μ	108
4. ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΤΩΝ Α.Ε.Μ. ΚΑΙ ΤΩΝ ΒΙΟΤΟΠΩΝ ΤΟΥΣ	109
5. ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΣ ΠΑΡΑΜΕΤΡΩΝ ΣΥΛΛΟΓΗΣ Α.Ε.Μ. ΚΑΙ ΑΕΙΦΟΡΙΚΗ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ	110
5.1. Συνθήκες και εποχές συλλογής	111
5.2. Μέθοδοι και κανόνες συλλογής και ταυτοποίησης των ειδών	112
5.3. Χωροθέτηση και περιορισμοί περιοχών συλλογής.....	115
5.4. Κανόνες και περιορισμοί συλλογής (μέγεθος, είδος και συνολική βιομάζα)	116
5.5. Καταμέτρηση και παραλαβή των συλλεχθέντων Α.Ε.Μ.....	118
5.6. Πρόταση ασφαλούς μεταφοράς και αποθήκευσης των καταμετρημένων Α.Ε.Μ	120
5.7. Προστασία των καρποσωμάτων, άλλες χρήσεις των περιοχών συλλογής	120
6. ΚΑΝΟΝΕΣ ΠΟΥ ΧΡΕΙΑΖΕΤΑΙ ΝΑ ΔΙΕΠΟΥΝ ΤΗ ΣΥΛΛΟΓΗ ΥΠΟΓΕΙΩΝ Α.Ε.Μ. (ΤΡΟΥΦΕΣ)	122
7. ΕΞΕΤΑΣΗ ΠΟΙΝΙΚΩΝ ΕΥΘΥΝΩΝ - ΚΥΡΩΣΕΩΝ.....	124
8. ΝΟΜΙΚΟ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΤΙΚΟ ΠΛΑΝΟ	124

9. ΠΡΟΕΤΟΙΜΑΣΙΑ ΦΑΚΕΛΟΥ ΚΑΙ ΥΠΟΒΟΛΗ ΑΙΤΗΣΗΣ ΓΙΑ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ.....	125
I. Από τα μέτρα του ΠΑΑ 2014-2020 μπορούν να αποτελέσουν χρηματοδοτικά εργαλεία τα εξής:	
.....	125
II. Ερευνητικά προγράμματα και χρηματοδοτική στήριξη	125
III. Πόροι ερευνητικών προγραμμάτων	125
B. ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΗΣ ΟΡΓΑΝΩΜΕΝΗΣ ΜΑΝΙΤΑΡΟΦΙΛΙΚΗΣ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑΣ	127
1. Αδειοδότηση συλλεκτών και ταυτοποιητών Α.Ε.Μ.	130
1.1. Αδειοδότηση ερασιτεχνών συλλεκτών Α.Ε.Μ	130
1.2. Αδειοδότηση και Πιστοποίηση επαγγελματιών συλλεκτών Α.Ε.Μ.....	130
1.3. Εξαίρεση υπερηλίκων και ευκαιριακών συλλεκτών Α.Ε.Μ.	131
1.4. Αδειοδότηση και Πιστοποίηση επαγγελματιών ταυτοποιητών Α.Ε.Μ.	131
2. Θέσπιση συστήματος προστασίας του ταυτοποιητή μέσω πιστοποίησης της συγκεκριμένης ποσότητας (παρτίδας) αυτοφύων μανιταριών που έχει ελεγχθεί	132
3. Κατάλογος εδώδιμων και εμπορεύσιμων μανιταριών	132
4. Κόκκινος Κατάλογος σπάνιων ειδών	132
5. Μητρώο συλλέκτη	132
6. Απαγορεύσεις	133
7. Ελεγκτές εφαρμογής νόμων	133
8. Εισαγωγή μανιταρογνωσίας στην α/θμια και β/θμια εκπαίδευση	134
9. Έρευνα	134
10. Επικαιροποίηση	135
Γ. ΣΥΝΟΨΗ-ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	136
ΚΕΦΑΛΑΙΟ V.....	137
ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΕΙΣ	137
ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΟΣ ΣΥΝΟΛΙΚΟΣ ΠΙΝΑΚΑΣ ΣΧΕΔΙΟΥ ΔΡΑΣΕΩΝ ΓΙΑ ΤΑ ΑΥΤΟΦΥΗ ΕΔΩΔΙΜΑ ΜΑΝΙΤΑΡΙΑ ΚΑΙ ΤΟΥΣ ΜΑΚΡΟΜΥΚΗΤΕΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ.....	137
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΑΝΑΦΟΡΕΣ	141
A. Βιβλιογραφικές αναφορές στα ελληνικά	141
B. Ξενόγλωσσες βιβλιογραφικές αναφορές	143
ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ	150
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ I.....	151
ΔΗΜΟΣΙΑ ΔΙΑΒΟΥΛΕΥΣΗ-ΓΕΝΙΚΕΣ ΕΝΝΟΙΕΣ, ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΣΤΑ Α.Ε.Μ.	151
1.1. Γενικά	151
1.2. Πιλοτική εφαρμογή της δημόσιας διαβούλευσης για την αλλαγή των πρακτικών συλλογής των Α.Ε.Μ.	156
1.3. Ενδιαφερόμενο κοινό για την εκπαιδευτική διαδικασία της πιστοποίησης συλλεκτών Α.Ε.Μ.	156
1.4. Εμπλεκόμενοι φορείς που ενδιαφέρονται για τη συλλογή των Α.Ε.Μ.....	157
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ II.....	160
Ενδεικτικά παραδείγματα νομοθεσίας	160
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ III.....	161
Συναντήσεις και δημόσια διαβούλευση του πορίσματος	161
1.1. Πρόγραμμα συνάντησης COST-Ιωαννίνων	161
1.2. Πρόγραμμα Εκδηλώσεων Καλαμπάκας 2016	162
1.3. Συνάντηση Γρεβενών	163
1.4. 10 ^η Ηπειρώτικη Γιορτή Μανιταριού	164
1 5. Συναντήσεις “Incredible”, αριστερά στην Ισπανία (2018) & δεξιά στην Ελλάδα (7-8/6/2019).....	165
1.6. Ενδεικτικά αποσπάσματα από άρθρα στα Μ.Μ.Ε.....	166
ΟΜΑΔΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΚΑΙ ΣΥΝΤΑΞΗΣ ΠΟΡΙΣΜΑΤΟΣ	167

Περίληψη

Η ανάγκη σύγχρονης νομοθετικής ρύθμισης της αειφορικής διαχείρισης, συλλογής, ταυτοποίησης, πιστοποίησης και διάθεσης των Αυτοφυών Εδώδιμων Μανιταριών (Α.Ε.Μ.) της χώρας που προέρχονται από δασικά ή άλλα φυσικά οικοσυστήματα, ως πολύτιμου φυσικού πόρου ο οποίος τα τελευταία χρόνια έχει αποκτήσει εξέχουσα οικονομική, γαστρονομική και οικοτουριστική σημασία, αποτέλεσε το έναυσμα για τη συγκρότηση σχετικής Ομάδας Εργασίας (ΟΕ) από εμπειρογνώμονες μετά από πρωτοβουλία των δύο συναρμόδιων Υπουργείων (ΥΠΕΝ και ΥΠΑΑΤ). Αντικείμενο της ήταν η σύνταξη του παρόντος πορίσματος, όπου μετά από την ανασκόπηση και αξιολόγηση της σχετικής εθνικής και ευρωπαϊκής νομοθεσίας και τη διερεύνηση ομοιοτήτων, διαφορών, αποκλίσεων ή κενών έχει σκοπό τη διατύπωση πιθανών νέων νομοθετικών ρυθμίσεων για την αναγκαία επικαιροποίηση της σχετικής υπάρχουσας δασικής, αγροτικής και εμπορικής νομοθεσίας.

Το πόρισμα αναφέρεται δομημένα ανά κεφάλαιο στη βιοποικιλότητα των μακρομυκήτων της χώρας που παράγουν αυτοφυή εδώδιμα μανιτάρια (Α.Ε.Μ.), τις διαφορές στην συλλεκτική τους αξία στα διάφορα γεωγραφικά της διαμερίσματα και καταλήγει προτείνοντας καταλόγους εδώδιμων μανιταριών (π.χ. ορίζοντας 33 είδη εμπορικού, 69 είδη ερασιτεχνικού ενδιαφέροντος και 8 είδη που πρέπει να προστατευθούν με νόμο λόγω σπανιότητας) όπως και εκείνων που είναι τοξικά (ή δηλητηριώδη) και θα πρέπει να δοθεί ιδιαίτερη έμφαση στην ορθή ταυτοποίησή τους. Αναφέρεται η ανάγκη καταγραφής και έρευνας της ποικιλότητας των Α.Ε.Μ., της καταχώρησης των σχετικών αποτελεσμάτων σε μία ολοκληρωμένη Βάση Δεδομένων (ΒΔ) που θα αποτελεί το εργαλείο διαχείρισης διαφανών διαδικασιών για τις αρμόδιες υπηρεσίες, τους φορείς που εμπλέκονται και τους πολίτες. Σημειώνεται η ανάγκη προσδιορισμού της παραγωγικότητας των δασικών και άλλων φυσικών οικοσυστημάτων που θα αποτελέσει τη βάση για την αειφορική μελλοντική τους διαχείριση και την προστασία της βιοποικιλότητας. Προτείνονται συγκεκριμένες διαδικασίες εκπαίδευσης των ταυτοποιητών και των συλλεκτών (ερασιτεχνών και εμπορικού σκοπού). Οι προτεινόμενες διαδικασίες ελέγχου, αδειοδότησης, συλλογής, πιστοποίησης και ιχνηλασιμότητας του προϊόντος θα προσδώσει σ' αυτό την πιστοποιημένη έγκριση διακίνησης του φυσικού προϊόντος από τη διαδικασία παραγωγής στην αλυσίδα της διάθεσης και της αγοράς. Σε παραρτήματα περιγράφονται οι χρηματοδοτικές δυνατότητες υλοποίησης διαφόρων δράσεων και πιλοτικών εφαρμογών μέχρι την πλήρη εφαρμογή του νέου προτεινόμενου νομοθετικού πλαισίου. Δύο είναι οι απαραίτητες επόμενες ενέργειες για τη δημιουργία και εφαρμογή του νέου νομικού πλαισίου για την αειφορική διαχείριση των εδώδιμων μανιταριών:

- 1) η ευρύτερη διαβούλευση του πορίσματος με τις διάφορες συναφείς με το αντικείμενο ομάδες (νομικοί των σχετικών υπουργείων, έμποροι του κλάδου των αγροτικών προϊόντων, σύλλογοι «μανιταρόφιλων», δασικοί συνεταιρισμοί, ΟΤΑ α' και β' βαθμού, πανεπιστημιακή κοινότητα καθώς και υπηρεσιακούς παράγοντες ειδικότερα στις αποκεντρωμένες δασικές υπηρεσίες της χώρας)
- 2) η πιλοτική εφαρμογή των δράσεων που προτείνονται (π.χ. για τον προσδιορισμό της ποικιλότητας των μανιταριών σε διάφορα οικοσυστήματα της Ελλάδας) στη διαχείριση, συλλογή, μεταφορά, εκπαίδευση, ταυτοποίηση και σήμανση των προϊόντων αυτοφυών εδώδιμων μανιταριών ώστε να δοκιμαστούν στην πράξη οι προτεινόμενες ρυθμίσεις, να καταγραφούν πιθανά προβλήματα ή αστοχίες και να μειωθούν πιθανές γραφειοκρατικές διαδικασίες ώστε, χωρίς να επιβραδύνονται οι διαδικασίες ελέγχου, να αξιοποιείται το προϊόν ταχύτερα, αξιόπιστα και αειφορικά.

Summary

Wild edible mushrooms are a valuable natural resource which has gained prominent economic, gastronomic and ecotouristic importance in recent years in Greece. The need for the development of a new/updated legislative regulation for the collection, certification and trade of Wild Edible Mushroom (WEMs) in Greece has triggered the establishment of a working group after an initiative taken by the Ministry of Environment and Energy, and the Ministry of Rural Development and Food. The objective of the working group was to draft a special report reviewing and evaluating European and national legislation and investigating possible similarities, differences or gaps in order to formulate new regulations which are necessary for updating relevant existing forest, rural and commercial legislation.

The report is structured in chapters, starting with the diversity of WEMs in Greece, the differences in their value to local people due to different regional picking habits and concludes by suggesting a national list of edible mushrooms (e.g. by proposing 33 species of commercial use, 69 species of amateur interest and 8 species to be legally protected). Those that are toxic or poisonous should also be listed and special emphasis should be given in their proper identification. Moreover, reference is made to the necessity of inventorying, studying and cataloguing the diversity of WEMs in an integrated database, and the need for research on mushroom productivity in natural ecosystems which should form the basis for their future sustainable management. Furthermore, the report proposes specific training procedures for collectors (amateurs and those collecting mushrooms for commercial purpose) and investigators, inspection procedures, licensing issues and traceability procedures to be approved and subsequently lead to the certification of “local, wild, natural and healthy” products. A special “wild forest product” label would be established and attached on WEMs in order to proceed as such to the market chain. Lastly, it describes in annexes the financing possibilities for implementing various pilot actions until the full implementation of the proposed new legislative framework takes place.

The creation and implementation of a new legal framework for the sustainable management of WEMs should include the following steps, which are considered essential:

1. the wide discussion of the report proposals with various interest/stakeholder groups (traders and those involved in marketing of agricultural/forest products, mushroom associations and societies, forest cooperatives, municipalities and relevant ministries, academia and government officials, especially the decentralized Forestry Services of the country).
2. the pilot implementation of the actions proposed in management, collection, transportation, identification, education, certification, and marking of mushroom products to test in practice, the various arrangements proposed, identify potential problems or failures and reduce potential bureaucratic procedures that, without slowing down control procedures, exploit the product rapidly, reliably and sustainably.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ι³

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Τα τελευταία χρόνια παρατηρείται και στην Ελλάδα μια σημαντική αύξηση της **ζήτησης αυτοφύων εδώδιμων μανιταριών⁴** (στο εξής Α.Ε.Μ.), τόσο από κατοίκους της υπαίθρου, όσο και από **ερασιτέχνες συλλέκτες καθώς και εμπόρους** που τα προωθούν στην ελληνική και τη διεθνή αγορά. Η προμήθειά τους είναι σχετικά ελεύθερη και η συλλογή τους γίνεται απευθείας από τα φυσικά οικοσυστήματα της χώρας. Μέχρι σήμερα δεν υφίσταται όμως ένα πλήρες και σύγχρονο νομοθετικό πλαίσιο ρύθμισης του τρόπου συλλογής και προώθησής τους στο εμπόριο και του ελέγχου τους για την προάσπιση της δημόσιας υγείας, βασισμένων σε επιστημονική τεκμηρίωση που να αφορά στην ορθή αναγνώριση των ειδών, στην καταγραφή των θέσεων ανάπτυξης, στον χρόνο και στη διάρκεια εμφάνισης κάθε είδους και κυρίως στις ποσότητες παραγωγής Α.Ε.Μ. των ελληνικών οικοσυστημάτων.

Μέχρι σήμερα στο πλαίσιο της ανάγκης για διατήρηση και προστασία της βιοποικιλότητας της χώρας, της διασφάλισης της καλής κατάστασης των ειδών και των οικοτόπων – κατ' εφαρμογή των Κοινοτικών Οδηγιών 92/43/ΕΚ και 2009/147/ΕΚ - αλλά και της εθνικής νομοθεσίας, έχει γίνει σημαντική και συστηματική μελέτη της πανίδας, χλωρίδας και των οικοτόπων της χώρας, χωρίς όμως αυτό να έχει υλοποιηθεί για τους μύκητες, καθώς αυτοί δεν περιλαμβάνονται στα είδη της σχετικής οδηγίας (92/43/ΕΚ). Εντούτοις στον Ν. 3937/2011 (ΦΕΚ Β 60) εμμέσως πλην σαφώς περιλαμβάνονται και οι μύκητες στη γενικότερη αναφορά στο Άρθρο 2, παρ.1⁵. Εξάλλου ως βασικά εργαλεία για τη διαχείρισης της βιοποικιλότητας σύμφωνα με το άρθρο 17 του Ν. 3937/2011 παρ. 3^α και 3^β είναι η Εθνική Στρατηγική για τη Βιοποικιλότητα (Ε.Σ.Β.) και το αναλυτικό σχέδιο δράσης αυτής (που επικαιροποιείται ανά πενταετία) και η Εθνική Απογραφή Βιοποικιλότητας (ανά δεκαετία). Στην Εθνική Απογραφή Βιοποικιλότητας περιλαμβάνονται κατ' ελάχιστο η κατάσταση διατήρησης των ειδών των οδηγιών 92/43 και 147/2009 **αλλά αυτό δεν εξαιρεί επ' ουδενί και άλλα είδη οργανισμών**. Τέτοια θα μπορούσαν να είναι οι μύκητες και ειδικότερα τα είδη μακρομυκήτων που παράγουν αυτοφυή εδώδιμα μανιτάρια (Α.Ε.Μ.), αφού απογραφή της βιοποικιλότητας γι' αυτό το βασίλειο των οργανισμών δεν έχει γίνει ενδελεχώς και συστηματικά μέχρι σήμερα σε όλη την χώρα, παρόλη την θεμελιώδη σημασία τους για τη λειτουργία των οικοσυστημάτων, μία σοβαρή παράλειψη η οποία έχει υπογραμμιστεί και σε ευρωπαϊκό επίπεδο από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο για την Προστασία των Μυκήτων (Ławrynowicz & Perini 2013).

³Υπεύθυνη σύνταξης: **Κόκκα Ευαγγελία**

⁴ Στο εξής και για τις ανάγκες του παρόντος πορίσματος ώστε να υπάρχει ομοιογενής ορολογία τα «**φαγώσιμα μανιτάρια**» θα χρησιμοποιείται ο όρος «**Αυτοφυή Εδώδιμα Μανιτάρια**» και σε σύντμηση «**Α.Ε.Μ.**» ενώ για όλα τα υπόλοιπα είδη που παράγουν εμφανή καρπωσώματα αντί του γενικό «**μανιτάρια**» θα χρησιμοποιηθεί ο όρος «**μακρομύκητες**».

⁵ Η παρ. 1 του Άρθρου 2 του Ν. 3937/2011 αναφέρει ότι: «Βιολογική ποικιλότητα ή βιοποικιλότητα είναι η ποικιλία των ζώντων οργανισμών πάσης προελεύσεως, περιλαμβανομένων μεταξύ άλλων, των χερσαίων θαλασσιών και άλλων υδατικών οικοσυστημάτων και οικολογικών συμπλεγμάτων, των οποίων αποτελούν μέρος...»

Κατά συνέπεια απουσιάζουν οι επίσημοι εθνικοί κατάλογοι αυτοφυών μακρομυκήτων (εδώδιμων, δηλητηριωδών και απειλούμενων ειδών), έτσι ώστε να καταστεί δυνατή η λήψη αντίστοιχων μέτρων προστασίας, αφενός της βιοποικιλότητας με τη διασφάλιση της αειφορικής χρήσης των οικοσυστημάτων όπου αυτά εμφανίζονται και αφετέρου των καταναλωτών (βλέπε Χάρτη 1).

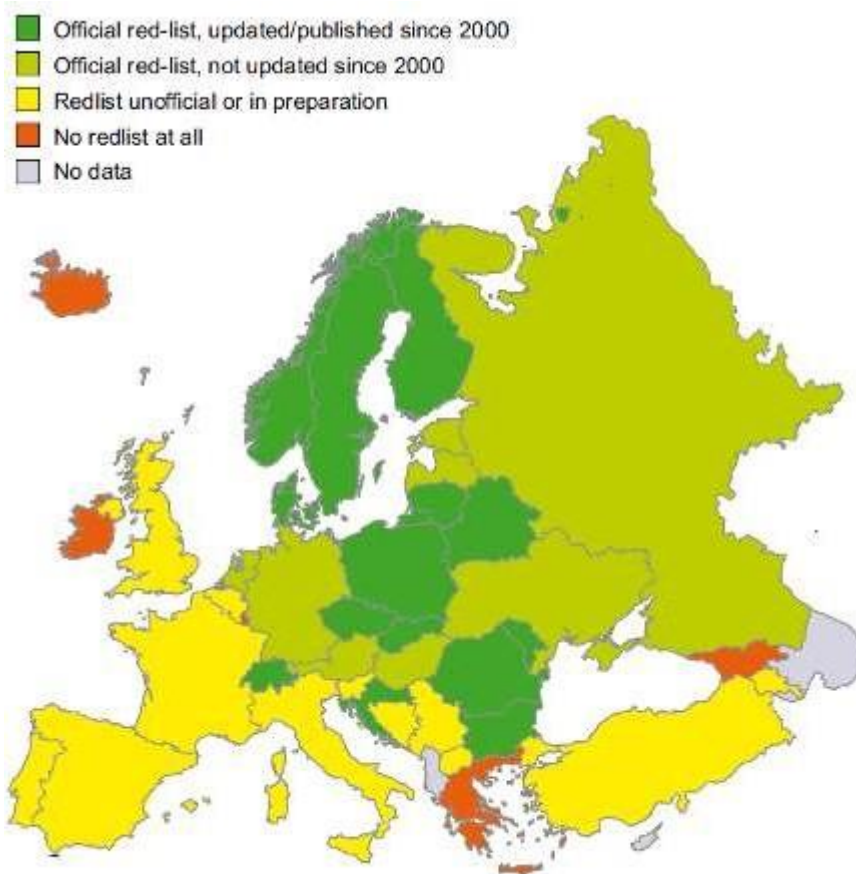

Figure 6. Red-lists of macrofungi in Europe and their status.

Χάρτης 1: Χάρτης της Ευρώπης στον οποίο με κόκκινο χρώμα εμφανίζονται οι χώρες εκείνες, - ανάμεσα τους και η Ελλάδα, - που δεν έχουν συντάξει Κόκκινο Κατάλογο Απειλούμενων Ειδών Μυκήτων (Senn-Irlet *et al.* 2007)

Οι ελάχιστες ποσότητες Α.Ε.Μ., που καρπώνονται νόμιμα από τα δασικά οικοσυστήματα πραγματοποιούνται σύμφωνα με τις υφιστάμενες διατάξεις της Δασικής Νομοθεσίας οι οποίες αφορούν τις δευτερεύουσες καρπώσεις των δασών. Οι οδηγίες για την εφαρμογή αυτών των διατάξεων αποτελούν ένα γενικό πλαίσιο καθοδήγησης των περιφερειακών Δασικών Υπηρεσιών, οι οποίες **ρυθμίζουν σε τοπικό επίπεδο τις ιδιαίτερες ανάγκες τους με Δασικές Αστυνομικές Διατάξεις (ΔΑΔ)**. Σήμερα οι ποσότητες των εμπορεύσιμων Α.Ε.Μ. που καρπώνονται νόμιμα, αποφέρουν μηδαμινή πρόσοδο στον κρατικό προϋπολογισμό, αφού μεγάλες ποσότητες εμπορεύσιμων Α.Ε.Μ. που συλλέγονται στα δασικά οικοσυστήματα της χώρας προωθούνται στην κατανάλωση

χωρίς να ακολουθούνται οι ισχύουσες διαδικασίες, ενώ υπάρχουν πληροφορίες ότι αρκετές ποσότητες εξάγονται και εκτός συνόρων.

Η ΓΔΔ & ΔΠ (Γενική Διεύθυνση Δασών και Δασικού Περιβάλλοντος) του ΥΠΕΝ που είναι η αρμόδια υπηρεσία για την εφαρμογή της δασικής πολιτικής σε ότι αφορά τη διαχείριση των δασικών και φυσικών οικοσυστημάτων στη χώρα, **δεν έχει εκδώσει μέχρι σήμερα** εξειδικευμένες τεχνικές οδηγίες και **προδιαγραφές συλλογής** των μακρομυκήτων εφόσον δεν υπήρχε μέχρι τώρα τέτοια αναγκαιότητα. Έτσι ο τρόπος συλλογής των Α.Ε.Μ. **ακολουθεί την τοπική παράδοση** χωρίς να είναι γνωστό αν αυτός ο τρόπος συλλογής τους είναι ο κατάλληλος, εάν θέτει σε κίνδυνο τους πληθυσμούς τους και τη λειτουργία των φυσικών οικοσυστημάτων όπου αυτά αναπτύσσονται, ούτε εάν υπάρχει υπερκάρπωση και έχει υποβαθμιστεί ο φυσικός χώρος ευδοκίμησης μετά από τη χρόνια συλλογή τους.

Επιπλέον **όσον αφορά τις προστατευόμενες περιοχές** που διέπονται από ειδικά καθεστώτα προστασίας της βιοποικιλότητας ανάλογα με την κατηγορία τους, τόσο οι Δασικές Αρχές όσο και οι Φορείς Διαχείρισης αυτών που έχουν την αρμοδιότητα εφαρμογής τους, **δεν υλοποιούν ακόμη σχετικά σχέδια δράσης** αλλά ούτε υπάρχουν επεξεργασμένα στατιστικά στοιχεία για παραβάσεις που αφορούν τη συλλογή και προστασία των μακρομυκήτων. Γενικά οι θέσεις απ' όπου συλλέγονται Α.Ε.Μ. δεν καταγράφονται από κανέναν φορέα και **οι μόνοι που τις γνωρίζουν είναι οι μανιταροσυλλέκτες**. Ωστόσο, συχνά επικρατεί έντονη μυστικότητα μεταξύ τους για τις θέσεις αυτές, όπως αναφέρουν ντόπιοι κάτοικοι οι οποίοι και τα χρησιμοποιούν κυρίως για αυτοκατανάλωση.

Σε **πανευρωπαϊκό και παγκόσμιο επίπεδο** οι ρυθμίσεις θεμάτων που αφορούν τη χρήση και εμπορία οργανισμών καθώς και των παρεμβάσεων στο φυσικό περιβάλλον, υπακούουν και προσαρμόζονται στις ανάγκες διαφόρων εθνικών ή διεθνών συμβάσεων ή δεσμεύσεων. Η διεθνής προστασία όλων των οργανισμών θεσμοθετήθηκε αρχικά με την σύμβαση του ΟΗΕ για τη Βιοποικιλότητα (UN Convention on Biological Diversity ή «**Σύμβαση του Ρίο**») και συμπληρώθηκε πρόσφατα με το «**πρωτόκολλο της Ναγκόγια**» για την πρόσβαση στους γενετικούς πόρους και τον δίκαιο και ισότιμο καταμερισμό των ωφελειών που απορρέουν από τη χρησιμοποίησή τους με έμφαση στις τοπικές κοινωνίες, ενώ για το διεθνές εμπόριο άγριων ειδών πανίδας και χλωρίδας που απειλούνται με εξαφάνιση ισχύει η **συνθήκη CITES**. Αντίστοιχα βρίσκεται σε ισχύ η «**Σύμβαση της Βέρνης**» για τη διατήρηση της άγριας ζωής και του φυσικού περιβάλλοντος της Ευρώπης, ενώ εντός ΕΕ **έχει θεσμοθετηθεί και το πανευρωπαϊκό δίκτυο προστασίας των ειδών και των ενδιαιτημάτων τους** (δίκτυο Natura 2000 που καλύπτει 27,2% της ελληνικής χερσαίας έκτασης), ενώ με τη «Σύμβαση του Άαρχους» κατοχυρώνονται συγκεκριμένα δικαιώματα πρόσβασης του πολίτη σε πληροφορίες του περιβάλλοντος τις οποίες κατέχουν οι Δημόσιες Αρχές.

1. ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΚΑΙ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΟΥ ΕΡΓΟΥ

Έχει παρέλθει ήδη μία δεκαετία από την πρώτη προσπάθεια ολοκληρωμένης προσέγγισης του θέματος της αειφορικής διαχείρισης των Α.Ε.Μ. με την διατύπωση μιας σύγχρονης σχετικής νομοθετικής πρότασης που συντάχθηκε το 2007 αρχικά με τίτλο «Μελέτη για τον καθορισμό παραμέτρων πιστοποίησης των αυτοφυών εδώδιμων μανιταριών» για την συγγραφή της οποίας συνεργάστηκαν ερευνητές από τον AGROCERT-Ο.Π.Ε.ΓΕ.Π. και το ΕΘ.Ι.ΑΓ.Ε με τη συνδρομή της Αναπτυξιακής Εταιρείας Δήμου Γρεβενών.

Έκτοτε και δεδομένου ότι η υλοποίηση των προτάσεων εκείνων δεν πραγματοποιήθηκε ενώ η εμπορία και η διακίνηση των Α.Ε.Μ. και των προϊόντων τους συνεχίζεται αυξητικά, επιχειρήθηκε το έτος 2015 από το Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων η εκ νέου συγκρότηση αντίστοιχης ομάδας εργασίας. Επειδή όμως η διαχείριση των Α.Ε.Μ. στα φυσικά οικοσυστήματα είναι αρμοδιότητα της Δασικής Υπηρεσίας η προσπάθεια αυτή δεν τελεσφόρησε. Έτσι με νέα πρωτοβουλία του Αναπληρωτή Υπουργού Περιβάλλοντος και Ενέργειας (ΥΠΕΝ) κ. Γιάννη Τσιρώνη ορίστηκε εκ νέου η Ομάδα Εργασίας (ΟΕ) με την με αριθμό 34089/06-07-2016 (ΑΔΑ:6ΟΡ04653Π8-Γ2Ρ) Υπουργική Απόφασή του, της οποίας το έργο ήταν να συντάξει πόρισμα που θα καθορίσει το νομοθετικό πλαίσιο για τη διαχείριση και πιστοποίηση των Αυτοφυών Εδώδιμων Μανιταριών της Ελλάδας. Ο όγκος εργασίας και το περιορισμένο χρονικό διάστημα δημιούργησαν την ανάγκη για ανανέωση του χρόνου ολοκλήρωσης σύνταξης του πορίσματος που πραγματοποιήθηκε με την με αριθμό 61046/15-12-2016 Υπουργική Απόφαση (Υ.Α.) (ΑΔΑ:6Λ6Ν4653Π8-1ΔΓ) Υπουργική Απόφαση του νέου Αναπληρωτή ΥΠΕΝ κ. Σωκράτη Φάμελλου.

Η ομάδα εργασίας (ΟΕ) είναι 9μελής, στελεχωμένη κυρίως με εξειδικευμένους επιστήμονες μυκητολόγους (κυρίως δασολόγοι και γεωπόνοι), ενώ έγινε προσπάθεια για διεπιστημονική προσέγγιση του θέματος και έτσι προσκλήθηκαν επιπλέον ειδικοί επιστήμονες από άλλα γνωστικά αντικείμενα, καθώς και εκπρόσωποι της κοινωνίας των πολιτών. Οι τελευταίοι υποστήριξαν το έργο της ΟΕ τόσο με την συμμετοχή τους στις συναντήσεις εργασίας όσο και συμβάλλοντας με κείμενα στη συγγραφή του πορίσματος. Λόγω δυσκολίας μετακίνησης όλων των μελών της ομάδας (μόνο τα 2/3 των μελών της έχουν έδρα εργασίας την Αθήνα), η ΟΕ συνεδρίασε σε ολομέλεια πέντε (5) φορές και φιλοξενήθηκε κυρίως στο Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας, αλλά στις τελευταίες της συναντήσεις και στο Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων, ενώ οι περισσότερες εργασίες της υλοποιήθηκαν κυρίως διαδικτυακά. Επιπλέον κάποια μέλη της ΟΕ συναντήθηκαν σε δύο (2) συσκέψεις προετοιμασίας, μία στα πλαίσια ευρωπαϊκής συνάντησης εργασίας με θέμα την ανασκόπηση της διαχείρισης των αυτοφυών μακρομυκήτων στην Ευρώπη, που πραγματοποιήθηκε στα Ιωάννινα τον Απρίλιο του 2016 (Δράση COST FP 1203) και μία δεύτερη στα περιθώρια της τοπικής «2ης Γιορτής Μανιταριού στην Καλαμπάκα» τον Αύγουστο του ίδιου χρόνου.

Η λειτουργία της ομάδας εργασίας ακολούθησε την αρχή της συναίνεσης και της ομοφωνίας, ενώ η σύνταξη του πορίσματος έγινε μετά από σχολιασμό και συγκερασμό όλων των αρχικών κειμένων που κατατέθηκαν ώστε να υπάρξει η μέγιστη δυνατή σύγκλιση απόψεων, με εργασία κατανεμημένη αρχικά σε μικρότερες υποομάδες και συνολική ανασκόπηση και επιμέλεια των τελικών κειμένων από όλους τους συμμετέχοντες. Σε κάθε κεφάλαιο υπάρχει υποσημείωση για τον αρχικό υπεύθυνο σύνταξης του, ενώ την συνολική επιμέλεια ανέλαβε στο τελικό κείμενο όλη η ομάδα εργασίας από κοινού.

2. ΣΚΟΠΙΜΟΤΗΤΑ ΤΟΥ ΠΟΡΙΣΜΑΤΟΣ⁶

Η θεσμοθέτηση της ορθολογικής διαχείρισης του φυσικού προϊόντος «μανιτάρι» με αειφορικό τρόπο στην Ελλάδα θα συμβάλλει:

- Στην καταγραφή, αειφορική διαχείριση, αναβάθμιση και προστασία του δασικού και φυσικού περιβάλλοντος και των φυσικών αποθεμάτων του.
- Στην καταγραφή, ανάδειξη, προστασία και διατήρηση της βιοποικιλότητας των μακρομυκήτων.
- Στη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας και ενδυνάμωση της τοπικής οικονομίας, ιδιαίτερα στις μειονεκτικές, ακριτικές και απομονωμένες ορεινές περιοχές.
- Στην άσκηση φιλοπεριβαλλοντικής πολιτικής και στη θετική ανταπόκριση της τοπικής κοινωνίας και των πολιτών σε θέματα περιβάλλοντος.
- Στην αποτελεσματικότητα της συνεργασίας της δημόσιας διοίκησης και της εθελοντικής προσφοράς των πολιτών.

3. ΠΑΡΑΜΕΤΡΟΙ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΟΥ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΥ ΤΟΥ ΠΟΡΙΣΜΑΤΟΣ⁷

Η συλλογή των Α.Ε.Μ. ως δραστηριότητα αφορά διάφορες κοινωνικές ομάδες πληθυσμού όπως είναι οι κάτοικοι παραδασόβιων περιοχών, οι σύλλογοι των μανιταρόφιλων οι εταιρείες εμπορίας Α.Ε.Μ. και οι ερασιτέχνες συλλέκτες.

- **Οι λόγιοι** που ασχολούνται οι παραπάνω εμπλεκόμενοι με τη συλλογή Α.Ε.Μ. μπορούν να ομαδοποιηθούν με βάση το σκοπό που τα συλλέγουν ως εξής:
 - α) Κάτοικοι: για ίδια χρήση και για αναψυχή.
 - β) Σύλλογοι μανιταρόφιλων και ερασιτέχνες: για ίδια χρήση, για επιστημονικούς λόγους (λόγω προσωπικού ενδιαφέροντος ορισμένων μελών για την ταυτοποίηση ειδών) και για λόγους αναψυχής, οικο/αγρο-τουρισμού και γαστρονομίας.
 - γ) Εταιρείες και έμποροι: για εμπορική χρήση.
 - δ) Εκπαιδευτικά και ερευνητικά ιδρύματα: για επιστημονικούς σκοπούς.
- Αντίστοιχα **τα οφέλη** για κάθε χρήστη μπορούν να εντοπιστούν:
 - α) Κάτοικοι: ενίσχυση της οικιακής οικονομίας και του οικογενειακού εισοδήματος μέσω της οικιακής κατανάλωσης, συμβολή στην ευαισθητοποίηση και την προστασία του περιβάλλοντος.

⁶ Υπεύθυνη σύνταξης: Κόκκα Ευαγγελία

⁷ Υπεύθυνος σύνταξης: Φιλίππουσης Αντώνης

- β) Σύλλογοι μανιταρόφιλων και ερασιτέχνες: συμβολή στη γνώση και στην εξάπλωση, χρήση και κατανάλωση των διαφόρων ειδών μακρομυκήτων, δημιουργία νέων μορφών οικοτουρισμού.
- γ) Εταιρείες και έμποροι: ενίσχυση της τοπικής οικονομίας, συλλογή Α.Ε.Μ. για διατροφική και φαρμακευτική χρήση, δημιουργία προϊόντων με βάση ή με μίξη Α.Ε.Μ., δημιουργία ενός νέου προσοδοφόρου κλάδου για την εθνική οικονομία.
- δ) Εκπαιδευτικά και ερευνητικά ιδρύματα: καταγραφή σπάνιων ειδών, μελέτη οικοσυστημάτων, προστασία απειλούμενων ειδών, διατήρηση και αξιοποίηση των γενετικών πόρων κτλ.
- Υπάρχουν όμως και **κίνδυνοι για κάθε χρήστη** που εστιάζονται έτσι αναλόγως:
- α) Κάτοικοι: συλλογή επικίνδυνων μακρομυκήτων λόγω λανθασμένης ταυτοποίησης.
- β) Σύλλογοι μανιταρόφιλων και ερασιτέχνες: δυσκολία οργάνωσης και εφαρμογής ορθής συλλογής και κίνδυνοι από λάθη αναγνώρισης των Α.Ε.Μ..
- γ) Εταιρείες και έμποροι: ενδεχόμενη καταχρηστική / ληστρική συλλογή με πιθανή απειλή της βιοποικιλότητας και των λειτουργιών των οικοσυστημάτων, κίνδυνος για την δημόσια υγεία.
- Χρειάζονται έτσι **να γίνουν ενέργειες για την ορθή αξιοποίηση** των Α.Ε.Μ.:
- α. Δημιουργία οδηγού Α.Ε.Μ. με κλείδες διαχωρισμού των επικίνδυνων, δηλητηριωδών και των τοξικών ειδών.
- β. Χωροθέτηση ζωνών / περιοχών για τη συλλογή των Α.Ε.Μ., καθώς και προστατευόμενων χώρων, με θεσμοθέτηση τρόπου ελέγχου την χώρων συλλογής, μεταφοράς, διατήρησης και των περιοχών προστασίας.
- γ. Δημιουργία εθνικού καταλόγου απειλούμενων ειδών και υλοποίηση προγράμματος παρακολούθησης των πληθυσμών τους.
- δ. Μέτρηση της παραγωγικότητας των Α.Ε.Μ. σε επιλεγμένα αντιπροσωπευτικά οικοσυστήματα, καθορισμός ποσότητας συλλογής ανά είδος συλλέκτη, μέγιστη ποσότητα συλλογής για κάθε εταιρεία και έμπορο κατά είδος Α.Ε.Μ., λήψη μέτρων προστασίας των οικοσυστημάτων δια μέσου της αειφορικής χρήσης τους
- **Ενέργειες για την αύξηση των ωφελειών** από τη συλλογή Α.Ε.Μ.:
- α. Εκπαίδευση μελών τοπικών κοινωνιών στην ταυτοποίηση (συλλεκτών Α.Ε.Μ., ερασιτεχνών και επαγγελματιών).
- β. Αξιοποίηση του δικτύου των ερασιτεχνικών συλλόγων «μανιταρόφιλων» όπως: παρακολούθηση πληθυσμών, αξιοποίηση της εμπειρικής γνώσης που αποκτάται, εκδηλώσεις ανάδειξης των δασικών οικοσυστημάτων για αναψυχή, σύνδεση μανιταροφιλίας με εναλλακτικές μορφές τουρισμού κ.α.
- γ. Δημιουργία θέσεων εργασίας στην ταυτοποίηση και τη συλλογή Α.Ε.Μ.
- δ. Δημιουργία βάσης δεδομένων των μακρομυκήτων και Α.Ε.Μ. για την καταχώρηση και διαχείριση στοιχείων αναφορικά με την προστασία της βιοποικιλότητας, την

παρακολούθηση της παραγωγικότητας των οικοσυστημάτων σε Α.Ε.Μ., εξασφάλιση της διαφάνειας στην πρόσβαση της πληροφορίας.

ε. Καταγραφή των ποιοτικών χαρακτηριστικών και των πιθανών πλεονεκτημάτων των ελληνικών Α.Ε.Μ. με τη ενεργοποίηση πανεπιστημιακών και άλλων ερευνητικών φορέων ή/και ιδρυμάτων όπως ενδεικτικά αναφέρουμε: ΕΛΓΟ- Δήμητρα, ΔΗΜΟΚΡΙΤΟΣ, Γενικό Χημείο του Κράτους, κ.α.

ζ. Δημιουργία περιφερειακών επιτροπών με συμμετέχοντες από έναν μεγάλο αριθμό τοπικών φορέων για την αμεσότερη προστασία και την ορθή διαχείριση και συλλογή των Α.Ε.Μ.

Νευραλγικό παράγοντα στην ορθή και αειφορική διαχείριση των Α.Ε.Μ. θα αποτελέσει **η τοπική κοινωνία**, αφού είναι προς συμφέρον της να προστατευθεί ένας φυσικός πόρος που μπορεί να ενισχύσει την τοπική οικονομία αυξάνοντας τα εισοδήματα των κατοίκων που θα απασχοληθούν είτε ως συλλέκτες ή θα συνδεθούν με εταιρείες εμπορίας, είτε θα προκύψουν επιχειρηματικές δραστηριότητες νέων κλάδων που θα συνδέονται με την παραγωγή και την παροχή προϊόντων και υπηρεσιών (εστιατόρια, ξενοδοχεία, καταλύματα, ταξιδιωτικά γραφεία, μουσεία, μεταποίηση, χρηστικά αντικείμενα, έργα τέχνης κλπ.). Αυτό σημαίνει ότι οι τοπικές κοινωνίες έχουν άμεσο συμφέρον για τη προστασία και αξιοποίηση των Α.Ε.Μ. αλλά και για την οργάνωση της εμπορίας τους και την πάταξη του λαθρεμπορίου. Επομένως αποτελεί άμεση προτεραιότητα:

- ✓ Η **διαβούλευση** με τη τοπική κοινωνία και η έρευνα της δυναμικής και των παραγόντων που μπορούν να συντελέσουν στην ενίσχυση ή στη μείωση της επιτυχίας του εγχειρήματος θέσπισης κανόνων για τη συλλογή Α.Ε.Μ..
- ✓ Η **συμμετοχή** της τοπικής κοινωνίας στην εκπαίδευση των συλλεκτών και των πιστοποιητών Α.Ε.Μ., στις αποφάσεις διαχείρισης των δασών και των προϊόντων του οικοσυστήματος.

Η ομάδα εργασίας προτείνει, **πριν οποιαδήποτε νομοθετική ρύθμιση**, εφαρμογή των προτάσεων του πορίσματος σε μια πειραματική πιλοτική περίοδο, που να περιλαμβάνει:

- 1 Ευρύτερη δημόσια διαβούλευση των προτάσεων του πορίσματος με τις αντίστοιχες ομάδες ενδιαφέροντος (υπηρεσίες, συλλόγους, εταιρείες κτλ.) και την πλήρη καταγραφή απόψεων και στάσεων τους
- 2 Έρευνα της δυναμικής της τοπικής κοινωνίας, κοινωνικών ομάδων και επιχειρήσεων που εμπλέκονται στη συλλογή, διάθεση, εμπορία και μεταποίηση των Α.Ε.Μ. και της δυνατότητας ανάδειξης τους ως ενός φυσικού πόρου με μεγάλες δυνατότητες αξιοποίησης και πιστοποίησης (εθνικό/τοπικό σήμα ποιότητας, γεωγραφικής προέλευσης, φυσικό δασικό προϊόν κτλ).
- 3 Εφαρμογή ενός τοπικού πιλοτικού συστήματος εκπαίδευσης και ολοκληρωμένης διαχείρισης, συλλογής και προστασίας των Α.Ε.Μ. και των οικοσυστημάτων που συναντώνται σε μία-δύο ορεινές περιοχές με δραστηριοποίησης της τοπικής κοινωνίας στην ενεργό διαχείριση αυτού του φυσικού πόρου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ II

ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ ΤΗΣ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ, ΣΥΛΛΟΓΗΣ, ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΣΗΣ ΚΑΙ ΕΜΠΟΡΙΑΣ ΤΩΝ Α.Ε.Μ. ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΚΑΙ ΔΙΕΘΝΩΣ

1. ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΟ ΕΘΝΙΚΟ ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΟ ΚΑΙ ΘΕΣΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ⁸

Η διαχείριση των αυτοφυών εδώδιμων μακρομηκύντων (Α.Ε.Μ.) των δασικών και φυσικών οικοσυστημάτων της χώρα μας, γίνεται με τις διατάξεις της δασικής νομοθεσίας οι οποίες περιγράφονται στα άρθρα του παρακάτω Πίνακα 1 (βλέπε σελ. 23), καθώς και των διατάξεων που εκδίδονται κατά περίπτωση. Για τις δευτερεύουσες καρπώσεις, οι δασικές αρχές τις χώρας, εκδίδουν στο πνεύμα των προαναφερόμενων, Δασικές Αστυνομικές Διατάξεις ([ΔΑΔ](#)) για τη διευκόλυνση της διαχείρισής τους σε τοπικό επίπεδο (. Για την ενιαία αντιμετώπιση της διαχείρισης των δευτερευουσών καρπώσεων στη χώρα, η κεντρική Δασική Υπηρεσία του ΥΠΕΝ, εξέδωσε την αριθμ. [165110/288/27-1-2012 εγκύκλιο διαταγή](#) η οποία τις ρυθμίζει συνολικά. Οι καρπώσεις αυτές προέρχονται από δασικά οικοσυστήματα για τα οποία:

- Δεν υπάρχουν εγκεκριμένες διαχειριστικές εκθέσεις ή πίνακες υλοτομίας.
- Υπάρχουν εγκεκριμένες διαχειριστικές εκθέσεις ή πίνακες υλοτομίας, χωρίς να προβλέπονται δευτερεύουσες καρπώσεις ή
- Υπάρχουν αιτήματα για συλλογή προϊόντων τα οποία δεν συμπεριλαμβάνονται στις δευτερεύουσες καρπώσεις της διαχειριστικής έκθεσης ή του πίνακα υλοτομίας.

Η εγκύκλιος αναφέρει ότι δεν μπορούν να ικανοποιηθούν αιτήματα (εμπορικής) συλλογής για τα είδη τα οποία:

- Βρίσκονται στον Πίνακα Α΄ του ΠΔ 67/1980 (ΦΕΚ 23 Α΄1981) και αποτελούν είδη απόλυτης προστασίας.
- Δεν περιλαμβάνονται στον ετήσιο Πίνακα Διατίμησης (βλέπε [εδώ](#)) των δασικών προϊόντων και συνεπώς δεν υπάρχει καθορισμένο μίσθωμα.
- Αφορούν δάση σε περιοχές που εμπίπτουν σε ειδικά καθεστώτα προστασίας, βάσει συγκεκριμένων διατάξεων (περιοχές απόλυτης προστασίας, δίκτυο Natura 2000 κτλ.), οι οποίες απαγορεύουν τη συλλογή όλων ή κάποιων ειδών της αυτοφυούς χλωρίδας.

Οι ενδιαφερόμενοι των παραπάνω περιπτώσεων ενημερώνονται σχετικά, αφού οι ΔΑΔ υποχρεωτικά αναρτώνται σε περίοπτη θέση στον πίνακα ανακοινώσεων σε όλα τα τοπικά διαμερίσματα (βλέπε [εδώ](#) όπου έχουν αναρτηθεί ενδεικτικά κάποιες από όλη την επικράτεια). Στις περιπτώσεις όμως που τα είδη και οι περιοχές συλλογής δεν εμπίπτουν στους παραπάνω περιορισμούς, εξετάζονται τα αιτήματα από την αρμόδια δασική

⁸ Υπεύθυνη σύνταξης: Κόκκα Εαγγελία

υπηρεσία με γνώμονα κυρίως την προστασία-διατήρηση του κάθε είδους και γενικότερα της βιοποικιλότητας, ενώ λαμβάνονται υπόψη και οι ατομικές ανάγκες των κατοίκων. Με βάση τα κριτήρια αυτά παρέχεται η δυνατότητα απαγόρευσης της συλλογής ή ρύθμισης αυτής για εμπορικούς σκοπούς. Η ρύθμιση της συλλογής βάσει του συνδυασμού των άρθρων 63, 66 και 120 του ΝΔ 86/69 και του άρθρου 22 του ΠΔ 19-11- 1928 γίνεται ως ακολούθως:

1. Με την υποβολή του αιτήματος ή των αιτημάτων, ανάλογα με την ποσότητα και το είδος των προϊόντων της δευτερεύουσας κάρπωσης, ή συντάσσεται και εγκρίνεται αρμοδίως πίνακας υλοτομίας είτε εκδίδεται Δασική Αστυνομική Διάταξη ρύθμισης στην οποία περιλαμβάνονται υποχρεωτικά τα εξής:
 - Τις συστάδες (διαχειριζόμενα δάση) ή τις περιοχές με σαφή γεωγραφικά όρια (μη διαχειριζόμενα δάση) από τις οποίες θα γίνει η κάρπωση
 - Τις ποσότητες ανά συστάδα ή περιοχή κάρπωσης (ενδεικτικό λήμμα).
 - Το ημερολογιακό έτος κάρπωσης: για τα διαχειριζόμενα δάση θα πρέπει να λαμβάνεται ιδιαίτερη πρόνοια ώστε η δευτερεύουσα κάρπωση να μην ακολουθεί την κύρια κάρπωση (υλοτομίες) για να αποφεύγεται πιθανή ζημιά στη φυσική αναγέννηση
 - Ο τρόπος απόληψης να εξασφαλίζει την αειφορία των καρπώσεων και την αναπαραγωγή των ειδών.
2. Μετά την έγκριση του Πίνακα Υλοτομίας ή την έκδοση της ρυθμιστικής Δασικής Αστυνομικής Διάταξης, εφόσον πρόκειται για δημόσια δάση, ακολουθεί δημοπρασία (μία φορά ανά έτος) για την εξασφάλιση της διαφάνειας και των εσόδων του Δημοσίου.
3. Η δημοπρασία γίνεται ανά συστάδα ή περιοχή (μη διαχειριζόμενα δάση) και η τιμή εκκίνησης δεν μπορεί να είναι μικρότερη από το μίσθωμα του σχετικού ισχύοντα Πίνακα Διατίμησης (βλέπε [εδώ](#)) που δημοσιοποιείται κάθε έτος και διαμορφώνεται με βάση τις τοπικές τιμές της αγοράς του συλλεγόμενου είδους.

Η εγκύκλιος τελειώνει τονίζοντας ότι είναι σημαντικό:

"να παρέχουμε στους ορεινούς πληθυσμούς τη δυνατότητα με διαφανείς και νόμιμους τρόπους να αντλούν από το δάσος εφόδια για μια καλύτερη ζωή. Να είναι σύμμαχοι στην προσπάθεια για την προστασία και αειφόρο ανάπτυξή του".

Επιπλέον των διατάξεων που συγκρότησαν την παραπάνω εγκύκλιο, σε ισχύ παραμένουν και διατάξεις για τη δημοπράτηση και μεταφορά των προϊόντων των δευτερευουσών καρπώσεων οι οποίες ισχύουν για κύριες καρπώσεις των δασών.

2. ΣΥΝΟΠΤΙΚΟΣ ΠΙΝΑΚΑΣ ΤΩΝ ΔΙΑΤΑΞΕΩΝ ΤΟΥ ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΟΥ ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΟΥ ΠΛΑΙΣΙΟΥ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΤΩΝ Α.Ε.Μ. ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ⁹

Εξαιτίας του μεγάλου όγκου των κειμένων που αφορούν στα αναλυτικά άρθρα που σχετίζονται με τα Α.Ε.Μ., των διατάξεων δηλαδή που αφορούν τις δευτερεύουσες καρπώσεις (όπως ισχύουν σήμερα, περιλαμβανομένων και τυχόν τροπολογιών και πρόσφατων διαφοροποιήσεων τους), αυτά αποτυπώνονται αναλυτικά στον παρακάτω Πίνακα 1 (στήλη 2), όπου έχουν γίνει υπερσυνδέσεις (βλέπε [εδώ](#)) καθώς έχουν αναρτηθεί στο διαδίκτυο για διευκόλυνση της πρόσβασης των αναγνωστών του πορίσματος στην ψηφιακή του μορφή. Αντίστοιχα επιλεγμένες σχετικές Δασικές Αστυνομικές Διατάξεις που έχουν εκδοθεί τα τελευταία έτη από τις περιφερειακές Δασικές Υπηρεσίες σε διάφορες περιοχές της χώρας και αφορούν τα ΑΕΜ, έχουν αναρτηθεί σε όλες μαζί για ευκολία πρόσβασης από τους αναγνώστες (μπορείτε να τις βρείτε [εδώ](#)).

Εικόνα 2. Ζαρκαδίτης, Γίδιο, Τσικρίκι, Ελαφίνα, Κουκούλι, , Χουχουνέρι, Σταυρομανίτης, Αδραχίτης¹⁰ κτλ, είναι λίγα από τα λαϊκά ονόματα της «Μακρολεπιότας» (*Macrolepiota procera*) ένα από τα χαρακτηριστικά και εύκολα αναγνωρίσιμα Α.Ε.Μ της χώρας μας
©Τσιακίρης Ρήγας

⁹ Υπεύθυνη σύνταξης: Κόκκα Ευαγγελία

¹⁰ Τα «λαϊκά ονόματα» σύμφωνα με: Κωνσταντινίδης, Γ. 2009. *Μανιτάρια, φωτογραφικός οδηγός μανιταροσυλλέκτη*. manitari.gr – nonpaper.net. σ. 559.

ΠΙΝΑΚΑΣ 1. Υφιστάμενο Νομοθετικό Πλαίσιο για τις δευτερεύουσες καρπώσεις

A/A	Νομοθετική Διάταξη	Ονομασία Νομοθετικής Διάταξης
1	ΠΔ 19-11-1928 (ΦΕΚ 252/Α'/1928) Άρθρο 22 & Άρθρο 23	Περί διαχείρισης Δασών κανονισμού και τρόπου υλοτομίας, Δασικής φορολογίας και μισθώματος, διαθέσεως δασικών προϊόντων, ενοικιάσεως φόρου ρητίνης κλπ., ρητινοσυλλογής και ρητινοκαλλιέργειας κλπ..
2	Ν.Δ. 86/69 (ΦΕΚ 7 Α'/1969) Άρθρα 56 , 63 , 66 , 67 , 99 , 268 & 271	Δασικός Κώδικας.
3	Ν. 998/79 (ΦΕΚ 289 Α'/1979) Άρθρα 4 , 18 , 19 & 47	Περί προστασίας των δασών και των δασικών εν γένει εκτάσεων της χώρας.
4	Ν. 3937/11 (ΦΕΚ 60 Α/31-3-2011) Άρθρα 1 , 10 , 11 , 13 , 15 , 17 , 18 & 20	Διατήρηση της βιοποικιλότητας και άλλες διατάξεις.
5	Ν.4280/14 (ΦΕΚ 159 Α/08-08-2014)	Περιβαλλοντική αναβάθμιση και ιδιωτική πολεοδόμηση – Βιώσιμη ανάπτυξη οικισμών, ρυθμίσεις δασικής νομοθεσίας και άλλες διατάξεις.
6	Ν. 4180/13 (ΦΕΚ 182 Α'/2013)	Αντικατάσταση και συμπλήρωση διατάξεων για τη Ζώνη Καινοτομίας Θεσσαλονίκης και άλλες διατάξεις.
7	Ν. 4178/13 (ΦΕΚ 174 Α'/2013)	Αντιμετώπιση της Αυθαίρετης Δόμησης – Περιβαλλοντικό Ισοζύγιο και άλλες διατάξεις.
8	Ν. 4138/13 (ΦΕΚ 72 Α/19-3-2013) Άρθρα 1 και 2 .	Επείγουσες ρυθμίσεις του Υπουργείου Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής και άλλες διατάξεις.
9	Ν. 2637/27-8-98 (ΦΕΚ 200 Α') Άρθρα 57 & 62	Σύσταση Οργανισμού Πιστοποίησης Λογαριασμών, Οργανισμού Πληρωμών και Ελέγχου Κοινοτικών Ενισχύσεων Προσανατολισμού και Εγγυήσεων, Οργανισμοί Πιστοποίησης και Επίβλεψης Γεωργικών Προϊόντων, Γενικών Διευθύνσεων και Θέσεων προσωπικού στο Υπουργείο Γεωργίας και "Εταιρείας Αξιοποίησης Αγροτικής Γης" Α.Ε. και άλλες διατάξεις.
10	Ν. 3208/03 (ΦΕΚ 303 Α') Άρθρα 1 & 2	Προστασία των δασικών οικοσυστημάτων, κατάρτιση δασολογίου, ρύθμιση εμπορευμάτων δικαιωμάτων επί δασών και δασικών εν γένει εκτάσεων και άλλες διατάξεις.
11	Ν.Δ. 996/71 (ΦΕΚ 192 Α'/1971)	Περί αντικαταστάσεως και συμπληρώσεως διατάξεων τινών του Ν.Δ.86/69 «περί Δασικού Κώδικος» και Κωδικοποιήσεως των υπ' αριθ.871/71 και 919/71.
12	Ν. 1335/1983 (Φ32 Α'/1983)	Διεθνής Σύμβαση για τη διακίνηση της άγριας ζωής και του φυσικού περιβάλλοντος της Ευρώπης.
13	Ν. 4423/16 (ΦΕΚ 182 Α/27-09-2016)	Δασικές Συνεταιριστικές Οργανώσεις και άλλες διατάξεις.
14	Ν.Δ. 224/69 (121 Α')	Περί ρυθμίσεως θεμάτων τινών αναγομένων εις δημοπρασίας του Δημοσίου, Ν.Π.Δ.Δ., κλπ..
15	Ν. 1650/86 (ΦΕΚ – 160 Α') Άρθρα 1 & 2	Για την προστασία του περιβάλλοντος.
16	Ν. 4055/12 (ΦΕΚ 51 Α/12-3-2012)	Δίκαιη δίκη και εύλογη διάρκεια αυτής.
17	Κ.Δ. 15/30-9-41 (ΦΕΚ 323 Α')	Περί μεταφοράς δασικών προϊόντων
18	Β.Δ. 697/68 (ΦΕΚ 243 Α')	Περί τροποποίησης διατάξεων τινών του Κ.Δ. της 15/30-9/41 περί μεταφοράς δασικών προϊόντων.
19	Π.Δ. 963/79 (ΦΕΚ Α' 271 –Διορθ. Σφαλμ. Στο ΦΕΚ Α' 287 της 28 Δεκ. 1979)	Περί εκποιήσεως δια δημοπρασίας των εκ της δι' απ' ευθείας υπό του κράτους εκμεταλλεύσεως των δημοσίων δασών, παραγομένων δασικών προϊόντων.
20	ΚΥΑ 99098/5881/06 (ΦΕΚ 1570 Β/26-10-2006)	Εμπορία των ειδών της άγριας πανίδας και της αυτοφυούς χλωρίδας.
21	Κ. ΟΔΗΓΙΑ 92/43/ΕΟΚ του Συμβουλίου της 21 ^{ης} /5/ 1992	Για τη διατήρηση των φυσικών οικοτόπων καθώς και της άγριας πανίδας και χλωρίδας.
22	165110/288/27-1-2012 εγκύκλιο διαταγή	Διαχείριση δευτερευουσών καρπώσεων.

3. Το Εθνικό Θεσμικό Πλαίσιο για τη Βιοποικιλότητα και προβλήματα εφαρμογής αναφορικά με τους Α.Ε.Μ.¹¹

Σε παγκόσμιο επίπεδο οι **μύκητες δεν λαμβάνουν προσοχής σε προγράμματα προστασίας και διατήρησης της φύσης**, σε αντίθεση με τους οργανισμούς που ανήκουν στα Βασίλεια των Ζώων και των Φυτών. Ενδεικτικό είναι ότι οι μύκητες δεν εμπεριέχονται σε καμία από τις διεθνείς συνθήκες για την προστασία της βιοποικιλότητας. Το γεγονός αυτό οφείλεται σε μεγάλο βαθμό στο ότι οι μύκητες είναι οργανισμοί των οποίων η παρουσία δεν είναι ευχερώς αντιληπτή και ως εκ τούτου δεν είναι εύκολο να διαπιστωθεί ούτε η τεράστια ποικιλότητά τους, ούτε οι βασικοί ρόλοι που επιτελούν στα οικοσυστήματα. Επιπλέον, **οι ιδιαιτερότητες των μυκήτων ως οργανισμών**, όπως κυρίως η ύπαρξη αφανών δικτύων υφών (μυκηλιακών συστημάτων) αντί μεμονωμένων ατόμων, καθιστούν δύσκολη τη χρήση αντικειμενικών κριτηρίων, παρόμοιων με εκείνα των άλλων οργανισμών για τη μελέτη τους σε πληθυσμιακό επίπεδο. Παράλληλα, η εξάρτηση του σχηματισμού των μακρομυκήτων από τις κλιματολογικές και περιβαλλοντικές συνθήκες προκαλεί προβλήματα στη μελέτη τους, αφού αυτά δεν εμφανίζονται κάθε χρόνο, όπως προαναφέρθηκε, απαιτώντας συνεπώς μακροχρόνια παρακολούθηση.

Στην Ευρώπη, γίνονται προσπάθειες τα τελευταία χρόνια **καταγραφής των κινδύνων που απειλούν τους μακρομύκητες**, καθώς και της εξάπλωσης και αφθονίας επιλεγμένων ειδών (Otto 2011). Μέχρι στιγμής δεν υπάρχει ενιαίος ευρωπαϊκός Κατάλογος Ερυθρών Δεδομένων για τους μακρομύκητες, παρόλα αυτά είναι διαθέσιμοι εθνικοί κατάλογοι από αρκετές χώρες της Ευρώπης. Στο πλαίσιο της προσπάθειας για τη δημιουργία ενός ενιαίου ευρωπαϊκού Καταλόγου Ερυθρών Δεδομένων με σκοπό να συμπεριληφθούν στη Σύμβαση της Βέρνης, εκδόθηκε από τους Dahlberg και Croneborg (2003), μετά από συνεργασία πολλών ευρωπαίων μυκητολόγων, κατάλογος ο οποίος περιλαμβάνει 33 είδη μακρομυκήτων που χαρακτηρίζονται ως απειλούμενα.

Ως κύριες απειλές για τους μακρομύκητες της Ευρώπης θεωρούνται η αλλαγή χρήσης γης που συνεπάγεται η αύξηση της παραγωγής ξυλείας, η μείωση των δασών και των δένδρων μεγάλης ηλικίας, η μείωση της παρουσίας νεκρού ξύλου μέσα στα δάση, η αυξανόμενη καταστροφή και ο κατακερματισμός των αδιατάραχτων ενδιαιτημάτων, καθώς και η ανθρωπογενής επιβάρυνση των οικοσυστημάτων με άζωτο (Dahlberg et al. 2010).

¹¹ Υπεύθυνη σύνταξης: Κυριάζογλου Κωνσταντίνα

Στην Ελλάδα οι μύκητες έχουν αγνοηθεί πλήρως από κάθε νομοθεσία σχετική με την προστασία και τη διατήρηση της φύσης. Στην « [Εθνική Στρατηγική για τη Βιοποικιλότητα](#)», που μόλις πρόσφατα (Ιανουάριος 2014) συντάχθηκε από το ΥΠΕΚΑ και όπου **για πρώτη φορά γίνεται μνεία των μυκήτων**, δίνεται ο ορισμός τους ως οργανισμοί και αναφέρεται ότι κυριότερες απειλές αποτελούν η ρύπανση του εδάφους, η μείωση ή και εξαφάνιση ορισμένων βιοτόπων, καθώς και η χωρίς κανόνες εμπορική συλλογή καρποσωμάτων Α.Ε.Μ..

Δυστυχώς στην Ελλάδα δεν υπάρχει Εθνικός Κατάλογος Ερυθρών Δεδομένων για τους μακρομύκητες. Αν και οι αναφορές και καταγραφές τα τελευταία χρόνια έχουν αυξηθεί, η έλλειψη δεδομένων σε βάθος παρελθόντος χρόνου καθιστά δύσκολη τη δημιουργία τέτοιου καταλόγου με βάση τα κριτήρια της IUCN. Μοναδική εξαίρεση αποτελεί το είδος *Pleurotus nebrodensis* το οποίο παράγει εξαιρετικά Α.Ε.Μ. και λόγω της σπανιότητάς του (η παρουσία του έχει καταγραφεί μόνο στη Σικελία και στην ηπειρωτική Ελλάδα, Zervakis et al. 2014) έχει ενταχθεί στον κατάλογο των “IUCN’s Top 50 Mediterranean Island Plants”, <http://top50.iucn-mpsg.org/species/39>).

Το κύριο εργαλείο με το οποίο καλύπτονται τα θέματα της βιοποικιλότητας είναι ο νόμος 3937/2011 («Διατήρηση της Βιοποικιλότητας και άλλες διατάξεις») ο οποίος τροποποίησε ευρέως τον 1650/1986. Είναι δόκιμο επομένως **να ληφθούν υπόψη οι πρόνοιες του εν λόγω Νόμου πριν θεσμοθετηθεί το πλαίσιο για τη διαχείριση των Α.Ε.Μ.** ειδικότερα σε ότι αφορά στην διατήρηση και προστασία της βιοποικιλότητας όλων των αυτοφυών μακρομυκήτων. Επιπροσθέτως και σύμφωνα και με τον παραπάνω νόμο, είναι σκόπιμο να εξεταστεί το θέμα των μυκήτων και από την οπτική των γενετικών πόρων, αλλά και της αντιμετώπισης εισβολής ξενικών ειδών, κάποια από τα οποία είναι μύκητες.

A) Γενετικοί Πόροι

Το σύνολο των γενετικών πόρων της Ελλάδας λογίζεται ως προστατευόμενο εθνικό κεφάλαιο. Η χρήση του υπόκειται στους όρους και περιορισμούς, για την πρόσβαση στους γενετικούς πόρους, καθώς και το δίκαιο και ισότιμο καταμερισμό των ωφελειών που προκύπτουν από τη χρήση τους, σύμφωνα με τις κατευθύνσεις του σχετικού **πρωτοκόλλου που ψηφίστηκε στη Ναγκόγια** της Ιαπωνίας τον Οκτώβριο του 2010. Το τελευταίο θα κυρωθεί από την Ελλάδα στο πλαίσιο της Σύμβασης για τη Βιοποικιλότητα και της Συνθήκης του Οργανισμού Τροφίμων και Γεωργίας (FAO) για τους φυτογενετικούς πόρους για τη διατροφή και τη γεωργία, (όπως η τελευταία κυρώθηκε με το ν. 2014/1992, ΦΕΚ 29 Α΄). Η χρήση των γενετικών πόρων ρυθμίζεται με κοινή απόφαση των Υπουργών Αγροτικής Ανάπτυξης και Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής. Στην περίπτωση αυτή θα πρέπει να ληφθούν υπόψη ότι οι μύκητες καθώς αποτελούν ένα από τα πολυπληθέστερα Βασίλεια.

Β) Εισβάλλοντα Ξενικά Είδη

Τα εισβάλλοντα ξενικά είδη ορίζονται (βλέπε Άρθρο 2 Ν. 3937/2011) ως «είδη φυτών, ζώων ή άλλων οργανισμών που εισάγονται, εκούσια ή ακούσια από τον άνθρωπο σε περιοχές εκτός του ιστορικά γνωστού εύρους εξάπλωσής τους και τα οποία, επεκτεινόμενα μέσω της διασποράς, εγκαθιστούν πληθυσμούς, εκτός του σημείου πρώτης εισαγωγής τους σε φυσικά ή ημιφυσικά οικοσυστήματα, επηρεάζοντας αρνητικά τη δομή και λειτουργία τους». Υπό το πρίσμα αυτού του ορισμού περιλαμβάνονται στον νόμο και μύκητες που έχουν εισβάλει σε διάφορες χώρες προκαλώντας συχνά μεγάλα προβλήματα στους αυτόχθονες οργανισμούς. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελούν τα ξενικά είδη τρούφας που έχουν εισαχθεί από την Ασία σε φυτείες στην Ιταλία και μπορεί να αποτελέσουν πιθανή απειλή και στην Ελλάδα με την αθρόα και χωρίς φυτοπαθολογικό έλεγχο εισαγωγή στην χώρα μας εμβολιασμένων δέντρων από την γείτονα χώρα. Ο ν.3937/2011 στο άρθρο 12 προβλέπει ειδικές ρυθμίσεις για τα ξενικά είδη. Ειδικότερα στο παρ.1, ορίζει τη σύνταξη καταλόγων ξενικών ειδών, ενώ στη συνέχεια στις παρ. 2, 3 & 4, ρυθμίζει την υποδιαίρεσή τους σε κατηγορίες ανάλογα με τον κίνδυνο εξάπλωσής τους και τα σχέδια διαχείρισης για την πρόληψη, έγκαιρο εντοπισμό, εξάπλωση, πρόληψη διασποράς, παρακολούθηση, έλεγχο και μακροπρόθεσμο περιορισμό της εξάπλωσής τους αλλά και την αποκατάσταση της βιοποικιλότητας των οικοσυστημάτων που επηρεάστηκαν από την εγκατάσταση πληθυσμών εισβαλλόντων ξενικών ειδών. Στην περίπτωση των μυκήτων δεν έχει υπάρξει κάποια πρόοδος και θα ήταν σκόπιμο στο γενικότερο πλαίσιο καταγραφής της βιοποικιλότητας των Α.Ε.Μ. να καταβληθεί προσπάθεια και για κατάρτιση καταλόγου ξενικών ειδών και μέτρων πρόληψης-αντιμετώπισης των επιπτώσεων τους ή στην κατάρτιση καταλόγου ξενικών ειδών (συνολικά) να ενταχθούν και ξενικά είδη μυκήτων εφόσον υπάρχουν. Θα πρέπει να τονιστεί εδώ ότι κάποιοι μύκητες αποτελούν **εισβάλλοντα φυτοπαθογόνα** παραγωγικών οπωροφόρων δέντρων ή δασικών ειδών τα οποία περιλαμβάνονται στην σχετική φυτοπαθολογική νομοθεσία.

Εικόνες 3 και 4. Το εισβάλλον παθογόνο *Ceratocystis platani* (αυτόχθον είδος της Βόρειας Αμερικής), το οποίο προκαλεί το μεταχρωματικό έλκος του πλατάνου (αριστερά), νεκρώνει πλέον μαζικά και κατά χιλιάδες τα πλατάνια στην χώρα μας κάθε ηλικίας (βλέπε δεξιά εικόνα), είναι ένα είδος μικροσκοπικού μύκητα (ασκομύκητας) ©Τσιακίρης Ρήγας

4. ΝΟΜΟΙ ΚΑΙ ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΙ ΓΙΑ ΤΗ ΣΥΛΛΟΓΗ ΚΑΙ ΤΟ ΕΜΠΟΡΙΟ Α.Ε.Μ. ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ ΚΑΙ ΣΕ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟ ΕΠΙΠΕΔΟ¹²

4.1. Η νομοθεσία για τα αυτοφυή εδώδιμα μανιτάρια (Α.Ε.Μ.) στην Ευρώπη

Περισσότερες από τις μισές (από τις 46) ευρωπαϊκές χώρες διαθέτουν κανονιστικές ρυθμίσεις ή ειδική νομοθεσία για την κατανάλωση και εμπορική εκμετάλλευση των Α.Ε.Μ. Έντεκα χώρες δεν διαθέτουν εξειδικευμένη νομοθεσία για τα Α.Ε.Μ., παρόλο που κάποιες από αυτές έχουν νομοθεσία για τη συλλογή μακρομυκήτων και την προστασία της φύσης. Πολύ περιορισμένη (ή καθόλου) σχετική πληροφόρηση υπάρχει για άλλες δώδεκα χώρες (Γράφημα 1).

Αξιοσημείωτο είναι πως χώρες όπως το Ηνωμένο Βασίλειο, η Γερμανία και η Ολλανδία οι οποίες είναι μεταξύ των πρώτων στην καλλιέργεια εδώδιμων μακρομυκήτων, δεν διαθέτουν ειδική νομοθεσία για τα Α.Ε.Μ. κάτι που μπορεί να αποδοθεί στις **μυκοφοβικές αντιλήψεις** που κυριαρχούν σε ένα μεγάλο μέρος του πληθυσμού τους. Το αντίθετο συμβαίνει με τις Σκανδιναβικές χώρες, που πρόσφατα απέκτησαν ένα κοινό κανονιστικό πλαίσιο ("Nordic Co-operation"), την Αυστρία, τις περισσότερες χώρες της Ανατολικής και Νότιας Ευρώπης, όπου όμως υπάρχει μακρά παράδοση στη συλλογή και κατανάλωση Α.Ε.Μ. (π.χ. Γαλλία, Ιταλία, Ισπανία, Πολωνία, Σερβία, Ρουμανία, Σλοβακία). Πολλοί επίσης αποδίδουν τη μεγάλη δημοτικότητα των Α.Ε.Μ. στις συγκεκριμένες χώρες σε πολιτισμικούς λόγους που συνδέονται π.χ. με λατινογενείς ή σλάβικες καταβολές (σε αντίθεση με όσες έχουν γερμανικές). Οι ιδιαίτερα διαδεδομένες σχετικές δραστηριότητες τόσο από ερασιτέχνες όσο και από επαγγελματίες συλλέκτες, αλλά και οι μεγάλες ποσότητες προϊόντων που διακινούνται στην αγορά, επέβαλαν τη δημιουργία σχετικής νομοθεσίας στις χώρες αυτές.

Αξιοσημείωτα μεγάλος είναι ο αριθμός των ειδών και ποικιλιών αυτοφυών μακρομυκήτων που αποτελούν αντικείμενο επίσημης - νόμιμης εμπορικής αξιοποίησης στην Ευρώπη που είναι **282 σε 24 χώρες** (Peintner *et al.* 2013 βλέπε [εδώ](#) στον Table S2). Οι σχετικοί συγκεντρωτικοί κατάλογοι περιλαμβάνουν εννέα γένη Ασκομυκήτων και 74 γένη Βασιδιομυκήτων (από τα οποία τα 36 ανήκουν στην τάξη Agaricales). **Μόνο 60 από τα είδη αυτά μπορούν να καλλιεργηθούν** (ή προέρχονται από μονάδες εμπορικής καλλιέργειας), ενώ όλα τα υπόλοιπα συλλέγονται μόνο ως αυτοφυή.

¹² Υπεύθυνος σύνταξης: Ζερβάκης Γεώργιος

Γράφημα 1. Χάρτης της Ευρώπης με νομοθεσία ή κανονιστικές ρυθμίσεις για την εμπορική εκμετάλλευση των αυτοφυών εδώδιμωνμανιταριών (Α.Ε.Μ., με πράσινο χρώμα), χωρίς ειδική νομοθεσία (κόκκινο) ή χωρίς σχετική πληροφόρηση (λευκό) (Peintner *et al.* 2013).

Το προαναφερθέν στοιχείο είναι ενδεικτικό της σημασίας που έχει η ύπαρξη νομοθετικού πλαισίου για τα Α.Ε.Μ.. Η σχετική νομοθεσία που ισχύει σε διάφορες ευρωπαϊκές χώρες διαφέρει σημαντικά όσον αφορά τον αριθμό των ειδών που περιλαμβάνει, π.χ. από 15 είδη στη Σερβία έως 122 είδη στη Γαλλία. Η Ελβετία και η Ισπανία διαθέτουν τους πιο λεπτομερείς καταλόγους ειδών, κάτι που όμως μπορεί να δημιουργήσει σημαντικά προβλήματα διαχείρισης και αυτός ήταν ο κύριος λόγος που η πρώτη αναγκάστηκε να μειώσει τον αριθμό των ειδών από 142 σε 112 (2012). Επίσης, η Ιταλία διαθέτει εθνικό κατάλογο με 73 είδη, όμως προσθήκες σε επίπεδο επιμέρους διοικητικών περιφερειών έχουν αυξήσει τον αριθμό τους σε 150 είδη περίπου (Sitta and Floriani 2008). **Ο μέσος όρος του αριθμού των ειδών Α.Ε.Μ. των οποίων επιτρέπεται η εμπορία σε ευρωπαϊκές χώρες είναι 55.**

Οι σχετικοί ευρωπαϊκοί κατάλογοι Α.Ε.Μ. προς εμπορική αξιοποίηση ποικίλουν ευρέως όσον αφορά στα γένη που περιλαμβάνουν. Ενδεικτικά, αναφέρεται πως υπάρχουν από 3 για τη Βοσνία έως 56 για τη Γαλλία (μέσος όρος: 23 για το σύνολο των ευρωπαϊκών χωρών που έχουν τέτοιους καταλόγους), ενώ τα περισσότερα είδη περιλαμβάνονται στα γένη *Lactarius* (23), *Russula* (19) και *Agaricus* (14) (Peintner *et al.* 2013). Αξιοσημείωτο είναι πως μόνο δύο είδη υπάρχουν σε όλους τους ευρωπαϊκούς εθνικούς καταλόγους: *Boletus edulis* (και συγγενή) και *Cantharellus cibarius*. Επιπλέον, για τα είδη *Lactarius deliciosus*, *Morchella esculenta*, *Boletus badius*, *Agaricus campestris* και *Craterellus cornucopioides* επιτρέπεται η εμπορική εκμετάλλευση στο 70% των συγκεκριμένων χωρών. Αντίθετα, τα μισά περίπου είδη (από όσα περιλαμβάνονται σε τέτοιους καταλόγους) επιτρέπεται να συλλεχθούν μόνο σε 1-2 χώρες.

Συνολικά, **οι κανονισμοί και η νομοθεσία** που αφορά στα αυτοφυή εδώδιμα μανιτάρια (Α.Ε.Μ.) βρίσκονται σε ένα **καθεστώς συνεχών μεταβολών** και προσαρμογών καθώς πρέπει να ενσωματώνουν τα νέα επιστημονικά ευρήματα, τροποποιήσεις σε οδηγίες που αφορούν τοξικολογικά δεδομένα ή μεταβολές στην καταναλωτική συμπεριφορά των πληθυσμών κάθε χώρας. Συμβουλές ή οδηγίες για την εδωδιμότητα ορισμένων ειδών βασίζονται συχνά σε παραδόσεις ή εμπειρική γνώση και όχι σε ενδελεχή αποτίμηση του κινδύνου από την κατανάλωσή τους. Για παράδειγμα, πρόσφατα ερευνητικά στοιχεία οδήγησαν στην αφαίρεση αρκετών μακρομυκήτων από ευρωπαϊκούς καταλόγους εδωδιμων ειδών. Η πιο ενδεικτική περίπτωση αφορά το τοξικό σύνδρομο της ραβδομυόλυσης που παρατηρήθηκε κυρίως κατά τη δεκαετία του '90 σε μεγάλο αριθμό ανθρώπων που κατανάλωσαν μανιτάρια του είδους *Tricholoma equestre* (Saviuc and Danel 2006). Από τότε, τα είδη *T. equestre*, *T. flavovirens* και *T. auratum* διαγράφηκαν από τους περισσότερους καταλόγους Α.Ε.Μ. της Ευρώπης. Αρκετά άλλα, όπως τα *Amanita ovoidea*, *Clitocybe nebularis*, *Coprinopsis atramentaria*, *Gyromitra* spp., *Laccaria amethystina*, *Paxillus involutus* και *Ramaria formosa* περιέχουν δυνητικά τοξικές ενώσεις και θεωρούνται ύποπτα για άμεσες ή μακροχρόνια δυσμενείς επιπτώσεις στην υγεία των καταναλωτών (Gry et al. 2012a, b, Flammer and Horak 2003, Watling 1997). Άλλα σχετικά παραδείγματα αφορούν στα είδη *Armillaria mellea* s.l., *A. ostoyae* και *Gyromitra* spp. τα οποία απαιτούν ιδιαίτερο τρόπο μαγειρέματος-προετοιμασίας, αλλιώς είναι τοξικά (Gry et al. 2012b, Sonnenbichler et al. 1994, Vetelainen and Hulden 2008).

Όσον αφορά στην ανάγκη ύπαρξης νομοθεσίας για τα αυτοφυή εδώδιμα μανιτάρια (Α.Ε.Μ.), είναι επίσης σημαντικό να ληφθούν υπόψη τα παρακάτω στοιχεία: Τα πρώτα πέντε είδη (από πλευράς εμπορευσιμότητας – πωλήσεων), δηλ. τα *Boletus edulis* (και συγγενή), *Cantharellus cibarius*, *Lactarius deliciosus*, *Morchella esculenta* και *Agaricus campestris* περιλαμβάνονται σε όλους σχεδόν τους ευρωπαϊκούς καταλόγους που συνοδεύουν τα νομοθετικά μέτρα. Όμως είναι αξιοσημείωτο πως σε επίπεδο μεμονωμένων χωρών, υπάρχουν και άλλα είδη τα οποία είναι ιδιαίτερα δημοφιλή, όπως π.χ. τα *Calocybe gambosa* και *Armillaria mellea* s.l. στην Ιταλία, τα οποία δεν περιέχονται σε καταλόγους πολλών χωρών. Το γεγονός αυτό δημιουργεί **το παράδοξο της δυνατότητας συλλογής και εμπορίας ενός είδους Α.Ε.Μ. σε μια ευρωπαϊκή χώρα και όχι σε μια άλλη**, παρόλο που βάσει των κανονισμών της Ε.Ε. επιτρέπεται η ελεύθερη διακίνηση αγαθών μεταξύ χωρών-μελών της.

Από την άλλη πλευρά, υπάρχει και η **αυστηρή νομοθεσία για την ασφάλεια των τροφίμων στην Ε.Ε.**, η οποία συνάδει (;) με το ότι σε μια χώρα-μέλος επιτρέπεται η εμπορία ειδών για τα οποία ο τοπικός πληθυσμός γνωρίζει πως θα τα προετοιμάσει-μαγειρέψει πριν τα καταναλώσει, ενώ δεν επιτρέπεται σε άλλες όπου είναι σχετικά άγνωστα. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελούν τα είδη *Gyromitra*, των οποίων η εμπορία επιτρέπεται στη Φινλανδία αλλά όχι στη Δανία.

Θεωρείται λοιπόν σημαντική η **αξιολόγηση των σχετικών εθνικών νομοθεσιών των Α.Ε.Μ. από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή**, έτσι ώστε να προταθεί μια κοινή Οδηγία ή/και νομοθεσία κυρίως για τα δηλητηριώδη (ή γενικότερα τα μη κατάλληλα προς κατανάλωση) μανιτάρια. Επιπλέον, η ύπαρξη καταλόγων σε ορισμένες χώρες με μεγάλο αριθμό ειδών δημιουργεί σημαντικά ζητήματα διαχείρισης (π.χ. απαιτήσεις για την ασφαλή ταυτοποίησή τους πριν τοποθετηθούν στην αγορά) και οδηγεί στην άποψη πως ένας αριθμός περί τα 60 είδη φαίνεται ως -καταρχήν- κατάλληλος για χρήση.

4.2. Ενδεικτικές περιπτώσεις νομοθετικών ρυθμίσεων για Α.Ε.Μ. σε ευρωπαϊκές χώρες

Στα πλαίσια έργου χρηματοδοτούμενου από την Ε.Ε. συλλέχθηκαν στοιχεία σχετικά με τις νομοθετικές ρυθμίσεις που αφορούν Α.Ε.Μ. σε διάφορες (κυρίως ευρωπαϊκές) χώρες (Venturella et al. 2013), τα οποία παραθέτονται στη συνέχεια. Στο παρελθόν, η **συλλογή και εκμετάλλευση των Μη Ξυλωδών Δασικών Προϊόντων** (“Non- Wood Forest Products” –“NTFPs”¹³) ήταν εξαιρετικά σημαντική για την οικονομία κοινοτήτων που βρίσκονταν κοντά ή μέσα σε δάση. Σήμερα, για πολλές περιοχές έχει αποκτήσει ένα καθαρά συμπληρωματικό χαρακτήρα ή συνδυάζεται με δραστηριότητες τουρισμού και αναψυχής. Σε άλλες χώρες πάντως (π.χ. Σκανδιναβικές, κεντρική και ανατολική Ευρώπη) τα Μη Ξυλώδη Δασικά Προϊόντα (Μ.Ξ.Δ.Π.) εξακολουθούν να έχουν μεγάλη σημασία όσον αφορά στο **εισόδημα** πολλών κατοίκων των συγκεκριμένων περιοχών. Στις περισσότερες περιπτώσεις το κοινό έχει συγκεκριμένα **δικαιώματα στη συλλογή τους για μη εμπορική** ή (πολύ περισσότερο) για εμπορική εκμετάλλευση, τα οποία συνήθως ρυθμίζονται μέσα από τις εθνικές δασικές νομοθεσίες (Bauer et al. 2004).

Στην Ευρώπη λοιπόν υπάρχουν ευρέως διαφοροποιημένοι κανονισμοί και πολιτικές για τη συλλογή Α.Ε.Μ.. Στη **Σουηδία** και σε άλλες Σκανδιναβικές χώρες υπάρχει μια μακρά παράδοση πρόσβασης σε ιδιωτικές εκτάσεις για τη συλλογή Α.Ε.Μ. Ο καθένας μπορεί να συλλέξει όσα Α.Ε.Μ. επιθυμεί εφόσον δεν προκαλεί ζημιές στην ιδιοκτησία του άλλου. Η **ελεύθερη πρόσβαση** σε τέτοιου τύπου αγαθά αποτελεί **«αυτονόητο δικαίωμα»** (“All Men’s Right”) και ο έλεγχος της συλλογής των Α.Ε.Μ. (και άλλων μη ξυλωδών δασικών προϊόντων) θα απαιτούσε θεμελιώδεις αλλαγές στις εθνικές νομοθεσίες. Πάντως, η ορθότητα αυτής της προσέγγισης έχει πρόσφατα αμφισβητηθεί λόγω της πρόσφατης σημαντικής εντατικοποίησης της εμπορίας Α.Ε.Μ. στις εν λόγω χώρες.

Στη **Φινλανδία**, μετά τον Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο, η κυβέρνηση ενθάρρυνε τη συλλογή Α.Ε.Μ. και συνεχίζει να προωθεί την εκμετάλλευση αυτού του υποχρησιμοποιημένου πόρου (Boa 2004). Στη νομοθεσία της αναφέρεται **πως όλοι έχουν το δικαίωμα** συλλογής μη ξυλωδών δασικών προϊόντων από δάση στα οποία

¹³ Για τον ορισμό και περισσότερες πληροφορίες για τα Μη Ξυλώδη Δασικά Προϊόντα (Μ.Ξ.Δ.Π.-Non-Wood Forest Products) κοιτάξτε [εδώ](#), [εδώ](#) και [εδώ](#)

υπάρχει ελεύθερη πρόσβαση. Ειδικά όσον αφορά τη χώρα αυτή, η Εθνική Αρχή για την Ασφάλεια των Τροφίμων κάνει μόνο εισηγήσεις σχετικά με τα είδη Α.Ε.Μ. προς εμπορία, αλλά όλα τα αυτοφυή εδώδιμα είδη μπορούν να τοποθετηθούν για πώληση. Πρόσφατα ισχύει και για τη Φινλανδία ο σχετικός κανονισμός που αφορά στις Σκανδιναβικές χώρες (“Nordic Co-operation”).

Στην **Ελβετία** έχουν ισχύσει διάφοροι κανονισμοί για τη συλλογή των Α.Ε.Μ. Για παράδειγμα **κάθε καντόνι** όριζε διαφορετικές **μέρες της εβδομάδας** για τη συλλογή τους, κάτι που είχε ως αποτέλεσμα να επισκέπτονται και να συλλέγουν οι πολίτες σε άλλα καντόνια όταν απαγορευόταν η συλλογή στο δικό τους (Egli et al. 2009). Στην **Αυστρία**, ο σχετικός νόμος (άρθρο 174, 1975 και τα μεταγενέστερα συμπληρώματα) επιτρέπει τη συλλογή μέχρι **δύο κιλών** Α.Ε.Μ. ανά ημέρα.

Στην **Castilla León της βορειοδυτικής Ισπανίας** το **σύστημα αδειών** για τη συλλογή του *Lactarius deliciosus* **κατέρρευσε** το 2002 όταν μόνο τέσσερα άτομα πλήρωσαν για την απόκτηση τους (30 δολάρια για μια περίοδο έξι εβδομάδων, de Román and Boa 2006). Οι υπόλοιποι συλλέκτες αποφάσισαν ότι δεν χρειαζόταν να πληρώσουν, κυρίως επειδή οι φύλακες από την Υπηρεσία Προστασίας Περιβάλλοντος αποδείχτηκαν ανεπαρκείς για τους ελέγχους των αδειών. Οι ντόπιοι συλλέκτες ανησυχούσαν για είσοδο ξένων επισκεπτών για συλλογή Α.Ε.Μ. στην περιοχή τους. Πάντως πολλοί άνθρωποι δήλωσαν ότι το σύστημα αδειών θα έπρεπε να επαναφερθεί αφού ανησυχούν για τις μακροχρόνιες συνέπειες της ανεξέλεγκτης συλλογής των Α.Ε.Μ..

Στην **Πάρμα της Ιταλίας** (Borgo Val di Taro), το σύστημα αδειών φαίνεται να εφαρμόζεται πιο αποτελεσματικά (A. Zambonelli, Γ.Ζ. προσωπική επικοινωνία). Η **τοπική αρχή** δημοσιεύει τους κανονισμούς κάθε έτος, ορίζοντας τις συνθήκες και τα κόστη της συλλογής Α.Ε.Μ.. Η άδεια συλλογής για **μια ημέρα κοστίζει τρία ευρώ** για τους ντόπιους, ενώ ελαφρώς αυξημένες τιμές ισχύουν για επισκέπτες από άλλες περιοχές. Η διαφορά είναι μεγαλύτερη για τις **άδειες έξι μηνών**, για τις οποίες οι επισκέπτες πληρώνουν έως και τη διπλάσια τιμή από τους ντόπιους. Η συλλογή περιορίζεται σε **3-4 μέρες την εβδομάδα** και για ημερήσια ποσότητα έως τρία με πέντε κιλά. Επιπλέον, κάθε επαρχία ρυθμίζει ποιος έχει το δικαίωμα να συλλέγει τρούφες. Οι συλλέκτες πρέπει να έχουν προηγουμένως επιτύχει σε μια απλή εξέταση η οποία επιβεβαιώνει ότι είναι ενήμεροι για το πώς και πού θα συλλέξουν. Γύρω στις **30.000 άδειες** εκδόθηκαν μόνο στην Emilia Romagna το 2001. Ειδικά όσον αφορά στην Ιταλία, η σχετική νομοθεσία παρέχεται στο Παράρτημα II (σελ.160), όπου παρουσιάζεται αναλυτικά το πως ρυθμίζονται σχετικά νομοθετικά θέματα σε μια ευρωπαϊκή χώρα με μακρά παράδοση στη συλλογή και εμπορία Α.Ε.Μ..

Στο **Ηνωμένο Βασίλειο**, η Νομοθετική Πράξη περί Δασών (1967) **δεν περιλαμβάνει κανονισμούς** σχετικούς με τη χρήση μη ξυλωδών δασικών προϊόντων. Ειδικά όσον αφορά στη συλλογή Α.Ε.Μ. για εμπορική εκμετάλλευση σε δάση που εμπίπτουν στη δικαιοδοσία της **Επιτροπής για τα Δάση**, υπάρχει πρόβλεψη για σχετική αδειοδότηση

εφόσον η δραστηριότητα είναι συμβατή με την αειφόρο διαχείριση του συγκεκριμένου βιοτόπου.

Στη **Γαλλία**, ο **Κώδικας Δασών** (1979) προβλέπει τη συλλογή μη ξυλωδών δασικών προϊόντων μέσα σε ιδιωτικά δάση μόνο κατόπιν συγκατάθεσης του ιδιοκτήτη. Γενικότερα, τόσο σε δημόσιες όσο και σε ιδιωτικές εκτάσεις, η συλλογή Α.Ε.Μ. δεν επιτρεπόταν επισήμως, όμως υπήρχε **ανεκτικότητα στη συλλογή για ιδιωτική χρήση** και σε ποσότητες που θεωρούνταν εύλογες για τις καταναλωτικές ανάγκες μιας οικογένειας. Αντίθετα, για τη συλλογή για εμπορική χρήση απαιτείται άδεια από τον ιδιοκτήτη και στην πράξη τόσο το δημόσιο όσο και ιδιώτες ιδιοκτήτες **διαθέτουν πλέον συστήματα αδειοδότησης επαγγελματιών συλλεκτών**. Πιο πρόσφατα, θεσπίστηκαν ειδικοί κανονισμοί για τη συλλογή των Α.Ε.Μ. που αφορούν το πότε και πόσα Α.Ε.Μ. μπορούν να συλλεχθούν (Bérelle 2002). Ορίστηκαν ημερήσια όρια **πέντε κιλών** Α.Ε.Μ. και απαγορεύτηκε η συλλογή κατά τη διάρκεια δύο συγκεκριμένων ημερών της εβδομάδας (π.χ. Τρίτη και Πέμπτη).

Στο **Βέλγιο**, η συλλογή Α.Ε.Μ. απαγορεύεται σε δάση της Φλαμανδικής περιοχής ("Bosdecreet", "Forest Decree") και, από το 2009, στην περιοχή των Βρυξελλών (Fraiture 2010). Στα δάση της Βαλονικής περιοχής, **υπάρχει περιορισμός στην ποσότητα** των Α.Ε.Μ. που μπορούν να συλλεγούν. Η απόφαση που αφορά την συλλογή Α.Ε.Μ. σε ιδιωτικά δάση εναπόκειται στον ιδιοκτήτη. Στο **Λουξεμβούργο**, τα Α.Ε.Μ. προστατεύονται από το 1989 με τον Εθνικό Νόμο περί της συνολικής και μερικής προστασίας συγκεκριμένων αυτοφυών ειδών (Garnier-Delcourt 2010). Τα Α.Ε.Μ., τα οποία θεωρούνται ως εντασσόμενα σε αυτό το νομοθετικό πλαίσιο προστασίας της φύσης, καλύπτονται μερικώς. Η συλλογή Α.Ε.Μ. για μη εμπορικούς σκοπούς επιτρέπεται για 50 είδη τα οποία είναι καταγεγραμμένα σε παράρτημα του νόμου, σύμφωνα με τον οποίο **επιτρέπεται να συλλεχθεί ένα κιλό ανά άτομο** την ημέρα, **ενώ η συλλογή για εμπορικούς σκοπούς υπόκειται σε προηγούμενη έγκριση από το Υπουργείο Περιβάλλοντος**.

Στην **Εσθονία**, ο Νόμος για τα Δάση (1998) προβλέπει πως το κοινό έχει το δικαίωμα να συλλέγει Μ.Ξ.Δ.Π. (συμπεριλαμβανομένων των Α.Ε.Μ.) σε όλα τα δάση στα οποία **υπάρχει ελεύθερη πρόσβαση** με ορισμένους μόνο περιορισμούς, ενώ δεν διαχωρίζει τη συλλογή τέτοιων προϊόντων για ιδιωτική ή εμπορική χρήση. Στη **Λιθουανία**, οι Νόμοι περί Δασών (2001, Κεφάλαιο 1, Άρθρο 8) και προστασίας του περιβάλλοντος αναφέρουν πως το κοινό **μπορεί να συλλέξει ελεύθερα** Α.Ε.Μ σε δημόσιες εκτάσεις εξαιρουμένων ορισμένων εξ αυτών.

Στην **Ουγγαρία**, ο νόμος για τα δάση και την προστασία τους (1996) ορίζει πως η συλλογή Α.Ε.Μ. **επιτρέπεται** σε όλα τα δημόσια δάση (εκτός εάν υπάρχει κάποια συγκεκριμένη εξαίρεση που προσδιορίζεται δια νόμου) και σε **ποσότητες τέτοιες που να καλύπτουν τις ανάγκες για ιδιωτική κατανάλωση**. Στη **Σλοβακία**, ο Νόμος για τα Δάση (1993) προβλέπει πως όλοι έχουν ελεύθερη πρόσβαση σε δημόσια και ιδιωτικά δάση,

καθώς και στη **συλλογή Α.Ε.Μ. για ιδιωτική κατανάλωση**. Στη **Σλοβενία**, ο Νόμος για τα Δάση (1993, Άρθρο 5) αναφέρει πως οι ιδιοκτήτες ιδιωτικών δασών είναι υποχρεωμένοι να επιτρέπουν τη συλλογή Α.Ε.Μ. στις εκτάσεις τους σύμφωνα **με συγκεκριμένους κανονισμούς** βάσει των οποίων μπορεί να ανασταλεί ή να περιοριστεί η σχετική δραστηριότητα (εφόσον διαπιστώνεται κάποια απειλή στους πληθυσμούς των συγκεκριμένων οργανισμών ή στο οικοσύστημα).

Επιπλέον, η εξάπλωση της εμπορικής συλλογής Α.Ε.Μ. στην Ευρώπη οδήγησε στην εισαγωγή κανονισμών σε **Πολωνία, Σερβία, Ρουμανία** και σε άλλες χώρες. Οι πληροφορίες για την επιτυχία αυτών των σχεδίων είναι αποσπασματικές και συχνά ασαφείς και αυτό καταδεικνύει τη γενική δυσκολία της επιτήρησης των συνθηκών που ορίζονται από τις άδειες. Οι τελευταίες επισημαίνουν **ποια ποσότητα μπορεί να συλλεγεί σε προκαθορισμένο χρονικό διάστημα** αλλά είναι δύσκολο να ελεγχθεί και να εισπραχτούν πρόστιμα για παραβάσεις.

Ειδικά όσον αφορά στη **Σερβία** (Ivančević et al. 2012), η ανάγκη να προστατευτούν ορισμένα είδη Α.Ε.Μ. αναγνωρίστηκε σχετικά νωρίς (τέλη της δεκαετίας του '80). Η ραγδαία ανάπτυξη του ενδιαφέροντος για τα Α.Ε.Μ. οδήγησε εκείνη την εποχή σε μια σημαντική αύξηση οικονομικών επενδύσεων και εισροών που σχετίζονταν με τις **δραστηριότητες της οργανωμένης συλλογής και εμπορίας** τους. Για ένα διάστημα, η πρώην Γιουγκοσλαβία ήταν **ο μεγαλύτερος εξαγωγέας** παγκοσμίως σε βωλίτες ("porcini", είδη *Boletus*). Ως εκ τούτου, επικράτησε η άποψη ότι η συλλογή Α.Ε.Μ. σε μεγάλες ποσότητες μπορεί να οδηγήσει στη μείωση του αριθμού τους, ενώ παράλληλα αναπτύχθηκε το **ενδιαφέρον από κρατικές υπηρεσίες** να οριστούν κανονισμοί για τη συλλογή των Α.Ε.Μ. ώστε να εισπραχθούν φόροι από αυτή τη δραστηριότητα. Παρόλο που υπήρξαν εξειδικευμένες προτάσεις για την προστασία των Α.Ε.Μ., αυτές δεν συμπεριλήφθηκαν στην αρχική νομοθεσία. Όταν τελικά αυτό έγινε, ήταν σε τροποποιημένη μορφή ή χωρίς τα κατάλληλα "εργαλεία" που θα μπορούσαν να επιτρέψουν τον έλεγχο της εφαρμογής τους.

Τα υιοθετημένα αυτά μέτρα στη Σερβία στόχευαν πρωταρχικά στη διασφάλιση μιας τακτικής **πληρωμής φόρων από το εμπόριο** των Α.Ε.Μ. και στο να οριστεί μια σχετικά χαμηλή τιμή αγοράς για τα Α.Ε.Μ., που θα καθιστούσε τη συλλογή τους μια όχι ιδιαίτερα επικερδή δραστηριότητα (και ως εκ τούτου θα τα προστάτευε από την υπερεκμετάλλευση). Στην πορεία τα μέτρα προστασίας τους **αποδείχτηκαν αναποτελεσματικά**. Με βάση τον σχετικό Νόμο Διαφύλαξης Φυσικών Πόρων του 1988, συγκεκριμένα είδη Α.Ε.Μ. που συλλέγονταν σε μεγάλη κλίμακα για εμπορικούς σκοπούς εντάχθηκαν για πρώτη φορά σε καθεστώς προστασίας το 1991, ως "απειλούμενα από εκμετάλλευση και εμπόριο". Αυτός ο κανονισμός περιλάμβανε την **απαγόρευση συλλογής νεαρών καρποσωμάτων**, καθώς επίσης και την απαγόρευση συλλογής **πέραν του 90% του συνολικού αριθμού** του είδους στην περιοχή της συλλογής. Ωστόσο, δεν υπήρχαν διατάξεις που θα αφορούσαν τον έλεγχο της εφαρμογής αυτών των δύο μέτρων προστασίας των Α.Ε.Μ., ενώ οι προτάσεις ειδικών οι οποίες σχετίζονταν με επιπρόσθετα

μέτρα προστασίας δεν συμπεριλήφθηκαν στους κανονισμούς. Η αρχική θετική επίδραση τέτοιων κανονισμών ατόνησε και με την πάροδο των ετών τα μέτρα προστασίας των Α.Ε.Μ. έπαψαν να εμφανίζουν μεγάλη αποτελεσματικότητα. Έτσι **δεν αποτράπηκε η συλλογή ιδιαίτερα μεγάλων ποσοτήτων** από συγκεκριμένες περιοχές, που συνοδεύτηκαν από διατάραξη των ενδιαιτημάτων και από άλλες δυσμενείς συνέπειες στο φυσικό περιβάλλον. Οι πρώτες σημαντικές αλλαγές παρουσιάστηκαν με την υιοθέτηση του Νόμου περί της Προστασίας της Φύσης το 2009, η οποία επιτέλους έθεσε υπό **προστασία τα σπάνια και απειλούμενα με εξαφάνιση είδη** μακρομυκήτων και τα φυσικά ενδιαιτήματα τους στη Σερβία. Χάρης στις διατάξεις αυτού του Νόμου, εκπονήθηκε η πρώτη μελέτη με στόχο την προστασία μιας περιοχής ακριβώς αποτελεί περιβάλλον αυστηρά προστατευμένων ειδών Α.Ε.Μ. (π.χ. Ada Ciganlija κοντά στο Βελιγράδι).

Στην **ΠΓΔΜ** (USAID 2008) όπου η Δασική Αστυνομία και η Υπηρεσία Διαχείρισης Δασών είναι ξεχωριστοί οργανισμοί, υπάρχει κανονισμός για τη συλλογή των Μ.Ξ.Δ.Π. (συμπεριλαμβανομένων και των Α.Ε.Μ.), ο οποίος αποτελείται από: α) Δασικό Νόμο – εξουσιοδοτεί τη δημόσια υπηρεσία “Makedonski sumi” να διαχειρίζεται όλους τους φυσικούς πόρους στις δασικές περιοχές, β) ρύθμιση στις μεθόδους για τη χρήση και συλλογή μη ξυλωδών δασικών προϊόντων, όπου οι εταιρείες αναμένεται να πληρώνουν τέλος για την εκμετάλλευση δασικών πόρων, με βάση συμβόλαιο που συνάπτουν με αρμόδια υπηρεσία του Υπουργείου Περιβάλλοντος, γ) Νόμο για την Προστασία του Φυσικού Περιβάλλοντος, ο οποίος ρυθμίζει την προστασία της βιοποικιλότητας μέσω της καθιέρωσης μέτρων για τη προφύλαξη αυτοφυών ειδών, των ενδιαιτημάτων τους και του οικοσυστήματος, καθώς και για τη διαφύλαξη της βιώσιμης χρήσης τους (ενώ προβλέπει και την ύπαρξη ειδικών καταλόγων για την απειλούμενη πανίδα και χλωρίδα -συμπεριλαμβανομένων και των μακρομυκήτων- καθώς και το σύστημα αδειών για το εμπόριο διαφόρων ειδών με την **έκδοση των κατάλληλων αδειών ή πιστοποιητικών**), δ) στρατηγική για την προστασία της βιοποικιλότητας της FYROM με το Σχέδιο Δράσης, που υιοθετήθηκε το 2004 και παρέχει οδηγίες για βιώσιμη χρήση των φυσικών πόρων.

Στη **Βουλγαρία**, δεν υπάρχει συγκεκριμένη-ειδική νομοθεσία που να ρυθμίζει τη συλλογή, την αγορά, την πώληση και τις εξαγωγές Α.Ε.Μ.. Οι σχετικές δραστηριότητες ρυθμίζονται μέσω του Διατάγματος περί Δασών του 1997 (Κεφάλαιο 4, άρθρα 63-65) που αφορά τα Μ.Ξ.Δ.Π., το οποίο αναφέρει πως η συλλογή τους πρέπει να γίνεται με τέτοιο τρόπο ώστε να μην υποβαθμίζονται οι πληθυσμοί και τα ενδιαιτήματά τους. Κάθε άτομο δικαιούται να συλλέξει **μέχρι και 5 κιλά νωπών Α.Ε.Μ. δωρεάν** και δεν απαιτείται κάποια ειδική άδεια. Οποιαδήποτε μεγαλύτερη ποσότητα θεωρείται ότι συλλέγεται για εμπορικούς σκοπούς και γι αυτή την ειδική άδεια που αποκτάται από την Δασική Επιτροπή, πρέπει να πληρωθεί ένα επιπλέον ποσό. Το ποσό αυτό είναι αμελητέο, π.χ. για τους βωλίτες: 20 σεντς το κιλό. Καμία από αυτές τις ρυθμίσεις δεν εφαρμόζεται για την ιδιωτική γη, όπου δεν υπάρχουν περιορισμοί στη συλλογή. Η απουσία ειδικής νομοθεσίας για τη συλλογή Α.Ε.Μ. παραμένει ένα μείζον θέμα σε αυτή τη χώρα, καθώς

η εμπορία τους έχει κλιμακωθεί σημαντικά, ιδιαίτερα κατά την τελευταία εικοσαετία (Denchew 2010). Στην **Κύπρο** ισχύουν όσα αναφέρονται στον Νόμο περί Δασών (1967 και συμπληρώματα) ο οποίος συλλέβδην **απαγορεύει τη συλλογή** Μ.Ξ.Δ.Π. που βρίσκονται σε δημόσια ή ιδιωτική έκταση (ελεγχόμενη από την κυβέρνηση) εκτός εάν υπάρχει ειδική άδεια από την Δ/νση Δασών (τον Διευθυντή Δασών). Στην **πράξη**, η εφαρμογή τέτοιων διατάξεων για Α.Ε.Μ. και βότανα (αρωματικά και φαρμακευτικά φυτά) είναι εξαιρετικά δύσκολη λόγω των ευρέως **διαδεδομένων πρακτικών ελεύθερης συλλογής** (χωρίς οικονομική επιβάρυνση) τέτοιων αυτοφυών προϊόντων του δάσους.

4.3. Ενδεικτικές περιπτώσεις από τη νομοθεσία στις ΗΠΑ και άλλες χώρες εκτός Ευρώπης.

Η συλλογή των Α.Ε.Μ. εφαρμόζεται παγκοσμίως ή για προσωπική κατανάλωση είτε για εμπορικούς σκοπούς. Ειδικά όσον αφορά την τελευταία δραστηριότητα, η οποία είναι ευρέως διαδεδομένη, οι πιθανές επιπτώσεις της εμπίπτουν στην ευθύνη των δασικών αρχών των περιοχών όπου γίνεται συλλογή. Οι σχετικοί κανονισμοί είναι συχνά προσαρμοσμένοι τόσο στο **τοπικό σύστημα γαιοκτησίας όσο και στις τοπικές παραδόσεις** που αφορούν στη συλλογή Μ.Ξ.Δ.Π..

Στο **Μεξικό**, η συλλογή Α.Ε.Μ. σπανίως διέπεται από κανόνες παρόλο που υπάρχουν πολλοί συλλέκτες. Αντίθετα, στις **ΗΠΑ** η συλλογή των Α.Ε.Μ. είναι πιο οργανωμένη και επιτηρούμενη/καθοδηγούμενη σε σχέση με οποιαδήποτε άλλη χώρα. Στις ΗΠΑ (Pilz and Molina 2002, Alexander et al. 2011), **όλοι οι πολίτες και οι εταιρείες δικαιούνται ίσης πρόσβασης στα Α.Ε.Μ.** αφού οι ομοσπονδιακές δασικές εκτάσεις είναι δημόσιες. Τα περισσότερα Εθνικά Δάση (USDA-FS) διαθέτουν **άδειες εμπορικής συλλογής** σε προκαθορισμένες τιμές. Οι άδειες συνήθως επιτρέπουν απεριόριστη συλλογή κατά τη διάρκεια μιας συγκεκριμένης περιόδου, καθώς θα ήταν δύσκολο να εφαρμοστούν κανόνες που να περιορίζουν τις ποσότητες που συλλέγονται. Σε μερικές περιπτώσεις ο αριθμός των αδειών είναι περιορισμένος. Για παράδειγμα, η εμφάνισημανιταριών “matsutake” (*Tricholoma magnivelare* ή *T. matsutake*) στο Εθνικό Πάρκο Αναψυχής του Όρεγκον είναι αρκετά προβλέψιμη και οι συλλέκτες μπορούν να υπολογίσουν περίπου τι ποσότητα μπορούν να μαζέψουν κατά τη διάρκεια μιας περιόδου. Έτσι, ένας περιορισμένος αριθμός αδειών εκδίδεται μέσω διαδικασιών δημοπρασίας. Το τοπικό Γραφείο Διαχείρισης Γαιών (Bureau of Land Management) διαθέτει **συμβόλαια για συλλογή Α.Ε.Μ.**, στα οποία ορίζονται τα είδη τα οποία μπορούν να συλλεγούν, οι μέγιστες ποσότητες για το καθένα, οι συγκεκριμένες περιοχές συλλογής και το χρονικό διάστημα ισχύος, το οποίο εξαρτάται από την ποσότητα πώλησης και τον αριθμό των αναμενόμενων συλλεκτών. Οι τιμές των συμβολαίων ορίζονται σε ένα μέγιστο, π.χ. της τάξης του 10% της συνολικής αξίας πώλησης, ή αλλιώς μέσω ενός τύπου υπολογισμού που συμπεριλαμβάνει στοιχεία, όπως η πιθανή διακύμανση των τιμών, το πιθανό κέρδος και ρίσκο του αγοραστή, τα κόστη εργασίας, μεταφοράς του προϊόντος και συντήρησης των δρόμων. Μερικές περιφέρειες ορίζουν κατώτατες τιμές συμβολαίων και ποσότητας.

Όλες αυτές οι μέθοδοι έχουν **πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα** τόσο για τους διαχειριστές των εκτάσεων όσο και για τους συλλέκτες, αλλά η αντικειμενικότητα του συστήματος και η συμμόρφωση προς αυτό βελτιώνονται καθώς οι διαδικασίες εξελίσσονται μέσω της απόκτησης σχετικής εμπειρίας και της αλληλεπίδρασης των εμπλεκομένων.

Τα περισσότερα Ομοσπονδιακά Δάση στις ΗΠΑ διαθέτουν επίσης **περιοχές που εξαιρούνται από εμπορικές δραστηριότητες** και αυτές συμπεριλαμβάνουν θέσεις έρευνας για φυσικό αέριο, άλλες ειδικά για αυτοφυή Α.Ε.Μ., φυτά ή ζώα, καθορισμένες περιοχές αναψυχής, ή περιοχές ειδικού περιβαλλοντολογικού ενδιαφέροντος. Επίσης, σε όλα τα **Εθνικά Πάρκα απαγορεύεται** η συλλογή μακρομυκήτων εντός των ορίων του πυρήνα τους. Μερικοί ιδιοκτήτες ιδιωτικών δασικών εκτάσεων απαγορεύουν ή περιορίζουν την εμπορική συλλογή στις ιδιοκτησίες τους. Ακόμη και σε περιοχές όπου οι εμπορικές δραστηριότητες επιτρέπονται, οι διαχειριστές πολλές φορές ορίζουν εκ περιτροπής τις περιοχές συλλογής για να **παρέχουν περιόδους «ανάπαυσης»**. Η συμμόρφωση σε περιορισμούς συλλογής δεν είναι καθολική, αφού **επηρεάζεται από τις τιμές των Α.Ε.Μ.**, τη δυσκολία πρόσβασης, τη συμπεριφορά των συλλεκτών κλπ.

Η δασική περιοχή της British Columbia στον **Δυτικό Καναδά** (Berch et al. 2007) αποτελεί μια από τις πιο ενδιαφέρουσες περιοχές για εμπορική συλλογή Α.Ε.Μ.. Παρά το γεγονός ότι η υλοτόμηση ρυθμίζεται από διάφορους κανονισμούς και το ότι οι τοπικές αρχές έχουν έσοδα από αυτή τη δραστηριότητα, δεν υπάρχει κανένα σύστημα για την είσπραξη οποιουδήποτε τέλους για Μ.Ξ.Δ.Π. όπως τα Α.Ε.Μ.. Επιπλέον, δεν υπάρχουν κανονισμοί για τη διαχείρισή τους, παρόλο που το άρθρο 168 του κώδικα περί *Δασικών και Κτηνοτροφικών Δραστηριοτήτων* επιτρέπει την εφαρμογή τέτοιων κανονισμών (BC Ministry of Forests, Lands and Natural Resource Operations 2003). Παρόλο λοιπόν που υπάρχει έλλειψη σχετικών κανονισμών, η διαχείριση του φυσικού περιβάλλοντος για μανιτάρια “matsutake” έχει ενσωματωθεί σε ότι ισχύει για τη διαχείριση των δασών. Στη βορειοδυτική British Columbia, **η τοπική κυβέρνηση έχει υιοθετήσει ένα σχέδιο διαχείρισης γης** το οποίο καθορίζει μια ιδιαίτερη περιοχή για τη συλλογή “matsutake” και μια δασική ζώνη για Μ.Ξ.Δ.Π. (Nisga’a Lisims Government 2002). Επιπρόσθετα, εκτός από τα “matsutake”, στο σχετικό σχέδιο περιλαμβάνονται και άλλα είδη Α.Ε.Μ., όπως οι μορχέλλες (*Morchella elata*), οι πλευρωτοί (*Pleurotus ostreatus*), οι βωλίτες (*Boletus edulis*), αλλά και τα *Polyozellus multiplex*, *Craterellus tubaeformis*, *Hypomyces lactifluorum*, *Laetiporus sulfureus*, *Hydnum repandum* και *Sparassis crispa*.

Στην **Κορέα** (Berch et al. 2007), η συγκομιδή του “matsutake” στα εθνικά και δημόσια δάση διεξάγεται παραδοσιακά από ανθρώπους των τοπικών κοινωνιών. Από το 1990, ωστόσο, αυτό **το σύστημα έχει καταρρεύσει** λόγω του ότι όλο και περισσότεροι άνθρωποι συλλέγουν “matsutake”. Λόγω αυξανόμενων συγκρούσεων-διενέξεων μεταξύ των συλλεκτών, εφαρμόστηκαν κανονισμοί συλλογής. Τα **δικαιώματα** συλλογής για τα δάση τα οποία είναι εθνικά ή δημόσια **πωλούνται πλέον στις τοπικές κοινότητες**. Το κόστος αυτών των δικαιωμάτων είναι το ένα δέκατο της αξίας της κύριας παραγωγής

μιας περιόδου τεσσάρων ετών, η οποία λαμβάνει υπόψη και την ετήσια μεταβολή παραγωγής. Επίσης, τα δικαιώματα συλλογής πρέπει να πωλούνται μέσω ανοικτών διαδικασιών σε ανθρώπους οι οποίοι διαμένουν κοντά σε δάση με μανιτάρια “matsutake”, αλλά τα **περισσότερα δικαιώματα στην πραγματικότητα συνάπτονται με κατοίκους** οι οποίοι συνήθως εκπροσωπούν επιμέρους περιοχές. Έτσι ο επικεφαλής ενός χωριού κατέχει τα δικαιώματα και οι κάτοικοι του χωριού οργανώνουν ομάδες συλλογής στην προκαθορισμένη περιοχή. Η οδηγία “Songyi Use Restriction” της Κορέας για τα “matsutake” εφαρμόστηκε το 1967, όταν οι εξαγωγές στην Ιαπωνία άρχισαν και έκτοτε όλα τα “matsutake” έπρεπε να εξαγονται στην Ιαπωνία για την απόκτηση συναλλάγματος. Η οδηγία καθιέρωσε **ανοιχτή και δημόσια επιμόρφωση και όρισε τα κριτήρια προσόντων για τους διαλογείς των “matsutake”**, την επιλογή εξοπλισμού κλπ. Ωστόσο, η οδηγία ατόνησε το 1995 καθώς η κυβέρνηση ήρε τους περιορισμούς στις εξαγωγές και έτσι μια μερίδα των μανιταριών “matsutake” μπορούσε να πωληθεί στην εγχώρια αγορά. Επειδή όλα τα άλλα Α.Ε.Μ. στην Κορέα έχουν πολύ μικρότερη αξία από τα “matsutake”, δεν εφαρμόζονται κανονισμοί για τη συλλογή τους.

Μπορείτε να βρείτε ενδεικτικά τις νομοθεσίες διαφόρων χωρών (είτε μεταφρασμένες είτε όχι) που έχουν αναρτηθεί για τον σκοπό αυτό στο διαδίκτυο (βλέπε [εδώ](#)), είτε στο Παράρτημα II του παρόντος (σελ. 160)

Εικόνα 5. Οι «μορχέλες» (εδώ ένα από τα είδη, το *Morchella elata*) είναι περιζήτητα είδη για το άρωμά τους και έχουν υψηλή τιμή στο εξωτερικό ως αποξηραμένα. Συχνά εμφανίζονται σε μεγάλους πληθυσμούς μετά από πυρκαγιές, έτσι ληστρική συλλογή από ξένους επιχειρηματίες αναφέρεται από στην περιοχή της βόρειας Πίνδου. ©Κωνσταντίνιδης Γιώργος

5. ΣΥΝΟΨΗ: ΠΟΙΕΣ ΑΡΧΕΣ ΧΡΕΙΑΖΟΝΤΑΙ ΝΑ ΙΣΧΥΣΟΥΝ ΣΤΗ ΧΩΡΑ ΜΑΣ;

Σύμφωνα με την παραπάνω ανασκόπηση είναι σαφές ότι υπάρχουν διαφοροποιήσεις μεταξύ των χωρών σε ότι αφορά τόσο το γενικό νομοθετικό πλαίσιο όσο και τις ειδικότερες ρυθμίσεις αναφορικά με τη συλλογή και εμπορία των Α.Ε.Μ. (π.χ. στις περιοχές συλλογής, πρόσβαση σε αυτές, επιτρεπόμενες ημέρες και μέγιστο βάρος συλλογής). Είναι φανερό επίσης ότι η **πίεση για εμπορική εκμετάλλευση των Α.Ε.Μ. οδήγησε στη δημιουργία ειδικής νομοθεσίας** που ρυθμίζει την συλλογή και εμπορία τους. Στο παραπάνω πλαίσιο θεωρούμε ότι χρειάζεται να ληφθούν υπόψη τα προαναφερθέντα και στην Ελλάδα υπό το πρίσμα των ιδιαιτεροτήτων της χώρας μας, ώστε να δρομολογηθεί μία πιο εξειδικευμένη νομοθετική ρύθμιση που να μπορέσει να εφαρμοστεί άμεσα εξασφαλίζοντας:

- α. Την επιστημονικά τεκμηριωμένη αιιφορική διαχείριση των συγκεκριμένων οργανισμών (μακρομυκήτων) και των «προϊόντων» τους με βάση το διαμορφωμένο πλαίσιο εφαρμογής των δασικών διατάξεων στα δασικά και φυσικά οικοσυστήματα, σε συνδυασμό με την ειδική μυκητολογική γνώση που χρειάζεται να αναπτυχθεί περαιτέρω.
- β. Τις ελάχιστες αλλαγές σε συμβατές, με τα ανωτέρω, καθιερωμένες πρακτικές που έχουν αναπτύξει και πρόκειται να βελτιωθούν περαιτέρω, οι «ερασιτέχνες συλλέκτες» όπως οι «μανιταρόφιλοι», οι οποίοι θεωρούμε ότι συνδυάζουν τη συλλογή μικρών ποσοτήτων (για ιδία κατανάλωση) με την αναψυχή και ενδιαφέρονται για την προστασία των εν λόγω πόρων (ανάλογα με τα ισχύοντα για παράδειγμα στις Σκανδιναβικές χώρες για τη μη εμπορική συλλογή).
- γ. Την εξειδίκευση μέτρων για την εμπορική συλλογή, προβολή και πιστοποίηση των ποιοτικών χαρακτηριστικών των εμπορεύσιμων Α.Ε.Μ..
- δ. Την όσο το δυνατό πιο απλοποιημένη διεκπεραίωση των απαραίτητων διαδικασιών, χωρίς πολύπλοκα και χρονοβόρα γραφειοκρατικά προαπαιτούμενα, ώστε το νέο νομοθετικό πλαίσιο να μπορέσει να εφαρμοστεί άμεσα με επιτυχία, δεδομένου ότι σε χώρες με έντονη εμπορική δραστηριότητα και εξειδικευμένη νομοθεσία η εφαρμογή της ατόνησε μετά από μερικά χρόνια.

Στοχεύοντας στο κοινό συμφέρον πολίτη και Πολιτείας, στο πλαίσιο μιας βιώσιμης, αιιφορικής ανάπτυξης, έχει προταθεί από τους συλλόγους της «μανιταροφιλικής κοινότητας» η ενεργοποίηση των Ο.Τ.Α. και άλλων τοπικών ή περιφερειακών φορέων στην διαχείριση των Α.Ε.Μ. Επιπλέον διατυπώνονται ήδη από διάφορους πολίτες, κυρίως ερασιτέχνες συλλέκτες για ιδιοκατανάλωση ενστάσεις σχετικά με τη δημοπράτηση δασικών εκτάσεων προς αποκλειστική εμπορική εκμετάλλευση των Α.Ε.Μ. από επιχειρηματίες, καθώς θεωρείται ότι, λόγω των σημερινών γραφειοκρατικών διαδικασιών, οι παραπάνω θα λειτουργούν σε βάρος των ερασιτεχνών μανιταροσυλλεκτών και των «μανιταροφιλικών συλλόγων» και θα περιορίσουν έτσι την πολύπλευρη δραστηριότητά τους.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΙΙ

ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΗ ΠΑΡΟΥΣΑΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΚΑΙ ΠΡΟΥΠΟΘΕΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΕΙΦΟΡΙΚΗ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΤΩΝ Α.Ε.Μ. ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

1. Η ΠΟΙΚΙΛΟΤΗΤΑ ΤΩΝ ΜΑΚΡΟΜΥΚΗΤΩΝ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ¹⁴

1.1. Ιδιαιτερότητες των μακρομυκήτων στη μελέτη και καταγραφή τους

Η **ποικιλότητα των μακρομυκήτων¹⁵ της Ελλάδας**, σε σύγκριση με άλλες χώρες της Ευρώπης, **δεν είναι επαρκώς μελετημένη**. Μεγάλες περιοχές της καθώς και ποικίλα ενδιαυτήματα εξακολουθούν να είναι πλημμελώς διερευνημένα. Το γεγονός αυτό κατά ένα μεγάλο μέρος οφείλεται στην απουσία μακροχρόνιας παράδοσης, στο λιγοστό εξειδικευμένο ανθρώπινο δυναμικό αλλά και στην ιδιαιτερότητα που παρουσιάζουν οι μελέτες ποικιλότητας των μακρομυκήτων, σε σχέση με εκείνες άλλων οργανισμών. Υπάρχει διαφοροποίηση τόσο στον σχεδιασμό αυτών των μελετών, όσο και στο εύρος χρόνου που απαιτείται ώστε να θεωρηθεί μια περιοχή επαρκώς μελετημένη.

Παρόλα αυτά η εμφάνιση των μακρομυκήτων δεν είναι σταθερή κάθε αναπαραγωγική περίοδο, γεγονός που οφείλεται σε ποικίλους περιβαλλοντικούς παράγοντες. Συνεπώς, **για την ακριβή εκτίμηση της ποικιλότητας των μακρομυκήτων σε μια περιοχή** χρειάζεται επισταμένη μελέτη και παρατήρηση για ένα μεγάλο χρονικό διάστημα, κυμαινόμενο συνήθως από **πέντε έως και περισσότερο από δέκα έτη** (Lodge et al. 2004). Οι Straatsma et al. (2001) μελέτησαν για 21 χρόνια την ποικιλότητα των μακρομυκήτων σε δειγματοληπτική επιφάνεια 1500m² στην Ελβετία, συλλέγοντας, αναγνωρίζοντας και καταμετρώντας τις καρποφορίες τους κάθε εβδομάδα. Μια πολύ ενδιαφέρουσα παρατήρηση από την εργασία αυτή είναι ότι ο αριθμός των νέων ειδών, δηλαδή των ειδών που καταγράφονται κάθε χρονιά για πρώτη φορά στη συγκεκριμένη δειγματοληπτική επιφάνεια, δεν ακολουθεί φθίνουσα πορεία όσο περνούν τα χρόνια μελέτης. Αντιθέτως, φαίνεται να σχετίζεται με την παραγωγικότητα των μυκήτων κάθε χρονιά. Έτσι **σε χρονιές με μεγάλη αφθονία μακρομυκήτων, συλλέχθηκε μεγάλος αριθμός νέων, πρωτοεμφανιζόμενων ειδών**. Για παράδειγμα, την 14^η χρονιά, όπου υπήρχε σχετικά μεγάλη αφθονία μανιταριών, από τα 194 είδη που ταυτοποιήθηκαν, τα 74 βρέθηκαν στη δειγματοληπτική επιφάνεια για πρώτη φορά. Την τελευταία χρονιά, μετά από 21 χρόνια συνεχούς μελέτης, 19 είδη βρέθηκαν για πρώτη φορά, από τα συνολικά 157 ταυτοποιημένα είδη της χρονιάς εκείνης.

¹⁴ Υπεύθυνη σύνταξης: Γκόνου-Ζάγκου Ζαχαρούλα

¹⁵ Ως **μακρομύκητες** χαρακτηρίζονται οι μύκητες εκείνοι που παράγουν ορατά με γυμνό οφθαλμό καρποσώματα, δηλαδή όργανα εγγενούς αναπαραγωγής, τα «**μανιτάρια**». Παρότι οι υφές των μυκήτων (δηλαδή το «σώμα» ή μυκήλιο) ζουν και αναπτύσσονται αφανώς μέσα σε ποικίλα υποστρώματα για μεγάλο χρονικό διάστημα, τα μακροσκοπικά αναπαραγωγικά όργανα είναι στην πλειονότητά τους εφήμερα και η εμφάνισή τους εξαρτάται από τον κατάλληλο συνδυασμό διαφόρων περιβαλλοντικών συνθηκών. Συνεπώς, η ύπαρξη των ειδών σε μια περιοχή γίνεται αντιληπτή μόνο μέσω της εμφάνισης των μανιταριών τους.

Από τα αποτελέσματα αυτής της μελέτης αξίζει επίσης να αναφερθεί ότι συνολικά **150 είδη εμφανίστηκαν στη δειγματοληπτική επιφάνεια μόνο σε ένα από τα 21 έτη**. Επίσης, οι O' Dell et al. (1999) μελέτησαν για διάστημα δύο ετών την ποικιλότητα εκτομυκορριζικών ειδών σε 8 συστάδες *Tsuga heterophylla*-*Pseudotsuga menziesii* και τα αποτελέσματα της έρευνάς τους έδειξαν ότι μόνο το 5% των ειδών εμφανίστηκε και τις δύο χρονιές στην ίδια συστάδα, ενώ συνδυάζοντας τα δεδομένα συνολικά από όλες τις συστάδες μόνο το 35% των ειδών εμφανίστηκε και τις δύο χρονιές. Από τα παραπάνω συμπεραίνεται πόσο δύσκολη είναι η καταγραφή και παρακολούθηση της κατάστασης ενός είδους σε μια περιοχή χωρίς την ύπαρξη δεδομένων από το παρελθόν και τη συνεχή παρακολούθησή της εμφάνισής του. Συνεπώς, είναι εμφανές ότι για τη **χωροχρονική καταγραφή** και εξέλιξη της ποικιλότητας των μακρομυκήτων μιας περιοχής είναι **απαραίτητη μακροχρόνια μελέτη και παρατήρηση**.

1.2. Σύντομο ιστορικό της καταγραφής των μακρομυκήτων στην Ελλάδα

Οι πρώτες καταγραφές μακρομυκήτων στην Ελλάδα έγιναν το 19ο αιώνα από διάφορους Ευρωπαίους περιηγητές και μελετητές της ελληνικής φύσης. Όμως, μέχρι τα τέλη του 20ου αιώνα, ήταν πολύ περιορισμένος ο αριθμός των ειδών που αναφέρονται σε επιστημονικά συγγράμματα σε σχέση με άλλες ευρωπαϊκές χώρες. Από τη δεκαετία του '80 ξεκίνησε μια πιο συστηματική καταγραφή από ερευνητικές ομάδες σε πανεπιστήμια ή άλλα Ιδρύματα, η οποία εντάθηκε στα χρόνια που ακολούθησαν. Ήδη από τις αρχές του 21ου αιώνα **η συστηματική καταγραφή** των μακρομυκήτων της Ελλάδας έγινε αντικείμενο διεξοδικότερης μελέτης **όχι μόνο από μυκητολόγους ερευνητές, αλλά και από αρκετούς καλά εκπαιδευμένους ερασιτέχνες**, με αποτέλεσμα ο συνολικός αριθμός των καταγεγραμμένων ειδών στη χώρα μας να αυξηθεί σημαντικά τα τελευταία χρόνια όπως φαίνεται στο παρακάτω Γράφημα 1.

Μέχρι πρόσφατα, με βάση δημοσιευμένα στοιχεία είναι **καταγεγραμμένα περί τα 2800 είδη μακρομυκήτων στην Ελλάδα** (Κωνσταντινίδης 2006, Zervakis 2001, Zervakis et al. 2004). Όμως σύμφωνα με νεότερες εκτιμήσεις μυκητολόγων-ερευνητών και συνεργαζόμενων με αυτούς μελών του Συλλόγου Μανιταρόφιλων Ελλάδας, ο αριθμός των ειδών μακρομυκήτων που έχουν καταγραφεί **προσεγγίζει τα 3500 είδη** (Δήμου και συνεργάτες, αδημοσίευτα στοιχεία).

Επιπλέον, οι ερευνητικές ομάδες του Γ.Π.Α. (Ζερβάκης και συνεργάτες) του Ε.Κ.Π.Α. (Γκόνου και συνεργάτες) και του Ινστιτούτου Δασικών Ερευνών του ΕΛΓΟ- ΔΗΜΗΤΡΑ διατηρούν **σημαντικές συλλογές μακρομυκήτων** τόσο σε αποξηραμένη μορφή (Herbarium ACAM & Μυκητοθήκη ATHUM αντίστοιχα, πολλές χιλιάδες δείγματα σε κάθε ίδρυμα) όσο και ως καθαρές-ζωντανές καλλιέργειες (εκατοντάδες καλλιέργειες σε κάθε ίδρυμα). Το σχετικό υλικό είναι αρχειοθετημένο σε ηλεκτρονικές βάσεις δεδομένων.

Πρέπει επίσης να αναφερθεί ότι κατά τα τελευταία -τουλάχιστον- 10 χρόνια, **μεγάλος αριθμός δειγμάτων** συλλέγεται, ταυτοποιείται και διατηρείται σε μορφή αποξηραμένων δειγμάτων **από ερασιτέχνες συλλέκτες, μέλη μανιταροφιλικών συλλόγων**, σε προσωπικές συλλογές. Το υλικό αυτό σε πολλές περιπτώσεις ελέγχεται-αξιολογείται από ειδικούς επιστήμονες τόσο στην Ελλάδα όσο και το εξωτερικό (όταν κριθεί αναγκαίο και με χρήση μοριακών τεχνικών) και οδηγεί στην παραγωγή σημαντικής νέας γνώσης.

Γράφημα 2: Αριθμός ειδών μακρομυκήτων που έχουν καταγραφεί στην Ελλάδα σε διάφορες χρονικές περιόδους βάσει συγκεντρωτικών δεδομένων που παραθέτονται στη σχετική βιβλιογραφία.

Παράλληλα εδώ και αρκετά χρόνια έχουν τεθεί οι βάσεις για τη **χαρτογράφηση της γεωγραφικής εξάπλωσης**, των οικολογικών προτιμήσεων και της συχνότητας εμφάνισης για τα είδη μακρομυκήτων στην Ελλάδα (Ζερβάκης κ.α. 2002), αλλά λόγω του μεγέθους-έκτασης και της έλλειψης σχετικής χρηματοδότησης του εγχειρήματος, η σχετική πρόοδος είναι αργή. Η Επιτροπή για τους Μύκητες του Οργανισμού OPTIMA ([Organization for the Phyto-Taxonomic Investigation of the Mediterranean Area](#)) είχε υιοθετήσει εδώ και δύο δεκαετίες γεωγραφικά συστήματα για τη χαρτογράφηση των μυκήτων στις χώρες της Μεσογείου. **Η χρήση ενός κοινού συστήματος** συντεταγμένων για τη χαρτογράφηση της βιοκατανομής όλων των κατηγοριών οργανισμών έχει προταθεί να γίνει με βάση τα πρότυπα του συστήματος που είχε χρησιμοποιηθεί για τη σύνταξη του Ευρωπαϊκού Χλωριδικού Άτλαντα (Atlas Florae Europaeae).

Η προετοιμασία ενός εθνικού καταλόγου για τους μακρομύκητες της Ελλάδας και **η χαρτογράφηση της εξάπλωσης τους θα απαιτήσει τη σύμπραξη όλων των ατόμων και ομάδων** που δραστηριοποιούνται στην καταγραφή της ποικιλότητας των μακρομυκήτων.

Στο πλαίσιο της **Εθνικής Στρατηγικής και το Σχέδιο Δράσης για τη Βιοποικιλότητα (Ε.Σ.Β)**, η **σύνταξη Κόκκινου Καταλόγου Μυκήτων αποτελεί αναπόσπαστη δράση του Γενικού Στόχου 2** που αφορά στη Διατήρηση του Εθνικού και Φυσικού Κεφαλαίου και Αποκατάσταση των Οικοσυστημάτων (βλέπε [ΥΠΕΚΑ 2014 σελ. 114](#)). Πρέπει ακόμη να επισημανθεί πως με βάση τα τελευταία επιστημονικά δεδομένα είναι αναγκαία και επιβεβλημένη η χρήση μοριακών τεχνικών ταυτοποίησης στη σύγχρονη ταξινομική ώστε να είναι εφικτός ο ακριβής προσδιορισμός της ταυτότητας και των φυλογενετικών σχέσεων των ταξινομικών μονάδων που αντιστοιχούν στα έως τώρα γνωστά είδη. Χαρακτηριστικά παραδείγματα αποτελούν τα γένη *Morchella* και *Cantharellus* στα οποία ο συνολικός αριθμός των διακριτών φυλογενετικά ειδών συνεχώς αυξάνει καθώς ανακαλύπτονται “κρυπτικά” είδη με ιδιαίτερες οικολογικές απαιτήσεις/προσαρμογές. Εν κατακλείδι λοιπόν, κρίνεται **απολύτως αναγκαία η χρηματοδότηση ενός σχετικού έργου στο πλαίσιο της παρούσας πρωτοβουλίας.**

Ακολουθεί μια συνοπτική παράθεση των κυριότερων ευρημάτων που αφορούν στην ποικιλότητα και στη βιοκατανομή των ειδών μακρομυκήτων στην Ελλάδα σε διαφορετικού τύπου ενδιαιτήματα βάσει δημοσιευμένων εργασιών από ερευνητικές ομάδες ακαδημαϊκών ιδρυμάτων ή καλά καταρτισμένων ερασιτεχνών συλλεκτών, οι οποίες συνέβαλλαν στην έως σήμερα σχετική γνώση. Όπως γίνεται φανερό **πολύ λίγες περιοχές της ηπειρωτικής χώρας έχουν μελετηθεί σχετικά εκτενώς**, όπως για παράδειγμα η Δυτική Μακεδονία, ή τμήματα της Θεσσαλίας και Θράκης και μικρές εκτάσεις στη Στερεά Ελλάδα και Πελοπόννησο, ενώ τα δημοσιευμένα **επιστημονικά δεδομένα για την Ήπειρο είναι ελάχιστα**. Σε ότι αφορά τη νησιωτική Ελλάδα, σημαντικά δεδομένα υπάρχουν μόνο από την Κεφαλονιά για τα νησιά του Ιονίου, την Άνδρο, τη Νάξο, την Πάρο και την Αμοργό στις Κυκλάδες και τέλος από τη Λέσβο και τον Άγιο Ευστράτιο, ενώ η Κρήτη και άλλα νησιά του Αιγαίου (π.χ. Δωδεκάνησα) παραμένουν ακόμη “terra incognita” ως προς την ποικιλότητα των μακρομυκήτων τους.

Μετά την πρώτη σχετική εργασία των Maire & Politis (1940) όπου αναφέρονται 1623 είδη και υποείδη μυκήτων εκ των οποίων 350 είναι μακρομύκητες που στην πλειονότητά τους συλλέχθηκαν και ταυτοποιήθηκαν από τον René Maire σε διάφορες περιοχές της Ελλάδας κατά την περίοδο 1904-1908, ακολουθεί ο «Κατάλογος Μυκήτων και Ξενιστών της Ελλάδας» (Παντίδου 1973) όπου καταγράφονται συνολικά όλα τα μέχρι τότε δημοσιευμένα είδη μυκήτων (περίπου 2000), από τα οποία τα 455 ανήκουν στους Βασιδιομύκητες. Τέλος, στους δυο συγκεντρωτικούς καταλόγους (Zervakis et al. 1998 και Zervakis et al. 1999). Ο πρώτος περιλαμβάνει 811 είδη και υποείδη μακρομυκήτων που ανήκουν στους Βασιδιομύκητες και ο δεύτερος με 185 είδη και υποείδη μακρομυκήτων που ανήκουν στους Ασκομύκητες. Πολλά από τα αναφερόμενα είδη αποτελούν νέες καταγραφές, ενώ ενσωματώνονται τα αποτελέσματα προγενέστερων σχετικών δημοσιεύσεων (1973-1998), οι οποίες προέρχονται κυρίως από τις ερευνητικές ομάδες των Παντίδου και Γκόνου και των Διαμαντή και Περλέρου που κάποιες εξ αυτών

ενδεικτικά παραθέτουμε σε παρένθεση (βλέπε π.χ. Pantidou 1980, Διαμαντής and Minter 1981, Διαμαντής and Minter 1983, Pantidou and Gonou 1984, Διαμαντής 1985, Αβτζής και Διαμαντής 1988, Διαμαντής και Περλέρου 1990, Diamandis and Perlerou 1994, Διαμαντής και Περλέρου 1997).

Από τα τέλη του 20ου αιώνα ξεκινά η πλέον παραγωγική φάση της καταγραφής των μακρομυκήτων στην Ελλάδα, όπως αποτυπώνεται στις παρακάτω δημοσιευμένες εργασίες που περιλαμβάνουν εκτεταμένους καταλόγους ειδών ανά περιοχή ή ενδιαίτημα:

- ο «Συνεισφορά στη μυκοχλωρίδα της μαύρης πεύκης» (Αθανασίου & Θεοχάρη 1999) - 76 είδη εκ των οποίων 20 νέες καταγραφές για την Ελλάδα από αμιγή και μικτά δάση μαύρης πεύκης της κεντρικής Ελλάδας.
- ο "Compléments à l'inventaire des Basidiomycètes de Grèce" (Athanasίου and Theochari 2001) - 190 πρώτες καταγραφές από δασικά ενδιαίτηματα της κεντρικής Ελλάδας (συνολικός αριθμός καταγεγραμμένων ειδών στην περιοχή μελέτης 485 είδη).
- ο "The mycoflora of the chestnut ecosystems in Greece" (Diamandis and Perlerou 2001).
- ο "Mycodiversity studies in selected ecosystems of Greece: I. Macrofungi from the southernmost Fagus forest in the Balkans (Oxya Mountain, central Greece)" (Dimou et al. 2002) - 65 πρωτοαναφερόμενα στην Ελλάδα είδη και υποείδη, συνολικός αριθμός 213 είδη και υποείδη.
- ο "Mycodiversity studies in selected ecosystems of Greece: II. Macrofungi associated with conifers in the Taygetos Mountain (Peloponnese)" (Zervakis et al. 2002a) - 68 πρωτοαναφερόμενα στην Ελλάδα είδη και υποείδη, συνολικός αριθμός 265 είδη.
- ο "Mycodiversity studies in selected ecosystems of Greece: III. Macrofungi recorded in Quercus forests from southern Peloponnese" (Zervakis et al. 2002b) - 43 πρωτοαναφερόμενα στην Ελλάδα είδη και υποείδη, συνολικός αριθμός 197 taxa.
- ο «Ταξινόμηση και Οικολογική Μελέτη των Agaricales s.l. της Ελλάδας. Συμβολή των καθαρών καλλιεργειών». (Γκόνου 2003, Διδακτορική Διατριβή) – 20 πρωτοαναφερόμενα στην Ελλάδα taxa.
- ο «1000 μανιτάρια της Δυτικής Μακεδονίας» (Κωνσταντινίδης 2006 - Οδηγός πεδίου) - «1000 μανιτάρια της Δυτικής Μακεδονίας» (Κωνσταντινίδης 2006 - Οδηγός πεδίου) - 1000 είδη και υποείδη, πολλά εξ αυτών πρωτοαναφερόμενα στην Ελλάδα (τα περισσότερα εξ αυτών έχουν επιβεβαιωθεί).
- ο "Mycodiversity studies in selected ecosystems of Greece: 4. Macrofungi from Abies cephalonica forests and other intermixed tree species (Oxya Mountain, central Greece)" (Dimou et al. 2008) - 101 πρωτοαναφερόμενα στην Ελλάδα είδη και υποείδη, συνολικός αριθμός 358 taxa.
- ο "Recent records of hypogeous fungi in Greece" (Diamandis & Perlerou 2008) - 23 είδη υπόγειων μακρομυκήτων, συλλεχθέντα από τρουφοσυλλέκτες σε διάφορες περιοχές της βόρειας Ελλάδας ή και καταγεγραμμένα από τον Κωνσταντινίδη στα «1000 Μανιτάρια της Δυτικής Μακεδονίας».
- ο «Μανιτάρια, οδηγός αναγνώρισης για 642 είδη» (Αθανασίου 2010).
- ο «Συμβολή στη γνώση της βιοποικιλότητας των Κυκλάδων (Κεντρικό Αιγαίο): Μελέτη των Βασιδιομυκήτων (υποφύλο Agaricomycotina) στα νησιά Άνδρο, Νάξο και Αμοργό» (Πολέμης 2010 - Διδακτορική Διατριβή) και Polemis et al. (2012a,b, 2013) - 147 πρωτοαναφερόμενα στην Ελλάδα είδη και υποείδη, συνολικός αριθμός 450 taxa.
- ο "Mycodiversity studies in selected ecosystems of Greece: 5. Basidiomycetes associated with woods dominated by Castanea sativa (Nafpactia Mts., central Greece)" (Polemis et al. 2011) - 15 πρωτοαναφερόμενα στην Ελλάδα είδη, συνολικός αριθμός 104 είδη.

- ο «Τα αυτοφυή μανιτάρια της Πάρου» (Γυμνάσιο Νάουσας Πάρου, Περιβαλλοντική Ομάδα 2011) - 81 είδη μανιταριών καταγεγραμμένα υπό την επιμέλεια του Λ. Κόττη και ταυτοποιημένα από τον Γ. Κωνσταντινίδη.
- ο «100+1 Μανιτάρια, Η έρευνα στη Λέσβο» (Μανιταρόφιλοι Λέσβου 2014) - 101 είδη πολλά εκ των οποίων ταυτοποιημένα από τον Γ. Κωνσταντινίδη και επιβεβαιωμένα από το ΓΠΑ.
- ο «Συστηματική και οικολογική μελέτη μακρομυκήτων του ορεινού συγκροτήματος των Αγράφων» (Δεληβοριάς 2014 – Διδακτορική Διατριβή) - 82 πρωτοαναφερόμενα στην Ελλάδα είδη και υποείδη, συνολικός αριθμός 618 taxa.
- ο «Μανιτάρια του Εθνικού Πάρκου Οροσειράς Ροδόπης» (Παπαδημητρίου 2015) - συνολικός αριθμός 300 είδη.
- ο «Ποικιλότητα των Μακρομυκήτων της Νήσου Κεφαλονιάς» (Γκόνου & Τριανταφύλλου 2015, Τριανταφύλλου Μ., κ.ά. 2015).-8 πρωτοαναφερόμενα στην Ελλάδα taxa, συνολικός αριθμός 101 taxa.
- ο «Αξιολόγηση και καταγραφή μανιταριών από το όρος Πάρνωννα» (Γκόνου κ.ά. 2015).- 7 πρωτοαναφερόμενα στην Ελλάδα taxa, συνολικός αριθμός 130 taxa.
- ο “Diversity of macrofungi in the Greek islands of Lesbos and Agios Efstratios, NE Aegean Sea” (Dimou et al. 2016) - 29 πρωτοαναφερόμενα στην Ελλάδα είδη, συνολικός αριθμός 188 είδη. Σε συνδυασμό με την προαναφερθείσα εργασία των “Μανιταρόφιλων Λέσβου” ο αριθμός των καταγεγραμμένων ειδών για τη Λέσβο φθάνει τα 200 είδη.
- ο «Ποικιλότητα Βασιδιομυκήτων (Agaricomycotina) σε οικοσυστήματα της Θράκης και αξιολόγηση του ενζυμικού δυναμικού τους (Σεργεντάνη 2017 – Διδακτορική Διατριβή) - 27 πρωτοαναφερόμενα στην Ελλάδα είδη, συνολικός αριθμός 244 taxa.

Την **τελευταία δεκαετία** επίσης δημοσιεύονται σειρά εργασιών που εστιάζουν σε ορισμένες ταξινομικές ομάδες μακρομυκήτων ή αφορούν **καταγραφές σπάνιων ευρωπαϊκών ειδών και περιγραφές νέων ειδών** για την επιστήμη από την Ελλάδα (π.χ. Delivorias & Gonou-Zagou 2010, Delivorias *et al.* 2010, Triantafyllou *et al.* 2011, Delivorias *et al.* 2102, βλέπε στο κεφάλαιο «Βιβλιογραφικές Αναφορές» σελ. 141-149). Οι προαναφερθείσες εργασίες αντιπροσωπεύουν τη μέχρι σήμερα γνώση για την ποικιλότητα των μυκήτων της Ελλάδας (σε συνδυασμό με αδημοσίευτα στοιχεία που διατηρούν ορισμένοι έμπειροι ερασιτέχνες συλλέκτες, τα οποία όμως χρήζουν επιβεβαίωσης ειδικά όσον αφορά συγκεκριμένα ευρήματα) και είναι ενδεικτικές του περιορισμένου όγκου σχετικής πληροφορίας που είναι μέχρι τώρα διαθέσιμη.

Συνοψίζοντας και όπως προκύπτει από τις προαναφερθείσες μελέτες, μια σχετικά ικανοποιητική (αν και μακριά ακόμη από πλήρη) γνώση της ποικιλότητας των μακρομυκήτων, έχει πραγματοποιηθεί στις παρακάτω περιοχές της Ελλάδας, ως αποτέλεσμα μακροχρόνιας ερευνητικής προσπάθειας:

- Ορεινές περιοχές της δυτικής Μακεδονίας (κυρίως νομοί Γρεβενών & Καστοριάς)
- Ορεινές περιοχές της ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης (κυρίως νομός Ξάνθης)
- Ορεινές περιοχές της Θεσσαλίας (κυρίως ορεινός όγκος Αγράφων & όρος Πήλιο)
- Μεμονωμένες ορεινές περιοχές στη Στερεά Ελλάδα (όρος Οξιά Φθιώτιδας, ορεινή Ναυπακτία, όρος Δίρφυς Ευβοίας και όρος Πάρνηθα Αττικής)
- Νότια Πελοπόννησος (όρος Ταΰγετος σε περιοχές των νομών Μεσσηνίας & Αρκαδίας, όρος Πάρνωνας).

- Νησιωτική Ελλάδα (νησιά Λέσβος, Άνδρος, Νάξος και Πάρος στο Αιγαίο, Κεφαλονιά στο Ιόνιο Πέλαγος).

1.3. Σχέδιο Δράσης για την καταγραφή της βιοποικιλότητας των μακρομυκήτων στην Ελλάδα

α/α	Προβλήματα	Προτάσεις	Δράσεις & έργα	Ενδεικτικές Πηγές Χρηματοδότησης	Αναγκαιότητα υλοποίησης δράσεων (Επείγουσα, υψηλή-μέτρια-χαμηλή)	Χρονοδιάγραμμα υλοποίησης		
						Άμεσα (0-3 έτη)	Μεσο-πρόθεσμα (3-5 έτη)	Μακρο-πρόθεσμα (>5 έτη)
1.1	<u>Ελλιπής γνώση της βιοποικιλότητας ΑΕΜ</u> στην Ελλάδα /ανά Περιφέρειες	Προγράμματα & μελέτες καταγραφής ΑΕΜ	Καταγραφή βιοποικιλότητας ΑΕΜ	Ε.Π. ΥΜΕΠΕΡΑΑ & Περιφερειακά Επιχειρησιακά Προγράμματα	Υψηλή	Α.Ε.Μ. αμφιβόλου εδωδιμότητας, επικίνδυνα στις κύριες περιοχές συλλογής	Α.Ε.Μ., αμφιβόλου εδωδιμότητας, επικίνδυνα γενικότερα σε ποικίλα ενδιαιτήματα	Σύνολο μακρομυκήτων στην επικράτεια
1.2	<u>Έλλειψη</u> (ή αποσπασματική) πληροφορία για την <u>βιοποικιλότητα μακρομυκήτων</u> στην ελληνική επικράτεια	Σύνταξη Εθνικού Καταλόγου μακρομυκήτων (όχι μόνο των εδωδιμων)	Πρόγραμμα Καταγραφής βιοποικιλότητας μακρομυκήτων	Ε.Π. ΥΜΕΠΕΡΑΑ & Περιφερειακά Επιχειρησιακά Προγράμματα	Μέτρια	Κατάρτιση Τοπικών Καταλόγων βιοποικιλότητας μακρομυκήτων σε επιλεγμένες περιοχές	Εθνικός Κατάλογος μακρομυκήτων της Ελλάδας	Συνεχής επικαιροποίηση καταλόγων
1.3	<u>Απουσία δεδομένων για την κατάσταση διατήρησης των μακρομυκήτων</u> στην ελληνική επικράτεια	Εκπόνηση μελέτης για την κατάσταση διατήρησης των ειδών μακρομυκήτων	Κατάρτιση-επικαιροποίηση ή Κόκκινου Καταλόγου Μακρομυκήτων στην ελληνική επικράτεια	ΕΠ Υποδομές Μεταφορών, Περιβάλλον και Αειφόρος Ανάπτυξη & Περιφερειακά Επιχειρησιακά Προγράμματα	Μέτρια	Μελέτη Κατάστασης Διατήρησης Μακρομυκήτων σε επιλεγμένες θέσεις	Κατάρτιση Εθνικού Κόκκινου Καταλόγου Μακρομυκήτων	Συνεχής επικαιροποίηση καταλόγων
1.4	<u>Έλλειψη Εθνικού Καταλόγου Γενετικών Πόρων Μυκήτων</u>	Εκπόνηση μελέτης για την δημιουργία καταλόγου Γενετικών Πόρων Μυκήτων	Κατάρτιση Καταλόγου Γενετικών Πόρων Μυκήτων	ΕΠ Υποδομές Μεταφορών, Περιβάλλον και Αειφόρος Ανάπτυξη & Πρόγραμμα Αγροτικής Ανάπτυξης	Χαμηλή	Πρώτος Εθνικός Κατάλογος Γενετικών Πόρων Μυκήτων	Τελικός Εθνικός Κατάλογος Γενετικών Πόρων Μυκήτων	Συνεχής ενημέρωση/ επικαιροποίηση

Εικόνα 6. Θανατηφόραμανιτάρια του Αμανίτη του φαλλοειδή (*Amanita phalloides*), του πιο επικίνδυνου είδουςμανιταριού στην Ελλάδα καθώς προκαλεί τον θάνατο από ανεπάρκεια συκωτιού και βλάβη και άλλων ζωτικών οργάνων ©Τσιακίρης Ρήγας

2. ΠΕΡΙΟΧΕΣ ΚΑΙ ΕΙΔΗ ΣΥΛΛΟΓΗΣ Α.Ε.Μ.¹⁶

2.1. Είδη αυτοφυών εδώδιμων μανιταριών (Α.Ε.Μ.) που συλλέγονται για ιδία κατανάλωση ή για εμπορία σε διάφορες περιοχές της Ελλάδας

Τα στοιχεία που παραθέτονται στη συνέχεια προέρχονται από σχετικά δημοσιευμένα στοιχεία (Zervakis & Polemis 2013), καθώς και πληροφορίες που δόθηκαν στους συντάκτες του εν λόγω πορίσματος από διάφορους συνεργάτες ανά την Ελλάδα συμπεριλαμβανομένων και των Συλλόγων Μανιταρόφιλων, ενώ επίσης εμπλουτίστηκαν από δεδομένα που αφορούν στην Ήπειρο (Ντίνος & Τσιακίρης 2016, COST Meeting χρονολ. και Μακεδονία-Θράκη (Διαμαντής 1992, Κωνσταντινίδης 2009, Παπαδημητρίου 2015).

2.1.1. Μακεδονία - Θράκη

Στη Βόρεια Ελλάδα είναι γνωστό πως επί δεκαετίες γίνεται ευρεία συλλογή Α.Ε.Μ. τόσο για ιδιοκατανάλωση όσο και για εμπορία (Κελτεμλίδης, 1993 και Κελτεμλίδης 1986). Τα τελευταία χρόνια αυτό έχει ενταθεί σημαντικά ιδίως στην περιοχή της δυτικής Μακεδονίας (νομοί Γρεβενών, Καστοριάς και Φλώρινας), οι οποίοι αποτελούν το πλέον αντιπροσωπευτικό δείγμα άσκησης της εν λόγω δραστηριότητας. Τα παρακάτω είδη μπορούν να θεωρηθούν αρκετά δημοφιλή και συλλέγονται ευρέως στην Μακεδονία ή/και τη Θράκη (Διαμαντής 1992, Κωνσταντινίδης 2009, Παπαδημητρίου 2015):

<i>Agaricus arvensis</i>	<i>Hericium erinaceus</i>	<i>Marasmius oreades</i>
<i>A. bisporus</i>	<i>H. clathroides</i>	<i>Mitrophora semilibera</i>
<i>A. campestris</i>	<i>Hydnum repandum</i>	<i>Morchella vulgaris</i>
<i>A. urinascens</i>	<i>H. rufescens</i>	<i>M. deliciosa</i>
<i>Amanita caesarea</i>	<i>Hygrophorus pudorinus</i>	<i>M. elata</i>
<i>A. rubescens</i>	<i>H. russula</i>	<i>M. esculenta</i>
<i>Auricularia auricula-judae</i>	<i>H. marzuolus</i>	<i>Pleurotus ostreatus</i>
<i>Boletus aereus</i>	<i>H. agathosmus</i>	<i>Pleurotus eryngii</i> var. <i>eryngii</i>
<i>B. edulis</i>	<i>Infudibulicybe geotropa</i>	<i>Ramaria botrytis</i>
<i>B. reticulatus</i>	<i>I. gigas</i>	<i>Russula aurea</i>
<i>Calocybe gambosa</i>	<i>Laetiporus sulphureus</i>	<i>R. cyanoxantha</i>
<i>Calvatia gigantea</i>	<i>Laccaria laccata</i>	<i>R. virescens</i>
<i>C. utriformis</i>	<i>Lactarius deliciosus</i>	<i>Scutigera pes-caprae</i>
<i>Cantharellus cibarius</i>	<i>L. salmonicolor</i>	<i>Suillus luteus</i>
<i>Clitocybe odora</i>	<i>L. sanguifluus</i>	<i>S. granulatus</i>
<i>Coprinus comatus</i>	<i>L. piperatus</i>	<i>Sparassis crispa</i>
<i>Craterellus cornucopioides</i>	<i>Lepista nuda</i>	<i>Tricholoma myomyces</i> (=terreum)
<i>C. lutescens</i>	<i>Lycoperdon perlatum</i>	<i>T. portentosum</i>
<i>C. trulaeformis</i>	<i>Macrolepiota procera</i>	<i>Tuber aestivum</i>
<i>Fistulina hepatica</i>	<i>M. mastoidea</i>	<i>T. brumale</i>
<i>Flammulina velutipes</i>	<i>M. excoriata</i>	<i>Verpa bohemica</i>
<i>Grifola frondosa</i>		

2.1.2. Ήπειρος

Στην περιοχή της Ηπείρου είναι γνωστό πως τα τελευταία χρόνια γίνεται ευρεία συλλογή Α.Ε.Μ. προς εμπορία, αλλά τα όποια στοιχεία ήταν διαθέσιμα δεν κατέστη δυνατόν να

¹⁶ Υπεύθυνος σύνταξης: Πολέμης Ηλίας

διασταυρωθούν. Όμως στην πρόσφατη παρουσίαση των Ντίνου και Τσιακίρη (COST Meeting, Ioannina 2016) αναφέρθηκε πως κυρίως τα *Cantharellus cibarius*, *Boletus reticulatus*, *B. aereus*, *Amanita caesarea*, *Morchella* spp., *Craterellus cornucopioides*, *Hydnum repandum*, *Agaricus urinascentis*, *A. campestris*, *Calocybe gambosa* και *Hygrophorus marzuolus* συλλέγονται ευρέως στην συγκεκριμένη περιοχή και αποτελούν αντικείμενο εμπορίας. Σχετικά πρόσφατα γίνεται και συλλογή τρούφας (είδη *Tuber aestivum*, *T. brumale* και *T. borchii*).

2.1.3. Θεσσαλία

Τα δεδομένα αφορούν στην περιοχή του Πηλίου και συγκεκριμένα της Ζαγοράς, που είναι η πιο ενδεικτική περίπτωση σε ολόκληρη τη Θεσσαλία. Σύμφωνα με αναφορές διαφόρων συλλεκτών που ή ζουν εκεί είτε επισκέπτονται συστηματικά το Πήλιο για τη συλλογή Α.Ε.Μ., τα παρακάτω είδη συλλέγονται σε σχετικά μεγάλες ποσότητες:

<i>Agaricus campestris</i>	<i>Grifola frondosa</i>	<i>M. mastoidea</i>
<i>A. silvicola</i>	<i>Hericium erinaceus</i>	<i>Morchella elata</i>
<i>Amanita caesarea</i>	<i>Hydnum repandum</i>	<i>M. esculenta</i>
<i>Boletus aereus</i>	<i>Infudibulicybe geotropa</i>	<i>Pleurotus ostreatus</i>
<i>B. edulis</i>	<i>Lactarius deliciosus</i>	<i>Ramaria aurea</i>
<i>Calvatia utriformis</i>	<i>L. tesquorum</i>	<i>R. botrytis</i>
<i>Cantharellus cibarius</i>	<i>L. vellerus</i>	<i>Russula aurea</i>
<i>Craterellus cornucopioides</i>	<i>Lepista nuda</i>	<i>R. virescens</i>
<i>Cyclocybe cylindracea</i>	<i>Lycoperdon perlatum</i>	<i>Suillus collinitus</i>
<i>Fistulina hepatica</i>	<i>Macrolepiota procera</i>	<i>Volvopluteus gloiocephalus</i>
<i>Gyromitra esculenta</i>		

2.1.4. Στερεά Ελλάδα

Έως αρκετά πρόσφατα, στην περιοχή αυτή δεν υπήρχε παραδοσιακά μεγάλη δραστηριότητα σε ότι αφορά τη συλλογή Α.Ε.Μ.. Η Εύβοια, είναι μια από τις περιοχές με σχετικά αυξημένη δραστηριότητα, όμως τα είδη που συλλέγονται σε μεγάλες ποσότητες είναι λίγα: *Agaricus* spp., *Boletus* spp., *Calvatia gigantea*, *Cantharellus cibarius*, είδη *Lactarius*, *Lepistanuda*, είδη *Morchella* spp., *Pleurotus ostreatus*, *Volvopluteus gloiocephalus*.

2.1.5. Πελοπόννησος (Νότια Ελλάδα)

Στην Πελοπόννησο βρίσκονται μερικά από τα υψηλότερα βουνά της Ελλάδας με εκτεταμένα δάση ελάτης, μαύρης πεύκης, καστανιάς και φυλλοβόλων δρυών (π.χ. Χελμός, Ερύμανθος, Μαίναλο, Ταΰγετος, Πάρνωνας), τα οποία είναι γνωστό ότι διαθέτουν μια ιδιαίτερα πλούσια ποικιλότητα μακρομυκήτων (Zervakis et al. 2002a,b). Παρ' όλα αυτά, η συλλογή Α.Ε.Μ. είναι εξαιρετικά περιορισμένη, αφορά λίγα μόνο είδη που συγκομίζονται κυρίως για ιδιοκατανάλωση και ενίοτε, τα τελευταία χρόνια, για εμπορικούς σκοπούς ή για εστιατόρια, αφορά δε τα ακόλουθα: *Boletus* spp., *Cantharellus cibarius*, *Infudibulicybe geotropa*, είδη *Lactarius* spp., *Lepista nuda*, *Macrolepiota procera*, *Morchella* spp., *Pleurotus nebrodensis*, *P. ostreatus* και *Volvopluteus gloiocephalus*. Κατά περιοχές έχει αναφερθεί η συλλογή *Oudemansiella melanotricha*, αλλά και άλλων θεωρούμενων ως μη εδωδιμων ή και -υπό προϋποθέσεις- ακατάλληλα όπως τα *Gyromitra esculenta* και είδη *Helvella* spp..

2.1.6. Νησιά Ιονίου

Με βάση κάποια στοιχεία που παρουσιάζει ο Κελτεμλίδης (1986, 1993) και πληροφορίες από διαδικτυακές πηγές, υπάρχουν μόνο ελάχιστες αναφορές σχετικά με την αξιοποίηση Α.Ε.Μ. στα νησιά του Ιονίου και συγκεκριμένα τη Λευκάδα, την Ιθάκη και την Κεφαλονιά και αφορούν τα είδη *Amanita ovoidea*, *Lepista nuda* (ή *L. sordida*) και το *Pleurotus eryngii*.

2.1.7. Νησιά ανατολικού Αιγαίου

Σε αρκετά από τα νησιά του ανατολικού Αιγαίου υπάρχει μια σχετικά μεγάλη γνώση γύρω από τα Α.Ε.Μ. συγκριτικά με άλλες νησιωτικές περιοχές της Ελλάδας, χαρακτηριστικά δε παραδείγματα αποτελούν η Λέσβος και η Ικαρία. Τα παρακάτω είδη Α.Ε.Μ. αναφέρονται πως εκτιμώνται ιδιαίτερα και συλλέγονται από τους ντόπιους (Ανώνυμος 2013), ενώ αυτά που παρουσιάζονται με έντονα γράμματα, κατά περιόδους πωλούνται ή προσφέρονται σε διάφορα εστιατόρια στη Λέσβο:

<i>Agaricus</i> spp.	<i>L. sanguifluus</i>	<i>Morchella</i> spp.
<i>Agrocybe cylindracea</i>	<i>Lepista nuda</i>	<i>Pleurotus cystidiosus</i>
<i>Boletus</i> spp.	<i>Lycoperdon</i> spp.	<i>P. eryngii</i>
<i>Entoloma sepium</i>	<i>Macrolepiota procera</i>	<i>P. eryngii</i> var. <i>ferulae</i>
<i>Infundibulicybe gigas</i>	<i>M. mastoidea</i>	<i>P. ostreatus</i>
<i>Leccinum</i> spp.	<i>M. excoriata</i>	<i>Russula chloroides</i>
<i>Lactarius deliciosus</i>	<i>M. phaeodisca</i>	<i>R. delica</i>
<i>L. piperatus</i>		

2.1.8. Κυκλάδες

Τα νησιά των Κυκλάδων, παρά τη σχετικά φτωχή βλάστηση και περιορισμένη δασοκάλυψη, διατηρούν μια πλούσια ποικιλότητα μακρομυκήτων (Ανώνυμος 2011, Polemis et al. 2012a,b, 2013), ενώ υπάρχουν κάποιοι ενθουσιώδεις μανιταροσυλλέκτες που συγκομίζουν κάποια συγκεκριμένα είδη Α.Ε.Μ., κοινά στα περισσότερα νησιά. Σε ορισμένα από αυτά όπως η Άνδρος, η Πάρος, η Νάξος και η Αμοργός, τα μόνα συλλεγόμενα είδη Α.Ε.Μ. είδη είναι:

Είδη <i>Agaricus</i>	Είδη <i>Leucoagaricus</i>	Είδη <i>Melanoleuca</i>
<i>Auricularia auricula-judae</i>	Είδη <i>Lycoperdon</i>	<i>Pleurotus eryngii</i> var. <i>eryngii</i>
Είδη <i>Bovista</i>	<i>Macrolepiota excoriata</i>	<i>P. eryngii</i> var. <i>ferulae</i>
<i>Lepista nuda</i>	<i>M. phaeodisca</i>	<i>Volvopluteus gloiocephalus</i>
<i>L. sordida</i>		

2.1.9. Κρήτη

Παρ' όλο που για την ώρα η γνώση της ποικιλότητας των Α.Ε.Μ. στη Μεγαλόνησο παραμένει ελλιπέστατη, είναι γνωστό πως ορισμένα Α.Ε.Μ. εκτιμώνται από τους κατοίκους και συλλέγονται συστηματικά, όπως τα παρακάτω:

Είδη <i>Agaricus</i> ,	<i>Lactarius deliciosus</i>	<i>Pleurotus eryngii</i>
Είδη <i>Bovista</i>	<i>L. sanguifluus</i>	<i>P. eryngii</i> var. <i>ferulae</i>
<i>Cantharellus cibarius</i> ,	<i>Laetiporus sulphureus</i>	Είδη <i>Ramaria</i>

<i>Helvella crispa</i>	<i>Lycoperdon</i> spp.	<i>Russula chloroides</i> (ή <i>R. delica</i>)
<i>Infudibulicybe geotropa</i>	<i>Macrolepiota procera</i>	Είδη <i>Terfezia</i>

2.1.10. Δωδεκάνησα (Νοτιοανατολικό Αιγαίο)

Λίγες αναφορές υπάρχουν σε ότι αφορά στην αξιοποίηση των Α.Ε.Μ. στα Δωδεκάνησα κι αυτές προέρχονται κυρίως από τη Ρόδο, όπου κάποιοι κάτοικοι συλλέγουν ορισμένα είδη των γενών *Agaricus*, *Bovista*, *Lycoperdon*, *Morchella*, καθώς και τα *Pleurotus eryngii* και *P. eryngii* var. *ferulae*. Επιπροσθέτως, συλλογή των *Agaricus campestris*, *Lactarius deliciosus*, κάποιων ειδών *Russula* και *Terfezia* αναφέρεται για την Κάρπαθο (Κελτεμλίδης 1993).

Εικόνα 7. Ένα πολύ δημοφιλές κοινό αλλά και περιζήτητο είδος είναι νο Λακτάριος ο νόστιμος *Lactarius deliciosus* (λαϊκ. ονομ.:Κουμαρίτης, Μάριλα, Σχινάς, Πευτσίτης, Καρότο κτλ) που μαζεύεται ακόμη και στα νησιά ©Τσιακίρης Ρήγας

2.2 Τα δημοφιλέστερα Α.Ε.Μ. στην Ελλάδα

Συμπερασματικά, σύμφωνα με την ανάλυση που έγινε παραπάνω και την εμπειρία από τα αδημοσίευτα ακόμη επιτόπια δεδομένα πεδίου που έχει συλλέξει η ομάδα εργασίας για όλη την χώρα, θεωρούμε ότι σήμερα **τα 69 δημοφιλέστερα** Α.Ε.Μ. στην Ελλάδα είναι αυτά του Πίνακα 2 και Πίνακα 3, ενώ παραθέτουμε επιπλέον στον Πίνακα 4 οκτώ **(8) είδη που χρήζουν προστασίας**. Επιπλέον στον Πίνακα 5 παραθέτουμε τα **33 είδη εμπορικού ενδιαφέροντος** στην Ελλάδα ενώ θεωρούμε απαραίτητο να παραθέσουμε και τα 60 δηλητηριώδη είδη για τα οποία θα πρέπει οπωσδήποτε

Πίνακας 2 : Κατάλογος των 60 δημοφιλέστερων ειδών Α.Ε.Μ. (βασιδιομυκήτων) στην Ελλάδα

Επιστημονική ονομασία (Γένος- Είδος)		Επίσημη ελληνικό όνομα
BASIDIOMYCOTA		Βασιδιομύκητες
1	<i>Agaricus arvensis</i>	Αγαρικό των αγρών
2	<i>Agaricus augustus</i>	Αγαρικό το μεγαλοπρεπές
3	<i>Agaricus bisporus</i>	Αγαρικό το δίσπορο
4	<i>Agaricus campestris</i> var. <i>campestris</i>	Αγαρικό το πεδινό
5	<i>Agaricus litoralis</i>	Αγαρικό το αιγιάλιο
6	<i>Agaricus macrocarpus</i>	Αγαρικό το μακρύκαρπο
7	<i>Agaricus silvicola</i>	Αγαρικό το δασόβιο
8	<i>Agaricus sylvaticus</i>	Αγαρικό το δασικό
9	<i>Agaricus urinascent</i>	Αγαρικό το ούροσμο
10	<i>Amanita caesarea</i>	Αμανίτης του καίσαρα
11	<i>Amanita rubescens</i>	Αμανίτης ο κοκκινωπός
12	<i>Auricularia auricula-judae</i>	Ωτίσκη το αυτί του Ιούδα
13	<i>Boletus aereus</i>	Βωλίτης ο χαλκόχρωμος
14	<i>Boletus edulis</i>	Βωλίτης ο φαγώσιμος
15	<i>Boletus pinophilus</i>	Βωλίτης ο πευκόφιλος
16	<i>Boletus reticulatus</i>	Βωλίτης ο δικτυωτός
17	<i>Calocybe gambosa</i>	Καλοκύβη η οιδίποδη
18	<i>Calvatia gigantea</i>	Καλβάτια η γιγάντια
19	<i>Cantharellus cibarius</i> s.l.	Κανθαρίσκος ο φαγώσιμος
20	<i>Craterellus lutescens</i>	Κρατηρίσκος ο κιτρινίζων
21	<i>Craterellus tubaeformis</i>	Κρατηρίσκος ο σαλπινγόμορφος
22	<i>Craterellus cuniculoides</i>	Κρατηρίσκος ο αμαλθοκερατοειδής
23	<i>Chlorophyllum rhacodes</i>	Χλωρόφυλλο το ρακώδες
24	<i>Chroogomphus rutilus</i>	Χρωγόμφιος ο κόκκινος
25	<i>Coprinus comatus</i>	Κόπρινος ο κομήτης
26	<i>Cyclocybe cylindracea</i>	Κυκλοκύβη η κυλινδρική
27	<i>Fistulina hepatica</i>	Φιστουλίνα η ηπατική
28	<i>Flammulina velutipes</i>	Φλαμμουλίνη η βελουδόποδη
29	<i>Guepinia helvelloides</i>	Γκουεπίνια η ελβελλοειδής
30	<i>Hericium coralloides</i>	Ερίκιο το κοραλλοειδές
31	<i>Hericium erinaceus</i>	Ερίκιο το σκαντζοχοίρινο
32	<i>Hydnum repandum</i>	Ύδνο το κυρτό
33	<i>Hydnum rufescens</i> s.l.	Ύδνο το κοκκινωπό
34	<i>Hygrophorus marzuolus</i>	Υγρόφορος ο μαρτιάτικος
35	<i>Hygrophorus russula</i>	Υγρόφορος ο κοκκινωπός
36	<i>Infundibulicybe gigas</i>	Χωνοκύβη η γίγας
37	<i>Lactarius deliciosus</i>	Λακτάριος ο νόστιμος
38	<i>Lactarius salmonicolor</i>	Λακτάριος με το χρώμα του σολομού
39	<i>Lactarius sanguifluus</i>	Λακτάριος ο αιματορροών
40	<i>Lactarius semisanguifluus</i>	Λακτάριος ο ημιαιματορροών
41	<i>Laetiporus sulphureus</i>	Λαιτίπορος ο θειαφένιος
42	<i>Macrolepiota procera</i> var. <i>Procera</i>	Μακρολεπιότα η ψηλή
43	<i>Marasmius oreades</i>	Μαράσμιος ο ορειάδης
44	<i>Pisolithus arhizus</i> s.l.	Πισόλιθος ο άρριζος
45	<i>Pleurotus eryngii</i> var. <i>eryngii</i>	Πλευρωτός ο ερύγκειος

46	<i>Pleurotus eryngii</i> var. <i>ferulae</i>	Πλευρωτός της φερούλας
47	<i>Pleurotus ostreatus</i>	Πλευρωτός ο οστρεώδης
48	<i>Ramaria botrytis</i>	Ραμάρια η βοτρυώδης
49	<i>Ramaria</i> spp.	Ραμάρια (κιτρινόχρωμα είδη)
50	<i>Russula cyanoxantha</i>	Ρουσσούλα η κυανόξανθη
51	<i>Russula delicata</i>	Ρουσσούλα η απογαλακτισμένη
52	<i>Russula virescens</i>	Ρουσσούλα η πρασινωπή
53	<i>Scutiger pes-caprae</i>	Ασπιδόφορος ο τραγοπόδαρος
54	<i>Sparassis crispa</i>	Σπάρασση η σγουρή
55	<i>Suillus bellinii</i>	Σουίλλος του Μπελίνι
56	<i>Suillus granulatus</i>	Σουίλλος ο κοκκώδης
57	<i>Suillus luteus</i>	Σουίλλος ο κροκοκίτρινος
58	<i>Tricholoma terreum</i>	Τριχόλωμα το γήινο
59	<i>Volvopluteus gloiocephalus</i>	Βολβοθώρακας ο γλοιοκέφαλος
60	<i>Xerocomellus</i> spp.	Ξεροκομέλλος

Πίνακας 3 : Κατάλογος των 9 δημοφιλέστερων ειδών Α.Ε.Μ. (Ασκομυκήτων) στην Ελλάδα

Επιστημονική ονομασία (Γένος- Είδος)		Επίσημη ελληνικό όνομα
ASCOMYCOTA		Ασκομύκητες
61	<i>Mitrophora semilibera</i>	Μιτροφόρα η ημιελεύθερη
62	<i>Morchella</i> spp.	Μορχέλλα
63	<i>Tuber aestivum</i>	Οΐδημα το θερινό
64	<i>Tuber borchii</i>	Οΐδημα το Μπόρκειο
65	<i>Tuber brumale</i>	Οΐδημα το χειμερινό
66	<i>Tuber melanosporum</i>	Οΐδημα το μελανόσπορο
67	<i>Tuber mesentericum</i>	Οΐδημα το μεσεντερικό
68	<i>Verpa bohemica</i>	Βέρπα η βοημική
69	<i>Verpa conica</i>	Βέρπα η κωνική

Πίνακας 4: Κατάλογος των οκτώ (8) εδώδιμα είδη που θεωρούνται κατά τόπους δημοφιλή και χρήζουν προστασίας ή/και μέτρων περιορισμού της συλλογής τους

Επιστημονική ονομασία (Γένος- Είδος)		Επίσημη ελληνικό όνομα
1	<i>Boletus pinophilus</i> Pilát & Dermek	Βωλίτης ο πευκόφιλος
2	<i>Butyriboletus regius</i> (Krombh.) Arora & J.L. Frank	Βουτυροβωλίτης ο βασιλικός
3	<i>Hericium coralloides</i> (Scop.) Pers.	Ερίκιο το κοραλλόμορφο
4	<i>Hericium erinaceus</i> (Bull.) Pers.	Ερίκιο το σκαντζοχοίρινο
5	<i>Scutiger pes-caprae</i> (Pers.) Bondartsev & Singer	Ασπιδόφορος ο τραγοπόδαρος
6*	<i>Pleurotus nebrodensis</i> (Inzenga) Quél.	Πλευρωτός ο νεβρόδιος
7	<i>Sparassis crispa</i> (Wulfen) Fr.	Σπάραξη η σγουρή
8	<i>Grifola frondosa</i> (Dicks.) Gray	Γρηφίσκη η φυλλώδης

(*) Σημείωση: Από τα προαναφερθέντα μόνο το *P. nebrodensis* χρήζει -προς το παρόν- προστασίας βάσει των διαθέσιμων δεδομένων και της εφαρμογής των κριτηρίων της IUCN. Τα υπόλοιπα έχουν συμπεριληφθεί βάσει αρχικών στοιχείων, τα οποία όμως θα πρέπει να επιβεβαιωθούν κατόπιν σχετικής στοχευμένης έρευνας.

Πίνακας 5: Κατάλογος των 33 ειδών Α.Ε.Μ. με εμπορικό ενδιαφέρον

Επιστημονική ονομασία (Γένος- Είδος)	Επίσημη ελληνικό όνομα
1 <i>Agaricus campestris</i>	Αγαρικό το πεδινό
2 <i>Amanita caesarea</i>	Αμανίτης του καίσαρα
3 <i>Boletus aereus</i>	Βωλίτης ο χαλκόχρωμος
4 <i>Boletus edulis</i>	Βωλίτης ο φαγώσιμος
5 <i>Boletus pinophilus</i>	Βωλίτης ο πευκόφιλος
6 <i>Boletus reticulatus</i>	Βωλίτης ο δικτυωτός
7 <i>Calocybe gambosa</i>	Καλοκύβη η οιδίποδη
8 <i>Cantharellus cibarius s.l</i>	Κανθαρίσκος ο φαγώσιμος
9 <i>Craterellus cornucopioides</i>	Κρατηρίσκος ο αμαλθοκερατοειδής
10 <i>Craterellus lutescens</i>	Κρατηρίσκος ο κιτρινίζων
11 <i>Craterellus tubeaformis</i>	Κρατηρίσκος ο σαλπινγόμορφος
12 <i>Cyclocybe cylindracea</i>	Κυκλοκύβη η κυλινδρική
13 <i>Hydnum repandum</i>	Ύδνο το κυρτό
14 <i>Hygrophorus marzuolus</i>	Υγρόφορος ο μαρτιάτικος
15 <i>Lactarius deliciosus</i>	Λακτάριος ο νόστιμος
16 <i>Lactarius salmonicolor</i>	Λακτάριος με το χρώμα του σολομού
17 <i>Lactarius sanguifluus</i>	Λακτάριος ο αιματορροών
18 <i>Laetiporus sulphureus</i>	Λαιτίπορος ο θειαφένιος
19 <i>Macrolepiota procera</i>	Μακρολεπιότα η υψηλή
20 <i>Morchella esculenta</i>	Μορχέλλα η εδώδιμη
21 <i>Morchella elata</i>	Μορχέλλα η εξέχουσα
22 <i>Morchella vulgaris</i>	Μορχέλλα η κοινή
23 <i>Pleurotus eryngii</i> var. <i>eryngii</i>	Πλευρωτός ο ερύγκειος, ποικ. ερύγκειος
24 <i>Pleurotus eryngii</i> var. <i>ferulae</i>	Πλευρωτός ο ερύγκειος, ποικ. της φερούλας
25 <i>Pleurotus ostreatus</i>	Πλευρωτός ο οστρεώδης
26 <i>Ramaria botrytis</i>	Ραμάρια η βοτρυώδης
27 <i>Russula cyanoxantha</i>	Ρουσούλα η κυανόξανθη
28 <i>Russula virescens</i>	Ρουσούλα η πρασινωπή
29 <i>Suillus granulatus</i>	Σουΐλλος ο κοκκώδης
30 <i>Tuber aestivum</i>	Οΐδημα το θερινό
31 <i>Tuber borchii</i>	Οΐδημα το Μπόρκειο
32 <i>Tuber brumale</i>	Οΐδημα το χειμερινό
33 <i>Tuber uncinatum</i>	Οΐδημα το φθινοπωρινό

Πίνακας 6: Κατάλογος των προτεινόμενων κατηγοριών των δημοφιλέστερων ειδών Α.Ε.Μ. στην Ελλάδα που προτείνονται να συμπεριληφθούν στον πίνακα διατίμησης

Επιστημονική ονομασία (Γένος- Είδος)	Επίσημη ελληνικό όνομα
1 <i>Boletus</i> spp.	Βωλίτες ή Βασιλομανίταρα (ανεξαρτήτως είδους)
2 <i>Cantharellus</i> spp.	Κανθαρέλες (ανεξαρτήτως είδους)
3 <i>Agaricus</i> spp, <i>Amanita caesarea</i> , <i>Lactarius</i> spp. <i>Calocybe gambosa</i> κτλ	Όλα τα υπόλοιπα είδη βασιδιομηκίτων του Πίνακα 5
4 <i>Morchella</i> spp.	Μορχέλλα (ανεξαρτήτως είδους)
5 <i>Tuber aestivum</i>	Τρούφα καλοκαιρινή (Οΐδημα το θερινό)
6 <i>Tuber brumale</i>	Τρούφα χειμερινή (Οΐδημα το χειμερινό)
7 <i>Tuber uncinatum</i>	Τρούφα φθινοπωρινή (Οΐδημα το φθινοπωρινό)
8 <i>Tuber borchii</i>	Τρούφα λευκή (Οΐδημα το Μπόρκειο)

Πίνακας 7: Κατάλογος των 60 ειδών Αυτοφυών Δηλητηριωδών Μυκήτων (ΑΔΜ)

Επιστημονική ονομασία (Γένος- Είδος)	Επίσημη ελληνικό όνομα
1 <i>Agaricus xanthodermus</i>	Αγαρικό το ξανθόδερμο
2 <i>Amanita decipiens</i>	Αμανίτης ο απατηλός
3 <i>Amanita muscaria</i>	Αμανίτης ο μυγοκτόνος
4 <i>Amanita pantherina</i>	Αμανίτης ο πάνθηρας
5 <i>Amanita phalloides</i>	Αμανίτης ο φαλλοειδής
6 <i>Amanita proxima</i>	Αμανίτης ο παραπλήσιος
7 <i>Amanita strobiliformis</i>	Αμανίτης ο στροβιλόμορφος
8 <i>Amanita verna</i>	Αμανίτης ο εαρινός
9 <i>Amanita virosa</i>	Αμανίτης ο δύσγευστος
10 <i>Armillaria mellea</i>	Αρμιλλάρια η μελιτόχρωμη
11 <i>Caloboletus calopus</i>	Καλοβωλίτης ο καλόποδος
12 <i>Caloboletus radicans</i>	Καλοβωλίτης ο ριζώδης
13 <i>Clitocybe dealbata</i>	Κλιτοκύβη η ξασπρισμένη
14 <i>Clitocybe nebularis</i>	Κλιτοκύβη η νεφελώδης
15 <i>Clitocybe phyllophila</i>	Κλιτοκύβη η φυλλόφιλη
16 <i>Clitocybe rivulosa</i>	Κλιτοκύβη η αυλακωτή
17 <i>Coprinopsis atramentaria</i>	Κοπρίνοψη η μελανογόνος
18 <i>Cortinarius cinnamomeus</i>	Κορτινάριος ο κανελλόχρωμος
19 <i>Cortinarius orellanus</i>	Κορτινάριος ο ορεινός
20 <i>Cortinarius phoeniceus</i>	Κορτινάριος ο φοινικικός
21 <i>Cortinarius speciosissimus</i>	Κορτινάριος ο λαμπρότατος
22 <i>Cortinarius splendens</i>	Κορτινάριος ο γυαλιστερός
23 <i>Entoloma sinuatum</i>	Εντόλωμα το κολπωτό
24 <i>Entoloma vernum</i>	Εντόλωμα το εαρινό
25 <i>Galerina marginata</i>	Γαλερίνα η κρηπιδωτή
26 <i>Gymnopus fusipes</i>	Γυμνόποδη η αδραχτόποδη
27 <i>Gyromitra esculenta</i>	Γυρομίτρα η εδώδιμη
28 <i>Gyromitra gigas</i>	Γυρομίτρα η γιγάντια
29 <i>Hebeloma crustuliniforme</i>	Εβέλωμα το κρουστόμορφο
30 <i>Hebeloma sinapizans</i>	Εβέλωμα το καυστικό
31 <i>Hypholoma fasciculare</i>	Υφόλωμα το θυσανώδες
32 <i>Inocybe geophylla</i>	Ινοκύβη η γαιόφυλλη
33 <i>Inocybe nappies</i>	Ινοκύβη η ρεπανόποδη
34 <i>Inocybe patouillardii</i>	Ινοκύβη η Πατουγιάρδειος
35 <i>Lactarius chrysorrheus</i>	Λακτάριος ο χρυσορρέων
36 <i>Lactarius torminosus</i>	Λακτάριος ο δυσεντερικός
37 <i>Lepiota brunneoincarnata</i>	Λεπιότα η καφεσαρκορόδινη
38 <i>Lepiota castanea</i>	Λεπιότα η καστανή
39 <i>Lepiota christata</i>	Λεπιότα η λοφιοφόρος
40 <i>Lepiota helveola</i>	Λεπιότα η ξανθωπή
41 <i>Lepiota pseudolilacea</i>	Λεπιότα η ψευτοϊώδης
42 <i>Lepiota subincarnata</i>	Λεπιότα η υποσαρκορόδινη
43 <i>Mycena pura</i>	Μυκήνη η καθαρή
44 <i>Mycena rosea</i>	Μυκήνη η ρόδινη
45 <i>Omphalotus olearius</i>	Ομφαλωτός των ελαιώνων
46 <i>Panaeolina foenisecii</i>	Παναιολίνα η Φενισέκειος
47 <i>Paxillus involutus</i>	Πάξιλλος ο εσωστρεφής
48 <i>Ramaria flava</i>	Ραμάρια η κίτρινη
49 <i>Ramaria formosa</i>	Ραμάρια η όμορφη
50 <i>Ramaria mairei</i>	Ραμάρια η Μαίρειος
51 <i>Ramaria pallida</i>	Ραμάρια η χλωμή
52 <i>Rubroboletus satanas</i>	Ερυθροβωλίτης ο σατανάς

53	<i>Russula emetica</i>	Ρουσσούλα η εμετική
54	<i>Scleroderma citrinum</i>	Σκληρόδερμα το κίτρινο
55	<i>Scleroderma verrucosum</i>	Σκληρόδερμα το αγκαθωτό
56	<i>Suillelus luridus</i>	Σουϊλλέλος ο ωχρός
57	<i>Suillelus rhodoxanthus</i>	Σουϊλλέλος ο ροδόξανθος
58	<i>Tricholoma equestre</i>	Τριχόλωμα το αλογίσιο
59	<i>Tricholoma pardinum</i>	Τριχόλωμα το λεοπαρδάλινο
60	<i>Tricholoma pessundatum</i>	Τριχόλωμα το ερειπωμένο

2.3 Σχέδιο Δράσης για την συστηματική καταγραφή των Α.Ε.Μ στην Ελλάδα

α/α	Προβλήματα	Προτάσεις	Δράσεις & έργα	Ενδεικτικές Πηγές Χρηματοδότησης	Αναγκαιότητα υλοποίησης δράσεων (Επείγουσα, υψηλή-μέτρια-χαμηλή)	Χρονοδιάγραμμα υλοποίησης		
						Άμεσα (0-3 έτη)	Μεσο-πρόθεσμα (3-5 έτη)	Μακρο-πρόθεσμα (>5 έτη)
2.1	Έλλειψη επαρκών δεδομένων για συλλεκτική πίεση στα ΑΕΜ σε όλη τη χώρα	Χρηματοδότηση έργου με σχετικό αντικείμενο σε επιλεγμένες περιοχές και οικοσυστήματα της Ελλάδας	Καταγραφή της συλλεκτικής πίεσης σε επιλεγμένες περιοχές και οικοσυστήματα της Ελλάδας	ΕΠ Υποδομές Μεταφορών, Περιβάλλον και Αειφόρος Ανάπτυξη & Περιφερειακά Επιχειρησιακά Προγράμματα	Επείγουσα	Άμεση καταγραφή σε επιλεγμένες περιοχές	Πλήρης καταγραφή σε όλη την χώρα	Συνεχής ενημέρωση/ επικαιροποίηση
2.2	Έλλειψη επαρκών δεδομένων για τα απειλούμενα είδη ΑΕΜ της Ελλάδας	Χρηματοδότηση έργου με σχετικό αντικείμενο σε επιλεγμένες περιοχές	Προσδιορισμός απειλούμενων ειδών ΑΕΜ στην Ελλάδα	ΕΠ Υποδομές Μεταφορών, Περιβάλλον και Αειφόρος Ανάπτυξη Περιφερειακά Επιχειρησιακά Προγράμματα LIFE Environmental Governance and Information	Επείγουσα	Άμεση καταγραφή σε επιλεγμένες περιοχές	Πλήρης καταγραφή σε όλη την χώρα	Συνεχής ενημέρωση/ επικαιροποίηση

55

Εικόνα 8. Τρούφα χειμερινή (*Tuber brumale*): ένα εδώδιμο είδος υπόγειου μανιταριού, αρκετά υψηλής εμπορικής αξίας, που συλλέγεται και στην χώρα μας ©Κωνσταντίνιδης Γιώργος

3. ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΕΘΝΙΚΗΣ ΒΑΣΗΣ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ ΓΙΑ ΤΑ Α.Ε.Μ¹⁷

3.1. Γενικά

Με τη **σύμβαση του Άαρχους** δίδεται το κατοχυρωμένο δικαίωμα στον πολίτη σε θέματα περιβάλλοντος α) της πρόσβασης σε πληροφορίες για θέματα περιβάλλοντος τις οποίες κατέχουν οι δημόσιες αρχές, β) της συμμετοχής στις διαδικασίες λήψης των αποφάσεων που αφορούν τα θέματα αυτά, και γ) της δικαστικής προστασίας σε περίπτωση παραβίασης των παραπάνω δύο δικαιωμάτων και αποτελεί για τη χώρα μας θετικό δίκαιο και, μάλιστα, με τυπική ισχύ υπέρτερη των κοινών νόμων. Στα πλαίσια αυτά, η δημιουργία μίας σχετικής Βάσης Δεδομένων (ΒΔ) για τη καταγραφή και διαχείριση των αυτοφυών μακρομυκήτων των δασικών και φυσικών οικοσυστημάτων της χώρας, ικανοποιεί όλες τις παραπάνω ανάγκες.

3.2. Η δομή της Βάσης Δεδομένων

Στην ΓΔΔ & ΔΠ χρειάζεται να δημιουργηθεί μια Βάση Δεδομένων ολοκληρωμένου **πληροφοριακού συστήματος** για τη απογραφή και διαχείριση των μακρομυκήτων της χώρας, που θα λειτουργεί με τη **χρήση των Γεωγραφικών Συστημάτων Πληροφορικής (GIS)**. Τα γεωχωρικά δεδομένα αυτού του κόμβου θα είναι διαθέσιμα προς τρίτα συστήματα μέσω διαδικτυακών υπηρεσιών (geoservices) στις δασικές υπηρεσίες και στις έδρες των συνεργαζόμενων φορέων καθώς και σε πολίτες, αναλόγως όπου και όπως κριθεί απαραίτητο. Η τροφοδότηση και η επικαιροποίηση των πληροφοριών θα γίνεται με μέριμνα της ΓΔΔ & ΔΠ δια του διαχειριστή της ΕΦΔΑΜ (βλέπε κεφάλαιο 5.1). Επειδή το κόστος δημιουργίας και λειτουργίας μιας βάσης δεδομένων είναι υψηλό, θα διερευνηθεί η δυνατότητα να εξυπηρετούνται όλα τα παραπάνω, μέσα από υφιστάμενες βάσεις δεδομένων και **δικτυακές εφαρμογές**, ώστε να μειωθεί το κόστος λειτουργίας. Ειδικότερα η βάση δεδομένων θα συμβάλλει:

- α) Στην οργάνωση της διαθέσιμης χωρικής και μη πληροφορίας για την ποικιλότητα και την εξάπλωση των ειδών μακρομυκήτων στην Ελλάδα.
- β) Στην ορθολογική διαχείριση των Α.Ε.Μ. από τη Δασική Υπηρεσία σύμφωνα με τις τοπικές ιδιαιτερότητες και τις διεθνείς πρακτικές σε συνάρτηση με τα σχέδια διαχείρισης δασών και βοσκήσιμων γαιών της χώρας.
- γ) Στην αξιοποίηση της υφιστάμενης πληροφορίας από πανεπιστήμια, ινστιτούτα και ενδιαφερομένους, καθώς και την ενημέρωση και τη δημιουργία κατάλληλου ψηφιακού περιβάλλοντος για να αξιοποιηθεί η δυνατότητα συμμετοχής επιλεγμένων ατόμων ή φορέων στην καταγραφή, διαχείριση και προστασία των μακρομυκήτων.
- δ) Στην άμεση ενημέρωση των ενδιαφερομένων για τις συνθήκες και δυνατότητες συλλογής των Α.Ε.Μ. σε πραγματικό χρόνο.

¹⁷ Υπεύθυνη σύνταξης: Κόκκα Ευαγγελία

3.3. Συνεργαζόμενες Βάσεις Δεδομένων (Β.Δ.)

Για να υποστηριχθεί η λειτουργία της βάσης θα αξιοποιηθούν πληροφοριακά δεδομένα που θα κριθούν αξιόπιστα, από υπάρχουσες βάσεις δεδομένων όπως:

Α) Η Βάση Δεδομένων Του Δασολογίου

Στη Βάση Δεδομένων του Δασολογίου (άρθ. 20 του Ν. 3898/10), η οποία χρησιμοποιεί για υπόβαθρο τη **Βάση Δεδομένων του Εθνικού Κτηματολογίου** καθώς και τη **Βάση Δεδομένων των Δασικών Χαρτών** της παρ. 8 του αριθμ. 13 του Ν. 4389/16, θα καταχωρούνται οι διαχειριστικές εκθέσεις των διαχειριζόμενων δασών της χώρας. Από αυτή θα ληφθούν στοιχεία απαραίτητα για τη διαχείριση.

Β) Εθνική Γεωγραφική Πληροφοριακή Βάση Δεδομένων για τις Βοσκήσιμες Γαίες (ΕΓΠΒΔ-ΒΓ)

Η ΕΓΠΒΔ-ΒΓ «Βοσκήσιμες Γαίες της Ελλάδας» που προβλέπεται από το ν. 4351/15 θα ενσωματώνει τα στοιχεία των Διαχειριστικών Σχεδίων Βόσκησης (ΔΣΒ) με λεπτομερή καταγραφή και διαίρεση των εκτός διαχείρισης - δασικού και μη χαρακτήρα, εκτάσεων, σε Λιβαδικά Τμήματα και Λιβαδικές Μονάδες. Τα στοιχεία που θα αποτυπωθούν, θα ολοκληρώσουν την εικόνα του οικοσυστήματος και του βιοτόπου, ακόμη και εντός γεωργικών εκτάσεων που θα βόσκονται εποχιακά.

Γ) Η Βάση Δεδομένων για τη Βιοποικιλότητα της χώρας

Αν και οι **μυκήτες** αποτελούν κρίσιμο και αναπόσπαστο στοιχείο των δασικών οικοσυστημάτων και της βιοποικιλότητας της χώρας αυτοί έως τώρα, **δεν περιλήφθηκαν στο πρόγραμμα της εποπτείας** των τύπων οικοτόπων και των ειδών κοινοτικού ενδιαφέροντος στην Ελλάδα (περιοχές του Δικτύου NATURA 2000 και εθνικός χώρος) το οποίο πραγματοποιείται σε ανταπόκριση της χώρας στις υποχρεώσεις που απορρέουν από τις Οδηγίες 92/43/ΕΟΚ και 2009/147/ΕΚ (η γνωστή ως σήμερα 79/409/ΕΟΚ), δεδομένου ότι δεν αποτελούν είδη της οδηγίας 92/43. Θα πρέπει **όμως να υπάρξει πρόνοια ώστε να γίνει αυτό εφικτό στο άμεσο μέλλον**, καθώς ο ιδιαίτερος οικολογικός ρόλος των μυκήτων (μυκόρριζες, σαπροτροφικοί σε ξύλο ή βιοτροφικοί σε δένδρα) έχει καθοριστική σημασία στην επιβίωση-διατήρηση πολλών άλλων ειδών που περιγράφονται ως υψηλής σπουδαιότητας στα πλαίσια των περιοχών NATURA 2000, κριτηρίων IUCN κλπ, κάτι που πρέπει άμεσα να γίνει στο επόμενο διάστημα ώστε η νέα βάση δεδομένων για τους μακρομυκήτες να συνεργάζεται με την υπάρχουσα βάση δεδομένων για τα υπόλοιπα είδη της βιοποικιλότητας της χώρας. Επιπλέον κάποια είδη μακρομυκήτων είναι απειλούμενα με εξαφάνιση ή πολύ σπάνια στην χώρα μας και χρήζουν προστασίας, τόσο τα ίδια όσο και τα ενδιαιτήματά τους με τρόπο ανάλογο με τα άλλα είδη πανίδας και χλωρίδας της Ελλάδας.

Δ) Άλλες Βάσεις - Ερευνητικά προγράμματα, μελέτες, συνεργάτες, συλλέκτες και εθελοντές

Άλλες παρόμοιες βάσεις δεδομένων όπως παράδειγμα αυτή της Αυστρίας (βλέπε <http://austria.mykodata.net/Introduction.html>) μπορούν να αποτελέσουν παράδειγμα για αξιοποίηση. Η διαδικτυακή εφαρμογή του Εθνικού Παρατηρητηρίου Δασών (ΕΠΑΔ <http://epad.web.auth.gr/en>) είναι μια άλλη πηγή ανάλογης πληροφόρησης που θα μπορούσε να αξιοποιηθεί. Το έργο έχει ξεκινήσει να υλοποιείται πιλοτικά από το Τμήμα Δασολογίας και Φυσικού Περιβάλλοντος του ΑΠΘ.

Εκτός των συνεργαζόμενων και συνδεδεμένων βάσεων, στοιχεία για την πλήρωση της εθνικής βάσης δεδομένων για την διαχείριση των αυτοφυών μακρομυκήτων της Ελλάδας θα προέλθουν από επιτόπια έρευνα και μελέτη, τα οποία αφού αξιολογηθούν θα καταχωρηθούν στην ΒΔ. Επιπλέον στοιχεία που θα προέλθουν από ανασκόπηση της υπάρχουσας βιβλιογραφίας και των διαφόρων διαθέσιμων συλλογών (ιδρυμάτων, πανεπιστημίων, ιδιωτικών μανιταρόφιλων κα.) μπορούν να αξιοποιηθούν. Ο τρόπος **ενσωμάτωσης των υφιστάμενων δεδομένων** από Πανεπιστήμια, Ινστιτούτα και Μανιταροφιλικούς Συλλόγους, ιδιώτες καθώς και διάφορα ερευνητικά προγράμματα θα διερευνηθεί. Ο γενικός συντονισμός και η διαχείριση των στοιχείων που θα συλλεχθούν, θα αφορά τον ΕΦΔΑΜ (βλέπε κεφάλαιο 5.1).

3.4. Η σύγχρονη τεχνολογία στην υπηρεσία της βάσης δεδομένων

Ο σχεδιασμός της βάσης δεδομένων στοχεύει στη δημιουργία ολοκληρωμένου συστήματος διαχείρισης της πληροφορίας, στο πλαίσιο των νομικών δεσμεύσεων και περιβαλλοντικών κανόνων, προάγοντας και αξιολογώντας την οικονομικότητα των ελληνικών δασών προς όφελος της ελληνικής οικονομίας. Η βάση δεδομένων που θα διαθέτει ανοιχτή πλατφόρμα, θα εξασφαλίζει τη διαλειτουργικότητα. Η χρήση της ως γεωβάση που θα ενημερώνεται, θα την καθιστά έναν ζωντανό γεωγραφικό άτλαντα. Με τη χρήση Γεωγραφικών Συστημάτων Πληροφορικής (GIS), θα εξασφαλίζεται η καταχώρηση των δεδομένων επιτυγχάνοντας:

- α. Οπτικοποίηση και ανάλυση των πληροφοριών, επειδή τα συστήματα αυτά χαρακτηρίζονται από ταχύτητα και ευκολία χρήσης σε οποιοδήποτε περιβάλλον. Επιλεκτικά θα μπορεί να γίνεται και η ελεύθερη διάθεση των δεδομένων.
- β. Χωρική ανάλυση που συμβάλλει στην καλύτερη αντίληψη των δεδομένων πεδίου σε καθορισμένους χρόνους ώστε να επισπευσθεί η λήψη αποφάσεων.

Συγκεκριμένα μέσω της επιλογής κριτηρίων όπως αποστάσεις από τα κέντρα ενδιαφέροντος, πληθυσμός της περιοχής ενδιαφέροντος, προσβασιμότητα του χώρου και δίκτυα πρόσβασης, κλιματικά χαρακτηριστικά, βλάστηση, κτηνοτροφία, θήρα, προστατευόμενες περιοχές, κλίσεις εδάφους, υδρογραφικό δίκτυο κλπ. προκύπτει ο χάρτης καταλληλότητας για τις αποφάσεις δασοκομικών χειρισμών. Με χρήση εργαλείων Γεωγραφικών Συστημάτων Πληροφορικής (GIS) στον χώρο αποτύπωσης (πεδίο), θα

εξασφαλίζονται νέφη σημείων τα οποία μπορούν να παράξουν την τρισδιάστατη απεικόνιση του χώρου. Στο πλαίσιο της επιχορήγησης καινοτόμων και πρωτοπόρων ιδεών μπορεί η λήψη στοιχείων να εξασφαλιστεί με τη χρήση Drone και εφαρμογή του Drone2Map με λειτουργία πραγματικού χρόνου (real time) για την ενσωμάτωση και διάθεση δυναμικών δεδομένων προς και από τη βάση δεδομένων.

3.5. Άλλες Πληροφορίες

Η διαχείριση των Α.Ε.Μ. ως δασικό κυρίως αλλά και φυσικό προϊόν, παρουσιάζει ιδιαιτερότητες οι οποίες απαιτούν μακροχρόνια έρευνα, καταγραφή, παρακολούθηση, μελέτη και έλεγχο κάθε πληροφορίας ώστε να επιτευχθεί η εξαγωγή αξιόπιστων (ασφαλών) συμπερασμάτων χρήσιμων στη διαχείρισή τους. Η ενσωμάτωση των πληροφοριών στη βάση δεδομένων και η επικαιροποίησή τους, πρέπει να είναι συνεχόμενη και διαρκής και θα απαιτήσει μεσοπρόθεσμα και τη σύνδεσή της με δεδομένα από α) δειγματοληπτικές επιφάνειες παρακολούθησης της παραγωγικότητας των ελληνικών δασών (βλέπε παρακάτω κεφ. 4) οι οποίες θα τοποθετηθούν σε επιλεγμένα και αντιπροσωπευτικά δάση της χώρας, β) κλιματικά δεδομένα και γ) στοιχεία της υφιστάμενης διαχείρισης των δασών και των δασικών εκτάσεων.

Η ψηφιακή πληροφορία θα βρίσκεται αναρτημένη στην ιστοσελίδα του Υπουργείου Περιβάλλοντος και θα ακολουθεί τους κανόνες της Κ.Ο. INSPIRE (καθώς και του ΟΚΧΕ-ΚΟΣΕ). Πρέπει όμως να διερευνηθεί η δυνατότητα να μπορεί να εμφανίζεται, με προσαρμογή προγράμματος και στις συσκευές κινητών τηλεφώνων. Η εφαρμογή αυτή προσαρμοσμένη σε επιλεγμένες συσκευές θα δέχεται και θα στέλνει απευθείας πληροφορίες στη ΒΔ (φωτογραφίες και γεωγραφικές συντεταγμένες), προκειμένου η αποτύπωση και η καταγραφή των αυτοφυών μακρομυκήτων να διευκολυνθεί και να επισπευσθεί.

3.6. Καταχώρηση στοιχείων στη Βάση Δεδομένων

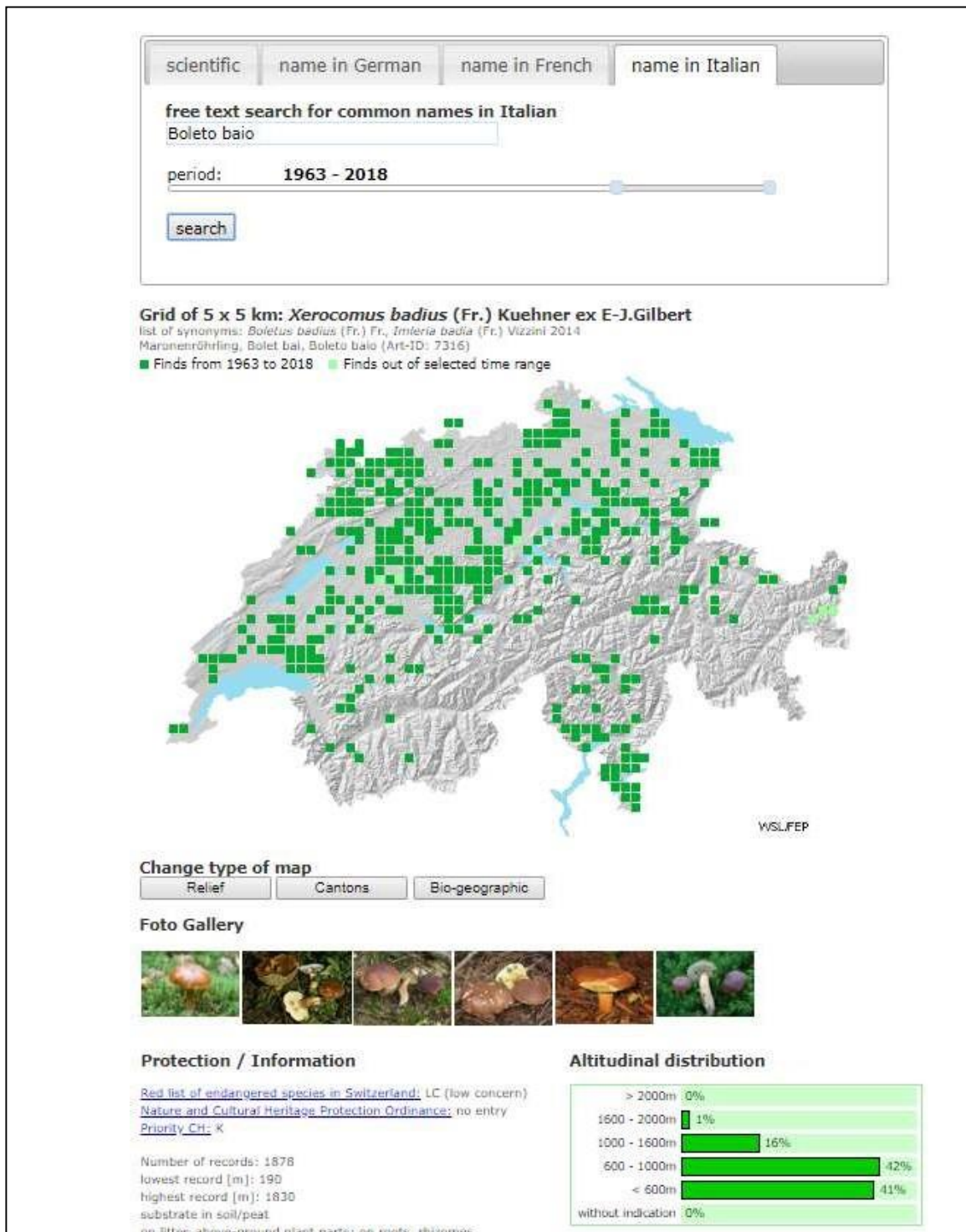
Η κατανομή των εκτάσεων που θα διατεθούν για εκμετάλλευση, θα ακολουθήσει την υπάρχουσα των διαχειριστικών εκθέσεων των δασών (τμήματα και συστάδες) και των ΔΣΒ των βοσκήσιμων γαιών (λιβαδικές μονάδες, λιβαδικά συγκροτήματα). Η αποτύπωση των θέσεων των μακρομυκήτων, αρχικά θα είναι ενδεικτική και τα στοιχεία θα εισάγονται σε ειδικό πεδίο της βάσης (πλατφόρμα εισαγωγής στοιχείων) από ειδικά εκπαιδευμένα άτομα. Στη δεύτερη φάση η καταχώρηση θα γίνεται σε άλλο πεδίο είτε από ταυτοποιητές των Δασικών Υπηρεσιών ή άλλους πιστοποιημένους επιστήμονες ή οργανισμούς καθώς και ακαδημαϊκά ιδρύματα. Αυτοί θα εξετάζουν και θα επαληθεύουν κάθε πληροφορία που εισέρχεται στην πλατφόρμα εισαγωγής. Αφού ολοκληρωθεί η δεύτερη φάση, στην Τρίτη και τελευταία, ακολουθεί η οριστικοποίηση της πληροφορίας η οποία με έγκριση του ΕΦΔΑΜ καταχωρείται στη βάση δεδομένων (Εικόνα 9). Μετά η πληροφορία θα είναι ορατή και διαθέσιμη από τη ΒΔ.

3.7. Στοιχεία και πληροφορίες που δύναται να παρέχει η βάση δεδομένων

Η βάση δεδομένων θα παρέχει στοιχεία όπως το ιδιοκτησιακό καθεστώς των εκτάσεων, στοιχεία και πληροφορίες για τα οικοσυστήματα (χλωρίδα, πανίδα κλπ) καθώς και χρήσεις γης στην περιοχή ενδιαφέροντος, συγκρούσεις χρήσεων γης, περιορισμούς και προβλήματα του χώρου, στοιχεία των Δασικών ή άλλων σχετικών Υπηρεσιών για το κοινό, πληροφόρηση του κοινού, κλιματικά στοιχεία από την ΕΜΥ, παρουσία Α.Ε.Μ., παρουσία επικίνδυνων μακρομυκήτων για κατανάλωση, άλλης φύσης κινδύνους, πληροφορίες για τη διαχείριση των Α.Ε.Μ. ανά συστάδα ή σύμπλεγμα, πληροφορίες για τους συλλέκτες ανά περιοχή, ποσότητες δυνητικής παραγωγής, στοιχεία για τη δημοπρασία και το τίμημα στην περίπτωση εμπορικής συλλογής, στοιχεία υπευθύνων των Δασικών Υπηρεσιών, τρόποι και μέσα επικοινωνίας με αρμόδιες υπηρεσίες και φορείς, πληροφορίες για όλα τα είδη και τους καταλόγους (πίνακες) που θα συμπληρωθούν για κάθε περιοχή, βιοποικιλότητα - απειλούμενα είδη, τρόπους χρήσης του συστήματος υποδοχής πληροφορίας των εξουσιοδοτημένων πολιτών, τρόπους διασύνδεσης με συλλογές μουσείων, πανεπιστημίων, ερευνητικών ιδρυμάτων, δημοσίων αρχών, μη κερδοσκοπικών οργανώσεων, συλλόγων και αρχειοθέτηση-αξιολόγηση των δεδομένων που σχετίζονται με το έργο της βάσης δεδομένων και άλλες πληροφορίες. Η ΒΔ θα αποτελεί τη βάση της πληροφορίας σε εργασίες και έρευνες πεδίου, θα παρέχει πληροφορίες για πολλά είδη καθώς και δυνατότητα βιο-παρακολούθησης. Το λογισμικό χρειάζεται να είναι έτσι σχεδιασμένο ώστε να μπορεί να χρησιμοποιηθεί τόσο από επιστήμονες, όσο και από νέους ερευνητές και ενδιαφερόμενους πολίτες. Στη ΒΔ θα καταχωρηθεί το μητρώο των συλλεκτών και εμπόρων, το οποίο θα δημιουργηθεί στην ΓΔΔ & ΔΠ.

3.8 Σχέδιο Δράσης για την δημιουργία της Βάσης Δεδομένων Α.Ε.Μ.

α/α	Προβλήματα	Προτάσεις	Δράσεις & έργα	Ενδεικτικές Πηγές Χρηματοδότησης	Αναγκαιότητα υλοποίησης δράσεων	Χρονοδιάγραμμα υλοποίησης		
						Άμεσα (0-3 έτη)	Μεσο-πρόθεσμα (3-5 έτη)	Μακρο-πρόθεσμα (>5 έτη)
3.1	Απουσία Βάσης Δεδομένων μακρομυκήτων & ΑΕΜ της Ελλάδας	Δημιουργία βάσης δεδομένων & διασύνδεση με άλλες υφιστάμενες	Πιλοτική δημιουργία, εφαρμογή και συνεργασία της ΒΔ με άλλες ΒΔ	ΕΠ Υποδομές Μεταφορών, Περιβάλλον και Αειφόρος Ανάπτυξη & Πρόγραμμα Αγροτικής Ανάπτυξης ΕΠ Μεταρρύθμιση Δημόσιου Τομέα LIFE Environmental Governance and Information	Υψηλή	Δημιουργία και πιλοτική χρήση σχετικής Βάσης Δεδομένων σε επιλεγμένες περιοχές	Πλήρης εφαρμογή και χρήση της Βάσης Δεδομένων και διασύνδεση της με άλλες ΒΔ	Συνεχής ενημέρωση/ επικαιροποίηση

Εικόνα 9: Η μορφή της Γεωγραφικής Βάσης Δεδομένων για τους μακρομύκητες της Αυστρίας που θα μπορούσε να λειτουργήσει και ως πρότυπο για την χώρα μας (πηγή:Swissfungi: online distribution maps of mushrooms in Switzerland βλέπε [εδώ](#))

4. ΕΚΤΙΜΗΣΗ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΤΙΚΩΝ ΠΑΡΑΜΕΤΡΩΝ ΣΕ ΔΑΣΗ ΚΑΙ ΦΥΣΙΚΑ ΟΙΚΟΣΥΣΤΗΜΑΤΑ¹⁸

4.1 Εκτίμηση παραγωγικότητας Α.Ε.Μ. σε δάση και φυσικά οικοσυστήματα

α. Γενικά

Ως παραγωγικότητα των Α.Ε.Μ. ορίζεται **ο συνολικός αριθμός ή το βάρος νωπών εδώδιμων καρποσωμάτων που παράγονται σε μια δεδομένη μονάδα έκτασης στη διάρκεια της ετήσιας περιόδου**. Η παραγωγικότητα των Α.Ε.Μ. σε καρποσώματα μπορεί να ποικίλει σημαντικά από έτος σε έτος καθώς εξαρτάται κυρίως από τις καιρικές συνθήκες και ιδιαίτερα τη βροχόπτωση και τη θερμοκρασία. Οι καιρικές συνθήκες παίζουν σημαντικό ρόλο στην καρποφορία μακρομυκήτων αλλά δεν εξηγούν απόλυτα τις διαφορές που παρουσιάζονται από έτος σε έτος. Οι μυκορριζικοί μύκητες π.χ. εξαρτώνται από τη φωτοσυνθετική δράση των δένδρων με τα οποία συμβιώνουν και έτσι η φυσιολογία των δένδρων μπορεί να καθορίζει την ανάπτυξη και καρποφορία τους.

Σαρκώδη ή εύθραυστα Α.Ε.Μ. μπορεί να είναι εφήμερα και να εξαφανίζονται σύντομα μετά την εμφάνισή τους αν και αρκετά είδη μυκήτων παράγουν περισσότερα από ένα «κύματα» κατά τη διάρκεια μιας ετήσιας περιόδου καρποφορίας. Σκληρά, δερματώδη Α.Ε.Μ. μπορεί να εμφανίζονται και να παραμένουν για μεγαλύτερο χρονικό διάστημα. Για όλους αυτούς τους λόγους πολύχρονες παρατηρήσεις και **εγκατάσταση μόνιμων επιφανειών κατά οικοσύστημα και περιοχή είναι αναγκαίες** για να συλλέγονται σχετικά αξιόπιστα στοιχεία και να εκτιμηθεί η παραγωγικότητα ενός συγκεκριμένου μύκητα και σε ένα συγκεκριμένο οικοσύστημα μιας περιοχής.

Περιοχές με υψηλή παραγωγικότητα έχουν μεγάλη επισκεψιμότητα και καθώς στη χώρα μας δεν υφίστανται περιορισμοί και τα καρποσώματα συχνά συλλέγονται εντατικά. Εμπειρικά και ιστορικά δεδομένα της μανιταροφιλικής κοινότητας της χώρας πάντως από περιοχές με εξαιρετικά έντονη συλλογή σε περιόδους κρίσης (π.χ. Β' παγκόσμιος πόλεμος) δεν συνηγορούν στην εξασθένηση του μυκηλίου τουλάχιστον κάποιων εδώδιμων ειδών. Επομένως **η συνεργασία Φορέα Διαχείρισης, συλλεκτών και εμπόρων είναι απόλυτα αναγκαία**. Πολύχρονη παρακολούθηση και συλλογή στοιχείων επιτρέπει στον αρμόδιο διαχειριστή να εφαρμόζει τέτοια διαχείριση ώστε να διατηρεί την αειφόρο παραγωγή και ακόμη να τη βελτιώνει. Καθώς η παραγωγή διαφοροποιείται ανάλογα με το είδος και την ηλικία των δένδρων, την κλίση του εδάφους και την έκθεση του βιοτόπου κτλ, οι μόνιμες επιφάνειες που εγκαθίστανται πρέπει να αντιπροσωπεύουν όλες αυτές τις συνθήκες.

Στην Ευρώπη και στις ΗΠΑ χρησιμοποιείται ως εργαλείο εκτίμησης και παρακολούθησης της παραγωγικότητας ειδών Α.Ε.Μ. και των αντίστοιχων οικοσυστημάτων στα οποία αναπτύσσονται, η **διαχρονική διακίνηση των Α.Ε.Μ. τους σε τοπικές λαϊκές αγορές**. Ένα τέτοιο εργαλείο χρησιμοποιήθηκε και στις αγορές της Κεντρικής Ευρώπης για τα

¹⁸ Υπεύθυνος σύνταξης: Διαμαντής Στέφανος

μανιτάρια του μύκητα *Cantharellus cibarius* αλλά και άλλων Α.Ε.Μ. κατά τη δεκαετία του '80 όταν το φαινόμενο της όξινης βροχής προκάλεσε δραματική υποβάθμιση των δασικών οικοσυστημάτων. Και στη χώρα μας τα ετήσια στοιχεία που θα καταχωρούνται στη Βάση Δεδομένων σχετικά με τις ποσότητες Α.Ε.Μ. που θα απολαμβάνονται από τα ελληνικά δάση μπορεί να αποτελέσει ένα σημαντικό εργαλείο για την ορθολογική διαχείριση των Α.Ε.Μ.

β. Γενικές αρχές μεθοδολογίας

Στη χώρα μας, όπου ανάλογες μελέτες λείπουν παντελώς, σε πρώτη φάση, ένα πιθανό ερευνητικό πρόγραμμα θα πρέπει να περιοριστεί στα πλέον σημαντικά **εμπορεύσιμα αλλά και απειλούμενα και σπάνια είδη** μυκήτων και στις περιοχές ανάπτυξης των σημαντικότερων δασοπονικών μας ειδών. Έτσι **προτείνονται** τα εξής είδη:

Agaricus spp.

Amanita caesarea

Cantharellus cibarius s.l., *Craterellus cornucopioides*, *C. tubaeformis*

Boletus edulis, *B. aereus*, *B. reticulatus*, *B. pinophilus*

Hygrophorus marzuolus

Lactarius deliciosus, *Lactarius salmonicolor*

Pleurotus eryngii, *Pleurotus nebrodensis*

Hericius spp.

Grifola frondosa

Morchella spp.

Tuber aestivum, *T. uncinatum*, *T. brumale*, *T. borchii*

Είδη δένδρων και αντίστοιχα δασικά οικοσυστήματα

Abies borisii regis, *A. cephalonica*

Picea abies, *Pinus nigra*, *P. brutia*

Castanea sativa

Fagus sylvatica

Quercus frainetto, *Q. pubescens*, *Q. coccifera*, *Q. ilex*

Είδη Α.Ε.Μ σε χορτολιβαδικά οικοσυστήματα

Agaricus spp.

Σε πρώτη φάση συνιστάται η εκτίμηση παραγωγικότητας να γίνει κατά είδος μύκητα και δασικό-χορτολιβαδικό οικοσύστημα ανά Περιφερειακή Διοίκηση (13 περιφέρειες). Οι **επιφάνειες θα πρέπει να είναι μόνιμα οριοθετημένες**, όχι μεγαλύτερες από 200 τ.μ. και να έχουν σχήμα παραλληλόγραμμο, τετράγωνο ή κυκλικό ή μπορεί να αποτελούν ζώνη πλάτους 2-4 μ. κατά μήκος αζιμούθιου που διασχίζει το υπό έρευνα οικοσύστημα (Piltz et al. 2000; Ortega-Martínez and Martínez-Reña 2008, Martínez-Reña et al. 2012). Κάθε επιφάνεια θα πρέπει να συνδυάζεται με επιφάνεια-μάρτυρα ή το σύνολο των επιφανειών μιας περιοχής να συνδυάζεται με επιφάνεια-μάρτυρα ανάλογα με τον πειραματικό σχεδιασμό και τη στατιστική ανάλυση των στοιχείων. Το είδος των επιφανειών, ο αριθμός και το μέγεθός τους αποτελούν επίσης μέρος του πειραματικού σχεδιασμού.

Κατά την παρακολούθηση, εξειδικευμένοι επιστήμονες αλλά και συλλέκτες ή συνεργάτες τους (π.χ. δασικοί υπάλληλοι ή και εθελοντές μανιταρόφιλοι) θα πρέπει να επισκέπτονται τις επιφάνειες κατά τη διάρκεια της παραγωγικής περιόδου π.χ. ανά τριήμερο (η συχνότητα εξαρτάται από το είδος του μύκητα και τις καιρικές συνθήκες), να καταμετρούν και στη συνέχεια να συλλέγουν τα ώριμα καρποσώματα.

Ως συλλεκτική ωριμότητα ορίζεται για κάθε είδος μύκητα το ½ του τελικού μεγέθους και άνω των καρποσωμάτων του (βλέπε Πίνακα 5 εμπορεύσιμων ειδών Α.Ε.Μ.). Τα καρποσώματα που συλλέγονται ημερησίως θα πρέπει να ζυγίζονται επί τόπου. Στις επιφάνειες-μάρτυρες η παρακολούθηση πρέπει να γίνεται με απλή καταμέτρηση των καρποσωμάτων. Εάν στις τελευταίες δεν γίνεται συλλογή των καρποσωμάτων, τότε στο τέλος της περιόδου παρακολούθησης μπορεί να εξαχθούν συμπεράσματα και για τη βραχυχρόνια επίδραση της συλλογής Α.Ε.Μ. στη διαχρονική παραγωγικότητα. Συγχρόνως, θα πρέπει να συλλέγονται τα ημερήσια, μηνιαία και ετήσια μετεωρολογικά στοιχεία από παρακείμενους σταθμούς, στοιχεία διαχείρισης και δασοκομικών επεμβάσεων, στοιχεία συλλογής Α.Ε.Μ. στο παρελθόν και όποια άλλη πληροφορία θεωρηθεί σημαντική στην εκτίμηση της παραγωγικότητας.

Οι δασοκομικές επεμβάσεις και ιδιαίτερα οι αραιώσεις έχουν σημαντική και άμεση επίδραση στην καρποφορία μυκορριζικών μυκήτων καθώς η ταχύτερη ανάπτυξη των δένδρων συνδέεται με τη μεγαλύτερη παραγωγή υδατανθράκων που ευνοεί και την ανάπτυξη και καρποφορία των μυκήτων (Egli et al. 2009).

Η αειφορική διαχείριση του δάσους διασφαλίζει, ως γενικός κανόνας, τη βιοποικιλότητα των δασικών οικοσυστημάτων όμως διάφορες πρακτικές (π.χ. κοπή υπέργηρων δένδρων, μείωση της ποσότητας ιστάμενου ή πεσμένου, νεκρού ξύλου, υπεραραίωση δένδρων, αποψιλωτικές υλοτομίες, απότομη αραιώση κομοστέγης κ.α.) αποτελούν σημαντικές παρεμβάσεις για την διατήρηση συγκεκριμένων ειδών μακρομυκήτων των οποίων η παρουσία και αφθονία σχετίζεται με συγκεκριμένους οικολογικούς θώκους. Υπάρχουν αρκετές αναφορές σχετικές με την ποικιλότητα των μακρομυκήτων σε δάση με δένδρα μεγάλης ηλικίας ή με τη χρήση παραδοσιακών μεθόδων διαχείρισης (Smith et al. 2002, Junninen et al. 2006, Paillet et al. 2010, Dupouey et al. 2002).

Ιδιαίτερα τα **αδιατάραχτα οικοσυστήματα φαίνεται να είναι ιδιαίτερα πλούσια** σε ποικιλότητα ειδών μακρομυκήτων, τόσο μυκορριζικών όσο και σαπροτροφικών & ξυλοτροφικών. Η παρουσία ξύλου, σε ποικιλία μεγεθών και σε διαφορετικά στάδια σήψης, ευνοεί την ανάπτυξη σπάνιων ειδών και με ιδιαίτερο επιστημονικό ενδιαφέρον (Brazee et al. 2014, Norstedt et al. 2001, Stokland & Larsson 2011). Ανάλογα για παράδειγμα με την κατάσταση και τη διαθεσιμότητα του ξύλου-υποστρώματος εμφανίζεται διαδοχή ξυλοτροφικών ειδών τα οποία επωμίζονται το έργο της πλήρους αποικοδόμησης των συστατικών του ξύλου (λιγνίνης, κυτταρίνης, ημικυτταρινών) σε διοξείδιο του άνθρακα, ώστε να κλείσει ο κύκλος του άνθρακα στο οικοσύστημα. Στη Μεσογειακή λεκάνη και ιδιαίτερα

στην Ελλάδα η ύπαρξη τέτοιων συστάδων υπέργηρων δένδρων είναι σπάνια εξ αιτίας μακροχρόνιας εντατικής και αδιάλειπτης χρήσης των δασών (Rackman & Grove 2001, Quezel & Medail 2003, Avtsis et.al 2018)¹⁹.

4.2. Εκτίμηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων από τις πρακτικές διαχείρισης²⁰

α. Γενικά

Γενικότερα, η επιδίωξη που δρομολογείται από την Κεντρική Δασική Υπηρεσία, για την πιστοποίηση της αειφορικής διαχείρισης των δασικών οικοσυστημάτων και της εφαρμογής της σε όλη τη δασική παραγωγή, ενισχύει τις οικολογικές διεργασίες των δασών, με αποτέλεσμα οι καρπώσεις των δασικών οικοσυστημάτων, να παράγουν υψηλής ποιότητας δασικά προϊόντα. Σε θεωρητικό επίπεδο η **πρόσδοος από τις καρπώσεις**, οι οποίες προκύπτουν από την εκμετάλλευση των δασικών οικοσυστημάτων, **στηρίζουν αειφορικά την οικονομία κάθε τόπου**. Στα φυσικά οικοσυστήματα, οι ποσότητες των καρπώσεων που μπορούν να αποληφθούν με βάση τις αρχές της δασικής διαχειριστικής, αφορούν μόνο τις ποσότητες της ετήσιας προσαύξησης στη μονάδα μέτρησης, για να αποφευχθεί υποβάθμιση του δασικού κεφαλαίου.

Είναι σημαντικό όπως τέτοιες θέσεις **ενταχθούν πιλοτικά στην παρακολούθηση** της βιοποικιλότητας των μακρομυκήτων σε συστάδες εκτός διαχείρισης καθώς και γειτονικές τους που διαχειρίζονται με σκοπό την αειφορική απόληψη ξυλείας, ώστε σε βάθος χρόνου να παρθούν σχετικές αποφάσεις προσαρμογής της δασικής διαχείρισης που να διασφαλίζουν τόσο την αειφορική διαχείριση του δάσους όσο και τη διατήρησης της βιοποικιλότητας αυτών των οργανισμών.

Για τους παραπάνω λόγους θα χρειαστεί να ληφθούν **δειγματοληπτικές επιφάνειες** (ΔΕ) κατανεμημένες και στις τρεις κατηγορίες των δασικών οικοσυστημάτων (υψηλά δάση, θαμνώδεις εκτάσεις, χορτολιβαδικές εκτάσεις). Θα μελετηθεί η κατανομή των ερευνητικών ΔΕ, οι προϋποθέσεις της επιλογής τους και θα καθοριστεί η μεθοδολογία που θα ακολουθηθεί ώστε να διασφαλιστεί η αξιοπιστία των πληροφοριών, σύμφωνα με τις αρχές της Δασολογικής, Στατιστικής και Πληροφορικής επιστήμης, εφαρμόζοντας όλους τους κανόνες που θα δώσουν αποτελέσματα έγκυρα –επιστημονικά, συμμορφωμένα με τις ευρωπαϊκές και διεθνείς απαιτήσεις της χώρας.

¹⁹ Υποσημείωση του συντονιστή σύνταξης Τσιακίρη Ρήγα: Για μία πλήρη και αναλυτική πρόσφατη σχετική επιστημονική βιβλιογραφική ανασκόπηση επί του θέματος μπορείτε να ανατρέξετε στο "Antonio Tomao, José Antonio Bonet, Juan Martínez de Aragón and Sergio de-Miguel (2017). Is silviculture able to enhance wild forest mushroom resources? Current knowledge and future perspectives. Forest Ecology and Management 402 102–114."

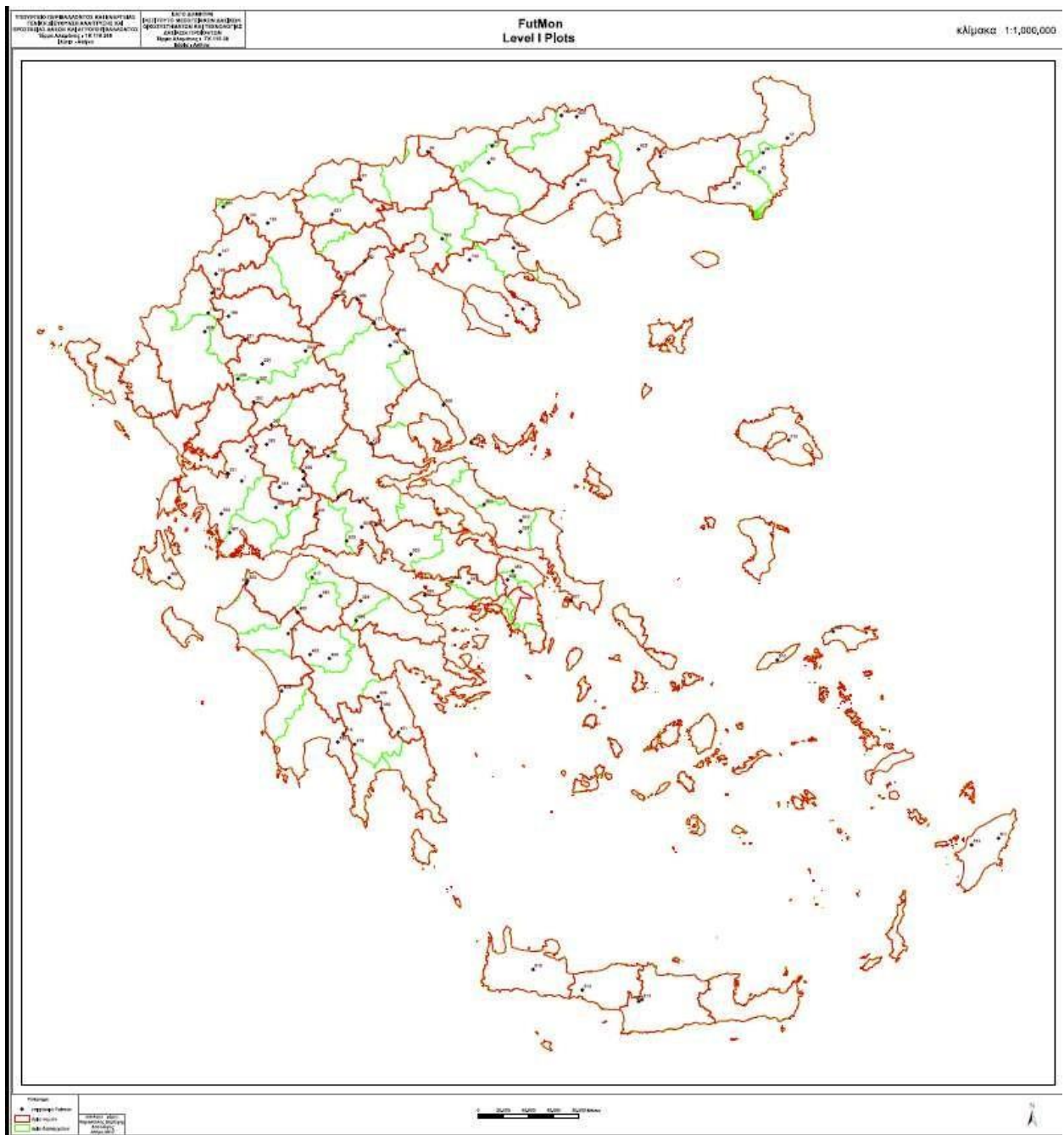
²⁰ Υπεύθυνη σύνταξης: Κόκκα Ευαγγελία

β. Πρόγραμμα παρακολούθησης περιβαλλοντικών αλλαγών (FUTMON)

Η παρακολούθηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων μπορεί να βασιστεί και σε άλλα αξιόπιστα στοιχεία τα οποία προέρχονται από αποδεκτές πηγές όπως το ερευνητικό πρόγραμμα FUTMON το οποίο παρακολουθεί τις επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής²¹ που προκαλούν οι ανθρωπίνες δραστηριότητες σε παγκόσμια κλίμακα στα φυσικά οικοσυστήματα και υλοποιείται από την πλειοψηφία των χωρών της Ευρώπης. Στην Ελλάδα η παρακολούθηση υλοποιείται από το Ινστιτούτο Μεσογειακών Δασικών Οικοσυστημάτων και Τεχνολογίας Δασικών Προϊόντων. Για τις ανάγκες του προγράμματος **έχουν εγκατασταθεί 102 πειραματικές επιφάνειες σε αντιπροσωπευτικά δασικά οικοσυστήματα στη χώρα** από τις οποίες συγκεντρώνονται πληροφορίες από το έτος 1995 (βλέπε τον χάρτη στην επόμενη σελίδα, το Γράφημα 3). Η υποδομή αυτή μπορεί να αξιοποιηθεί και να συνδυαστεί με αντίστοιχη έρευνα η οποία θα καταγράφει τη μελέτη των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής αλλά και της συστηματικής συγκομιδής Α.Ε.Μ. στα δασικά οικοσυστήματα, δεδομένου μάλιστα ότι οι κλιματικές συνθήκες παίζουν σημαντικό ρόλο στην καρποφορία των Α.Ε.Μ.

Η **συνεργασία με τους εφαρμοστές του προγράμματος FutMon** διευκολύνει την έρευνα, επειδή η ήδη υπάρχουσα εγκατάσταση ικανού αριθμού πειραματικών επιφανειών στα δάση, εξάγει αρκετά μεγάλο αριθμό οικολογικών παραμέτρων, οι οποίες μπορούν να χρησιμοποιηθούν και για την υποβοήθηση της καταμέτρησης των επιπτώσεων από τη διαχείριση των δασικών οικοσυστημάτων για την απόληψη των εμπορεύσιμων Α.Ε.Μ.. Η υλοποίηση του προτεινόμενου ερευνητικού προγράμματος, που θα απαιτήσει μακρόχρονη παρακολούθηση, θα εξασφαλίσει διαχρονικά μια σειρά από πληροφορίες, οι οποίες μπορούν να επεξεργαστούν στατιστικά. Από τα συμπεράσματα θα δοθούν οι κατάλληλες οδηγίες και θα ληφθούν ανάλογα μέτρα για την προστασία της βιοποικιλότητας και της αειφορίας των καρπώσεων.

²¹ Σημείωση του υπεύθυνου σύνταξης Τσιακίρη Ρήγα: βλέπε επίσης Εθνική Στρατηγική για την Προσαρμογή στην Κλιματική Αλλαγή (Ε.Σ.Π.Κ.Α. βλέπε [εδώ](#) και [εδώ](#))

Γράφημα 3. Ο χάρτης της Ελλάδας όπου με μικρά μαύρα στίγματα φαίνονται οι επιφάνειες του προγράμματος παρακολούθησης περιβαλλοντικών αλλαγών FUTMON

γ. ΕΑΔ: Εθνική Απογραφή Δασών

Η εθνική απογραφή δασών είναι ένα σύστημα καταγραφών και μετρήσεων στα δάση της χώρας και μπορεί να στηρίξει την προτεινόμενη έρευνα με τα στοιχεία που διαθέτει, επειδή στην Ελλάδα έχει γίνει μόνο μία Απογραφή Δασών, κατά την οποία δεν απογράφηκε το σύνολο της χώρας αλλά μόνο το 86,2%. Η πρώτη Απογραφή πραγματοποιήθηκε από τη Δασική Υπηρεσία και ολοκληρώθηκε το 1992. Για την κάλυψη των διεθνών υποχρεώσεων της χώρας, είναι αναγκαία μια 2η Απογραφή Δασών που

στόχος του θα είναι η εγκατάσταση ενός μόνιμου δικτύου δειγματοληπτικών επιφανειών σε όλα τα δάση και τις δασικές εκτάσεις της χώρας, μέσω του οποίου θα μετρηθούν όλα τα στοιχεία που θα χρησιμοποιηθούν για τον υπολογισμό εκπομπών/απορροφήσεων CO₂ της χώρας. Οι επιφάνειες αυτές θα χρησιμοποιηθούν και για μελλοντικές εκτιμήσεις μεταβολών, απογραφές και γενικώς συμπεράσματα για το θέμα της απορρόφησης άνθρακα και θα μπορούσε να γίνει μία διερεύνηση πως οι επιφάνειες αυτές και τα στοιχεία που θα απογράφονται θα συνεισφέρουν ή και θα συνδεθούν δυναμικά με την παρακολούθηση της βιοποικιλότητας των μακρομυκήτων, της παραγωγικότητας των Α.Ε.Μ. και όλα τα άλλα σχετικά θέματα που αναφέρθηκαν στις προηγούμενες παραγράφους.

δ. Σύστημα Απογραφής & Παρακολούθησης Δασών και Δασικών Εκτάσεων 2012

Το εν λόγω πρόγραμμα έχει στρατηγικό στόχο την προστασία, την αναβάθμιση και την αειφορική διαχείριση του περιβάλλοντος, ώστε να αποτελέσει το υπόβαθρο για την προστασία της δημόσιας υγείας, την άνοδο της ποιότητας ζωής των πολιτών, καθώς και βασικό παράγοντα βελτίωσης της ανταγωνιστικότητας της οικονομίας. Θα παράσχει σημαντικές πληροφορίες και στοιχεία για την πραγματοποίηση και ολοκλήρωση της προτεινόμενης έρευνας περιβαλλοντικών επιπτώσεων από τη διαχείριση των Α.Ε.Μ. της Ελλάδας.

ε. Συμμετοχικές διαδικασίες

Για τη λήψη και την καταγραφή των απαιτούμενων στοιχείων υπαίθρου στην έρευνα των περιβαλλοντικών επιπτώσεων, **μπορούν να χρησιμοποιηθούν και οι εθελοντές συλλέκτες Α.Ε.Μ.**, κάποιοι από τους οποίους θα επιλεγούν μέσα από ανοιχτές διαδικασίες, βάση συνεργασίας με την αρμόδια Δασική Υπηρεσία. Θα έχουν ρόλο τοπικού «παρατηρητή πεδίου» και θα συμβάλλουν στην εκτίμηση, καταγραφή και αξιολόγηση των στοιχείων πεδίου. Στους εθελοντές συλλέκτες θα αναγνωρίζεται εθελοντικό έργο για τη συμμετοχή τους στη διαχείριση και την προστασία του φυσικού περιβάλλοντος.

Αναλυτική παρουσίαση του **τρόπου συλλογής στοιχείων υπαίθρου και της συμπλήρωσης των ειδικών εντύπων** που θα δημιουργηθούν για το σκοπό αυτό, θα γίνεται από τον ΕΦΔΑΜ. Σε τακτά (προγραμματισμένα) χρονικά διαστήματα θα φτάνουν στον ΕΦΔΑΜ στοιχεία και προτάσεις, για την αξιολόγηση της αποτυπωμένης κατάστασης. Το υλικό που θα προκύψει από τη συγκεκριμένη συνεργασία θα καταχωρείται σε φόρμες τόσο από τους δασικούς υπαλλήλους, όσο και τους συλλέκτες τοπικούς παρατηρητές. **Εκπαιδευτικές ημερίδες** μπορούν να πραγματοποιούνται για την ενημέρωση των συμμετεχόντων για την κατανόηση της λειτουργίας συλλογής στοιχείων και για αναπροσαρμογή αυτής, όπου κριθεί απαραίτητο. Παράλληλα μπορεί να διανέμεται έντυπο υλικό με χρήσιμες πληροφορίες.

4.3. Σχέδιο Δράσης εκτίμησης παραγωγικότητας Α.Ε.Μ. στην Ελλάδα

α/α	Προβλήματα	Προτάσεις	Δράσεις & έργα	Ενδεικτικές Πηγές Χρηματοδότησης	Αναγκαιότητα υλοποίησης δράσεων	Χρονοδιάγραμμα υλοποίησης		
						Άμεσα (0-3 έτη)	Μεσο-πρόθεσμα (3-5 έτη)	Μακρο-πρόθεσμα (>5 έτη)
3.1	Απουσία Βάσης Δεδομένων μακρομυκήτων & ΑΕΜ της Ελλάδας	Δημιουργία βάσης δεδομένων & διασύνδεση με άλλες υφιστάμενες	Πιλοτική δημιουργία, εφαρμογή και συνεργασία της ΒΔ με άλλες ΒΔ	ΕΠ Υποδομές Μεταφορών, Περιβάλλον και Αειφόρος Ανάπτυξη & Πρόγραμμα Αγροτικής Ανάπτυξης ΕΠ Μεταρρύθμιση Δημόσιου Τομέα LIFE Environmental Governance and Information	Υψηλή	Δημιουργία και πιλοτική χρήση σχετικής Βάσης Δεδομένων σε επιλεγμένες περιοχές	Πλήρης εφαρμογή και χρήση της Βάσης Δεδομένων και διασύνδεση της με άλλες ΒΔ	Συνεχής ενημέρωση/ επικαιροποίηση
4.1	Ανάγκη πολύχρονης έρευνας με εθνική εμβέλεια για την παραγωγικότητα των ΑΕΜ στα ελληνικά οικοσυστήματα	Ελάχιστος χρονικός ορίζοντας ένα 5ετές ερευνητικό πρόγραμμα	Εγκατάσταση & παρακολούθηση των επιφανειών για 5 έτη σε 13 Περιφερειακές Διοικήσεις	ΕΠ Υποδομές Μεταφορών, Περιβάλλον και Αειφόρος Ανάπτυξη Περιφερειακά Επιχειρησιακά Προγράμματα LIFE Environmental Governance and Information	Υψηλή	Έναρξη πιλοτικής έρευνας σε επιλεγμένες περιοχές / θέσεις & οικοσυστήματα όπου υπάρχει έντονη συλλεκτική πίεση	Ολοκλήρωση του πρώτου σταδίου και μόνιμη εγκατάσταση επιφανειών έρευνας	Επέκταση του δικτύου των επιφανειών παρακολούθησης σε όλη την επικράτεια
4.2	Έλλειψη Σχεδίου Διαχείρισης των ΑΕΜ (εκτός Δασικών Διαχειριστικών Σχεδίων)	Κατάρτιση Σχεδίου ή Τοπικών Σχεδίων Διαχείρισης ΑΕΜ	Εθνικό ή Περιφερειακά Σχέδια Δράσης & Διαχείρισης ΑΕΜ (δεκαετούς διάρκειας)	Περιφέρεια (Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων / ΣΑΕΠ) ΕΠ Υποδομές Μεταφορών, Περιβάλλον και Αειφόρος Ανάπτυξη, Περιφερειακά Επιχειρησιακά Προγράμματα, Πρόγραμμα Αγροτικής Ανάπτυξης, Προγράμματα Εδαφικής Συνεργασίας	Υψηλή	Πιλοτικό Σχέδιο Διαχείρισης ειδών ΑΕΜ σε επιλεγμένες περιοχές / θέσεις & οικοσυστήματα	Τοπικά ή Περιφερειακά Σχέδια διαχείρισης ειδών ΑΕΜ	Συνεχής επικαιροποίηση Σχεδίων Δράσης & Διαχείρισης ΑΕΜ
4.3	Πολύχρονη έρευνα βιοποικιλότητας-αφθονίας μακρομυκήτων σε επιλεγμένα οικοσυστήματα	5ετές ερευνητικό πρόγραμμα	Εγκατάσταση & παρακολούθηση των επιφανειών για 5 έτη το ελάχιστο	ΕΠ Υποδομές Μεταφορών, Περιβάλλον και Αειφόρος Ανάπτυξη Πράσινο Ταμείο/ Ειδικός Φορέας Δασών) LIFE Environmental Governance and Information	Μέτρια	Πιλοτική εγκατάσταση επιφανειών έρευνας σε επιλεγμένες περιοχές / θέσεις & οικοσυστήματα	Μόνιμη εγκατάσταση επιφανειών έρευνας	Επέκταση του δικτύου των επιφανειών παρακολούθησης σε όλη την επικράτεια
4.4	Έρευνα περιβαλλοντικών επιπτώσεων στην παραγωγή ΑΕΜ σε επιλεγμένα οικοσυστήματα	Χρηματοδότηση ερευνητικού προγράμματος με την υποστήριξη υπάρχοντων δομών	Επιπτώσεις της συγκομιδής στην παραγωγικότητα ΑΕΜ σε επιλεγμένα οικοσυστήματα	Ειδικός Φορέας Δασών ΠΡΑΣΙΝΟ ΤΑΜΕΙΟ Horizon 2020 SC2 collaborative projects – Public goods from agriculture and forestry LIFE Environmental Governance and Information	Μέτρια	Πιλοτική εγκατάσταση επιφανειών παρακολούθησης σε επιλεγμένες περιοχές / θέσεις & οικοσυστήματα	Μόνιμη εγκατάσταση επιφανειών παρακολούθησης	Επέκταση του δικτύου των επιφανειών παρακολούθησης σε όλη την επικράτεια

5. ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΕΠΙΤΕΛΙΚΟΥ ΟΡΓΑΝΟΥ ΣΤΗ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΤΩΝ ΑΥΤΟΦΥΩΝ ΜΑΚΡΟΜΥΚΗΤΩΝ²²

5.1. Συγκρότηση εθνικού οργάνου διαχείρισης μακρομυκήτων με την επωνυμία: «Εθνικός Φορέας Διαχείρισης Αυτοφυών Μακρομυκήτων (ΕΦΔΑΜ)»

Η κατανάλωση μανιταριών (καρποφοριών) των μακρομυκήτων προϋποθέτει την ασφαλή αναγνώριση και συλλογή των εδώδιμων ειδών. Σήμερα η αναγνώριση και ταυτοποίηση των Α.Ε.Μ. που αναπτύσσονται στα δασικά και φυσικά οικοσυστήματα, είναι αντικείμενο των ερευνητικών και πανεπιστημιακών ιδρυμάτων της χώρας, ενώ η συλλογή τους γίνεται από τους μανιταρόφιλους ή τους παραδοσιακούς συλλέκτες. Για τις ανάγκες του προτεινόμενου νομοθετικού εγχειρήματος, η Κεντρική Δασική Υπηρεσία (Δ/ση Διαχείρισης Δασών της ΓΔΔ & ΔΠ του ΥΠΕΝ), είναι αναγκαίο να στελεχωθεί με επιστημονικό προσωπικό με βασικές γνώσεις Μυκητολογίας και εξειδικευμένο στο αντικείμενο των μακρομυκήτων. Το όργανο με την επωνυμία «Εθνικός Φορέας Διαχείρισης Αυτοφυών Μακρομυκήτων» της Ελλάδας (ΕΦΔΑΜ), θα έχει επιστημονικό ρόλο και θα λειτουργεί στην ΓΔΔ & ΔΠ για τις ανάγκες του νόμου περί αυτοφυών μακρομυκήτων.

Το επιστημονικό αυτό όργανο θα υπάγεται στη ΓΔΔ & ΔΠ του ΥΠΕΝ, θα συσταθεί με πρωτοβουλία της, θα επιβλέπεται απ' αυτή και θα συνεδριάζει σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στο άρθρο 21 του Ν.4024/11.

Για να λειτουργήσει άμεσα και αποτελεσματικά ο ΕΦΔΑΜ το πρώτο διάστημα, θα στελεχωθεί με προσωπικό ειδικών επιστημονικών φορέων και ιδρυμάτων της χώρας (ΑΕΙ, ερευνητικά Ιδρύματα) το οποίο θα συνάψει Μνημόνιο Συνεργασίας με τη ΓΔΔ & ΔΠ. Οι όροι συνεργασίας θα μελετηθούν από κοινού για να γίνουν αποδεκτοί από τα συμβαλλόμενα μέρη. Η διάρκεια του Μνημονίου Συνεργασίας θα έχει περιοδική ισχύ.

Στον ΕΦΔΑΜ θα δημιουργηθεί **Μητρώο Συλλεκτών, Ελεγκτών ή Ταυτοποιητών** των Α.Ε.Μ. το οποίο θα καταχωρηθεί στη ΒΔ. Η διαδικασία πιστοποίησης των Α.Ε.Μ. μετά την ταυτοποίηση και την εξωδάσωση μπορεί να γίνει σε συνεργασία με τον **ΕΛΓΟ ΔΗΜΗΤΡΑ και εκπαιδευμένους ιδιώτες ελεγκτές ή ταυτοποιητές** (βλέπε Κεφάλαιο 9.2).

5.2. Ο ρόλος του ΕΦΔΑΜ

Ο Εθνικός Φορέας Διαχείρισης Αυτοφυών Μακρομυκήτων (ΕΦΔΑΜ) θα μπορεί:

- Να ενημερώνει υπηρεσιακούς παράγοντες σε όλα τα επίπεδα διοίκησης.
- Να καθορίζει και να επικαιροποιείται απαραίτητα στοιχεία για τη δημιουργία ή ενημέρωση της βάσης δεδομένων των αυτοφυών μακρομυκήτων της Ελλάδας.
- Να προγραμματίζει τις διαδικασίες ταυτοποίησης των μακρομυκήτων, να αποφασίζει για τα στοιχεία πεδίου που θα καταχωρούνται στη βάση δεδομένων από τις αρμόδιες

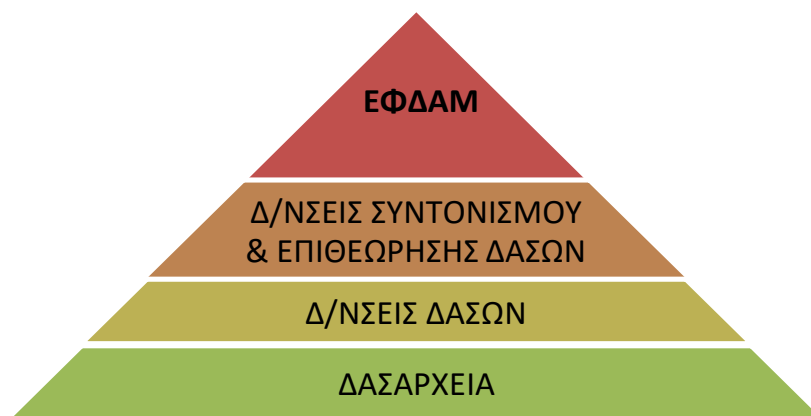
²² Υπεύθυνη σύνταξης: Κόκκα Ευαγγελία

Δασικές Υπηρεσίες, τους συνεργαζόμενους φορείς και τα αρμόδια φυσικά πρόσωπα και την οριστική τους καταχώρηση. Από τα στοιχεία αυτά θα σχηματιστεί ο Άτλαντας των ειδών μακρομυκήτων.

- Να προγραμματίζει την εκπαίδευση των υπαλλήλων των αρμοδίων Δασικών Υπηρεσιών που θα υποστηρίξουν το έργο των συλλεκτών ελεγκτών (ή ταυτοποιητών).
- Να ενημερώνει τις αρμόδιες εθνικές και ευρωπαϊκές Υπηρεσίες εάν διαπιστωθούν απειλές ή αλλαγές στους φυσικούς οικοτόπους και να συντάσσει πρόταση μέτρων καταστολής και θεραπείας.
- Να συντάσσει προτάσεις και κατευθυντήριες γραμμές για πρόληψη ζημιών στο δασικό και φυσικό οικοσύστημα.
- Να επιβλέπει τις εκπαιδεύσεις των συλλεκτών ελεγκτών (ή ταυτοποιητών) Α.Ε.Μ.,
- Να προγραμματίζει την έκδοση Κάρτας Συλλέκτη, Ελεγκτή (ή Ταυτοποιητή) των Α.Ε.Μ.,
- Να καταρτίζει και να ενημερώνει το Μητρώο των Συλλεκτών, Ελεγκτών (ή Ταυτοποιητών) Α.Ε.Μ. της Ελλάδας.

Η οργάνωση της δομής των Δασικών Υπηρεσιών υπό των ΕΦΔΑΜ απεικονίζεται στο σχήμα της Εικόνας 10 που ακολουθεί.

ΠΥΡΑΜΙΔΑ ΟΡΓΑΝΩΣΗΣ ΔΑΣΙΚΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ

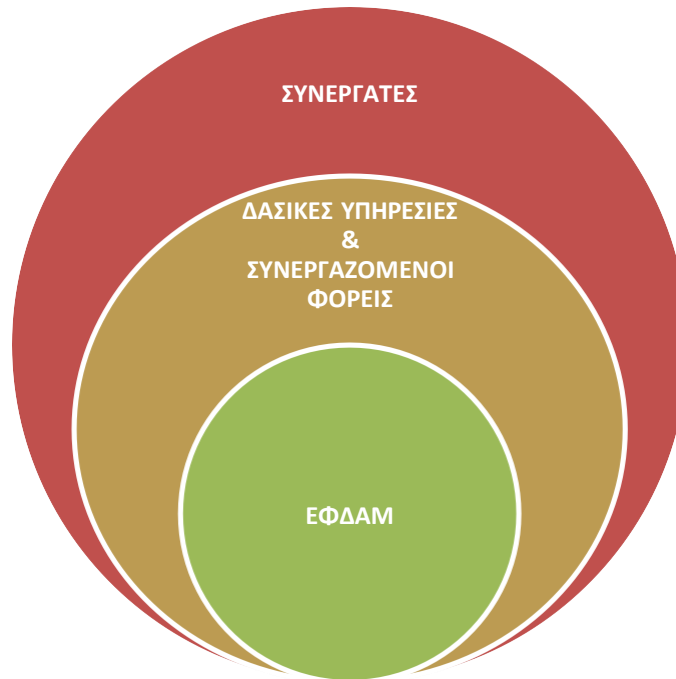
Εικόνα 10. Προτεινόμενη δομή οργάνωσης του Εθνικού Φορέα σε σχέση με τις περιφερειακές αποκεντρωμένες Δασικές Υπηρεσίες.

5.3. ΕΦΔΑΜ: Οριστική καταχώριση στοιχείων στη βάση δεδομένων

Οι πληροφορίες που θα καταχωρούνται στη βάση δεδομένων θα ακολουθούν προγραμματισμένη διαδρομή. Στην πλατφόρμα της βάσης δεδομένων θα εισέρχονται τα στοιχεία των συνεργατών και αυτή θα είναι η πρώτη και προσωρινή καταχώρηση. Μετά την εξέτασή τους και αξιολόγηση από τους αρμόδιους ταυτοποιητές, τα στοιχεία προωθούνται στον ΕΦΔΑΜ συνοδευόμενα από σχετική εισήγηση απόρριψης ή καταχώρησης στη βάση δεδομένων. Τα στοιχεία θα συνοδεύονται από υλικό απεικόνισης και γεωγραφικές συντεταγμένες της θέσης προέλευσης. Ο ΕΦΔΑΜ, ως αξιολογητής, είναι ο υπεύθυνος της

έγκρισης ή τροποποίησης της οριστικής καταχώρισης των στοιχείων στη βάση δεδομένων (βλέπε Εικόνα 10).

Η διαδρομή της πληροφορίας στη βάση δεδομένων για την ταυτοποίηση των μακρομυκήτων φαίνεται στο σχήμα που ακολουθεί.

Εικόνα 11. Προτεινόμενη δομή της σχέσης του οργάνου συλλογής της πληροφορίας (ΕΦΔΑΜ) με τους διάφορους συμβαλλόμενους.

Αν κατά τον έλεγχο και εξέταση των στοιχείων, ο ΕΦΔΑΜ εκτιμήσει ότι απαιτείται περαιτέρω έλεγχος, θα μπορεί να μεταβαίνει για επιτόπια εξέταση (π.χ. σε περίπτωση σπανίων ειδών, πρώτων καταγραφών κτλ). Θα προβαίνει επίσης στις ενέργειες που απορρέουν από τις οδηγίες της ΕΕ και θα ακολουθεί τις προβλεπόμενες διαδικασίες ένταξης αυτών στην εθνική νομοθεσία, αναζητώντας από την ΕΕ και την αντίστοιχη χρηματοδότηση. Για την υποστήριξη του έργου του ΕΦΔΑΜ, αρμόδιες θα είναι οι περιφερειακές Δασικές Υπηρεσίες και κάθε άλλος οργανισμός ή φορέας που προβλέπεται από άλλες διατάξεις.

5.4. Πανεπιστημιακά ιδρύματα - εισαγωγή του αντικειμένου των αυτοφυών μακρομυκήτων στην εκπαίδευση.

Η διαχείριση των αυτοφυών μακρομυκήτων (μανιταριών) πρέπει να αποτελέσει ειδικό αντικείμενο της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, ώστε να εξειδικεύσει το αντικείμενο της δασικής διαχείρισης και να καταρτίσει ταυτοποιητές Α.Ε.Μ. Έτσι θα καλυφθούν κενά στη δημόσια διοίκηση ειδικών στην διαχείριση τους που στοχεύει τόσο στην προστασία του οικοσυστήματος, στην αειφορική χρήση και διατήρηση των ειδών, στην ενδεχόμενη επαύξησή τους και στην εξωδάσωσή τους, καθώς και στην προστασία των καταναλωτών.

Εξαιτίας της ιδιαίτερης διαχείρισης των αυτοφυών μακρομυκήτων, κρίνεται απαραίτητη η προώθηση πρότασης στα ελληνικά εκπαιδευτικά ιδρύματα, για διδασκαλία του αντικειμένου των αυτοφυών μακρομυκήτων των δασικών και φυσικών οικοσυστημάτων. Η αποφοίτηση εξειδικευμένων πτυχιούχων από τα ανώτατα εκπαιδευτικά ιδρύματα, θα διευκολύνει το έργο των εμπλεκόμενων υπηρεσιών. Επιπλέον αυτό αποτελεί άμεσο συμφέρον για τη χώρα από οικονομικής πλευράς καθώς θα περιορίσει τα διαφυγόντα κέρδη και το παράνομο εμπόριο. Επιπλέον θα συμβάλει εθνικά στην προστασία και διατήρηση της βιοποικιλότητας της χώρας.

Σχετική πρόταση μπορεί να αφορά και στην εισαγωγή μαθήματος για μακρομύκητες στην δευτεροβάθμια εκπαίδευση για προγραμματισμένη προετοιμασία στην τριτοβάθμια. Οι προτάσεις θα συνταχθούν από το ΥΠΕΝ προς στους αρμόδιους φορείς για να εξεταστεί η άμεση υλοποίησή τους

5.5. Σχέδιο Δράσης ταυτοποίησης Α.Ε.Μ., δημιουργία και λειτουργία του ΕΦΤΑΜ.

α/α	Προβλήματα	Προτάσεις	Δράσεις & έργα	Ενδεικτικές Πηγές Χρηματοδότησης	Αναγκαιότητα υλοποίησης δράσεων	Χρονοδιάγραμμα υλοποίησης		
						Άμεσα (0-3 έτη)	Μεσο-πρόθεσμα (3-5 έτη)	Μακρο-πρόθεσμα (>5 έτη)
5.1	Ίδρυση και λειτουργία ΕΦΔΑΜ	Ορισμός του οργάνου ΕΦΤΑΜ	Επιτελική εποπτεία όλων των δράσεων διαχείρισης Α.Ε.Μ.	Πράσινο Ταμείο (Ειδικός Φορέας Δασών), Τακτικός Προϋπολογισμός ΥΠΕΝ-Γενική Γραμματεία Περιβάλλοντος Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων	Επείγουσα	Ίδρυση και στελέχωση ΕΦΔΑΜ σε συνεργασία με σχετικούς οργανισμούς και ιδρύματα	Πλήρης στελέχωση και λειτουργία ΕΦΤΑΜ	Πλήρης στελέχωση και λειτουργία ΕΦΔΑΜ
5.2	Έλλειψη μητρώου Συλλεκτών	Δημιουργία Μητρώου Συλλεκτών	Θα δημιουργηθεί στην Κεντρική Δασική Υπηρεσία με την Συμβολή του ΕΦΤΑΜ	Πράσινο Ταμείο (Ειδικός Φορέας Δασών), Τακτικός Προϋπολογισμός ΥΠΕΝ-Γενική Γραμματεία Περιβάλλοντος Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων	Επείγουσα	Έναρξη πιλοτικής εφαρμογής σε επιλεγμένες περιοχές όπου υπάρχει έντονη συλλεκτική πίεση	Πλήρης εφαρμογή και συμπλήρωση του Μητρώου Συλλεκτών για όλη την χώρα	Συνεχής ενημέρωση/επικαιροποίηση

Εικόνα 12: Τα βασιλομανιτάρια είναι από τα πολυτιμότερα είδη αφού μπορούν εύκολα να αποξηραθούν και διατηρούν σχεδόν απόφια την γεύση τους, έτσι χρησιμοποιούνται ευρέως στην μαγειρική. Εδώ το είδος *Boletus aereus* @Κωνσταντίνιδης Γιώργος

6. ΠΡΟΤΑΣΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΣΥΛΛΕΚΤΩΝ ΚΑΙ ΕΛΕΓΚΤΩΝ-ΤΑΥΤΟΠΟΙΗΤΩΝ²³

6.1. Γενικά-υφιστάμενη κατάσταση

Η εκπαίδευση των συλλεκτών (ερασιτεχνών και εμπορικού σκοπού) καθώς και των ελεγκτών (ή ταυτοποιητών), αφορά στη διαδικασία παροχής της κατάλληλης γνώσης στην κατεύθυνση της **πιστοποίησης** της αειφορικής χρήσης των Α.Ε.Μ. στην Ελλάδα και της **διασφάλισης της δημόσιας υγείας**. Δεδομένου ότι σήμερα η συλλογή των Α.Ε.Μ. γίνεται χωρίς ιδιαίτερο έλεγχο από την καθ' ύλη αρμόδια Δασική Υπηρεσία ή κάποια άλλη δημόσια αρχή, οπότε έχουμε συχνά ως αποτέλεσμα φαινόμενα παράνομης συλλογής τους, ιδιαίτερα αναφορικά με τις ποσότητες ή και τα είδη (π.χ. τρούφες) κυρίως αυτών που κατευθύνονται για εμπορία, αλλά και μεμονωμένα περιστατικά δηλητηρίασης που ίσως αυξηθούν. Έτσι είναι επιτακτική η ανάγκη:

- **Πιστοποίησης της αειφορικής αξιοποίησης** των Α.Ε.Μ. και προστασίας τους από την εντατική και ειδικότερα την καιροσκοπική / ληστρική συλλογή.
- Διοχέτευση **στην αγορά ασφαλούς και ποιοτικού προϊόντος** με γνώμονα τη διασφάλιση της δημόσιας υγείας (αποφυγή δηλητηριάσεων)
- **Διασφάλιση της αποφυγής δηλητηριάσεων** και της ταχείας νοσοκομειακής αντιμετώπισης περιστατικών οικιακής κατανάλωσης μη εδωδίων μακρομυκήτων που συλλέγονται από ερασιτέχνες συλλέκτες.

Η επίλυση του προβλήματος μπορεί να γίνει με χορήγηση:

α) κάρτας συλλέκτη καθώς και χορήγηση

β) κάρτας ελεγκτή (ή ταυτοποιητή) συλλογής εμπορικού σκοπού με προϋπόθεση για τη χορήγησή τους, την παρακολούθηση ειδικού εκπαιδευτικού προγράμματος θεωρητικής και πρακτικής κατάρτισης που θα περιλαμβάνει εξέταση με αξιολόγηση της ορθής ταυτοποίησης διαφόρων ειδών μακρομυκήτων.

²³ Υπεύθυνος σύνταξης: Φιλίππουσης Αντώνης

6.2. Μεθοδολογία υλοποίησης εκπαιδεύσεων και αδειοδότησης

6.2.1. Αδειοδότηση συλλεκτών Α.Ε.Μ., έκδοση κάρτας συλλέκτη

Προτείνεται να διερευνηθεί η δυνατότητα έκδοσης **2 κυρίως «τύπων» κάρτας συλλέκτη** Α) «ερασιτεχνική» και Β) «εμπορικού σκοπού».

Α. Για την συλλογή Α.Ε.Μ. με σκοπό την **οικιακή κατανάλωση (ερασιτεχνική συλλογή)** προτείνεται να συνεχίσει να ισχύει όπως σήμερα, η ελεύθερη συλλογή τους για την κάλυψη ατομικών αναγκών σε αντιστοιχία με τα αρωματικά φυτά ή τα καυσόξυλα στους παραδασόβιους πληθυσμούς με καθορισμό π.χ. της ανώτερης ποσότητας συλλογής, της εποχής ή ότι άλλο θεωρηθεί ότι διασφαλίζει την αιφορική χρήση τους. Προτείνεται να διερευνηθεί κάποια ειδική ρύθμιση που να ισχύει ίσως για τους ερασιτέχνες συλλέκτες, προερχόμενους από τα μεγάλα αστικά κέντρα της χώρας, σε αντιστοιχία με τις περιφερειακές άδειες θήρας (χωρίς όμως να έχει σχέση με τη «περιφερειακή» κάρτα επαγγελματία συλλέκτη). Η έκδοση της ερασιτεχνικής άδειας θα είναι προαιρετική.

Β. Αντίθετα συλλογή Α.Ε.Μ. με **σκοπό την εμπορία**, επεξεργασία, προώθηση στην εστίαση ή άλλες εμπορικές/επαγγελματικές δραστηριότητες θα μπορούν **να προωθούνται προς πώληση μόνο από κατόχους κάρτας συλλέκτη εμπορικού σκοπού** σύμφωνα με τα προβλεπόμενα των διατάξεων της Δασικής Νομοθεσίας και θα είναι **υποχρεωτική**. Θεωρούμε ότι και σε αυτήν την περίπτωση θα χρειαστεί να διερευνηθεί εάν μπορεί να ισχύσει η έκδοση δύο τύπων «επαγγελματικών» αδειών ήτοι:

- 1 Η **«περιφερειακή» κάρτα επαγγελματία συλλέκτη** που να ισχύει από **1 έως 5 έτη** και μόνο για τις Περιφερειακές Ενότητες (Νομούς) της Περιφέρειας στην οποία εκδόθηκε
- 2 Η **«γενική» κάρτα επαγγελματία συλλέκτη, εθνικής εμβέλειας**, που αφορά πάλι αποκλειστικά επαγγελματίες συλλέκτες (στα πρότυπα των αδειών κυνηγίου), με υποχρέωση **ετήσια ανανέωση** και καταβολή ετήσιου παράβολου άδειας συλλογής.

Νέα άδεια θα μπορεί να δοθεί μετά από πιθανή επικαιροποίηση του καταλόγου ειδών Α.Ε.Μ. της περιοχής και επακόλουθη εκπαίδευση των συλλεκτών στα είδη αυτά. Η καταβολή του αντιτίμου για την παρακολούθηση των εκπαιδεύσεων θα καθορισθεί με Υ.Α. ανάλογα εάν το σεμινάριο αφορά ερασιτεχνική ή επαγγελματική/εμπορική αξιοποίηση.

6.2.2. Εκπαίδευση για ερασιτέχνες συλλέκτες («μανιταρόφιλους»)

Για τους ερασιτέχνες συλλέκτες η **εκπαίδευση στην ταυτοποίηση των Α.Ε.Μ. για ίδια κατανάλωση μπορεί να είναι προαιρετική**. Η εδωδιμότητα και η επιλογή των συλλεγόμενων Α.Ε.Μ. θα συνεχίσει να γίνεται με απόλυτη και αποκλειστική ευθύνη του συλλέκτη. Εάν κάποιος όμως επιθυμεί, για παράδειγμα, να συμμετέχει στην απογραφή των αυτοφυών μακρομυκήτων της χώρας και να έχει πρόσβαση στην Εθνική Βάση Δεδομένων ή για την συμμετοχή του σε δράσεις ενημέρωσης και συνεργασίας με τις Δασικές Υπηρεσίες (ΔΥ), ή για την διασφάλιση της ασφαλούς αναγνώρισης Α.Ε.Μ. για οικιακή κατανάλωση θα μπορεί να παρακολουθεί μαθήματα/σεμινάρια και να λαμβάνει ανάλογο πιστοποιητικό και **κάρτα «ερασιτέχνη συλλέκτη (μανιταρόφιλου)»**.

Προϋπόθεση για την έκδοση της κάρτας ερασιτέχνη συλλέκτη (μανιταρόφιλου) είναι η κατάθεση **αποδεικτικού παρακολούθησης ειδικού εκπαιδευτικού προγράμματος τουλάχιστον δύο 12ωρων σεμιναρίων** θεωρητικής και πρακτικής κατάρτισης σε διαφορετικές εποχές από τις οποίες υποχρεωτικά οι μισές θα αφορούν πρακτική εκπαίδευση αναγνώρισης συγκεκριμένων κοινών Α.Ε.Μ. στο πεδίο και διαχωρισμό τους από επικίνδυνα/δηλητηριώδη είδη. Οι ενδιαφερόμενοι θα εκπαιδεύονται στον σωστό τρόπο συλλογής, ενώ θα επιμορφώνονται και γενικότερα για τον ρόλο των μυκήτων στο φυσικό περιβάλλον. Στο αποδεικτικό παρακολούθησης καταγράφονται τα είδη στα οποία αφορά η κάρτα ερασιτέχνη συλλέκτη.

Η κάρτα ερασιτέχνη συλλέκτη («μανιταρόφιλου») θα παρέχεται μετά από εξετάσεις και για την έκδοσή της ο ενδιαφερόμενος θα πρέπει να προσκομίσει αποδεικτικά παρακολούθησης των παραπάνω σεμιναρίων κατάρτισης. Ανανέωση της κάρτας των ειδών προς συλλογή μπορεί να γίνει και νωρίτερα από τα 5 έτη αν προκύψει προσθήκη νέων ειδών ή αφαίρεση υπαρχόντων από τον κατάλογο συλλογής της εκάστοτε περιοχής. Προϋπόθεση για την υλοποίηση της παραπάνω πρότασης είναι **η ενεργή συμμετοχή των συλλόγων μανιταροφιλίας κάθε περιφέρειας και των πανεπιστημιακών και ερευνητικών ιδρυμάτων**. Στο πνεύμα αυτό **ξεκίνησαν ήδη να υλοποιούνται κάποια σχετικά σεμινάρια** [π.χ. σε συνεργασία με το ΤΕΙ Φλώρινας (βλέπε [εδώ](#)), καθώς και σε διάφορες περιοχές της Ελλάδας κυρίως με επισκέψεις στο πεδίο (π.χ. [εδώ](#))]. Επιμέρους λεπτομέρειες που αφορούν στην έκδοση της κάρτας ερασιτέχνη συλλέκτη και την επικαιροποίησή της θα καθοριστούν στο σχέδιο νόμου.

6.2.3. Εκπαίδευση σε επαγγελματίες συλλέκτες

Για την απόκτηση **κάρτας συλλέκτη εμπορικού σκοπού (επαγγελματική άδεια)**, μετά από καταβολή του σχετικού τιμήματος όπως θα καθοριστεί σε σχέδιο νόμου, η **εκπαίδευση** του επαγγελματία συλλέκτη θα χρειαστεί να περιλαμβάνει **τουλάχιστον τρία 20ωρα σεμινάρια** πλήρους κατάρτισης σε διαφορετικές εποχές καρποφορίας των Α.Ε.Μ. (π.χ. άνοιξη, καλοκαίρι και φθινόπωρο με ιδιαίτερα επαυξημένες τις ώρες για την τελευταία περίοδο) ώστε να καλύπτεται η εποχιακή εμφάνιση των διαφορετικών ειδών στις διάφορες περιφέρειες της χώρας και να καταστεί δυνατόν να εντοπιστούν και να ταυτοποιηθούν σωστά τα περισσότερα είδη εμπορικού ενδιαφέροντος στο πεδίο (βλέπε τον πίνακα του Κεφαλαίου ΙΙΙ, 2.2).

Τα **σεμινάρια για τους επαγγελματίες συλλέκτες** είναι απαραίτητο να περιλαμβάνουν τη διδασκαλία και βασικών γνώσεων βοτανικής (αναγνώριση δασικών δένδρων και θάμνων) και συστηματικής μυκητολογίας (ταυτοποίηση ειδών μακρομυκήτων). Ακόμη στα σεμινάρια οι ενδιαφερόμενοι θα επιμορφώνονται για τον ρόλο των μυκήτων στην ισορροπία του φυσικού οικοσυστήματος και την προστασία του περιβάλλοντος και θα εκπαιδεύονται στον σωστό τρόπο συλλογής, στην αναγνώριση σημαντικού αριθμού ειδών Α.Ε.Μ. και στη δυνατότητα διάκρισής τους από τα παρόμοια σε εμφάνιση τοξικά ή θανατηφόρα είδη. Η δυνατότητα ορθής αναγνώρισης των ειδών και η γνωστική επάρκεια στα προαναφερθέντα αντικείμενα και για όλες τις εποχές αποδεικνύεται μόνο μετά από επιτυχείς εξετάσεις, που θα μπορεί να συνοδεύεται από πιστοποιητικό παρακολούθησης και έκδοσης κάρτας επαγγελματία συλλέκτη.

Για την έκδοση **«περιφερειακής» κάρτας συλλέκτη εμπορικού σκοπού (επαγγελματική άδεια) ισχύος από 1 ως 5 έτη**, θα πρέπει να προσκομισθούν τουλάχιστον 3 αποδεικτικά έγγραφα παρακολούθησης σεμιναρίων κατάρτισης, τουλάχιστον ένα για κάθε εποχή καρποφορίας (άνοιξη, καλοκαίρι, φθινόπωρο) στην εν λόγω περιοχή. Σε κάθε άλλη περίπτωση (π.χ. με την προσκόμιση ενός ή δύο βεβαιώσεων παρακολούθησης) εκδίδεται άδεια ερασιτέχνη συλλέκτη για τα συγκεκριμένα είδη στα οποία υπάρχει το αντίστοιχο πιστοποιητικό εκπαίδευσης. Η έκδοσή της «περιφερειακής» κάρτας συλλέκτη εμπορικού σκοπού θα μπορεί να γίνεται αποκεντρωμένα, όπως και τα **σεμινάρια** τα οποία θα χρειαστεί να υλοποιηθούν αντίστοιχα **τουλάχιστο ένα ανάπεριφέρεια**.

Οι **«γενικές» κάρτες συλλέκτη εμπορικού σκοπού εθνικής εμβέλειας (επαγγελματικές άδειες ισχύος σε όλη την επικράτεια)** θα μπορούν να εκδίδονται απευθείας από τον ΕΦΔΑΜ. Οι ενδιαφερόμενοι για απόκτηση επαγγελματικής άδειας θα πρέπει να καταβάλουν το σχετικό τίμημα, ώστε να υπάρχουν έσοδα υπέρ του δημοσίου από την επικερδή αυτή επαγγελματική δραστηριότητα. Επισημαίνεται ότι οι προτεινόμενες ώρες διδασκαλίας είναι ενδεικτικές και για την υλοποίηση των προγραμμάτων θα καταρτιστούν λεπτομερή προγράμματα από τον ΕΦΤΑΜ.

Ιδιαίτερης εκπαιδευτικής αντιμετώπισης θα χρειαστεί να τύχουν ομάδες συλλεκτών που ανήκουν σε **πολιτισμικές, εθνικές ή θρησκευτικές μειονότητες** (Ρομά, Πομάκοι κ.α.) με στόχο να ενσωματωθούν το ταχύτερο δυνατόν στο πιστοποιημένο σύστημα συλλογής των Α.Ε.Μ.. Η εκπαίδευση τους είναι ιδιαίτερα σημαντική καθόσον σε αρκετές περιοχές είναι οι αποκλειστικοί συλλέκτες και θα συνεχίσουν να ασκούν αυτή την ιδιότητα και μετά τη νέα ρύθμιση, εφόσον έχουν τις προϋποθέσεις.

6.3. Πρακτική εφαρμογή πιστοποίησης συλλεκτών Α.Ε.Μ.²⁴

Στο πλαίσιο της συνεργασίας των συλλεκτών με τις αρμόδιες Δασικές Υπηρεσίες και για να τους χορηγηθεί η αντίστοιχη άδεια, εξετάζονται στην επιτυχή αναγνώριση των Α.Ε.Μ. του εθνικού πίνακα που θα περιλαμβάνεται στον Πίνακα Διατίμησης Δασικών Προϊόντων.

Οι υποψήφιοι συλλέκτες μετά την ολοκλήρωση της εκπαίδευσης και την προσκόμιση του αποδεικτικού επιτυχούς παρακολούθησης **στις Δασικές Υπηρεσίες**, θα προβαίνουν σε **πρακτική εφαρμογή αναγνώρισης ειδών απευθείας στο πεδίο**. Για την αναγνώριση των Α.Ε.Μ. οι υποψήφιοι συλλέκτες συνοδευόμενοι από τον επιβλέποντα της πρακτικής τους εφαρμογής εκπαιδευτή ή αρμόδιο δασικό υπάλληλο, θα μεταβαίνουν σε καθορισμένες συστάδες ή τμήματα και θα αναγνωρίζουν, φωτογραφίζουν και καταγράφουν (με τη λήψη συντεταγμένων) τις θέσεις όπου αναπτύσσονται τα συγκεκριμένα είδη μυκήτων. Για την χορήγηση κάρτας συλλέκτη **απαιτείται επιτυχής αναγνώριση των ειδών (σε ποσοστό $\geq 90\%$ για τους ερασιτέχνες και 100% για τους συλλέκτες εμπορικού σκοπού)**. Σε περίπτωση αποτυχίας στις εξετάσεις αναγνώρισης, ο υποψήφιος για την απόκτηση της κάρτας συλλέκτη, επαναλαμβάνει τη διαδικασία της θεωρητικής και πρακτικής εκπαίδευσης την επόμενη εκπαιδευτική περίοδο, και ακολουθεί η πρακτική εφαρμογή, με μέγιστο αριθμό επαναλήψεων τις δυο (2) φορές.

Οι συλλέκτες συνεργάζονται με τις Δασικές Υπηρεσίες με τρόπο που να τους καθιστά αξιόπιστους και φερέγγυους, ότι δύνανται να διαχειριστούν με νόμιμο τρόπο και νόμιμα μέσα κάθε στοιχείο του οικοσυστήματος, ότι μπορούν να αντιληφθούν τις επιπτώσεις κάθε μη επιτρεπτής επέμβασης καθώς και ότι ο δασικός πλούτος αποκομίζεται μόνο κατόπιν της απαραίτητης άδειας της Δασικής Υπηρεσίας. Οι υποψήφιοι συλλέκτες **ασκούνται στο πεδίο με στόχο την πρόληψη της λεηλασίας του δασικού οικοσυστήματος** εξαιτίας του κινδύνου υποβάθμισης από την πρόσβαση ανεξέλεγκτου πλήθους ενδιαφερομένων στο δασικό οικοσύστημα. Έτσι στα πλαίσια της πρακτικής τους εφαρμογής, **θα επιδιωχθεί οι ασκούμενοι συλλέκτες να μεταβαίνουν σε και σε δάση και δασικές εκτάσεις όπου υλοποιούνται και άλλες δασικές εργασίες** με σκοπό να γνωρίσουν από κοντά τις εκτελούμενες δασικές εργασίες και τους νόμιμους τρόπους απόληψης και διαφύλαξης κάθε κάρπωσης του δασικού οικοσυστήματος. Αυτός είναι άλλωστε και ένας τρόπος για να

²⁴ Υπεύθυνη σύνταξης: Κόκκα Ευαγγελία

εμπλακούν και στην συμμετοχική εθελοντική φύλαξη των δασικών πόρων της χώρας, όπως συμβαίνει ήδη με διάφορους άλλους φιλοπεριβαλλοντικούς συλλόγους και οργανώσεις προστασίας της φύσης (π.χ. δασοπροστασίας, πυροπροστασίας, θηροφυλακής, σύλλογοι για την προστασία απειλούμενων ειδών κ.α.).

Ειδικότερα όσοι από τους συλλέκτες επιθυμούν την **εθελοντική συνεργασία με τη Δασική Υπηρεσία** και ειδικότερα στην συμμετοχή στην απογραφή της μυκοχλωρίδας της χώρας, την καταγραφή της καρποφορίας και της παραγωγικότητας των Α.Ε.Μ. σε επιλεγμένα οικοσυστήματα κτλ. θα μπορούν να εκπαιδευτούν στο πλαίσιο της πρακτικής τους, κάποιες επιπλέον ημέρες (θα οριστεί) για την εκμάθηση του τρόπου δειγματοληψίας και της χρήσης του διαδικτυακού εργαλείου που αφορά στην πρόσβαση και την καταχώρηση των Α.Ε.Μ. στην αντίστοιχη **βάση δεδομένων** (βλέπε σχετικό Κεφάλαιο III.3). Οι συλλέκτες που συνεργάζονται στενά και επιθυμούν να συμμετέχουν δυναμικά και στην καταχώρηση στοιχείων πεδίου στη βάση δεδομένων (θα καθοδηγούνται ως προς την πρόσβαση) θα λαμβάνουν κατόπιν δοκιμαστικής θητείας, έναν μοναδικό κωδικό πρόσβασης στην πλατφόρμα καταχώρησης στοιχείων υπαίθρου, εάν κριθούν κατάλληλοι από την ειδική επιστημονική επιτροπή του ΕΦΔΑΜ. Στους συνεργαζόμενους συλλέκτες αναγνωρίζεται εθελοντικό έργο καταγραφής και προστασίας του δασικού οικοσυστήματος, συγκεκριμένης διάρκειας.

6.4. Εκπαίδευση ελεγκτών (ή ταυτοποιητών)²⁵

Οι **επαγγελματίες ελεγκτές (ή ταυτοποιητές)** συλλογής Α.Ε.Μ. που θα συνδράμουν τόσο τις επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται επαγγελματικά με την εμπορία, τη μεταποίηση και τη προώθηση των Α.Ε.Μ. στην εστίαση, **όσο και τους ερασιτέχνες και τους επαγγελματίες** συλλέκτες θα έχουν ειδικό διαμεσολαβητικό ρόλο στη συνεργασία τους με:

α) φορείς της **τοπικής αυτοδιοίκησης**

β) με τους ταυτοποιητές των φορέων εφαρμογής (δασικής, αγροτικής, εμπορικής νομοθεσίας καθώς και των θεμάτων υγιεινής και ασφάλειας τροφίμων και άλλων ζητημάτων όπου απαιτείται υψηλότερο και εξειδικευμένο επίπεδο γνώσεων).

Η **επαγγελματική άδεια ελεγκτή (ή ταυτοποιητή)** Α.Ε.Μ. θα χορηγείται, όπως αναφέρθηκε αναλυτικά παραπάνω, μετά από παρακολούθηση σεμιναρίων, όπου οι ενδιαφερόμενοι θα εκπαιδεύονται ευρύτερα και βαθύτερα στην ταξινόμηση των μακρομυκήτων με έμφαση στην αναγνώριση των εδώδιμων ειδών και στη δυνατότητα διάκρισής τους από τα παρόμοια σε εμφάνιση τοξικά ή θανατηφόρα είδη. Η επαγγελματική άδεια ταυτοποιητή θα πιστοποιεί, **μέσα από αυστηρές εξετάσεις**, τη γνωστική επάρκεια του κατόχου στο προαναφερθέν αντικείμενο και θα έχει διάρκεια από 1-5 έτη.

²⁵ Υπεύθυνος σύνταξης: Φιλιππούσης Αντώνης

Η επαγγελματική άδεια «ελεγκτή (ή ταυτοποιητή) Α.Ε.Μ. θα χορηγείται, όπως αναφέρθηκε αναλυτικά παραπάνω, μετά από εκπαίδευση, βάση της οποίας οι ενδιαφερόμενοι θα εκπαιδεύονται ευρύτερα και βαθύτερα στην ταξινομική των μακρομυκήτων με έμφαση στην αναγνώριση των εδωδιμών ειδών και στη δυνατότητα διάκρισής τους από τα παρόμοια σε εμφάνιση τοξικά ή θανατηφόρα είδη. Η επαγγελματική άδεια θα πιστοποιεί, **μέσα από αυστηρές εξετάσεις**, τη γνωστική επάρκεια του κατόχου στο προαναφερθέν αντικείμενο και θα έχει περιοδική διάρκεια.

Την εκπαίδευση ελεγκτών (ή ταυτοποιητών) προγραμματίζει ο ΕΦΔΑΜ. Ειδικότερα:

1. Α.Ε.Μ. που συλλέγονται με σκοπό την **εμπορία**, την επεξεργασία, την προώθηση στην εστίαση ή άλλες εμπορικές/επαγγελματικές δραστηριότητες μπορούν να συλλέγονται ή/και **να προωθούνται μόνο από κατόχους κάρτας συλλέκτη εμπορικού σκοπού** και μόνον αφού ελεγχθεί η ταυτότητα του συλλέκτη και ταυτοποιηθεί το είδος, η ποσότητα, η ποιότητα και η προέλευση των Α.Ε.Μ.
2. **Οι ελεγκτές (ή ταυτοποιητές) επιλέγονται από τον αρμόδιο φορέα** για στις περιοχές των Περιφερειακών Ενοτήτων που δραστηριοποιούνται για την εμπορική εκμετάλλευση των Α.Ε.Μ.
3. Για να υποβάλλει ο ενδιαφερόμενος αίτηση απόκτησης κάρτας ελεγκτή (ή ταυτοποιητή), που εκδίδεται από την Δασική Υπηρεσία και ισχύει από 1 έως 5 έτη, θα πρέπει να ληφθεί υπόψη και αν είναι συλλέκτης Α.Ε.Μ., το χρονικό **διάστημα της ενεργούς ενασχόλησής με τη συλλογή και αναγνώριση τους** η οποία βεβαιώνει ο οικείος σύλλογος μανιταρόφιλων ή άλλος αρμόδιος δημόσιος φορέας (π.χ. Πανεπιστημιακό/Ερευνητικό ίδρυμα, Δασικές Υπηρεσίες κλπ.)
4. Η ταυτοποίηση των αυτοφυών μακρομυκήτων (στα οποία θα συμπεριλαμβάνονται και δηλητηριώδη) θα γίνεται **από υπαλλήλους των Δασικών Υπηρεσιών** οι οποίοι θα πρέπει να εκπαιδεύονται για το σκοπό αυτό. Υποχρέωση συμμετοχής στην εκπαίδευση έχουν οι υπάλληλοι των Δασικών Υπηρεσιών που εμπλέκονται στις διαδικασίες διαχείρισης των αυτοφυών μακρομυκήτων, δηλαδή στην άσκηση, τον έλεγχο και την επίβλεψη των διαδικασιών της διαχείρισής τους.
5. Ελλείψει προσωπικού από άτομα της παραπάνω παραγράφου (4) και γενικότερα για την **αντιμετώπιση των έκτακτων αναγκών η Δασική Υπηρεσία μπορεί να προβαίνει σε συνεργασίες**, με εξειδικευμένους επιστήμονες ταυτοποιητές μακρομυκήτων εκτός Δημοσίου τομέα με όρους και προϋποθέσεις συνεργασίας που θα ρυθμιστούν.
6. Στον ΕΦΔΑΜ θα δημιουργηθεί **Μητρώο Συλλεκτών και Ελεγκτών (ή Ταυτοποιητών)** ειδών Α.Ε.Μ.. Η λειτουργία της διαδικασίας **πιστοποίησης των Α.Ε.Μ. μετά την εξωδάσωση** ενδέχεται να γίνονται σε συνεργασία με τον **ΕΛΓΟ ΔΗΜΗΤΡΑ** και **εκπαιδευμένους ιδιώτες ελεγκτές (ή ταυτοποιητές)**, οι οποίοι θα **μπορούν να υποστηρίξουν το έργο** της ορθής και απρόσκοπτης λειτουργίας του συστήματος πιστοποίησης σε αντιστοιχία με τις διαδικασίες πιστοποίησης των αγροτικών προϊόντων (βλέπε Κεφάλαιο 9.2).

Προϋπόθεση και στις δύο περιπτώσεις για την απόκτηση της ιδιότητας είτε του **ελεγκτή (ή ταυτοποιητή)** καθώς και του ιδιώτη **ελεγκτή (ή ταυτοποιητή)** συλλεγμένων ειδών, είναι το αποδεικτικό έγγραφο (ενδεικτικά αναφέρουμε τη βεβαίωση) επιτυχούς παρακολούθησης του ειδικού εκπαιδευτικού προγράμματος, **συνολικής διάρκειας τουλάχιστον 80 ωρών**, από τις οποίες τουλάχιστον οι μισές θα αφορούν πρακτική εκπαίδευση αναγνώρισης αυτοφύων μακρομυκήτων στο πεδίο. Η εκπαίδευση προτείνεται να περιλαμβάνει τουλάχιστον **4 σεμινάρια κατάρτισης σε διαφορετικές εποχές** (π.χ. άνοιξη, καλοκαίρι, φθινόπωρο ώστε να καλύπτεται η εποχιακή εμφάνιση των διαφορετικών ειδών μακρομυκήτων των περιοχών συλλογής της Περιφέρειας) καθώς και γραπτή/προφορική εξέταση των γνώσεων του εκπαιδευόμενου. Το κάθε σεμινάριο κατάρτισης θα πρέπει να είναι διάρκειας τουλάχιστον 20 ωρών από τις οποίες οι 18 ώρες θα αφορούν σε θεωρητική-πρακτική κατάρτιση και οι 2 ώρες σε εξέταση του εκπαιδευόμενου, όσον αφορά στην τεχνογνωσία αναγνώρισης και πιστοποίησης των Α.Ε.Μ. αλλά και των μη εδώδιμων.

Τα σεμινάρια θα περιλαμβάνουν τη διδασκαλία βασικών αρχών βοτανικής (αναγνώριση δασικών δένδρων και θάμνων) και μυκητολογίας με έμφαση στη συστηματική μυκητολογία (ταυτοποίηση ειδών μακρομυκήτων). Ακόμη στα σεμινάρια οι ενδιαφερόμενοι θα επιμορφώνονται για τον ρόλο των μυκήτων στην ισορροπία του δασικού οικοσυστήματος και την προστασία του περιβάλλοντος και θα εκπαιδεύονται στον σωστό τρόπο συλλογής, στην αναγνώριση σημαντικού αριθμού ειδών μακρομυκήτων Α.Ε.Μ. και στη δυνατότητα διάκρισής τους από τα παρόμοια σε εμφάνιση τοξικά ή θανατηφόρα είδη. Επιπλέον, θα βεβαιώνεται μετά από εξετάσεις, η γνωστική επάρκεια του ταυτοποιητή συλλεγμένων ειδών στα προαναφερθέντα αντικείμενα. **Για την χορήγηση βεβαίωσης απαιτείται επιτυχής αναγνώριση των ειδών σε ποσοστό 100%.** Σε περίπτωση αποτυχίας στις εξετάσεις αναγνώρισης, επαναλαμβάνεται η διαδικασία της θεωρητικής και πρακτικής εκπαίδευσης την επόμενη εκπαιδευτική περίοδο.

Οι ώρες των εκπαιδεύσεων που προαναφέρονται είναι ενδεικτικές και θα καθοριστεί λεπτομερές πρόγραμμα για κάθε ειδικότητα και κατηγορία με μέριμνα του ΕΦΔΑΜ.

6.5. Υλοποίηση εκπαιδεύσεων²⁶

Τα εκπαιδευτικά προγράμματα των συλλεκτών και ελεγκτών-ταυτοποιητών προτείνεται να υλοποιούνται **υπό την αιγίδα της Κεντρικής Δασικής Υπηρεσίας του Υπουργείου (ΥΠΕΝ) δια του ΕΦΔΑΜ** που θα έχει και την κύρια ευθύνη για την κατάρτιση τον προγραμματισμό, την εποπτεία την αξιολόγηση και τον επανασχεδιασμό τους. Βελτιώσεις μπορούν να προταθούν κατά τη διάρκεια και μετά το πέρας της πιλοτικής εφαρμογής. Η Κεντρική Δασική Υπηρεσία δια του ΕΦΔΑΜ θα διατηρεί τη δυνατότητα να παραχωρήσει μέρος των αρμοδιοτήτων του σε Περιφερειακές Δασικές Υπηρεσίες ή άλλους αρμόδιους φορείς μετά από εξασφάλιση των απαραίτητων πιστώσεων.

²⁶ Υπεύθυνη σύνταξης: Κόκκα Ευαγγελία

Οι περιφερειακές Δασικές Υπηρεσίες θα καθορίζουν τον αριθμό των υπαλλήλων που θα πρέπει να εκπαιδευτούν για την απόκτηση της εξειδίκευσης ή της απόκτησης σχετικής δεξιότητας στην ταυτοποίηση μακρομυκήτων. Στις ανεπαρκώς στελεχωμένες Δασικές Υπηρεσίες μπορεί να γίνει πρόταση πρόσληψης ή μετάταξης εξειδικευμένου προσωπικού μέσω της κινητικότητας. Η αντιμετώπιση εκτάκτων αναγκών θα αντιμετωπίζεται με συνεργασίες (με κάθε νόμιμη σχέση εργασίας), με αποδεδειγμένα **εξειδικευμένους επιστήμονες ή ιδιώτες ταυτοποιητές μακρομυκήτων** για όσο χρονικό διάστημα επιβάλουν οι ανάγκες.

Υποχρέωση συμμετοχής στην εκπαίδευση θα έχουν οι υπάλληλοι των Δασικών Υπηρεσιών που εμπλέκονται στις διοικητικές και επιστημονικές διαδικασίες διαχείρισης των Α.Ε.Μ. δηλαδή στην άσκηση, τον έλεγχο και την επίβλεψη των διαδικασιών που αφορούν:

- Τη μελέτη και προεκτίμηση της παραγωγής,
- Τη σύνταξη της περιοδικής Έκθεσης Διαχείρισης και Απόληψης των Αυτοφύων Μακρομυκήτων,
- Την επαλήθευση και έγκριση της παραπάνω έκθεσης,
- Τον προγραμματισμό των διαδικασιών απόληψης των ποσοτήτων προς εμπορία,
- Τη συλλογή στοιχείων υπαίθρου, την πλήρωση και τον έλεγχο των καταχωρημένων στοιχείων στην πλατφόρμα της βάσης δεδομένων,
- Την ποιοτική αξιολόγηση του δασικού προϊόντος,
- Τον έλεγχο της ανάπτυξης και της διαχείρισης των οικοτόπων όπου αναπτύσσονται μακρομύκητες,
- Τη συνεργασία και συμμετοχή στις διαδικασίες του ΕΦΔΑΜ

Η εκπαίδευση των δασικών υπαλλήλων μπορεί να γίνεται μετά από πρόταση της ΓΔΔ & ΔΠ στο Εθνικό Κέντρο Δημόσιας Διοίκησης και Αυτοδιοίκησης (ΕΚΔΔΑ) για εκπαίδευση ελεγκτών (ή ταυτοποιητών) Α.Ε.Μ.. Η πρόταση θα αφορά στον **προγραμματισμό σειράς αντιστοίχων θεμάτων επιμόρφωσης προσαρμοσμένων στις ανάγκες των ελεγκτών (ή ταυτοποιητών) Α.Ε.Μ.** των Δασικών Υπηρεσιών. Θα πρέπει φυσικά να διερευνηθεί, εφόσον απαιτείται και η δυνατότητα συνεργασίας με τα εργαστήρια των εκπαιδευτικών και ερευνητικών ιδρυμάτων που θα μπορούν να υποστηρίξουν το συγκεκριμένο εκπαιδευτικό αντικείμενο.

Οι ΟΤΑ που είναι ιδιοκτήτες δασών και φυσικών οικοσυστημάτων που παράγουν Α.Ε.Μ **και διαθέτουν προσωπικό** των ειδικοτήτων δασολόγων – γεωπόνων – βιολόγων ή άλλων σχετικών ειδικοτήτων, μπορούν να συμμετέχουν στην εκπαίδευση στο ΙΝΕΠ. Το πρόγραμμα εκπαίδευσης θα καταρτίζεται και θα προτείνεται από τον ΕΦΔΑΜ. Η υλοποίηση του προγράμματος εκπαίδευσης στο ΙΝΕΠ θα επιτευχθεί με τη συνεργασία των

εκπαιδευτικών και ερευνητικών Ιδρυμάτων τα οποία διαθέτουν εξειδικευμένους επιστήμονες για κάλυψη των αναγκών του εκπαιδευτικού προγράμματος.

6.6. Ενδεικτικοί φορείς επιμόρφωσης-εκπαιδευτές²⁷

Στην πρώτη περίοδο **εκπαίδευσης των πρώτων συλλεκτών** (ερασιτέχνες και επαγγελματίες) και **ελεγκτών-ταυτοποιητών** (κυρίως εμπορικής συλλογής) μπορεί αρχικά να πραγματοποιηθεί από σχετικό ΑΕΙ της χώρας (όπως για παράδειγμα οι Σχολές Δασολογίας, το Γεωπονικό Πανεπιστήμιο - Τμήμα Επιστήμης Φυτικής Παραγωγής και το Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών - Τμήμα Βιολογίας, καθώς ρεαλιστικά είναι εξαιρετικά περιορισμένοι σήμερα άλλοι **φορείς** που μπορούν να την υποστηρίξουν αναφορικά π.χ. όχι μόνο σχετικά **με το κατάλληλο εκπαιδευτικό προσωπικό αλλά και εργαστηριακό εξοπλισμό όπου απαιτηθεί**).

Κατ' αυτόν τον τρόπο μπορεί να εκπαιδευτεί μια αρχική κρίσιμη μάζα ανθρώπων (κατά προτίμηση πτυχιούχων δασολόγων, βιολόγων, γεωπόνων), οι οποίοι θα μπορέσουν στη συνέχεια να αναλάβουν ανάλογο εκπαιδευτικό έργο σε αποκεντρωμένο επίπεδο (π.χ. στα πλαίσια του ΕΛΓΟ-ΔΗΜΗΤΡΑ, τοπικών Διευθύνσεων Δασών κλπ.). Η κατάρτιση των προγραμμάτων και τη διοργάνωση της όλης διαδικασίας εκπαίδευσης προτείνεται να την αναλάβει άμεσα ο ΕΦΔΑΜ μόλις αυτός συγκροτηθεί, ενώ για το μεσοδιάστημα και δεδομένης της επείγουσας ανάγκης αντιμετώπισης της συνεχιζόμενης παράνομης εμπορίας Α.Ε.Μ. στην χώρα, μπορούν οι παρούσες διαδικασίες να συντονιστούν από τα σχετικά Α.Ε.Ι. ή/και τον ΕΛΓΟ-ΔΗΜΗΤΡΑ κάτι το οποίο θα ξεκαθαριστεί στο αντίστοιχο σχέδιο νόμου.

Ειδικότερα η εκπαίδευση των συλλεκτών και ελεγκτών (ή ταυτοποιητών) Α.Ε.Μ. καθώς και η πιστοποίηση της σχετικής γνώσης χρειάζεται εν γένει να υλοποιείται από επιστημονικό προσωπικό **εκπαιδευτικών ιδρυμάτων και οργανισμών με πείρα και εξειδίκευση στο αντικείμενο της διαχείρισης των φυσικών οικοσυστημάτων** που έχουν ανάλογο ανθρώπινο δυναμικό. Έτσι είναι εξαιρετικά μεγάλη ανάγκη να δρομολογηθεί η κατάλληλη στελέχωσή τους, όπως ενδεικτικά του ΕΛΓΟ-ΔΗΜΗΤΡΑ, του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης/Σχολής Γεωπονίας και Σχολή Δασολογίας και Φυσικού Περιβάλλοντος-Τμήματος Δασολογίας και Φυσικού Περιβάλλοντος, της Σχολής Δασολογίας του Δημοκρίτειου Πανεπιστημίου, του Ινστιτούτο Γεωπονικών Επιστημών και άλλων ενδεχομένως φορέων με εξειδικευμένο προσωπικό.

Στα εκπαιδευτικά σεμινάρια συλλεκτών και ελεγκτών (ή ταυτοποιητών) κάθε κατηγορίας προτείνεται να μπορούν ακόμη να συμμετέχουν ως εκπαιδευτές και ειδικοί επιστήμονες των Διευθύνσεων και Υπηρεσιών του ΥΠΕΝ ή των Αποκεντρωμένων Δ/νσεων Δασών, Δασαρχείων κτλ., όπως και του ΥΠΑΑΤ καθώς και μέλη των συλλόγων μανιταρόφιλων

²⁷ Υπεύθυνοι σύνταξης: Φιλιππούσης Αντώνης, Κόκκα Ευαγγελία, Γκόνου Ζαχαρούλα

που διαθέτουν πολυετή εμπειρία, οι οποίοι δύνανται να συμμετέχουν στην εκπαιδευτική δραστηριότητα μετά από επιβεβαίωση του ΕΦΔΑΜ ότι πληρούν συγκεκριμένα κριτήρια. Ειδικότερα όσον αφορά στην εκπαίδευση των συλλεκτών σε Τοπικές Κοινότητες, θα μπορούν να συμμετέχουν ως εκπαιδευτές και οι ταυτοποιητές, αναλόγως της πηγής χρηματοδότησης.

6.7. Ατομικές ανάγκες κατοίκων παραδασόβιων περιοχών και ενημέρωση²⁸

Για την κάλυψη των ατομικών αναγκών των παραδασόβιων πληθυσμών θα διατίθενται κάποιες ποσότητες Α.Ε.Μ. ατελώς από τη Δασική Υπηρεσία. Για την ενημέρωσή τους σχετικά με τα είδη των Α.Ε.Μ. της περιοχής τους, θα μπορούν να πραγματοποιούνται κατά τόπο και αναλόγως του ενδιαφέροντος, σεμινάρια και ενημερώσεις τα οποία θα προγραμματίζονται από τον ΕΦΔΑΜ (αναλόγως και της εξεύρεσης πηγών χρηματοδότησης) με τη συμβολή των ελεγκτών (ή ταυτοποιητών) των τοπικών Δασικών Υπηρεσιών σε συνεργασία με συλλέκτες μέλη των τοπικών συλλόγων «μανιταρόφιλων». Έτσι θα επιτευχθεί η ορθότερη συγκομιδή των Α.Ε.Μ. που ενδιαφέρει τους ντόπιους πληθυσμούς και θα διασφαλίζεται τόσο η δημόσια υγεία, όσο και η διαχείριση και προστασία του σημαντικού αυτού πόρου, από τους ίδιους τους χρήστες τους.

6.8. Βιωσιμότητα του προτεινόμενου συστήματος²⁹

Δεδομένου ότι οι ελεγκτές (ή ταυτοποιητές) χρειάζεται σε βάθος χρόνου να είναι δημόσιοι λειτουργοί και επομένως δασικοί υπάλληλοι αλλά και της μεγάλης ευθύνης που θα έχουν αυτοί απέναντι του καταναλωτικού κοινού καθώς και της ανυπαρξίας την δεδομένη χρονική στιγμή τέτοιων πιστοποιημένων δημοσίων υπαλλήλων είτε αντίστοιχα ιδιωτών επαγγελματιών, θα χρειαστεί να βρεθούν άμεσα κάποια αρχικά οικονομικά κίνητρα που να προσελκύσουν τους πρώτους ελεγκτές, μέχρι να αναλάβει την οργάνωση αυτής της υπηρεσίας ο ΕΦΔΑΜ.

Σε παλαιότερη μελέτη (Διαμαντής και Φιλιπούσης 2007) είχε διατυπωθεί η πρόταση ότι αφού οι ελεγκτές προσφέρουν υπηρεσία θα πρέπει να αμείβονται από τις εταιρείες εμπορίας ώστε να μην χρειάζεται κρατική χρηματοδότηση για τη λειτουργία του όλου συστήματος. Έτσι και επειδή οι ελεγκτές θα πρέπει να αμείβονται για να είναι βιώσιμο το σύστημα πιστοποίησης, μία πρόταση³⁰ θα ήταν να λαμβάνουν ένα ποσοστό του παράβολου που θα πληρώνουν οι συλλέκτες για τις ποσότητες μανιταριών που συλλέγουν. Έτσι, η αμοιβή τους θα είναι ανάλογη των ποσοτήτων που ελέγχουν είτε πρόκειται για ερασιτέχνη είτε για επαγγελματία ή εταιρεία. Μια τέτοια λύση θα ήταν για παράδειγμα ο κάθε οργανισμός εμπορίας να μισθώνει ή να έχει επαγγελματική σχέση με έναν υπεύθυνο ελεγκτή και το ίδιο να είναι αναγκαίο και για πιστοποιημένους χώρους εστίασης ή ξενοδοχεία που οργανώνουν δραστηριότητες σχετικές με τα μανιτάρια. Φυσικά εάν οι ελεγκτές πληρώνονται απευθείας

²⁸ Υπεύθυνη σύνταξης: Κόκκα Ευαγγελία

²⁹ Υπεύθυνος σύνταξης: Τσιακίρης Ρήγας

³⁰ Προτάσεις Φιλιπούση Αντώνη

από τους «συλλέκτες» ανά κιλό, θα χρειαστεί να προβλεφθεί ότι το ποσό αυτό θα είναι τέτοιο ώστε να μην ανεβαίνει πολύ η τιμή, ένα θέμα που έχει απασχολήσει αρκετά τις δημόσιες υπηρεσίες στο εξωτερικό και υπάρχει σχετική διεθνής εμπειρία.

Ακόμη έχει διατυπωθεί η πρόταση ο ελεγκτής να είναι αποκλειστικής απασχόλησης. Θα χρειαστεί φυσικά να επιλυθούν και άλλα θέματα όπως π.χ. εάν θα επιτρέπεται ένας ελεγκτής να λειτουργεί και ως επαγγελματίας συλλέκτης πχ. να συλλέγει μανιτάρια για λογαριασμό μιας εταιρείας ή εταιρειών; Στη περίπτωση αυτή πως θα διασφαλίζεται ότι δεν θα δηλώνονται από την εταιρεία μικρότερες ποσότητες συλλογής από αυτές που θα διακινεί στην αγορά με την βοήθεια των ελεγκτών-συλλεκτών; Στη περίπτωση αυτή τα μανιτάρια θα είναι ελεγμένα αλλά τα παράβολα που θα πληρώνονται στο κράτος μικρά. Κατά γενική ομολογία σήμερα οι δασικοί υπάλληλοι δεν επαρκούν για να καλύψουν μια τόσο έντονη δραστηριότητα συλλογής που πραγματοποιείται σε μικρό χρονικό διάστημα και από πολλά άτομα ταυτόχρονα, καθώς οι περίοδοι συλλογής συμπίπτουν με άλλες δραστηριότητες π.χ. του κυνηγιού, ενώ τα Α.Ε.Μ. είναι ιδιαίτερα ευπαθή και σε ελάχιστο χρόνο αλλοιώνονται οπότε μειώνεται και η ποιότητά τους.

Μία ακόμη σκέψη ήταν οι δασικοί υπάλληλοι που θα εκπαιδεύονταν ως ελεγκτές να μπορούσαν αρχικά να έχουν την επιστασία των ιδιωτών ελεγκτών, να αξιολογούν την δουλειά τους και να επιβάλλουν ποινές στις περιπτώσεις πλημμελούς ελέγχου. Σε κάθε περίπτωση μία πιλοτική εφαρμογή θα δείξει ποιο είναι το καταλληλότερο σύστημα για την χώρα σήμερα.

6.9. Σχέδιο Δράσης για την εκπαίδευση συλλεκτών και ελεγκτών (ή ταυτοποιητών)

α/α	Προβλήματα	Προτάσεις	Δράσεις & έργα	Ενδεικτικές Πηγές Χρηματοδότησης	Αναγκαιότητα υλοποίησης δράσεων	Χρονοδιάγραμμα υλοποίησης		
						Άμεσα (0-3 έτη)	Μεσο-πρόθεσμα (3-5 έτη)	Μακρο-πρόθεσμα (>5 έτη)
6.1	Έλλειψη εκπαίδευσης και σχετικής πιστοποίησης και αδειοδότησης συλλεκτών	Δημιουργία σχήματος και διαδικασίας εκπαίδευσης, αδειοδότησης και πιστοποίησης συλλεκτών	Εκπαίδευση αδειοδότηση και πιστοποίησης συλλεκτών	Πρόγραμμα Αγροτικής Ανάπτυξης Πράσινο Ταμείο (Ειδικός Φορέας Δασών), Τακτικός Προϋπολογισμός ΥΠΕΝ- Γενική Γραμματεία Περιβάλλοντος, Τακτικός Προϋπολογισμός Αποκεντρωμένων Διοικήσεων, Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων LIFE Environmental Governance and Information Χρηματοδότηση τμήματος από το ΠΑΑ 2014-2020. Εν μέρει συμμετοχή του ΕΦΤΑΜ και των Δημοσίων Υπηρεσιών Χρηματοδότηση από άλλα Προγράμματα/Ταμεία και πόρους από την εκπαίδευση	Επείγουσα	Έναρξη πιλοτικού προγράμματος εκπαίδευσης, αδειοδότησης και πιστοποίησης συλλεκτών σε επιλεγμένες περιοχές όπου υπάρχει έντονη συλλεκτική πίεση	Πλήρης εφαρμογή προγράμματος εκπαίδευσης, αδειοδότησης & πιστοποίησης με αντίστοιχη συμπλήρωση του Μητρώου Συλλεκτών για όλη την χώρα	Συνεχής ενημέρωση/ επικαιροποίηση
6.2	Έλλειψη ταυτοποιητών	Δημιουργία σχήματος και διαδικασίας εκπαίδευσης και πιστοποίησης ταυτοποιητών	Εκπαίδευση και πιστοποίησης ταυτοποιητών	ΙΝΕΠ, Ευρωπαϊκά Διαρθρωτικά Επενδυτικά Ταμεία Πράσινο Ταμείο (Ειδικός Φορέας Δασών), Τακτικός Προϋπολογισμός ΥΠΕΝ- Γενική Γραμματεία Περιβάλλοντος Τακτικός Προϋπολογισμός Αποκεντρωμένων Διοικήσεων, Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων LIFE Environmental Governance and Information	Επείγουσα	Έναρξη πιλοτικού προγράμματος εκπαίδευσης και πιστοποίησης ταυτοποιητών σε επιλεγμένες περιοχές όπου υπάρχει έντονη συλλεκτική πίεση	Πλήρης εφαρμογή προγράμματος εκπαίδευσης & πιστοποίησης ταυτοποιητών με αντίστοιχη συμπλήρωση του Μητρώου ταυτοποιητών για όλη την χώρα	Συνεχής ενημέρωση/ επικαιροποίηση

7. ΑΔΕΙΟΔΟΤΗΣΗ ΣΥΛΛΟΓΗΣ ΚΑΙ ΑΠΟΛΗΨΗΣ Α.Ε.Μ.

7.1. Προαπαιτούμενες ρυθμίσεις

Επειδή **οι Δασικές Υπηρεσίες της χώρας**, εφαρμόζουν τις ισχύουσες κάθε φορά διατάξεις, σύμφωνα με τις οποίες **διασφαλίζουν την αειφορική διαχείριση** των δασικών οικοσυστημάτων, **η απόληψη των δασικών προϊόντων γίνεται με έκθεση διαχείρισης ή πίνακα υλοτομίας ή ΔΑΔ**. Κάτι ανάλογο θα χρειαστεί και για την εκμετάλλευση των μακρομυκήτων. Η σύνταξη ειδικής έκθεσης διαχείρισης και συγκομιδής Α.Ε.Μ. θα ρυθμίζει την εκμετάλλευση και θα προστατεύει τα Α.Ε.Μ..

Για τη σύνταξη της έκθεσης διαχείρισης και συγκομιδής Α.Ε.Μ. θα χρησιμοποιηθούν τα στοιχεία από την έρευνα της παραγωγικότητας, τα οποία θα καθοδηγήσουν το σύστημα για αειφορική διαχείριση και θα υποδείξουν τις επιτρεπτές ποσότητες απόληψης από κάθε δασικό και φυσικό οικοσύστημα σε κάθε διαχειριστικό τμήμα. Θα χρησιμοποιηθούν επίσης στοιχεία που θα προκύψουν από βραχυχρόνια και μακροχρόνια έρευνα, μελέτη και καταγραφή των δειγματοληπτικών επιφανειών που προτείνονται σ' αυτό το πόρισμα. Τα στοιχεία που θα προκύψουν από την πιλοτική εφαρμογή, θα χρησιμοποιηθούν στη επικαιροποίηση στοιχείων παραγωγικότητας για τα συγκεκριμένα τμήματα. Η έκθεση διαχείρισης και συγκομιδής θα καθορίζει (με βάση το δυνητικό παραγωγικό απόθεμα) τις ποσότητες που θα διατίθενται στο εμπόριο, στους ερασιτέχνες και για την κάλυψη ατομικών αναγκών κατοίκων. Επίσης θα προτείνει χειρισμούς βελτίωσης και προστασίας των δασικών οικοσυστημάτων. **Μέχρι την πλήρη ισχύ** και εφαρμογή του προτεινόμενου συστήματος, θα χρησιμοποιούνται οι ΔΑΔ για ρύθμιση της διαχείρισης και της συγκομιδής.

Οι εκθέσεις διαχείρισης και συγκομιδής, θα συντάσσονται από τη Δασική Υπηρεσία με την συμβολή του εξειδικευμένου οργάνου ΕΦΔΑΜ ή εξειδικευμένων επιστημόνων. Αυτοί απουσιάζουν σήμερα από τις δημόσιες υπηρεσίες και η ανάγκη αυτή θα καλυφθεί μέσα από την εκπαίδευση. Επιπλέον, το κόστος υλοποίησης, θα καλυφθεί ανταποδοτικά από πόρους εκμετάλλευσης των Α.Ε.Μ., όταν θα υπάρξουν. Για τα μη δημόσια δασικά και τα φυσικά οικοσυστήματα υπεύθυνοι είναι οι ιδιοκτήτες αυτών.

Επιπλέον, η Κεντρική Δασική Υπηρεσία θα συμπεριλάβει στον πίνακα διατίμησης των δασικών προϊόντων τις τιμές των εμπορεύσιμων Α.Ε.Μ., σύμφωνα με τον πίνακα εμπορεύσιμων μακρομυκήτων του παρόντος ([εδώ](#)). **Οι τιμές θα είναι προσαρμοσμένες στις τιμές που επικρατούν στο εμπόριο** και στις συνθήκες πρώτης παραγωγής, σύμφωνα με τις ισχύουσες διατάξεις. **Ας σημειωθεί εδώ³¹ ότι μέχρι την πλήρη ισχύ** και εφαρμογή του προτεινόμενου συστήματος διαχείρισης **θα πρέπει να διερευνηθεί και ένα απλοποιημένο σύστημα διαχείρισης**, δεδομένου ότι οι προτεινόμενες μελέτες πρέπει να συνταχθούν από εξειδικευμένους μελετητές οι οποίοι απουσιάζουν σήμερα από τις δημόσιες υπηρεσίες, τα

³¹ Σημείωση του συντονιστή σύνταξης Τσιακίρη Ρήγα

ερευνητικά ινστιτούτα και τα Πανεπιστημιακά Ιδρύματα της χώρας, δεν υπάρχουν πρότυπα και δεν υπάρχει σχετική επιστημονική εμπειρία, ούτε και είναι δυνατό να συνταχθούν όλες από τον ΕΦΔΑΜ. Επιπλέον το κόστος υλοποίησης δεν μπορεί σήμερα να καλυφθεί ανταποδοτικά από πόρους εκμετάλλευσης των Α.Ε.Μ. επειδή αυτοί δεν υπάρχουν.

Ακόμη θα χρειαστεί οι Δασικές Υπηρεσίες να περιλαμβάνουν στο ετήσιο Πρόγραμμα Εκμετάλλευσης των δημοσίων δασών, **τις ποσότητες Α.Ε.Μ. για εμπορία** (εδώδιμα φρέσκα-φαρμακευτικά-κατεργασίας κλπ), **για ερασιτεχνική συλλογή και για κάλυψη των ατομικών αναγκών των παραδασόβιων κατοίκων**, όπως γίνεται αντίστοιχα και για τα ξυλώδη δασικά προϊόντα. Η διαχειριστική έκθεση, θα χρειαστεί τέλος να υποδεικνύει και να προτείνει χειρισμούς βελτίωσης και προστασίας των δασικών οικοσυστημάτων και των πόρων τους με γνώμονα τα Α.Ε.Μ. εάν αυτά αποτελούν σημαντικό πόρο τοπικά ώστε να διασφαλίσει την αειφορική του αξιοποίηση.

7.2. Άδεια συλλογής και απόληψης Α.Ε.Μ.

Για τη χορήγηση άδειας συλλογής και απόληψης Α.Ε.Μ. όπως ήδη ισχύει και εφαρμόζεται, θα ακολουθούνται οι παρακάτω διαδικασίες για όλες τις κατηγορίες δικαιούχων.

1. Οι ενδιαφερόμενοι υποβάλλουν **αίτημα** στην αρμόδια Δασική Υπηρεσία, η οποία συνοδεύεται από ΥΔ ότι έλαβαν γνώση των όρων και προϋποθέσεων που τίθενται για τη συλλογή των Α.Ε.Μ. και τους περιορισμούς που ισχύουν για το συγκεκριμένο δασικό τμήμα.
2. Κατόπιν **έγκρισης της αίτησης απόληψης** του προϊόντος, εκδίδονται τα παραστατικά που προβλέπονται από τη δασική νομοθεσία και χορηγείται η αντίστοιχη άδεια ή έγκριση.
3. Η άδεια αναλόγως της περίπτωσης, μπορεί να είναι **με τιμές του πίνακα διατίμησης**, με ενδεικτικό τίμημα **ή ατελής και άνευ αδείας**, σύμφωνα με τις κείμενες διατάξεις.
4. Οι Δασικές Υπηρεσίες μπορούν να εκδίδουν **Δασικές Αστυνομικές Διατάξεις** ρύθμισης ή και απαγόρευσης της συλλογής ανεξαιρέτως αν υφίσταται εγκεκριμένη Έκθεση Διαχείρισης και απόληψης Α.Ε.Μ., εάν συντρέχουν για αυτό τεκμηριωμένοι λόγοι.

Οι άδειες συλλογής και απόληψης Α.Ε.Μ. προτείνουμε να **αφορούν αρχικά μόνο δύο κατηγορίες («ερασιτεχνικές» και «εμπορικού σκοπού»)** σε αντιστοιχία με τις «κάρτες» συλλογής που περιγράφονται αναλυτικά στο προηγούμενο κεφάλαιο (Κεφάλαιο ΙΙΙ, 6)³²

³² Σημείωση του συντονιστή σύνταξης Τσιακίρη Ρήγα

7.3. Δικαιούχοι αδειών συλλογής

7.3.1. Άδειες συλλεκτών εμπορικού σκοπού

Για την συλλογή - απόληψη των αυτοφυών μακρομυκήτων από τους συλλέκτες εμπορικού σκοπού θα **ακολουθούνται οι παρακάτω διαδικασίες, όπως εφαρμόζονται και σήμερα** για τη χορήγηση άδειας συλλογής μανιταριών.

Σημειώνουμε ότι σήμερα **το παρόν σύστημα είναι εξαιρετικά δυσλειτουργικό, χρονοβόρο και ιδιαίτερα γραφειοκρατικό** σε αποκεντρωμένο επίπεδο Δασαρχείου οπότε είναι πιθανόν να χρειαστεί τροποποίηση μετά από **πιλοτική εφαρμογή** και άλλων διαδικασιών σύμφωνα και με την διεθνή εμπειρία και με την εφαρμογή των βέλτιστων πρακτικών σε χώρες της Ε.Ε. με ανάλογο και με το ιδιοκτησιακό καθεστώς των εκτάσεων³³

88

Οι επαγγελματικές άδειες μπορεί καταρχήν να είναι **δύο υποκατηγοριών**:

- α) «**περιφερειακή**» με δυνατότητα συλλογής σε επίπεδο κάθε περιφέρειας και
- β) «**γενική**» που αφορά δικαίωμα συλλογής Α.Ε.Μ. σε εθνικό επίπεδο,

σε αντιστοιχία με τις άδειες θήρας. Λεπτομέρειες και βελτιώσεις σημείων θα ρυθμιστούν στο σχέδιο νόμου. Η διαδικασία μπορεί να ακολουθήσει την υφιστάμενη:

1. Οι Δασικές Υπηρεσίες προβαίνουν σε διακήρυξη εκποίησης του δασικού προϊόντος, καθορίζοντας την περιοχή απόληψης, το είδος των Α.Ε.Μ. , την ποσότητα, την τιμή τους και τον χρόνο διεξαγωγής της πλειοδοτικής δημοπρασίας.
2. Για τη διεξαγωγή της δημοπρασίας θα εκδίδονται οι όροι και οι λεπτομέρειες που την αφορούν και ανακοινώνονται σε τοπικό ή υπερτοπικό επίπεδο, αναλόγως του ενδιαφέροντος και της διακήρυξης.
3. Για τη διαφάνεια και την ενημέρωση των πολιτών τα στοιχεία καταχωρούνται στη βάση δεδομένων σε ειδικό πεδίο που αφορά τους διαγωνισμούς δημοπρασιών.
4. Οι δημοπρασίες μπορούν να γίνουν με γραπτό διαγωνισμό είτε προφορικές προσφορές, πράγμα που καθορίζεται από την αρμόδια Δασική Υπηρεσία, στο πλαίσιο των προβλεπόμενων διατάξεων.
5. Κάθε υποψήφιος «αγοραστής» υποβάλει αίτηση ή αίτημα με κλειστή ή προφορική προσφορά στην επιτροπή δημοπρασιών που συστήνεται γι' αυτόν το σκοπό.
6. Την αίτηση συνοδεύει Υπεύθυνη Δήλωση ότι έλαβε γνώση των όρων και των προϋποθέσεων που αφορούν το αντικείμενο της δημοπρασίας.

³³ Σημείωση του συντονιστή σύνταξης Τσιακίρη Ρήγα

7. Κατά του αποτελέσματος της δημοπρασίας μπορούν να υποβληθούν ενστάσεις οι οποίες θα ακολουθήσουν το ισχύον νομοθετικό καθεστώς, έως της εξέτασης και κύρωσης του αποτελέσματος της δημοπρασίας.
8. Ο πλειοδότης του διαγωνισμού, για την κατάρτιση της σύμβασης αγοραπωλησίας, θα καταθέτει εγγυητική επιστολή ίση με το 1/10 της αξίας των αγοραζόμενων προϊόντων, ή απόδειξη καταβολής του τιμήματος στην Τράπεζα της Ελλάδος.
9. Μετά την συλλογή και ζύγιση των προϊόντων, ο συλλέκτης οφείλει την καταβολή του υπολοίπου τιμήματος. Τα ποσά κατατίθενται υπέρ του Ειδικού Φορέα Δασών του Πράσινου Ταμείου.
10. Η παράδοση των προϊόντων στον αγοραστή γίνεται με το ενυπόγραφο Πρωτόκολλο Παράδοσης και Παραλαβής των προϊόντων σε ενδεδειγμένο διάστημα.
11. Τα στοιχεία καταχωρούνται στη Δασική Υπηρεσία και ενημερώνεται αντίστοιχα η βάση δεδομένων του ΕΦΔΑΜ.
12. Για τη μεταφορά αυτών συντάσσεται το δελτίο μεταφοράς δασικών προϊόντων και ισχύουν αντίστοιχες δεσμεύσεις χώρου διακίνησης, χρόνου παράδοσης και παραλαβής, στοιχείων μέσου μεταφοράς, ονοματεπώνυμο ή επωνυμία παραλήπτη και όποιες άλλες λεπτομέρειες κρίνονται απαραίτητες, οι οποίες θα αναγράφονται επάνω στο δελτίο μεταφοράς.
13. Το δελτίο μεταφοράς συνοδεύει τα σφραγισμένα δασικά προϊόντα (Α.Ε.Μ.) μέχρι την παράδοσή τους στους τελικούς αποδέκτες.
14. Για την προώθηση ή πώληση των προϊόντων σε άλλον αποδέκτη και μέχρι την κατανάλωση είναι υποχρεωτικό να συνοδεύονται με τα παραστατικά που εκδίδει η Δασική Υπηρεσία, ανεξαρτήτως άλλων απαραίτητων εγγράφων άλλων φορέων, ώστε να διασφαλιστεί η ιχνηλασιμότητα των Α.Ε.Μ. ιδιαίτερα αναφορικά με τον χώρο και τον χρόνο που έγινε η κάρπωσή τους.

Δεδομένου ότι οι παραπάνω διαδικασίες, είναι χρονοβόρες και τα Α.Ε.Μ. είναι πολύ ευαίσθητα και θα πρέπει να ελέγχονται και να προωθούνται ταχύτατα στην αγορά, θα χρειαστεί **να διερευνηθεί πιλοτικά ένας εναλλακτικός τρόπος επίστευσης των παραπάνω διαδικασιών**, χωρίς όμως να αλλοιώνεται και το πνεύμα του προτεινόμενου νομοθετήματος, διασφαλίζοντας τη διαφάνεια των διαδικασιών, τον υγιή ανταγωνισμό και τις ορθές διαδικασίες ελέγχου όπου απαιτούνται.

7.3.2. Άδειες ερασιτεχνών συλλεκτών (μανιταρόφιλων)

Για ευέλικτη προσαρμογή των ποσοτήτων των Α.Ε.Μ. που θα συλλέγονται με άδειες ερασιτεχνών, ενδείκνυται η χρήση της ΔΑΔ, λόγω της δυνατότητας προσαρμογής στις τοπικές ανάγκες και τις τοπικές συνθήκες κάθε περιοχής και κάθε περίπτωσης. Θα πρέπει να εξεταστεί και η περίπτωση εξαίρεσης από την καταβολή τιμήματος κάποιων ερασιτεχνών με σκοπό την ενεργοποίηση της εθελοντικής συμμετοχής τους στην καταγραφή και αξιοποίηση

των δεδομένων παρουσίας, καρποφορίας και παραγωγικότητας των φυσικών οικοσυστημάτων της χώρας σε Α.Ε.Μ. και την συνεισφορά τους με στοιχεία για αξιοποίησή τους στη Βάση Δεδομένων τον ΕΦΔΑΜ αφού ένα τέτοιο μέτρο, λόγω του ανταποδοτικού χαρακτήρα του, μπορεί να ενεργοποιήσει την δημιουργία «δικτύου ταυτοποιητών»³⁴ (βλέπε παραπάνω Κεφάλαιο 6.4)

7.3.3. Εγκρίσεις για Ατομικές Ανάγκες Κατοίκων (ατελείς και άνευ αδείας)

Για την κάλυψη των ατομικών αναγκών των παραδασόβιων πληθυσμών μπορεί να ακολουθούνται διαδικασίες που ισχύουν για τα ξυλώδη δασικά προϊόντα προκειμένου να τους χορηγηθεί έγκριση απόληψης Α.Ε.Μ.. Οι διαθέσιμες ποσότητες Α.Ε.Μ. θα είναι προσαρμοσμένες στην ετήσια παραγωγή και στις ανάγκες και δυνατότητες κάλυψης της ζήτησης κάθε δικαιούχου, σε σχέση με την πρόταση της αντίστοιχης έκθεσης διαχείρισης και συλλογής Α.Ε.Μ.. Για την κατανομή των ποσοτήτων που θα καρπώνονται για κάλυψη των ατομικών αναγκών θα λαμβάνονται υπόψη κοινωνικά κριτήρια, καθώς και η εντοπιότητα των αιτούντων.

7.4. Προϋποθέσεις

Για την υποβολή αιτήματος για χορήγηση άδειας ή έγκρισης για συλλογή και απόληψη Α.Ε.Μ. είναι απαραίτητη η προσκόμιση του αποδεικτικού εκπαίδευσης ώστε να διαπιστώνεται η επάρκεια του συλλέκτη. Στις περιπτώσεις των ερασιτεχνικών αδειών (7.3.2.) και εγκρίσεων (7.3.3.), θα υποβάλλεται μαζί με την αίτηση και ΥΔ στην οποία θα σημειώνεται ότι: *«η ταυτοποίηση και η συλλογή των συλλεχθέντων Α.Ε.Μ. γίνεται με απόλυτη και αποκλειστική ευθύνη του συλλέκτη»*.

7.5. Πιλοτική εφαρμογή των συστημάτων διαχείρισης- ταυτοποίησης Α.Ε.Μ.

Η πιλοτική εφαρμογή του συστήματος διαχείρισης και ταυτοποίησης Α.Ε.Μ., θα υλοποιηθεί σε συνεργασία με τις Δασικές Υπηρεσίες της χώρας που θα επιλεγούν γι' αυτό το σκοπό. Η επιλογή τους θα γίνει μεταξύ εκείνων που στην περιοχή ευθύνης τους, κατά παράδοση, ασχολούνται με τη διαχείριση των Α.Ε.Μ. και υπάρχει τοπικό ενδιαφέρον εφόσον προωθούνται σημαντικές ποσότητες στο εμπόριο ή στην κατανάλωση.

Για τη διευκόλυνση της πιλοτικής εφαρμογής, οι Δασικές Υπηρεσίες που θα επιλεγούν να το υλοποιήσουν, θα μπορούν να ζητούν από τα Εκπαιδευτικά ιδρύματα της χώρας την υποστήριξή τους δια των φοιτητών που διεξάγουν την πρακτική τους άσκηση ή τις πτυχιακές τους εργασίες. Με τον τρόπο αυτόν θα εξαχθούν τα συμπεράσματα για τυχόν δυσλειτουργίες, ώστε να εφαρμοστούν στη συνέχεια πιο λειτουργικές εναλλακτικές προτάσεις.

³⁴ Σημείωση του συντονιστή Τσιακίρη Ρήγα

Διάγραμμα 1: Χαρακτηριστικό διάγραμμα εμπλεκόμενων μερών και στάδια δημιουργίας αξίας κατά την διαδικασία συλλογής και εμπορευματοποίησης Α.Ε.Μ. στην Ισπανία. Οι διακεκομμένες γραμμές δηλώνουν παράτυπες οικονομικές συναλλαγές. Πηγή: Πρόγραμμα INCREdible, inet wild mushrooms and truffles, <https://www.incredibleforest.net/inet/mushrooms-and-truffles>

7.6. Σχέδιο Δράσης αδειοδότησης, συλλογής και απόληψης Α.Ε.Μ.

α/α	Προβλήματα	Προτάσεις	Δράσεις & έργα	Ενδεικτικές Πηγές Χρηματοδότησης	Αναγκαιότητα υλοποίησης δράσεων (Κρίσιμη, υψηλή-μέτρια-χαμηλή)	Χρονοδιάγραμμα υλοποίησης		
						Άμεσα (0-3 έτη)	Μεσο-πρόθεσμα (3-5 έτη)	Μακρο-πρόθεσμα (>5 έτη)
7.1	Ανάγκη έκδοσης έντυπων ή ψηφιακών δελτίων συλλογής Α.Ε.Μ. και υλικών, μέσων και μόνιμου εξοπλισμού	Έκδοση έντυπων ή ψηφιακών δελτίων συλλογής Α.Ε.Μ. και αγορά εξοπλισμού	Εφαρμογή στην πράξη της συμπλήρωσης των δελτίων συλλογής Α.Ε.Μ. και λειτουργία του σχετικού εξοπλισμού	Πράσινο Ταμείο (Ειδικός Φορέας Δασών), Τακτικός Προϋπολογισμός ΥΠΕΝ- Γενική Γραμματεία Περιβάλλοντος Τακτικός Προϋπολογισμός Αποκεντρωμένων Διοικήσεων, Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων & Ίδια Έσοδα LIFE Environmental Governance and Information	Υψηλή	Έναρξη πιλοτικού προγράμματος συμπλήρωσης έντυπων ή ψηφιακών δελτίων συλλογής Α.Ε.Μ και εισαγωγή δεδομένων στην ΒΔ (βλέπε 3.1.) σε επιλεγμένες περιοχές όπου υπάρχει έντονη συλλεκτική πίεση	Πλήρης εφαρμογή προγράμματος συμπλήρωσης έντυπων ή ψηφιακών δελτίων συλλογής Α.Ε.Μ και εισαγωγή δεδομένων στην ΒΔ (βλέπε 3.1.) σε όλη την χώρα	Συνεχής ενημέρωση/ επικαιροποίηση εντύπων ή ψηφιακών δελτίων συλλογής Α.Ε.Μ και ενημέρωση / λειτουργία της Β.Δ. του ΕΦΔΑΜ
7.2	<u>Ανυπαρξία ολοκληρωμένου συστήματος αδειοδότησης</u> συλλογής και ταυτοποίησης ΑΕΜ στην χώρα	Πιλοτική εφαρμογή σχήματος αδειοδότησης συλλογής και ταυτοποίησης ΑΕΜ	Δημιουργία ολοκληρωμένου συστήματος αδειοδότησης συλλογής και ταυτοποίησης ΑΕΜ	Πράσινο Ταμείο (Ειδικός Φορέας Δασών), Τακτικός Προϋπολογισμός ΥΠΕΝ- Γενική Γραμματεία Περιβάλλοντος Τακτικός Προϋπολογισμός Αποκεντρωμένων Διοικήσεων, Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων LIFE Environmental Governance and Information	Επείγουσα	Πιλοτική εφαρμογή της συστήματος αδειοδότησης συλλογής και ταυτοποίησης ΑΕΜ, σε επιλεγμένες περιοχές όπου υπάρχει έντονη συλλεκτική πίεση	Πλήρης εφαρμογή της συστήματος αδειοδότησης συλλογής και ταυτοποίησης ΑΕΜ που θα σε όλη την χώρα	Συνεχής ενημέρωση/ επικαιροποίηση και παρακολούθηση της Β.Δ. του ΕΦΔΑΜ με πρώτη αξιολόγηση του συστήματος και εφαρμογή προτάσεων για την βελτίωσή του

92

Εικόνα 13. Άγρια μανιτάρια σε ράφι προς πώληση σε χαρακτηριστική συσκευασία. Σύμφωνα με παλαιότερη μελέτη (Φιλιππούσης 2016) τουλάχιστον 64 προϊόντα συντηρημένων μανιταριών κυκλοφορούσαν τότε στην ελληνική αγορά με συχνότερο τον Βωλίτη (*Boletus edulis*) που εμφανίζονταν σε 26 από αυτά. ©Τσιακίρης Ρήγας

8. ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΚΑΙ ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΣΗΣ Α.Ε.Μ.

8.1 Πιστοποίηση της αειφορικής διαχείρισης των Ελληνικών δασών & των προϊόντων προερχόμενα από δασικά οικοσυστήματα (ξύλου και μη ξυλωδών προϊόντων)³⁵

Μετά την υποβάθμιση που υπέστησαν το φυσικό περιβάλλον και τα δασικά οικοσυστήματα ειδικότερα, σε όλα τα πλάτη και μήκη της γης, η διατήρηση, σταθεροποίηση και βελτίωση των δασικών οικοσυστημάτων και η υποστήριξη των συντελούμενων σ' αυτά φυσικών λειτουργιών και διεργασιών, αποτελούν επιλογή και υποχρέωση πρώτης προτεραιότητας. Η Διεθνής Κοινότητα από παγκόσμιες συνδιασκέψεις και συνέδρια (WCED, 1987, FAO 2001a, MCPFE, 2006) κατέληξε στο συμπέρασμα ότι για την προστασία και βελτίωση των δασών, θα πρέπει στο εξής αυτά να διαχειρίζονται στη βάση των αρχών της αειφορίας, όπως αυτή αναπτύχθηκε, εξελίχθηκε και ολοκληρώθηκε στις μέρες μας. Ιστορικά, η αρχή της αειφορίας εφαρμόστηκε για πρώτη φορά στα δάση της Κεντρικής Ευρώπης με την αρχική της έννοια, την αειφορία των καρπώσεων. Διατυπώθηκε στις αρχές του 17ου αιώνα από τον H. C. von Carlowitz (1713), προσδιορίζοντας ότι για να υπάρχει συνεχής και διαρκής εκμετάλλευση των δασών, θα πρέπει να γίνεται αποταμίευση ξύλου, δηλαδή η συγκομιδή ξύλου δεν θα πρέπει να υπερβαίνει την αύξηση του ξυλαποθέματος.

Σύμφωνα, με την εννοιολογικά ολοκληρωμένη σημερινή προσέγγιση, **αειφορική δασική διαχείριση** είναι το σύνολο της δασοπονικής δράσης και των χρήσεων των δασών και των δασικών οικοσυστημάτων γενικότερα, που πραγματοποιούνται κατά τέτοιο τρόπο και ένταση, ώστε σε όλη την έκτασή τους να διατηρείται η βιοποικιλότητα, η παραγωγικότητα, η ικανότητα αναγέννησης, η ζωτικότητα και η δυνατότητα τους, να εκπληρώνουν στο παρόν και στο μέλλον τις οικολογικές, οικονομικές και κοινωνικές λειτουργίες σε τοπικό, εθνικό και παγκόσμιο επίπεδο, χωρίς να προκαλούν ζημιές στα άλλα οικοσυστήματα (MCPFE, 1993,1995).

Η αειφορία αποτελεί δεσμευτική αρχή της διαχείρισης που ασκείται στα δάση και στα φυσικά οικοσυστήματα γενικότερα. Η προσπάθεια για να διαπιστωθεί κατά πόσο εφαρμόζεται η αειφορία στη διαχείριση των δασών μιας χώρας σε δεδομένη χρονική στιγμή και η διαχρονική παρακολούθηση εφαρμογής της, κατέστησαν αναγκαία την ανάπτυξη οργάνων και μέσων ελέγχου και αξιολόγησης. Αυτά είναι τα Κριτήρια και οι Δείκτες αειφορικής διαχείρισης των δασών. Ως γνωστόν, για την ανάπτυξη Κριτηρίων και Δεικτών αειφορικής δασικής διαχείρισης, έχουν αναληφθεί σε παγκόσμιο επίπεδο 9 πρωτοβουλίες στις οποίες συμμετέχουν 140 κράτη, σημαντικότερες των οποίων είναι η πρωτοβουλία ΙΤΤΟ (Διεθνής Οργανισμός Τροπικής Ξυλείας), Ελσίνκι, Μόντρεαλ, Ταραπότο και Ξηράς Ζώνης της Αφρικής.

³⁵ Υπεύθυνος σύνταξης: Κόλλιας Ελευθέριος

Η Δασική Πιστοποίηση και η χρήση σημάτων στα δασικά προϊόντα, ήρθε ως εναλλακτική απάντηση στις καμπάνιες αποκλεισμού αγοράς δασικών προϊόντων, καθώς πρωτοεμφανίσθηκε το 1993 ως μια απάντηση βασιζόμενη στην αγορά, απέναντι στη συνολική πίεση που ασκείτο και συνεχώς αυξανόταν, με αρχική πρόθεση να σώσει τη βιοποικιλότητα στις τροπικές χώρες. Με τη δασική πιστοποίηση, άλλαξε η πίεση που ασκούσαν οι περιβαλλοντικές οργανώσεις στους πολιτικούς και στις κυβερνήσεις για την προστασία των δασών και της βιοποικιλότητας, προς την αγορά και τους καταναλωτές. (Hansen και Juslin, 1999, Nussbaum και Simula, 2004).

Η **Δασική Πιστοποίηση (Forest Certification)**³⁶, σύμφωνα με τον F.A.O. (2000) είναι η διαδικασία εκείνη, κατά την οποία ένας ανεξάρτητος διαπιστευμένος οργανισμός εκδίδει γραπτό αποδεικτικό-πιστοποιητικό, το οποίο διαβεβαιώνει βάσει των αποτελεσμάτων ενός ελέγχου, ότι η δασική εκμετάλλευση διαχειρίζεται σύμφωνα με προδιαγεγραμμένα οικολογικά, οικονομικά και κοινωνικά κριτήρια. Με το σύστημα της δασικής πιστοποίησης πιστοποιούνται :

- α) η αειφορική διαχείριση των δασών και
- β) η αλυσίδα παραγωγής του ξύλου και των προϊόντων ξύλου που παράγονται, από το δασόδρομο μέχρι το τελικό προϊόν και προέρχονται από αειφορικά διαχειριζόμενα δάση.

Σύμφωνα με την Ευρωπαϊκή Ένωση, η πιστοποίηση των δασών είναι μια διαδικασία εθελοντικού χαρακτήρα, που επιβάλλεται από την αγορά με στόχο την προώθηση της βιώσιμης δασοκομίας και την ενημέρωση των πελατών και των άλλων ενδιαφερομένων για τις δεσμεύσεις που συνεπάγεται η βιώσιμη δασοκομία, υπογραμμίζοντας ότι στο πλαίσιο της, πρέπει να γίνουν σεβαστές οι αρχές της εθελοντικής συμμετοχής, της αξιοπιστίας, της διαφάνειας, της αποτελεσματικότητας του κόστους και της μη διάκρισης, καθώς και η δυνατότητα συμμετοχής των διαφόρων ενδιαφερομένων πλευρών (Ε.Ε. 1998, 2005).

Η χώρα μας έδειξε την πρόθεση και τη βούλησή της για συνεργασία με τις Ευρωπαϊκές χώρες στον τομέα των δασών και του περιβάλλοντος, με τη δέσμευσή της να αναπτύξει, τα Κριτήρια και τους Δείκτες της αειφορικής διαχείρισης των δασών μας, στην οποία μάλιστα ανταποκρίθηκε με συνέπεια. Αποτέλεσμα αυτής της εργασίας είναι η ανάπτυξη έξι (6) κριτηρίων, εξήντα δύο (62) ποσοτικών και εικοσιτεσσέρων (24) περιγραφικών δεικτών. Το συμπέρασμα από την ανάπτυξη των Κριτηρίων και Δεικτών είναι, ότι στα διαχειριζόμενα σπερμοφυή και διφυή υπό αναγωγή δάση της χώρας μας εφαρμόζεται πραγματική αειφορική διαχείριση. Αυτή θα πρέπει να συνεχισθεί και φυσικά να επεκταθεί σε όλα τα δάση της χώρας, καθώς τα πρεμνοφυή δάση αποτελούν το 48% περίπου της συνολικής έκτασης των δασών μας. Βασική επιδίωξη κατά τη

³⁶ Υποσημείωση του συντονιστή σύνταξης Τσιακίρη Ρήγα: βλέπε σχετικά μία συνοπτική παρουσίαση για το θέμα εδώ: <http://www.forestry.gr/assets/pdf/praktika/praktika2018.pdf> (σελ. 119-130).

διαχείριση, θα πρέπει να είναι η δημιουργία κανονικών, σταθερών και με κατάλληλες δομές ανάλογα με το είδος και το σταθμό σπερμοφυών δασών. Για την επίτευξη αυτού του σκοπού, η διαχείριση θα πρέπει να προχωρήσει στην αναγωγή των πρεμνοφυών δασών σε σπερμοφυή δάση, που ταυτόχρονα αποτελεί και ένα από τα σπουδαιότερα προβλήματα της Ελληνικής δασοπονίας (Κόλλιας, 1996).

Με τη με αριθμό 95391/1978/26-6-2000 απόφαση του Υπουργού Γεωργίας, η Γενική Γραμματεία Δασών και Φυσικού Περιβάλλοντος ανέθεσε σε ομάδα εργασίας, αποτελούμενη από 5 δασολόγους, την εξέταση της σκοπιμότητας της συμμετοχής ως μέλους της Ελλάδας στο Πανευρωπαϊκό Συμβούλιο για την Πιστοποίηση των Δασικών Προϊόντων (P.E.F.C.), και την προετοιμασία σε περίπτωση θετικής εισήγησης του διαδικαστικού μέρους για την συμμετοχή μας. Η ομάδα αυτή, αποτελούμενη από δύο δασολόγους του ΕΘΙΑΓΕ, δύο του Υπουργείου Γεωργίας και έναν από πλευράς των Δασικών Συνεταιρισμών, ξεκίνησε άμεσα και με πολύ όρεξη την όλη προσπάθεια, χωρίς μάλιστα οικονομική αποζημίωση. Η ομάδα εργασίας, εντός τεσσάρων μηνών υπέβαλλε πόρισμα στον Υπουργό, προτείνοντας τη συμμετοχή της Ελλάδας στο P.E.F.C. με την απαραίτητη τεκμηρίωση της πρότασης, καθώς και αναλυτικό σχεδιασμό των μελλοντικών ενεργειών και δράσεων. Ως άμεσες ενέργειες περιγράφονταν, η εγγραφή στον Ευρωπαϊκό φορέα με ετήσια συνδρομή 5.000 € και η προετοιμασία για την σύσταση του αντίστοιχου Ελληνικού φορέα.

Το Υπουργείο απάντησε τον Νοέμβριο του 2002 κάνοντας αποδεκτή την εισήγηση της ομάδας εργασίας, τροποποίησε την πρώτη του απόφαση και προσδιόρισε ως έργο της ομάδας εργασίας τον συντονισμό των ενεργειών σύστασης Συμβουλίου με την επωνυμία “P.E.F.C.-GREECE” και σύνταξη Καταστατικού, την υποβολή αίτησης στο P.E.F.C. και τη συμμετοχή της Ελλάδας ως μέλους, καθώς και την υποβολή πρότασης για διαδικασία υλοποίησης της πιστοποίησης, με τον καθορισμό των κριτηρίων πιστοποίησης της αιφορικής διαχείρισης των δασών και του επιπέδου εφαρμογής τους. Ενδιάμεσα, τον Φεβρουάριο του 2001, η ομάδα εργασίας είχε επισκεφθεί την έδρα του P.E.F.C. στο Λουξεμβούργο, όπου ενημερώθηκε αναλυτικά από το Γενικό Διευθυντή του Οργανισμού και εργάστηκε πάνω στα θέματα της προετοιμασίας του συστήματος πιστοποίησης, ενώ στους αμέσως επόμενους μήνες επισκέφθηκε τη χώρα μας ο Πρόεδρος του Αυστριακού αντίστοιχου συστήματος, με στόχο τη μεταφορά της εμπειρίας και τεχνογνωσίας στο ιδρυτικό κομμάτι της όλης προσπάθειας και στην εφαρμογή του συστήματος.

Στη συνέχεια, η ομάδα εργασίας οργάνωσε ενημερωτική συνάντηση, προσκαλώντας όλους τους εμπλεκόμενους με τα δάση και τα δασικά προϊόντα φορείς και εκπροσώπους, όπου ανέλυσε την όλη διαδικασία και την αναγκαιότητα συμμετοχής της χώρας στην ομπρέλα του P.E.F.C., τον σκοπό και τους στόχους του. Στη συζήτηση που έγινε, ζητήθηκε η δέσμευση από τους παρευρισκόμενους φορείς για τη συμμετοχή τους στο προτεινόμενο για δημιουργία “P.E.F.C.-HELLAS”, από τους οποίους οι βασικότεροι

από τους ενασχολούμενους με τα δάση απάντησαν θετικά με επιστολή τους. Μετά την απάντηση - δέσμευση των φορέων, η ομάδα εργασίας προχώρησε στη σύνταξη σχεδίου καταστατικού, το οποίο υποβλήθηκε στο Γραφείο του Γενικού Γραμματέα του Υπουργείου Γεωργίας, ώστε να εξετασθεί από τους Νομικούς Συμβούλους του Υπουργείου, το οποίο ακόμη εξετάζουν.

Το οξύμωρο της περιγραφόμενης κατάστασης είναι, ότι ο εκάστοτε Υπουργός με αποφάσεις του ανανέωνε τη θητεία της ομάδας εργασίας, θέτοντας μάλιστα ως στόχο στην τελευταία ανανέωση του 2008, την κατάρτιση των Ελληνικών Προτύπων για το ξύλο και τα λοιπά δασικά προϊόντα πρωτογενούς παραγωγής, καθώς και τα προϊόντα πρώτης επεξεργασίας αυτών. Το αποτέλεσμα είναι ότι η Ελλάδα σήμερα, είναι η μοναδική χώρα της ΕΕ με δασικό αντικείμενο και από τις ελάχιστες Ευρωπαϊκές χώρες συνολικά, που δεν ασχολείται με τη δασική πιστοποίηση και δεν έχει προχωρήσει στη δημιουργία κάποιου πιστοποιητικού σχεδίου, ενώ παράλληλα έχει θέσει ως βασικό της στόχο την πράσινη ανάπτυξη και την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής.

Η σημαντική καθυστέρηση που έχει σημειώσει η χώρα μας στο συγκεκριμένο ζήτημα, έχει αρνητικές συνέπειες, τις οποίες έχουν εκφράσει παράγοντες της αγοράς προς τις αρμόδιες Κρατικές Αρχές. Η Αποκεντρωμένη Διοίκηση Μακεδονίας – Θράκης, όντας δέκτης συγκεκριμένων αιτημάτων, έχει ζητήσει εγγράφως από την Κεντρική Υπηρεσία τη δημιουργία Εθνικού Προτύπου, ώστε να δοθεί η δυνατότητα στα δάση της χώρας μας να πιστοποιηθούν για να συμβάλλουν στην καλύτερη αξιοποίηση των προϊόντων ξύλου με συνέπεια την ανάπτυξη της Εθνικής Οικονομίας. Παράλληλα, σε πρόσφατη έρευνα που πραγματοποιήθηκε στη χώρα μας (Κόλλιας 2012), σχετικά με τη διάθεση του Ελληνικού καταναλωτικού κοινού, διαπιστώθηκαν τα εξής:

- Η πλειονότητα των ερωτηθέντων και συγκεκριμένα το 96,1%, δηλώνουν ότι μεταξύ δύο εντελώς ίδιων ξύλινων προϊόντων ίδιας τιμής, θα επέλεγαν να αγοράσουν εκείνο που προέρχεται από αειφορικά διαχειριζόμενα δάση και έχει σχετικό περιβαλλοντικό σήμα, από το αντίστοιχο που είναι άγνωστης προέλευσης.
- Οι συμμετέχοντες, εκφράζουν στην πλειονότητά τους (91,1%) το ενδιαφέρον τους να αγοράζουν προϊόντα ξύλου, τα οποία θα φέρουν σήμα που θα δηλώνει ότι το ξύλο προέρχεται από αειφορικά διαχειριζόμενα δάση.
- Οι συμμετέχοντες, δηλώνουν στην πλειονότητά τους (87,5%), ότι είναι σημαντικό έως πολύ σημαντικό για τους ίδιους, η επίπλωση και τα δομικά στοιχεία του σπιτιού, να είναι κατασκευασμένα με ξύλο προερχόμενο από αειφορικά διαχειριζόμενα δάση και να φέρουν σχετικό σήμα που να το βεβαιώνει.
- Η πλειονότητα (68,5%) διατίθεται να δώσει 5 έως 10% περισσότερα χρήματα για να αγοράσει πιστοποιημένα ξύλινα έπιπλα και πιστοποιημένα ξύλινα προϊόντα δομικών κατασκευών, τα οποία φέρουν ανάλογο σήμα προέλευσης και κατεργασίας.

8.2 Σημερινή κατάσταση

Μετά από πολλές επίμονες και συντονισμένες προσπάθειες, το Πράσινο Ταμείο αποφάσισε τον Ιούλιο του 2017 την ένταξη στο Χρηματοδοτικό Πρόγραμμα «Προστασία και αναβάθμιση Δασών 2017» του προγράμματος με τίτλο: **«Οδικός Χάρτης για την πιστοποίηση της αειφορικής διαχείρισης των Ελληνικών δασών και των προϊόντων ξύλου – Δημιουργία του Ελληνικού Συστήματος Πιστοποίησης».**

Το πρόγραμμα αυτό θα υλοποιηθεί από το Ινστιτούτο Μεσογειακών και Δασικών Οικοσυστημάτων του ΕΛΓΟ–ΔΗΜΗΤΡΑ με επιστημονικά υπεύθυνο τον Ελευθέριο Θ. Κόλλια, σε συνεργασία με τη Γενική Διεύθυνση Δασών του ΥΠΕΚΑ, στοχεύοντας στη δημιουργία του Ελληνικού Συστήματος Πιστοποίησης στην επόμενη διετία. Το πρόγραμμα απαρτίζεται από δύο μέρη:

Α. Πιστοποίηση της αειφορικής διαχείρισης των δασών.

Β. Πιστοποίηση της αειφορικής προέλευσης των προϊόντων ξύλου (Chain of Custody).

Στόχος του προγράμματος είναι η ανάπτυξη ενός συστήματος, με το οποίο θα πιστοποιείται η αειφορική διαχείριση των δασών της χώρας, σύμφωνα με τα Πανευρωπαϊκά Κριτήρια Αειφορικής Δασικής Διαχείρισης, που καθορίστηκαν με τις αποφάσεις των Διϋπουργικών Συνδιασκέψεων του Ελσίνκι και της Λισσαβόνας το 1993 και 1998 για την Προστασία των Δασών της Ευρώπης, τις οποίες έχει αποδεχθεί και προσυπογράψει η χώρα μας, μέσω των επίσημων θεσμικών εκπροσώπων της. Ακόμη, θα πιστοποιούνται τα παραγόμενα προϊόντα ξύλου, που προέρχονται από αειφορικά διαχειριζόμενα δάση και ακολουθούν συγκεκριμένες διαδικασίες στην παραγωγή τους.

Με το σύστημα της δασικής πιστοποίησης θα επιτευχθεί η συνεχής βελτίωση της διαχείρισης των δασών, η ενίσχυση και βελτίωση της θετικής εικόνας της δασοπονίας και του ξύλου ως ανανεώσιμης πρώτης ύλης, η δημιουργία ενός οργάνου marketing του ξύλου και των προϊόντων ξύλου, η διασφάλιση των καταναλωτών ότι τα πιστοποιημένα προϊόντα προέρχονται από δάση τα οποία διαχειρίζονται αειφορικά και η εξασφάλιση μιας θετικότερης εικόνας των Δασικών Υπηρεσιών της χώρας μας, αλλά και συνολικά της χώρας μας, στη συνείδηση των πολιτών αλλά και της Διεθνούς Κοινότητας. Με την πραγματοποίηση αυτού του Προγράμματος, θα υλοποιηθεί η δημιουργία του Ελληνικού Συστήματος πιστοποίησης της αειφορικής διαχείρισης των δασών και της προέλευσης των προϊόντων ξύλου και η εγγραφή στο Programme for the Endorsement of Forest Certification – PEFC, ακολουθώντας τις προδιαγραφές, απαιτήσεις και οδηγίες αυτού του παγκόσμιου Οργανισμού Δασικής Πιστοποίησης.

Δυστυχώς, πέρασε ένας χρόνος και οι δύο υπεύθυνοι φορείς υλοποίησης του προγράμματος (Ινστιτούτο Μεσογειακών και Δασικών Οικοσυστημάτων του ΕΛΓΟ–ΔΗΜΗΤΡΑ και Γενική Διεύθυνση Δασών του ΥΠΕΚΑ), δεν έχουν ξεκινήσει ακόμη την υλοποίηση με την υπογραφή των σχετικών συμβάσεων, μη αντιμετωπίζοντας αποτελεσματικά διάφορα γραφειοκρατικά εμπόδια που παρουσιάζονται. Η καθυστέρηση

αυτή, δημιουργεί πολλαπλά προβλήματα στο όλο εγχείρημα, καθώς εύκολα κανείς μπορεί να ισχυρισθεί ότι υπάρχει σχετική αδυναμία των δύο κορυφαίων δασοπονικών οργανισμών για την υλοποίηση αυτού του τόσο σημαντικού προγράμματος για την Ελληνική δασοπονία και όχι μόνον.

Αφού δημιουργηθεί το Ελληνικό Σύστημα Πιστοποίησης της Αειφορικής Διαχείρισης των δασών, τότε είναι δυνατόν να προχωρήσει η χώρα μας στη δημιουργία πρωτοκόλλων και σχημάτων πιστοποίησης προϊόντων-εκτός ξύλου-προερχομένων από τα αειφορικά διαχειριζόμενα δάση.

8.3 Ο Ευρωπαϊκός Κανονισμός για τη Ξυλεία - EUTR³⁷

Σε όλο τον κόσμο, ισχύουν νέες υποχρεώσεις για τη διακίνηση της ξυλείας και των παραγόμενων προϊόντων ξυλείας, με στόχο την εξάλειψη της παράνομα υλοτομούμενης ξυλείας. Η παράνομη ξυλεία ή η υλοτομία είναι η συγκομιδή του ξύλου κατά τρόπο που παραβιάζει τους υφιστάμενους κανονισμούς της χώρας συγκομιδής.

Η παράνομη συγκομιδή ξύλου αντιπροσωπεύει το 10 έως 30% του συνόλου των παγκοσμίως εμπορεύσιμων ξύλων και δημιουργεί σοβαρές αρνητικές επιπτώσεις, όπως περιβαλλοντικές ζημιές (αποδάσωση, απώλεια βιοποικιλότητας), χρηματοδότηση ένοπλων συγκρούσεων και διαφθοράς, απώλεια φόρων και εσόδων για τις χώρες εξαγωγής, αθέμιτο ανταγωνισμό κ.α. Παράλληλα, η Ευρωπαϊκή Ένωση είναι ο πρωταρχικός προορισμός της παράνομα παραγόμενης ξυλείας.

Ο Κανονισμός Ξυλείας της ΕΕ με αριθμό 995/2010 - (European Union Timber Regulation - EUTR) αποσκοπεί στη μείωση της παράνομης υλοτομίας, στοχεύοντας στο ότι δεν μπορεί να πωλείται στην ΕΕ παράνομη ξυλεία, ούτε κανένα προϊόν παράνομης ξυλείας. Ο Κανονισμός αυτός θεσπίσθηκε στο πλαίσιο του Σχεδίου Δράσης της ΕΕ για την Επιβολή της Δασικής Νομοθεσίας, τη Διακυβέρνηση και το Εμπόριο (Action Plan for Forest Law Enforcement, Governance and Trade-FLEGT). Το 2003, η ΕΕ ανέπτυξε το σχέδιο δράσης FLEGT, το οποίο προβλέπει σειρά μέτρων για την εξάλειψη της παράνομης ξυλείας από τις αγορές, τη βελτίωση της προσφοράς νόμιμης ξυλείας και την αύξηση της ζήτησης προϊόντων ξύλου από νόμιμες πηγές.

Τα δύο κύρια στοιχεία του σχεδίου δράσης είναι ο κοινοτικός κανονισμός για την υλοτομία και οι συμφωνίες εθελοντικής εταιρικής σχέσης (VPA). Οι VPA είναι εμπορικές συμφωνίες με χώρες εξαγωγής ξυλείας που συμβάλλουν στην αποτροπή της παράνομης εισαγωγής ξυλείας στην Ευρωπαϊκή αγορά. Σύμφωνα με τον Κοινοτικό Κανονισμό για την ξυλεία (EUTR), το ξύλο που φέρει άδεια FLEGT ή τη σύμβαση CITES (Διεθνής εμπορία απειλούμενων ειδών άγριας πανίδας και χλωρίδας) επιτρέπει να θεωρηθεί ότι συμμορφώνεται με την EUTR. Από τις 3 Μαρτίου 2013, απαγορεύεται η τοποθέτηση παράνομα υλοτομημένης ξυλείας ή προϊόντων παράνομης ξυλείας στην αγορά της ΕΕ. Ο

³⁷ Υπεύθυνη σύνταξης: Κόλλιας Ελευθέριος

ΕUTR ισχύει για το ξύλο και τα προϊόντα ξύλου που τοποθετούνται για πρώτη φορά στην αγορά της ΕΕ.

Ο Κανονισμός αυτός επηρεάζει άμεσα την αγορά της ΕΕ με περαιτέρω παγκόσμιο αντίκτυπο, δεδομένου ότι η νομοθεσία εφαρμόζεται ανεξάρτητα από την προέλευση της ξυλείας (ΕΕ / εκτός ΕΕ). Αντιμετωπίζει το εμπόριο της παράνομα υλοτομημένης ξυλείας και των προϊόντων ξυλείας επιβάλλοντας τρεις βασικές υποχρεώσεις:

1. Η για πρώτη φορά διάθεση παράνομα υλοτομημένης ξυλείας και προϊόντων τέτοιου είδους ξυλείας στην αγορά της ΕΕ, απαγορεύεται.
2. Οι φορείς εκμετάλλευσης της ΕΕ - εκείνοι που διαθέτουν προϊόντα ξυλείας στην αγορά της ΕΕ για πρώτη φορά - οφείλουν να ασκούν «σύστημα δέουσας επιμέλειας», ένα πλαίσιο διαδικασιών και μέτρων για να εξασφαλίσουν ότι η ξυλεία ή τα παράγωγα προϊόντα τους είναι από νόμιμη προέλευση.
3. Οι έμποροι - εκείνοι που αγοράζουν ή πωλούν ξυλεία και προϊόντα ξυλείας που διατίθενται ήδη στην αγορά - είναι υποχρεωμένοι να διατηρούν πληροφορίες σχετικά με τους προμηθευτές και τους πελάτες τους για να διευκολύνεται η ιχνηλασιμότητα της ξυλείας.

Ο ΕUTR καλύπτει ένα ευρύ φάσμα προϊόντων ξυλείας και χαρτιού. Τα προϊόντα που καλύπτονται από τη νομοθεσία ΕUTR ταξινομούνται ως κωδικοί της τελωνειακής ονοματολογίας της ΕΕ και ενδεικτικά καλύπτουν:

- Ξύλο (στρογγυλό ξύλο, σανίδες, πάνελ, καπλαμά κ.α.), καυσόξυλα.
- Έπιπλα και διακοσμήσεις με ξύλινα υλικά.
- Ξύλινα προκατασκευασμένα κτίρια.
- Ο πολτός και το χαρτί (κάρτα, χαρτικά, κ.α.) που είναι κενά, δηλ. δεν έχουν τυπωθεί με περιεχόμενο.
- Συσκευασία όταν πωλείται ως προϊόν (όχι αγαθά που είναι συσκευασμένα αλλά κενά συσκευασίες που πωλούνται ως προϊόν).

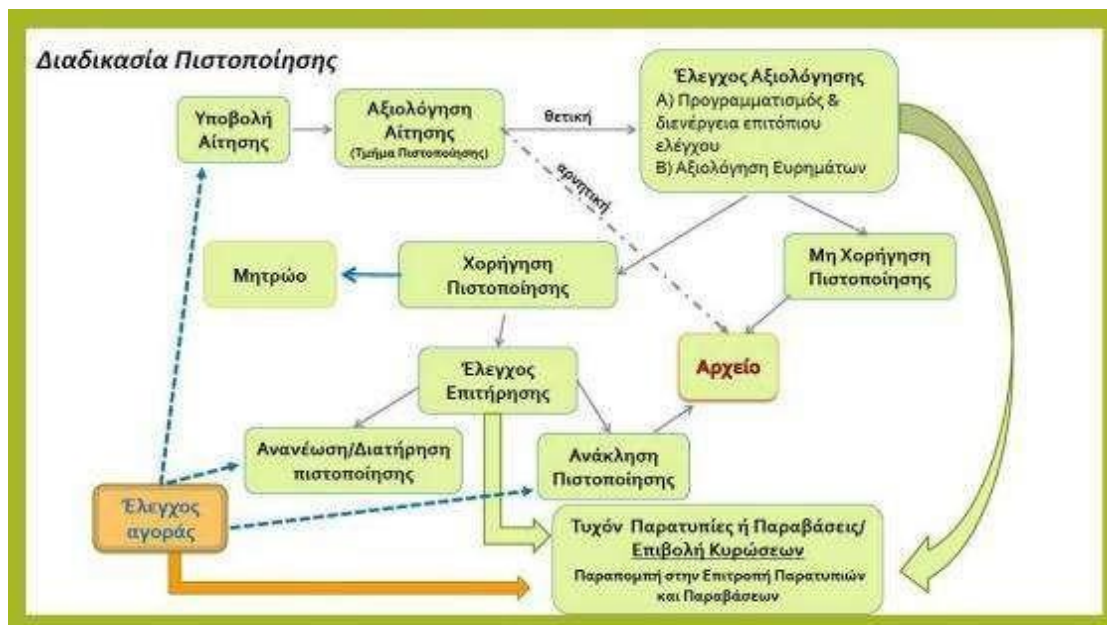
Ο ΕUTR αποκλείει προϊόντα που έχουν ολοκληρώσει τον κύκλο ζωής τους (ανακυκλωμένα προϊόντα) και έντυπα μέσα, όπως βιβλία ή περιοδικά.

Τα παραπάνω αφορούν κυρίως τα δασικά προϊόντα ξύλου, αλλά **θα μπορούσε και να περιλαμβάνει και τα Μ.Ξ.Δ.Π. (άρα και τα Α.Ε.Μ.)** οπότε θα πρέπει να υπάρξει ανάλογη πρόβλεψη για πως θα εισαχθούν και αυτά στο προτεινόμενο σχήμα³⁸.

³⁸ Σημείωση του συντονιστή σύνταξης Τσιακίρη Ρήγα

8.4 Διαδικασία Πιστοποίησης Αγροτικών Προϊόντων³⁹

Παρακάτω θα περιγραφεί η διαδικασία που ακολουθείται σήμερα για την πιστοποίηση των αγροτικών προϊόντων στη χώρα ώστε αυτή, ως πρότυπο, να διερευνηθεί εάν μπορεί να χρησιμοποιηθεί σε αρχικό στάδιο της διαδικασίας πιστοποίησης των Α.Ε.Μ. και στη συνέχεια μέσα από συνεργασία της Δασικής Υπηρεσίας με εκπροσώπους του ΕΛΓΟ ΔΗΜΗΤΡΑ, να δημιουργηθεί ομάδα εργασίας, η οποία θα αποφασίσει για τη δημιουργία σήματος στα προϊόντα. Δηλαδή, μετά την αναγνώριση ενός (αγροτικού) προϊόντος ως προϊόν προστατευόμενης ονομασίας προέλευσης (ΠΟΠ) ή προστατευόμενης γεωγραφικής ένδειξης (ΠΓΕ), ο ΕΛΓΟ ΔΗΜΗΤΡΑ πιστοποιεί τις ενδιαφερόμενες επιχειρήσεις, μετά από αίτησή τους, για την παραγωγή ή/και συσκευασία ή/και διακίνηση με ιδιωτική ετικέτα του εν λόγω προϊόντος ΠΟΠ ή ΠΓΕ. Επιχειρήσεις που παράγουν, επεξεργάζονται ή μεταποιούν προϊόντα ΠΟΠ/ΠΓΕ, τυποποιούν/συσκευάζουν γεωργικά προϊόντα ή/και τρόφιμα ΠΟΠ/ΠΓΕ με σκοπό την εμπορία, καθώς και επιχειρήσεις που θέλουν να χρησιμοποιούν τις καταχωρισμένες ονομασίες ΠΟΠ/ΠΓΕ, το κοινοτικό σύμβολο και το σήμα του AGROCERT, μπορούν να υποβάλουν αίτηση πιστοποίησης.

Διάγραμμα 2: Ροή της Διαδικασίας Πιστοποίησης (Πηγή: Κανονισμός Πιστοποίησης των προϊόντων ΠΟΠ/ΠΓΕ του ΕΛΓΟ- ΔΗΜΗΤΡΑ).

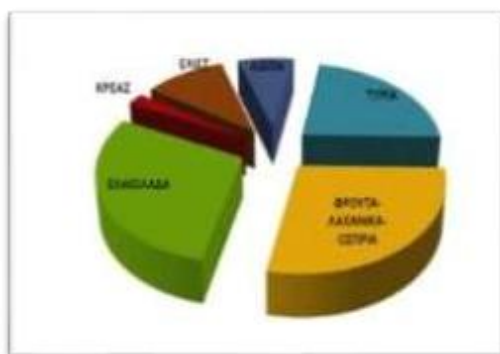
Οι πιστοποιημένες επιχειρήσεις καταχωρούνται στο μητρώο εγκεκριμένων επιχειρήσεων και δικαιούχων χρήσης ενδείξεων ΠΟΠ/ΠΓΕ (εδώ). Η συσκευασία των προϊόντων ΠΟΠ και ΠΓΕ που διατίθενται σε λιανική πώληση, θα πρέπει επιπλέον άλλων υποχρεωτικών ενδείξεων, να φέρει και όσα προβλέπονται στην εθνική και κοινοτική νομοθεσία για τα προϊόντα ΠΟΠ και ΠΓΕ. Μεταξύ αυτών, είναι και τα παρακάτω εθνικά σήματα και ευρωπαϊκά σύμβολα σε έγχρωμη ή ασπρόμαυρη απεικόνιση:

³⁹ Υπεύθυνος σύνταξης: Παπατάς Χρήστος

Εικόνα 14. Σήματα χρήσης ενδείξεων ΠΟΠ / ΠΓΕ

Μετά από αίτημα της ΟΕ, μας ενημέρωσαν ότι τα ΑΕΜ μπορούν να έχουν ένδειξη ΠΓΕ⁴⁰ και ανεξάρτητα εάν ή όχι πιστοποιηθούν τα ελληνικά δάση ως αειφορικά διαχειριζόμενα, τα μανιτάρια (Α.Ε.Μ) μπορούν άμεσα να πιστοποιηθούν ως προϊόντα συγκεκριμένων Ελληνικών Δασών. Έτσι μπορεί να δημιουργηθεί το σήμα DASO-AGRO για να είναι φανερό η προέλευσή τους και να καθορίζει το εμπορικό κόστος. Ο ΕΛΓΟ ΔΗΜΗΤΡΑ στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων του, διενεργεί ελέγχους τόσο στην έδρα κάθε επιχείρησης όσο και σε σημεία χονδρικής και λιανικής πώλησης. Οι έλεγχοι μπορεί να είναι τακτικοί ή/και αιφνιδιαστικοί.

75 ονομασίες ΠΟΠ και 29 ονομασίες ΠΓΕ (σύνολο 104)

- ✓ 30 ελαιόλαδα
- ✓ 21 τυριά (ΠΟΠ)
- ✓ 33 φρούτα-λαχανικά-ξηροί καρποί
- ✓ 11 επιτραπέζιες ελιές
- ✓ 2 κρέατα (ΠΟΠ)
- ✓ 7 λουιά

Γράφημα 4. Κατανομή ονομασιών ΠΟΠ και ΠΓΕ στην Ελλάδα

⁴⁰ Σύμφωνα με το με την από 26/07/2018 αλληλογραφία της ΟΕ με την Γεν. Δ/ση Τροφίμων, της Διεύθυνσης Συστημάτων Ποιότητας και Βιολογικής Γεωργίας, Τμήμα ΠΟΠ/ΠΓΕ/ΕΠΙΠ του ΥΠΑΑΤ (Μπακουλοπούλου Ιακωβίνα) λάβαμε την απάντηση ότι: «Το εδωδύμο μανιτάρι εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του Καν(ΕΕ) 1151/2012 και συγκεκριμένα στην Κλάση 1.6: Φρούτα, λαχανικά και δημητριακά, νωπά ή μεταποιημένα, που αφορά την αναγνώριση ως ΠΓΕ».

Σχετικά με τον έλεγχο της ποιότητας των Α.Ε.Μ. αναφορικά με την ασφάλειά τους για την δημόσια υγεία⁴¹ θα πρέπει σε συνεργασία με τους Ευρωπαϊκούς Οργανισμούς να διερευνηθεί τι προβλήματα ασφάλειας έχουν μέχρι σήμερα καταγραφεί/εντοπιστεί σε Ευρωπαϊκό επίπεδο και τι ανακοινώσεις υπάρχουν (π.χ. την τελευταία δεκαετία) στον Rapid Alert System for Food and Feed (RASFF) μέσω του ΕΦΕΤ που αποτελεί εταίρο του συστήματος αυτού στην Ελλάδα για θέματα όπως βαρέα μέταλλα, ραδιενεργά ισότοπα κλπ.

Με βάση αυτά τα δεδομένα και με βάση αντίστοιχα στοιχεία που πιθανά υπάρχουν για Ελληνικά Α.Ε.Μ. (Δημόκριτος, επιστημονικές δημοσιεύσεις, κ.λπ.) θα μπορούσε να διαμορφωθεί ανάλογα το πρότυπο ώστε να αναδεικνύει την εξαιρετική ποιότητα των ελληνικών Α.Ε.Μ. Τέλος θα πρέπει να δημιουργήσουμε σχετικό σήμα (DASO-AGRO) για να είναι εμφανής η προέλευση του προϊόντος και η ακριβής ακολουθία των διαδικασιών ταυτοποίησης, τυποποίησης, φύλαξης, αποθήκευσης, μεταποίησης, διάθεσης κτλ που θα ακολουθεί το προϊόν από τον έλεγχο και πιστοποίηση της ορθής αειφορικής συλλογής του στο πεδίο μέχρι την κατανάλωση.

8.5 Δηλητηριάσεις από μανιτάρια και μέτρα αποφυγής από την Πολιτεία⁴²

Καθώς η συλλογή και η **εμπορία μανιταριών εμπεριέχει ακόμη και τον κίνδυνο θανάτων** από είδη που είναι δηλητηριώδη, διαφορετικές χώρες θεσπίζουν μέτρα ώστε να είναι σε θέση να αποφεύγουν και να μετριάσουν αυτά τα φαινόμενα. Τέτοια μέτρα μπορούν να λειτουργούν προληπτικά (π.χ. ίδρυση σταθμών ελέγχου συλλεγόμενων ειδών) ή για να αντιμετωπίσουν περιστατικά (π.χ. συνεργασία με εθνικά κέντρα αντιμετώπισης περιστατικών δηλητηριάσεων <http://www.who.int/ipcs/poisons/centre/en>).

Για παράδειγμα στην **Ελβετία λειτουργούν 277 τέτοια κέντρα ελέγχου συλλεγόμενων ειδών** σε όλη τη χώρα, τα οποία παρέχουν δωρεάν τις υπηρεσίες τους προς τους πολίτες. Επιπλέον το Κέντρο Δηλητηριάσεων προσφέρει δωρεάν συμβουλές σε περιπτώσεις δηλητηριάσεων και από μανιτάρια. Ιδρύθηκε το 1966 από τη Σχολή Ιατρικής του πανεπιστημίου της Ζυρίχης και από το 1966 έως το 2014 έχει εξυπηρετήσει 1.000.000 περιστατικά εκ των οποίων το 1% περίπου (12. 126 περιστατικά) συνδέονται με δηλητηριάσεις που συνδέονται με μανιτάρια (Εικόνα 14).

⁴¹ Συντάκτης παραγράφου: Χρυσάφιδης Δημήτρης

⁴² Υπεύθυνη σύνταξης: Στάρα Καλλιόπη

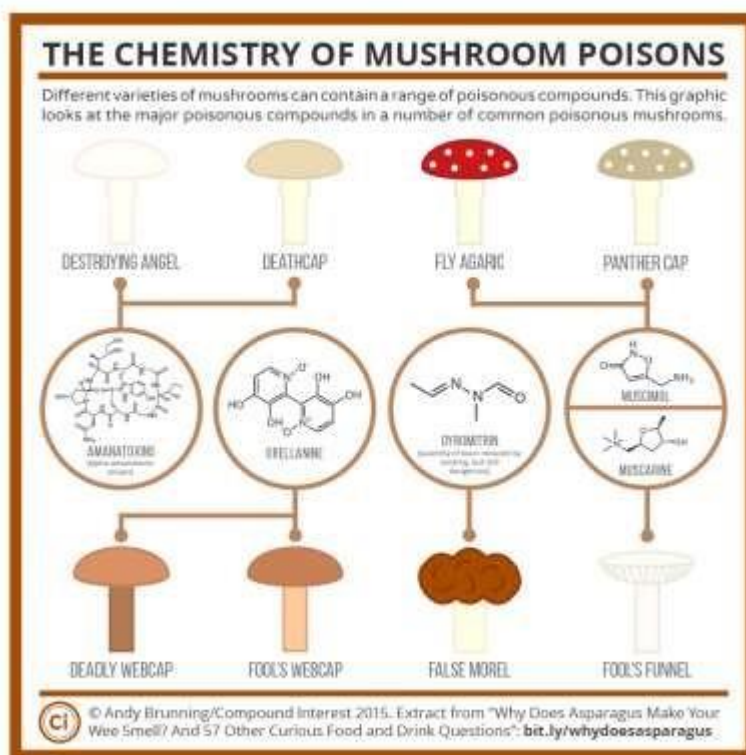

Εικόνα 15. Διαφημιστική ανάρτηση της τηλεφωνικής γραμμής του κέντρου δηλητηριάσεων της Ελβετίας. Πηγή εικόνας © Elgi et al. 2017, "Introducing mushroom fruiting patterns from the Swiss National Poisons Information Centre (Tox Info Swiss)".

Σύμφωνα με τα στατιστικά στοιχεία του κέντρου τα περισσότερα τηλεφωνήματα καταγράφονται από τα τέλη Σεπτεμβρίου και κυρίως το μήνα Οκτώβριο, και αντίστοιχα την εαρινή περίοδο συλλογής στα τέλη του Ιούνη. Αν και σχεδόν στις μισές περιπτώσεις τα είδη δεν ταυτοποιούνται (46,3%), οι οικογένειες που συνδέονται κυρίως με περιστατικά δηλητηριάσεων είναι οι: Boletaceae (11%), Agaricaceae (10%) και Amanitaceae (8%), και 50 ακόμη οικογένειες. Ακολουθώντας την τάση των καιρών τα τελευταία χρόνια **καταγράφονται περισσότερα περιστατικά ως αποτέλεσμα της έξαρσης της ερασιτεχνικής συλλογής** και της συλλογής ειδών με τα οποία οι συλλέκτες δεν έχουν ιδιαίτερη οικειότητα, ενώ δεν λείπουν και περιστατικά δηλητηριάσεων από είδη καλλιεργούμενα ή εξωτικά εισαγόμενα (Schenk-Jager et al. 2016).

Άλλες χώρες προβαίνουν σε πρακτικά μέτρα που σκοπό έχουν να μειώσουν τον κίνδυνο έκθεσης σε συγκεκριμένα είδη απαγορεύουν την συλλογή ειδών που μπορούν εύκολα να αποπλανήσουν το συλλέκτη. Για παράδειγμα στην Κροατία απαγορεύουν τη συλλογή καισαρικών (*Amanita caesarea*), όταν βρίσκονται σε σφαιρική μορφή στην αρχή της καρποφορίας και συγχέονται με νεαρά άτομα του Αμανίτη του φαλλοειδούς (*Amanita phalloeides*) από αρχάριους ή μη έμπειρους συλλέκτες.

Λίστες δηλητηριωδών ειδών, ευαισθητοποίηση του κοινού, συνεργασία μεταξύ τοξικολογικών κλινικών, κέντρων δηλητηριάσεων και μυκητολόγων είναι απαραίτητα μέτρα για τη διασφάλιση της δημόσιας υγείας. Επιπλέον η εξασφάλισης της ιχνηλασιμότητας είναι απαραίτητη για είδη εμπορικού ενδιαφέροντος ώστε να μπορεί να υπάρξει έλεγχος για την αποφυγή ατυχημάτων.

Διάγραμμα 3: Είναι εξαιρετικά σημαντικό και επείγον για την διασφάλιση της δημόσιας υγείας στην χώρα μας να είναι γνωστές οι κυριότερες δραστικές χημικές ουσίες κάθε είδους δηλητηριώδη ή τοξικού μακρομύκητα, αφού όπως φαίνεται και στο παραπάνω σχήμα αυτές διαφέρουν σημαντικά μεταξύ τους (πηγή διαδικτυο: The Chemistry of Poisonous Mushrooms βλέπε [εδώ](#))

8.5 Προτεινόμενο Εθνικό Σύστημα Πιστοποίησης Α.Ε.Μ.⁴³

Το σχήμα πιστοποίησης που προτείνεται βασίζεται στα ακόλουθα:

α) Η συλλογή και μεταφορά των Α.Ε.Μ. θα γίνεται υπό όρους και με τη διαπιστωμένη σφραγίδα ένδειξης της Δασικής Υπηρεσίας που ταυτοποίησε, καταμέτρησε και πιστοποίησε τα Α.Ε.Μ. στον χώρο προέλευσης, την ημερομηνία και ώρα συλλογής. Η μονάδα Α.Ε.Μ., θα εγκαταστήσει σύστημα πιστοποίησης (Σύστημα Διαχείρισης Αυτοφυών Εδώδιμων Μανιταριών ή ΣΔΑ.Ε.Μ.) σύμφωνο με την προδιαγραφή ποιότητας – πρότυπο DASO-AGRO (Πρότυπο AGRO: "Σύστημα Διαχείρισης για την Πιστοποίηση των Αυτοφυών Εδώδιμων Μακρομυκήτων - ΣΔΑ.Ε.Μ."). Το πρότυπο αυτό θα αποτελεί τη βάση για την πιστοποίηση των μονάδων εκμετάλλευσης των Α.Ε.Μ., καθότι κάθε πιστοποίηση βασίζεται σε μια προδιαγραφή. Θα συνταχθούν για τον λόγο αυτό νέες λεπτομερείς προδιαγραφές με τη συμμετοχή της Δασικής Υπηρεσίας. Σκοπός του προτύπου είναι να παρέχει κατευθύνσεις, με στόχο τη διασφάλιση των απαιτήσεων ποιότητας στην αειφορική διαχείριση, συλλογή, μεταφορά, διαλογή, επεξεργασία και

⁴³ Υπεύθυνοι σύνταξης: Παππάς Χρήστος, Κόκκα Ευαγγελία

συσκευασία των εμπορεύσιμων Α.Ε.Μ., με στόχο τη πιστοποίηση του ΣΔΑ.Ε.Μ. της μονάδας που εμπλέκεται καθετοποιημένα σε αυτά τα στάδια.

Το συγκεκριμένο πρότυπο προτείνεται να περιέχει τις ακόλουθες απαιτήσεις:

1. Κατάλογο και περιγραφή των χαρακτηριστικών των εμπορικών Α.Ε.Μ. που θα αποτελούν και το πεδίο πιστοποίησης
2. Τα κριτήρια επιλογής περιοχών συλλογής μακρομυκήτων⁴⁴ ανά την Ελλάδα
3. Τις παραμέτρους συλλογής με σκοπό την αειφόρο διαχείριση
4. Τη μέθοδο μεταφοράς, συλλογής και φύλαξης των νωπών μακρομυκήτων, μέχρι την επεξεργασία τους από τη μονάδα
5. Τη μέθοδο διαλογής και ποιοτικού ελέγχου στο 100% της πρώτης ύλης που εισέρχεται στη μονάδα
6. Τις απαιτήσεις για τους συλλέκτες και τους ταυτοποιητές
7. Τη συνεχή κατάρτιση και εκπαίδευση των συλλεκτών κλπ
8. Την επεξεργασία των Α.Ε.Μ. με σκοπό την εμπορία τους
9. Τη συσκευασία και αποθήκευση των ενδιαμέσων και ετοιμών προϊόντων και τις απαιτήσεις ταυτοποίησης και ιχνηλασιμότητας
10. Τη μεταφορά και διακίνηση των έτοιμων προϊόντων
11. Τις απαιτήσεις υγιεινής και ασφάλειας, που πρέπει υποχρεωτικά να τηρεί η μονάδα
12. Την τήρηση διαδικασιών και αρχείων του ΣΔΑ.Ε.Μ. (έλεγχος τεκμηρίωσης, έλεγχος μη συμμορφούμενου προϊόντος, κοινοποίηση και ανάκληση προϊόντος, έλεγχος εξοπλισμού, εκπαίδευση προσωπικού, επιθεώρηση συστήματος, ανασκόπηση διοίκησης)

β) Η μονάδα μακρομυκήτων, να **αιτείται την «πιστοποίηση προϊόντος» της, στον Ε.Λ.Γ.Ο. - ΔΗΜΗΤΡΑ**, δηλαδή την πιστοποίηση του ΣΔΑ.Ε.Μ. που βασίζεται στην έμμεση εξέταση των προϊόντων της (Α.Ε.Μ. ή παράγωγων τους) που συλλέγονται, διαλέγονται, επεξεργάζονται και συσκευάζονται σε συνεχή διαδικασία παραγωγής από τη μονάδα, τόσο με αξιολόγηση και επιτήρηση του συστήματος παραγωγής της, όσο και με δοκιμή δειγμάτων προϊόντος από τη γραμμή παραγωγής.

γ) **Ο Ε.Λ.Γ.Ο. – ΔΗΜΗΤΡΑ να πιστοποιεί το ΣΔΑ.Ε.Μ.**, δηλ. να διαβεβαιώνει την ικανότητα του οργανισμού να εφαρμόζει την προδιαγραφή – πρότυπο DASO-AGRO. Η διαδικασία πιστοποίησης της μονάδας που θα ακολουθεί ο ΕΛ.Γ.Ο. θα περιγράφεται σε σχετικό Κανονισμό Πιστοποίησης

δ) **Ο ΕΛ.Γ.Ο. θα εγκρίνει τους ελεγκτές (ή ταυτοποιητές)**, που υποχρεωτικά θα χρησιμοποιεί για να ελέγχει τα προϊόντα της η μονάδα καθώς και τους εκπαιδευτές, που υποχρεωτικά θα εκπαιδεύουν τους ανωτέρω συλλέκτες και ελεγκτές (ή ταυτοποιητές) σε συνεργασία με τον ΕΦΤΑΜ. Προτείνεται οι υποψήφιοι ταυτοποιητές να επιλέγονται από Νομούς στους οποίους είναι γνωστό ότι γίνεται εμπορική συλλογή μακρομυκήτων, να είναι γνώστες των Α.Ε.Μ. που συλλέγονται καθώς και των τοπικών συνθηκών. Με τη συμμετοχή υπό την εποπτεία του ΕΛ.Γ.Ο. θα εκπαιδεύονται οι μελλοντικοί ελεγκτές (ή ταυτοποιητές) των Α.Ε.Μ.. Οι εκπαιδευόμενοι θα ακολουθούν τις διαδικασίες που προβλέπονται για την

⁴⁴ Προτείνεται να περιλαμβάνει όλα τα εμπορεύσιμα είδη και όχι μόνο τα εδώδιμα (π.χ. φαρμακευτικά)

εκπαίδευσή τους στο αντίστοιχο κεφάλαιο. Εταιρείες εμπορίας Α.Ε.Μ. θα υποχρεούνται να τους καλούν να πιστοποιήσουν τη συλλεγμένη τους ποσότητα πριν αυτή διοχετευθεί ως νωπή στην αγορά, ή κατευθυνθεί στη μεταποίηση. Η δαπάνη ελέγχου και πιστοποίησης θα βαρύνει τις εταιρείες. Η εκπαίδευση θα διασφαλίσει δύο βασικούς στόχους του πλαισίου πιστοποίησης των Α.Ε.Μ., δηλ. την ασφάλεια του καταναλωτή και την προστασία των Α.Ε.Μ. (δηλαδή να διασφαλίζεται ο ορθός τρόπος συλλογής, η συλλογή της επιτρεπόμενης ποσότητας, η ορθή συντήρηση των μακρομυκήτων, κλπ).

ε) **Ο ΕΛ.Γ.Ο. τηρεί τα Μητρώα καταχώρησης των πιστοποιημένων επιχειρήσεων της και των εγκεκριμένων προσώπων** (ελεγκτών ή ταυτοποιητών & συλλεκτών, εκπαιδευτών). Τα Μητρώα θα είναι δημοσιευμένα προς χρήση από οποιονδήποτε.

106

8.6 Σχέδιο Δράσης ολοκληρωμένο σύστημα διαχείρισης και πιστοποίησης Α.Ε.Μ

α/α	Προβλήματα	Προτάσεις	Δράσεις & έργα	Ενδεικτικές Πηγές Χρηματοδότησης	Αναγκαιότητα υλοποίησης δράσεων (Κρίσιμη, υψηλή-μέτρια-χαμηλή)	Χρονοδιάγραμμα υλοποίησης		
						Άμεσα (0-3 έτη)	Μεσο-πρόθεσμα (3-5 έτη)	Μακρο-πρόθεσμα (>5 έτη)
8.1	<u>Ανυπαρξία ολοκληρωμένου συστήματος</u> αειφορικής διαχείρισης, ταυτοποίησης και πιστοποίησης ΑΕΜ στην χώρα	Πιλοτική εφαρμογή της αειφορικής διαχείρισης, ταυτοποίησης και πιστοποίησης ΑΕΜ	Δημιουργία ολοκληρωμένου συστήματος αειφορικής διαχείρισης, ταυτοποίησης και πιστοποίησης της παραγωγής ΑΕΜ και δημιουργία ειδικής σήμανσης και λογότυπου	Πράσινο Ταμείο (Ειδικός Φορέας Δασών), Τακτικός Προϋπολογισμός ΥΠΕΝ-Γενική Γραμματεία Περιβάλλοντος Τακτικός Προϋπολογισμός Αποκεντρωμένων Διοικήσεων, Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων LIFE Environmental Governance and Information	Υψηλή	Πιλοτική εφαρμογή της αειφορικής διαχείρισης, ταυτοποίησης και πιστοποίησης ΑΕΜ, που θα εφαρμοστεί από τον ΕΦΤΑΜ και τις Δημόσιες Υπηρεσίες σε συνεργασία με σχετικούς οργανισμούς και ιδρύματα σε επιλεγμένες περιοχές όπου υπάρχει έντονη συλλεκτική πίεση	Πλήρης εφαρμογή της αειφορικής διαχείρισης, ταυτοποίησης & πιστοποίησης ΑΕΜ που θα εφαρμοστεί από τον ΕΦΤΑΜ και τις Δημόσιες Υπηρεσίες σε όλη την χώρα με έκδοση ειδικού λογότυπου σήμανσης	Συνεχής ενημέρωση/επικαιροποίηση και παρακολούθηση της Β.Δ. του ΕΦΔΑΜ με πρώτη αξιολόγηση του συστήματος και εφαρμογή προτάσεων για την πιθανή βελτίωσή του
8.2	<u>Απουσία εξειδικευμένης εκπαίδευσης</u> ιατρικού κλάδου στην άμεση αντιμετώπιση περιστατικών τροφικής δηλητηρίασης και διαφορετικής αντιμετώπισης ανάλογα το είδος μακρομυκήτα και έλλειψη σχετικής <u>βάσης δεδομένων δηλητηριάσεων</u>	Δημιουργία σχήματος εξειδικευμένης εκπαίδευσης ιατρών, παρόχων βοθητών και συλλεκτών, δημιουργία βάσης δεδομένων δηλητηριάσεων	Εκπαίδευση ιατρών και παρόχων πρώτων βοθητών και συλλεκτών, δημιουργία βάσης δεδομένων δηλητηριάσεων	Ευρωπαϊκά Διαρθρωτικά Επενδυτικά Ταμεία Πράσινο Ταμείο (Ειδικός Φορέας Δασών), Τακτικός Προϋπολογισμός ΥΠΕΝ-Γενική Γραμματεία Περιβάλλοντος Τακτικός Προϋπολογισμός Αποκεντρωμένων Διοικήσεων, Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων LIFE Environmental Governance and Information	Επείγουσα	Εκπαίδευση ιατρών, παρόχων βοθητών και συλλεκτών σε επιλεγμένες περιοχές όπου υπάρχει έντονη συλλεκτική πίεση, δημιουργία βάσης δεδομένων δηλητηριάσεων σε συνεργασία με τον ΕΦΔΑΜ	Εκπαίδευση ιατρών, παρόχων πρώτων βοθητών και συλλεκτών σε όλη την χώρα, δημιουργία βάσης δεδομένων δηλητηριάσεων σε συνεργασία με τον ΕΦΔΑΜ	Συνεχής ενημέρωση/επικαιροποίηση

ΚΕΦΑΛΑΙΟ IV

A. ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΜΑΚΡΟΜΥΚΗΤΩΝ ⁴⁵

1. ΓΕΝΙΚΑ

Για τον σχεδιασμό ενός ολοκληρωμένου νομοθετικού πλαισίου διαχείρισης κάθε δασικού προϊόντος, **θα πρέπει να ρυθμιστούν όλα τα στάδια** που λαμβάνουν χώρα, ξεκινώντας από τις διοικητικές διαδικασίες των Δασικών Υπηρεσιών και την σύνταξη αντίστοιχων μελετών αιφορικής διαχείρισης, μέχρι το τελικό στάδιο της ασφαλούς εξωδάσωσης τους. Τα στάδια αυτά, στην περίπτωση των Α.Ε.Μ., από πλευράς δασικής διαχείρισης αφορούν στα κενά του υφιστάμενου νομοθετικού πλαισίου και στην έλλειψη σχετικής επιστημονικής γνώσης.

2. ΔΙΑΤΙΜΗΣΗ ΔΑΣΙΚΩΝ ΠΡΟΙΟΝΤΩΝ ΚΑΙ Α.Ε.Μ.

Προγενέστερα η διατίμηση των Α.Ε.Μ. γινόταν σύμφωνα με τις διατάξεις που ίσχυαν για τις δευτερεύουσες καρπώσεις των δασών, ως **είδος «χαμηλής αξίας»**. Πλέον εκδίδεται ετησίως **Πίνακας Διατίμησης** Δασικών Προϊόντων, του αντίστοιχου διαχειριστικού έτους (βλέπε παλαιότερο και πρόσφατους Πίνακες Διατίμηση [εδώ](#)) που κυρώνεται το προϊόν και το **κατατάσσει σε γενική κατηγορία** και όχι κατά είδος, ώστε να προκύπτουν τιμές πώλησης προσαρμοσμένες στην εμπορική του αξία. Με την Αριθμ. [182166/1282 2018 Υπουργική Απόφαση «Πίνακας Διατίμησης Δασικών Προϊόντων, διαχειριστικού έτους 2019»](#) (Β΄2100) κατηγοριοποιείται ως εξής:

Κατηγορία 16. Μύκητες

- α) Τρούφα αγοραία τιμή 380,00 €/χλγ - μίσθωμα Δημοσίου 76,00 €/χλγ
- β) Μανιτάρια 28,50 €/χλγ – μίσθωμα Δημοσίου 5,70 €/χλγ.

Με βάση τον πίνακα των Α.Ε.Μ. προς εμπορία (εδώδιμοι, φαρμακευτικοί μύκητες κλπ.) και την έρευνα αγοράς του προϊόντος, δύναται να τιμολογηθούν τα προϊόντα αναλυτικότερα κατά είδος, μέγεθος, περιοχή κλπ. Η διατίμηση του προϊόντος του Πίνακα γίνεται στη μονάδα βάρους του προϊόντος. Ο ετήσιος Πίνακας Διατίμησης των Δασικών Προϊόντων που **εκδίδεται με Υπουργική Απόφαση, δύναται να συμπεριλαμβάνει αναλυτικό κατάλογο Α.Ε.Μ.**⁴⁶ με τα είδη που προγραμματίζονται από την κεντρική Δασική Υπηρεσία για εμπορία ή διάθεση ετησίως και να καθορίζει το μίσθωμα που πρέπει να καταβάλλεται για δασικά προϊόντα πρωτογενούς παραγωγής που παράγονται από δημόσια δάση και δασικές εν γένει εκτάσεις. Ο προτεινόμενος πίνακας διατίμησης **θα πρέπει να αποτιμά την πραγματική αξία του προϊόντος κατά είδος Α.Ε.Μ. και κάθε**

⁴⁵ Υπεύθυνη σύνταξης: Ευαγγελία Κόκκα

⁴⁶ Σημείωση του υπεύθυνου σύνταξης Τσιακίρη Ρήγα: προτείνουμε άμεσα να χρησιμοποιηθούν από το επόμενο έτος οι κατηγορίες του Πίνακα 6 του παρόντος πορίσματος (όπου όλα τα είδη κατηγοριοποιούνται σε 4 γενικές κατηγορίες υπέργειων ΑΕΜ και 4 είδη υπόγειων ΑΕΜ, μέχρι να ισχύσει ο Πίνακας 5).

άλλου εμπορεύσιμου μακρομύκητα και να προσαρμόζει το μίσθωμα του Δημοσίου στις πραγματικές τιμές εμπορίου.

Από την μέχρι σήμερα παραγωγή Α.Ε.Μ. στη χώρα διαπιστώνεται, από τα τηρούμενα στατιστικά στοιχεία της Υπηρεσίας, ότι από τα δασικά οικοσυστήματα της χώρας **παρήχθησαν νόμιμα** και σύμφωνα με την προβλεπόμενη διαδικασία **ελάχιστες ποσότητες** Α.Ε.Μ. με μηδαμινά οφέλη για το δημόσιο. Σημειώνονται δε όλο και πιο συχνά κρούσματα παράνομης μεταφοράς μεγάλων ποσοτήτων εμπορεύσιμων Α.Ε.Μ., στο εσωτερικό της χώρας και στο εξωτερικό, όπως συχνά καταγγέλλεται στις περιφερειακές δασικές υπηρεσίες (βλέπε για παράδειγμα [εδώ](#) και [εδώ](#)).

108

3. ΠΡΟΤΑΣΗ ΣΥΝΤΑΞΗΣ ΕΚΘΕΣΗΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΚΑΙ ΑΠΟΛΗΨΗΣ Α.Ε.Μ.⁴⁷

Η Έκθεσης Διαχείρισης και Απόληψης Αυτοφυών Μακρομηκύντων και Α.Ε.Μ.⁴⁸ δεν μπορεί να ακολουθήσει ως προς τη σύνταξή της, τις πρότυπες τεχνικές προδιαγραφές σύνταξης των διαχειριστικών εκθέσεων των ξυλωδών δασικών προϊόντων. Γι αυτό θεωρείται απαραίτητη η δημιουργία Προτύπων Προδιαγραφών για τις **εκθέσεις διαχείρισης και συγκομιδής Α.Ε.Μ.**, οι οποίες θα εγκριθούν όπως εφαρμόζεται, από το Τεχνικό Συμβούλιο Δασών, σύμφωνα με το άρθρο 9 του Ν. 998/79 (ΦΕΚ 289 Α') ή θα κυρωθούν με Υπουργική Απόφαση.

Για την αξιολόγηση των δασικών οικοσυστημάτων **η εκτίμηση της παραγωγικότητάς** τους μπορεί να επιτευχθεί με την εγκατάσταση συγκεκριμένων πειραματικών επιφανειών μέτρησης και παρακολούθησης. Με αυτό τον τρόπο, σε βάθος χρόνου, θα αποκομίστούν τα απαραίτητα επιστημονικά στοιχεία τόσο για τη μέτρηση όσο και τη συμπεριφορά της παραγωγής, καθώς και τη διακύμανση της παραγωγικότητας των Α.Ε.Μ. ανά μονάδα επιφανείας, χρονικής περιόδου, καιρικών συνθηκών και όποιων άλλων παραγόντων δύναται να επηρεάζουν την παραγωγικότητα των δασικών οικοσυστημάτων. Βάση αυτών των στοιχείων θα καταστεί δυνατόν να υιοθετηθούν και οι ενδεδειγμένοι τρόποι συγκομιδής, σύμφωνα πάντα με την διεθνή εμπειρία, οι οποίοι θα προσαρμοστούν στις ποσότητες κατά περίπτωση και κατά είδος Α.Ε.Μ..

Πριν την ολοκλήρωση της παραπάνω πειραματικής διαδικασίας-έρευνας για την καταμέτρηση της παραγωγικότητας και εφ' όσον υπάρχουν κάποια αξιόπιστα στοιχεία ώστε να μη τίθεται σε κίνδυνο κάποιο είδος μακρομυκήτων, θα υπάρχει δυνατότητα να συντάσσονται **προγράμματα κάρπωσης του δασικού προϊόντος σε ετήσια βάση**, από τις αρμόδιες Δασικές Υπηρεσίες. Αντίστοιχες διαδικασίες μπορούν να γίνουν και από τους ιδιώτες ιδιοκτήτες δασών και δασικών εκτάσεων.

⁴⁷ Υπεύθυνη σύνταξης: Κόκκα Ευαγγελία

⁴⁸ Σημειώνουμε εδώ ότι αναφερόμαστε και στον όρο «Αυτοφυών Μακρομηκύντων» και όχι μόνο Α.Ε.Μ. (Αυτοφυή Εδώδιμα Μανιτάρια) διότι θεωρούμε και **μη εδώδιμα είδη μπορεί να έχουν επίσης εμπορικό ενδιαφέρον**

4. ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΤΩΝ Α.Ε.Μ. ΚΑΙ ΤΩΝ ΒΙΟΤΟΠΩΝ ΤΟΥΣ

Η έκθεση διαχείρισης και απόληψης των Α.Ε.Μ. θα πρέπει να είναι προσαρμοσμένη στα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά και στις απαιτήσεις του μανιταριού και αναφέρονται ενδεικτικά:

- Η ταχεία ωρίμανση των καρποσωμάτων του μύκητα και η μικρή διάρκεια ζωής
- Η δυσκολίες της αναγνώρισης των εδώδιμων ειδών
- Η ευαίσθητη σάρκα και η ευπάθεια σε αλλοιώσεις και τραυματισμούς
- Η δυσκολία διατήρησης των περισσότερων ειδών.

Έτσι διαμορφώνονται και οι απαιτήσεις των συλλεκτών για:

- Ταχεία συλλογή και εξωδάσωση των εδώδιμων ειδών
- Ευστοχία στην ανίχνευση υπογείων καρποσωμάτων
- Αποφυγή συλλογής δηλητηριωδών ειδών
- Ασφαλή μεταφορά των Α.Ε.Μ. και απόδειξη προέλευσης.

Ενδεικτικά προβλήματα που προκύπτουν:

- Δυσχέρειες στον έλεγχο της συλλογής εξαιτίας της έλλειψη δασικού προσωπικού
- Δυσχέρειες στην καταμέτρηση και παραλαβή των αποληφθέντων προϊόντων ελλείψει υποδομών και εξειδικευμένης εκπαίδευσης
- Ανάγκη συλλογής μεγάλων ποσοτήτων σε μικρό χρονικό διάστημα
- Ενδεχόμενο απώλειας των ποσοτήτων που δεν θα εξωδασωθούν εγκαίρως
- Κίνδυνος πιθανής ανεπάρκειας προπληρωμένου προϊόντος στο οικοσύστημα
- Επικινδυνότητα από λανθασμένη αναγνώριση ειδών (δηλητηριώδη/τοξικά)
- Βλάβες στο οικοσύστημα από ακατάλληλη μέθοδο συλλογής (συμπίεση, διατάραξη εδάφους κ.α.)
- Αδυναμία άμεσης καταγραφής της διαθεσιμότητας υπογείων ασκομυκήτων
- Αδυναμία εντοπισμού και παρακολούθησης της διαθεσιμότητας, της ποσότητας και της συμπεριφοράς των υπογείων ασκομυκήτων (τρουφών)

Έτσι ενδεικτικά προτείνεται (βλέπε και αντίστοιχα κεφάλαια στο Μέρος Β):

- ✓ Περιορισμοί στη συλλογή και τη μεταφορά που θα μπορούν να γίνουν στο επίπεδο των αποκεντρωμένων Δασικών Υπηρεσιών και σύμφωνα με τις ισχύουσες διατάξεις περί ΔΑΔ. Όσον αφορά ειδικότερα την **εμπορική συλλογή** εάν χρειάζεται να τεθεί ένα όριο στο ποσοστό απόληψης (π.χ. του 50% της διαθέσιμης βιομάζας κάθε είδους Α.Ε.Μ. που θα εξωδασώνονται) το οποίο θα μπορεί να τροποποιηθεί εάν αποκλίνουν τα στοιχεία από εκείνα της έρευνας της παραγωγικότητας. Έτσι θα προκύψει ένα ποσοστό ασφάλειας της παραγωγής και δεν θα προκληθεί βλάβη στο οικοσύστημα και στη βιοποικιλότητα.
- ✓ **Ιδιαίτερες ρυθμίσεις**, προσαρμοσμένες στις ανάγκες των Δασικών Υπηρεσιών, θα πρέπει να γίνονται για τα Σαββατοκύριακα και τις αργίες ώστε να εξασφαλιστεί ο απαιτούμενος έλεγχος και η απαραίτητη φύλαξη από το δασικό προσωπικό. Μπορεί να εφαρμοστούν οι υφιστάμενες διατάξεις της Δασικής Νομοθεσίας που αφορούν

τα ξυλώδη προϊόντα και άλλες δευτερεύουσες καρπώσεις, δηλαδή η απόληψη και η εξωδάσωση των νομίμως αποληφθέντων να γίνεται εντός του ωραρίου των Δασικών Υπηρεσιών και η μεταφορά τους να γίνεται μέχρι τη δύση του ηλίου.

- ✓ Η **εκπαίδευση των συλλεκτών** και η χορήγηση κάρτας συλλέκτη εμπορικού σκοπού πρέπει να γίνονται με συγκεκριμένα κριτήρια (βλέπε αντίστοιχο Κεφάλαιο 6.). Η εκπαίδευση των συλλεκτών πρέπει να περιλαμβάνει και κατάρτιση σε θέματα προστασίας των δασικών οικοσυστημάτων.
- ✓ Να γίνεται υπολογισμός του χρόνου που απαιτείται για τη συλλογή συγκεκριμένης ποσότητας, ώστε να διαπιστώνεται η επάρκεια των συλλεκτών κάθε περιοχής. Η διαδικασία για την ολοκλήρωση της συλλογής και καταμέτρησης – παραλαβής, να γίνει εντός προγραμματισμένου χρόνου, ακολουθώντας το **χρονοδιαγράμματα των εργασιών** που θα συντάσσει η αρμόδια υπηρεσία.
- ✓ Να διερευνηθεί η **δυνατότητα δάσωσης ή αναδάσωσης** επιλεγμένων σημείων στα δασικά οικοσυστήματα και σε εγκαταλελειμμένους αγρούς με δενδρύλλια εμβολιασμένα με εντόπια μυκήλια μυκορριζικών μυκήτων, κατόπιν εγκεκριμένης μελέτης. Η μελέτη θα αφορά τη διερεύνηση και εκτίμηση της αύξησης και της παραγωγικότητας των ξενιστών και μπορεί να υλοποιηθεί στα πλαίσια λειτουργίας του ΕΦΔΑΜ σε συνεργασία με ερευνητικά ιδρύματα της χώρας. Τα δεδομένα της έρευνας μπορούν να παρέχουν στοιχεία για την ολοκληρωμένη διαχείριση διαφόρων ειδών υπόγειων Α.Ε.Μ.

Επιπλέον στο πεδίο εφαρμογής του προτεινόμενου νομοθετικού πλαισίου και της αναγκαίας έρευνας θα μπορούν να χρησιμοποιούνται **σκύλοι ανίχνευσης ασκομυκήτων (τρουφών)**, για τον εντοπισμό τους. Η αποτύπωση των θέσεων των μυκορριζικών αυτών μυκήτων θα πρέπει να καταγραφεί σε βάθος χρόνου για να εκτιμηθεί η ενδεικτική ποσότητα Α.Ε.Μ. και να υπολογισθεί στη συνέχεια η ποσότητα δυνητικής παραγωγής. Οι ανιχνευτές σκύλοι θα μπορούν να μισθωθούν από τις υποψήφιες Δασικές Υπηρεσίες ή να υιοθετηθούν με δαπάνη του δημοσίου για να συνοδεύουν το εκπαιδευμένο και επιφορτισμένο με την συγκεκριμένη υποχρέωση προσωπικό των Δασικών Υπηρεσιών, σύμφωνα με την προγραμματισμένη διαχείριση του ΕΦΔΑΜ. Η έρευνα, , αναμένεται να διαρκέσει **τουλάχιστον 10 έτη**.

5. ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΣ ΠΑΡΑΜΕΤΡΩΝ ΣΥΛΛΟΓΗΣ Α.Ε.Μ. ΚΑΙ ΑΕΙΦΟΡΙΚΗ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ⁴⁹

Για την συλλογή του προϊόντος θα πρέπει να τηρηθούν ορισμένοι κανόνες και να εφαρμοστούν όλοι οι **διεθνώς ενδεδειγμένοι χειρισμοί** στη συλλογή των καρποσωμάτων. Προδιαγραφές πρέπει να τεθούν και στα υλικά χρήσης για τη συλλογή όπως και στις συσκευασίες προσωρινής αποθήκευσης των προϊόντων. Σημαντικό ρόλο θα παίζει και ο τρόπος τοποθέτησης των προϊόντων στα μέσα μακροχρόνιας αποθήκευσης. Έτσι απαιτείται αναλυτική ρύθμιση όλων των σταδίων από την συλλογή Α.Ε.Μ. μέχρι και τα σημεία πώλησης ή κατανάλωσής τους.

⁴⁹ Υπεύθυνος σύνταξης: Διαμαντής Στέφανος

5.1. Συνθήκες και εποχές συλλογής

Οι **καιρικές συνθήκες παίζουν πρωταρχικό ρόλο** τόσο σε ότι αφορά την εποχή του έτους που αναπτύσσονται οι καρποφορίες Α.Ε.Μ., όσο και στην αφθονία που θα παρουσιάσουν τη συγκεκριμένη περίοδο. Η υγρασία που περιέχεται στο υπόστρωμα όπου αναπτύσσονται οι μύκητες, η σχετική υγρασία, η θερμοκρασία αέρα αλλά και η διαφορά θερμοκρασίας μεταξύ ημέρας και νύχτας, συνιστούν τους παράγοντες που επηρεάζουν την ανάπτυξη και την καρποφορία των μυκήτων.

Θεωρητικά λοιπόν ιδανικές συνθήκες για την ανάπτυξη των περισσότερων μυκήτων και εμφάνιση των καρποφοριών τους είναι αυτές που συνδυάζουν υγρασία στο υπόστρωμα, υψηλές σχετικές υγρασίες στην ατμόσφαιρα, με ήπιες αποκλίσεις θερμοκρασίας μεταξύ ημέρας και νύχτας. Στην Ελλάδα τέτοιες κλιματικές συνθήκες παρατηρούνται κυρίως το **φθινόπωρο και την άνοιξη**. Σύμφωνα με την καταγραφή που έγινε στον νομό Γρεβενών την περίοδο 1990-2000 και αφορά 2.000 περίπου είδη, η εμφάνιση των ειδών έχει ως εξής (Κωνσταντινίδης, 2002):

Πίνακας 1: Ενδεικτικά εκτιμώμενα ποσοστά εμφάνισης καρποσωμάτων διαφόρων ειδών μυκήτων ανά μήνα εντός του ίδιου έτους.

Σεπτέμβριος:	44% των ειδών	Μάρτιος:	11% των ειδών
Οκτώβριος:	64% των ειδών	Απρίλιος:	14% των ειδών
Νοέμβριος:	70% των ειδών	Μάιος:	27% των ειδών
Δεκέμβριος:	17% των ειδών	Ιούνιος:	24% των ειδών
Ιανουάριος:	8% των ειδών	Ιούλιος:	20% των ειδών
Φεβρουάριος:	9% των ειδών	Αύγουστος:	22% των ειδών

Τα αυτοφυή εδώδιμα μανιτάρια αποτελούν μεν σημαντικό φυσικό πόρο όχι όμως ανεξάντλητο. **Ερασιτεχνική συλλογή** από μικρό αριθμό ντόπιων συλλεκτών **δεν αναμένεται να έχει αρνητικές επιπτώσεις** ούτε στην ποικιλία των μυκήτων, αλλά ούτε και στους πληθυσμούς τους (Arnolds 1988, 1991). **Έντονη όμως συλλεκτική πίεση για εμπορικούς σκοπούς** η οποία πραγματοποιείται από εταιρείες, σε καθημερινή βάση και κάθε χρόνο, σε περιορισμένη γεωγραφική περιοχή και συγκεκριμένα είδη Α.Ε.Μ. είναι δυνατόν να προκαλέσει υποβάθμιση στους πληθυσμούς ή και εξαφάνιση ειδών (Διαμαντής 1992).

Σημαντικό είναι να τονιστεί ότι κατά τη συλλογή πρέπει να καταβάλλεται προσπάθεια να **μη διαταράσσεται η δασική φυλλάδα** ή τα βρύα διότι έτσι οι ρίζες των δένδρων εκτίθενται στον αέρα, το έδαφος ξηραίνεται και το μυκήλιο των μυκήτων νεκρώνεται (Luoma et al. 2006). **Ποτέ δεν πρέπει να καταστρέφονται άγνωστα είδη μακρομυκήτων** ή όσα θεωρούνται δηλητηριώδη. Μπορεί να πρόκειται για σπάνια είδη.

Στη χώρα μας αναγκαία είναι η εισαγωγή νομοθετικής ρύθμισης η οποία θα καθιερώσει την ορθολογική διαχείριση των Α.Ε.Μ., θα ορίσει τη διαδικασία πιστοποίησής τους για τη **διασφάλιση της δημόσιας υγείας** και γενικά θα θεσμοθετήσει κανόνες και προδιαγραφές που όλοι οι εμπλεκόμενοι θα χρειάζεται να τηρούν. Η επιλογή της Δασικής Υπηρεσίας ως κύριου Φορέα Διαχείρισης ο οποίος θα διαχειρίζεται, επιβλέπει και αστυνομεύει την εφαρμογή των νόμων είναι η πλέον ενδεδειγμένη, δεδομένου ότι **η Δασική Υπηρεσία είναι ο μοναδικός δημόσιος φορέας επόπτευσης σχεδόν του συνόλου του χερσαίου φυσικού περιβάλλοντος της χώρας** που κατά κύριο λόγο αποτελεί δημόσια ή δημοτική ιδιοκτησία καθώς και των ιδιωτικών αγροτικών εκτάσεων, ενώ τα Α.Ε.Μ. αποτελούν κυρίως Μ.Ξ.Δ.Π.. Ο Φορέας Διαχείρισης θα διαχειρίζεται τον φυσικό αυτό πόρο προφανώς σε συνεργασία με όλους τους άλλους σχετικούς αρμόδιους φορείς (ειδικούς επιστήμονες, συλλέκτες και εμπόρους, Φορείς Πιστοποίησης, Τοπική Αυτοδιοίκηση κ.α.).

Η προστασία των Α.Ε.Μ. συνδέεται άμεσα με τον μηχανισμό αναπαραγωγής και διάδοσής τους. Έτσι οι σαπροτροφικοί μύκητες αναπαράγονται και διαδίδονται με σπόρια τα οποία παράγονται στις καρποφορίες τους αλλά και με το μυκήλιό τους το οποίο παραμένει και αναπτύσσεται μέσα στο υπόστρωμα (π.χ. έδαφος). Το 80% περίπου των σαπροτροφικών μυκήτων που παράγουν Α.Ε.Μ. αναπτύσσονται μέσα στα δάση.

Οι μυκορριζικοί μύκητες διαδίδονται επίσης με τα σπόρια των μακρομυκήτων τους ενώ το μυκήλιό τους συμβιώνει με ρίζες κυρίως δασικών δένδρων, έτσι ένα πολύ μεγάλο ποσοστό τους αναπτύσσεται μέσα σε δάση και δασικές εκτάσεις.

Η διατήρηση επομένως της υγείας των δένδρων με τα οποία συμβιώνουν και η αειφορική διαχείριση των δασών διασφαλίζουν και την αειφορική διαχείριση των Α.Ε.Μ. Δασικές πυρκαγιές, αποψιλωτικές υλοτομίες σε μεγάλη έκταση, έντονη ρύπανση σε εκτεταμένη περιοχή κ.α. καταστρέφουν τα ενδιαιτήματα (βιοτόπους) των μυκήτων και μπορούν να δημιουργήσουν αρνητικές συνθήκες για την επιβίωσή τους.

5.2. Μέθοδοι και κανόνες συλλογής και ταυτοποίησης των ειδών

Κατά τη συλλογή των Α.Ε.Μ. θα πρέπει να ακολουθούνται ορισμένοι **βασικοί κανόνες**. Μέχρις ότου οι συλλέκτες βεβαιωθούν για την **ορθή ταυτοποίηση** των ειδών που θα συλλέξουν συνιστάται να συλλέγονται μερικά Α.Ε.Μ. με τη βάση του στύπου άθικτη, θα πρέπει δηλαδή ο συλλέκτης με ένα μαχαίρι να ανασκάψει το χώμα γύρω από τη βάση του καρποσώματος ώστε να συλλέξει τον στύπο ακέραιο και να σημειώσει την τυχόν παρουσία βόλβας (θήκης/κολεού), η οποία συχνά είναι θαμμένη μέσα στο έδαφος.

Η ταυτόχρονη παρουσία βόλβας και δακτυλίου στο μανιτάρι δηλώνει ότι πιθανόν πρόκειται για είδος του γένους *Amanita*, που περιλαμβάνει τα πιο θανατηφόρα είδη (Εικόνα 15). Στη συνέχεια η συλλογή πρέπει να γίνεται με κοπή του στύπου στη βάση του η οποία πρέπει να παραμένει στο χώμα (γενικά στο υπόστρωμα).

Πολλά είδη μακρομυκήτων αναπτύσσουν στη βάση τους καταβολές νέων καρποφοριών και επομένως βίαιη αποκόλληση του καρποσώματος τα καταστρέφει. Επιπλέον, η διάνοιξη μικρού «κρατήρα» μετά την συλλογή των Α.Ε.Μ. έχει σαν αποτέλεσμα τη νέκρωση του μυκηλίου στη συγκεκριμένη θέση.

Εικόνα 16. Ένα θανατηφόρο είδος που παρουσιάζει ταυτόχρονα βόλβα και δακτύλιο είναι το *Amanita phalloides* ©Κωνσταντίνιδης Γιώργος-Μανιταρόφιλοι Ελλάδας (βλέπε [εδώ](#))

Συνιστάται, όπου είναι δυνατόν, να γίνεται **η αναγνώριση του κάθε είδους σε διάφορα στάδια της ανάπτυξής του**, γιατί μερικοί από τους πιο σημαντικούς χαρακτήρες για τον προσδιορισμό τους υπάρχουν μόνον στα νεαρά Α.Ε.Μ. και εξαφανίζονται κατά την ωρίμανση. Επίσης, θα πρέπει να σημειώνονται τα οικολογικά στοιχεία του τόπου της συλλογής, όπως ο τύπος του δάσους, αν βρέθηκε στις παρυφές ή μέσα στο δάσος, ή σε λειμώνα, αγρό κ.τ.λ. ή ακόμη επάνω σε ξύλο ζωντανού ή νεκρού κορμού δένδρου. Να σημειώνεται ακόμη η ακριβής γεωγραφική τοποθεσία και η ημερομηνία. Έγχρωμες φωτογραφίες βοηθούν (αλλά συνήθως δεν επαρκούν) για την ταυτοποίηση του είδους και επομένως και την διαπίστωση της εδωδιμότητας του.

Τα Α.Ε.Μ. κατά τη συλλογή **τους δεν πρέπει να τοποθετούνται σε πλαστικές (νάιλον) σακούλες**. Ενδείκνυται να συλλέγονται σε ρηχά καλάθια που αερίζονται καλά, στη συνέχεια να καθαρίζονται και να τοποθετούνται στο ψυγείο όπου αρκετά είδη μπορεί να διατηρηθούν για 24 ώρες. Κάποια είδη διατηρούνται άριστα και κατεψυγμένα, καθώς και αποξηραμένα. Συνιστάται τα Α.Ε.Μ. να καταναλώνονται σύντομα μετά την συλλογή τους για να αποφεύγονται πιθανές αλλοιώσεις, αφού συχνά μικρά έντομα, τα οποία δεν ήταν εμφανή στη διάρκεια της συλλογής μπορεί να έχουν προσβάλει μεγάλο μέρος της σάρκας.

Ο συλλέκτης θα πρέπει να μεταχειρίζεται τα Α.Ε.Μ. με προσοχή. Ωμά Α.Ε.Μ. δεν πρέπει να δοκιμάζονται. Κι ένα μικρό ακόμη κομμάτι μπορεί να προκαλέσει δηλητηρίαση και στην περίπτωση του *Amanita phalloides* - Αμανίτη του φαλλοειδή ακόμη και το θάνατο. Είναι φανερό ότι **η ταυτοποίηση του είδους του μύκητα αποτελεί το κρισιμότερο σημείο στη συλλογή** των Α.Ε.Μ. Η επιλογή των Α.Ε.Μ. για βρώση εξαρτάται πρωταρχικά από την εμπειρία του συλλέκτη. Οι περισσότεροι συλλέκτες μαζεύουν τα κοινά, εύκολα αναγνωρίσιμα, ή «παραδοσιακά» τοπικά Α.Ε.Μ. (με διάφορες τοπικές λαϊκές ονομασίες) όπως τα *Amanita caesarea* - Αμανίτη τον Καισαρικό, *Agaricus campestris* var. *campestris* - Αγαρικό το πεδινό, *Agaricus arvensis* - Αγαρικό το κηπευτικό, *Boletus edulis* - Βωλίτη τον εδώδιμο, *Boletus aereus* – Βωλίτη τον χαλκόχρωμο, *Cantharellus cibarius* – Κανθαρίσκο τον φαγώσιμο, *Pleurotus ostreatus* - Πλευρωτό τον οστρεώδη κ.ά.

Εικόνα 17. Κατά τη συλλογή τα Α.Ε.Μ. τοποθετούνται σε καλάθια που αερίζονται επαρκώς
©Διαμαντής Στέφανος

Εκτός της διαδικασίας εκπαίδευσης μέσω προγραμμάτων ταυτοποίησης Α.Ε.Μ., σήμερα **ο καλύτερος τρόπος** για να μάθει κανείς να αναγνωρίζει τα Α.Ε.Μ. και τα άλλα είδη μακρομυκήτων είναι **η συμμετοχή του σε συλλόγους μανιταρόφιλων** ή εάν δεν υπάρχει σύλλογος στην περιοχή του, η επαφή του με άλλους συλλέκτες ή ειδικούς μυκητολόγους ή από συγγράμματα με έγχρωμες φωτογραφίες, με λεπτομερείς περιγραφές και κλείδες. Σύλλογοι μανιταρόφιλων έχουν ιδρυθεί σε όλη τη χώρα με τους πολυαριθμότερους στη Δυτ. Μακεδονία, Ήπειρο (Ιωάννινα), Θεσσαλία (Λάρισα), Θράκη (Ξάνθη), Λέσβο, Θεσσαλονίκη και την Αττική γεγονός που δείχνει το μεγάλο ενδιαφέρον που υπάρχει πλέον για τα Α.Ε.Μ..

Τα συγγράμματα αναγνώρισης ειδών απαιτούν σωστό τρόπο χρήσης. **Πολλά είδη μακρομυκήτων είναι δύσκολο να αναγνωρισθούν απευθείας στο πεδίο.** Απαιτείται πριν την συλλογή του, προσεκτική μακροσκοπική εξέταση όλων των κύριων χαρακτηριστικών του και σύγκριση με πιθανά παρόμοια είδη καθώς και μελέτη του βιοτόπου του. Εάν ακόμη και τότε δεν είναι βέβαιη η αναγνώρισή του μέχρι το επίπεδο του είδους, **τότε είναι απαραίτητη και η εξέταση μικροσκοπικών χαρακτηριστικών του.** Ιδιαίτερη προσοχή χρειάζεται όταν Α.Ε.Μ. συλλέγονται σε άγνωστες περιοχές. Α.Ε.Μ. που μοιάζουν με ασφαλή εδώδιμα είδη μπορεί να μπερδευτούν με άλλα είδη (παρόμοιας μορφολογίας) που είναι όμως δηλητηριώδη. Για παράδειγμα, στην Κεντρική Ευρώπη⁵⁰ (αλλά και στην Ελλάδα) σύγχυση μπορεί να προκληθεί μεταξύ του εδώδιμου μύκητα *Amanita rubescens* - Αμανίτη του ερυθρωπού και του δηλητηριώδη *Amanita pantherina* - Αμανίτη του πάνθηρα. Σε χώρες της πρώην Γιουγκοσλαβίας πολλοί συλλέγουν το δηλητηριώδη μύκητα *Omphalotus olearius* – Ομφαλωτό των ελαιώνων αντί του νοστιμότατου *Cantharellus cibarius* - Κανθαρίσκου του βρώσιμου. Θανατηφόρος δηλητηρίαση προκαλείται πολλές φορές από τον μύκητα *Amanita phalloides* - Αμανίτη τον φαλλοειδή που συλλέγεται αντί του *Amanita spissa* - Αμανίτη του χονδρού ή του *Volvopluteus gleiocephalus* - Βολβοπλούτου του γλοιοκέφαλου.

Οι συλλέκτες Α.Ε.Μ. πρέπει να έχουν υπόψη τους ότι **καμιά από τις «παραδοσιακές» μεθόδους που χρησιμοποιούνταν παλιότερα για την διάκριση των εδώδιμων από τα δηλητηριώδη αυτοφυή μανιτάρια δεν είναι ασφαλής.** Η ύπαρξη δακτυλίου στο στύπο, το λευκό ή κόκκινο χρώμα του πιλιδίου, το μελάνιασμα της σάρκας, το βράσιμο τους με ένα κουτάλι στην κατσαρόλα για να διαπιστωθεί αν μαυρίζει ή όχι, **δεν είναι χαρακτηριστικά των δηλητηριωδών μακρομυκήτων.** Οι συλλέκτες πρέπει να γνωρίζουν με απόλυτη βεβαιότητα ένα προς ένα όλα τα Α.Ε.Μ. που συλλέγουν.

5.3. Χωροθέτηση και περιορισμοί περιοχών συλλογής

Η συλλογή πρέπει να γίνεται κατά τη διάρκεια ορισμένων περιόδων, να συλλέγεται ορισμένη ποσότητα, καθορισμένα είδη και από καθορισμένες περιοχές. Δεδομένου ότι πολλά είδη συσσωρεύουν **βαρέα μέταλλα και άλλες τοξικές ουσίες** μπορούν να διατυπωθούν γενικοί κανόνες για το αποκλεισμό κάποιων θέσεων στις οποίες δεν πρέπει να γίνει συλλογή, όπως:

- Εσωτερικές αστικές περιοχές και σε ακτίνα 5 χλμ. από μεγάλες αστικές πόλεις
- Απόσταση μικρότερη των 50-100 μ. από την κάθε πλευρά πολυσύχναστων οδών, όπως διεθνή ή εθνικά οδικά δίκτυα
- Κατά μήκος του εθνικού και του επαρχιακού οδικού δικτύου, με εξαίρεση τους μικρούς αγροτικούς δρόμους με μικρό κυκλοφοριακό φόρτο
- Ακτίνα μικρότερη των 10 χλμ. από βιομηχανικά κέντρα και ορυχεία

⁵⁰ Στην Ευρώπη επεξεργάζονται τέτοια στοιχεία που συλλέγονται από Public National Poisons Information Centers π.χ βλέπε Schenk-Jäger et. al. 2012 & Schenk-Jäger et. al 2016)

- Ακτίνα μικρότερη των 50 χλμ. από πυρηνικές εγκαταστάσεις
- Από μολυσμένες, ή υψηλού κινδύνου περιοχές (π.χ. σκουπιδότοποι, πρώην ΧΑΔΑ, περιοχές που δέχονται βιομηχανικά ή αστικά λύματα κτλ.).
- Από αγροτικές περιοχές όπου είναι γνωστό ότι χρησιμοποιούνται ζιζανιοκτόνα

5.4. Κανόνες και περιορισμοί συλλογής (μέγεθος, είδος και συνολική βιομάζα).

Περίπου 300 είδη μακρομυκήτων στην Ευρώπη θεωρείται ότι βρίσκονται σε **κίνδυνο**, βάσει των εθνικών καταλόγων που δημοσιεύονται, εξαιτίας της ρύπανσης, της υλοτομίας, της εκχέρσωσης, των πυρκαγιών, των σύγχρονων καλλιεργητικών πρακτικών, της οικιστικής ανάπτυξης, αλλά και λόγω της συστηματικής και εκτεταμένης ληστρικής συλλογής κλπ. Η προστασία της βιοποικιλότητας είναι εθνική ανάγκη και επιβάλλεται και από διεθνείς συμβάσεις που έχει υπογράψει και η χώρα μας. Η ανεξέλεγκτη συλλογή Α.Ε.Μ., σε περιορισμένες γεωγραφικά περιοχές θεωρείται ότι είναι δυνατόν να έχει αρνητικές συνέπειες σε είδη και πληθυσμούς μυκήτων σε μακροχρόνια κλίμακα. Με την ορθολογική διαχείριση και την έκδοση των αδειών συλλογής είναι δυνατός ο έλεγχος των ποσοτήτων που συλλέγονται κάθε χρόνο σε εθνικό επίπεδο. Ειδικότερα επισημαίνεται ότι:

1. Σε κάθε ερασιτέχνη συλλέκτη, σε αντιστοιχία με τις υπάρχουσες ΔΑΔ, θα μπορεί να επιτρέπεται η **συλλογή ενός ανώτατου ορίου βάρους** Α.Ε.Μ. ανά έξοδο (π.χ. 3 ή 5 χλγ.) ως ένα προληπτικό μέτρο προστασίας των Α.Ε.Μ. ιδιαίτερα στις περιοχές όπου υπάρχουν ήδη αναφορές για μεγάλη συλλεκτική πίεση σε ορισμένα είδη. Για το μέτρο αυτό, **ειδικότερα για τους ερασιτέχνες έχουν διατυπωθεί σοβαρές αντιρρήσεις** τόσο από τους συλλόγους των «μανιταρόφιλων» όσο και από επιστήμονες και για διάφορους λόγους. Έτσι θα χρειαστεί περαιτέρω διαβούλευση και συνεργασία για την πιλοτική εφαρμογή του μέτρου ώστε να διαφανούν πιθανά προβλήματα υλοποίησής του. Στους **επαγγελματίες** συλλέκτες θα πρέπει επίσης να τίθεται όριο (βλέπε παρακάτω σημείο 2) και **να μην αποκλείεται σε καμία περίπτωση η ταυτόχρονη ερασιτεχνική συλλογή από την ίδια περιοχή**. Σε αρκετές ευρωπαϊκές χώρες τίθεται όριο συλλογής κατά βάρος ανάλογα με το συλλεγόμενο είδος π.χ. 2 χλγ. *Boletus edulis* ανά άτομο και έξοδο.
2. Ένας γενικός κανόνας συλλογής Α.Ε.Μ. που εφαρμόζεται σε κάποιες χώρες του εξωτερικού είναι ότι **ποσοστό τουλάχιστον 50% της διαθέσιμης βιομάζας** συγκεκριμένων ειδών που συλλέγονται να παραμένει στη φύση. Η διατήρηση του ποσοστού αυτού, αν και **δύσκολη στην πράξη**, μπορεί να ρυθμισθεί με αδειοδότηση της συλλογής και με έλεγχο της ποσότητας που θα συλλέγεται από τον Φορέα Διαχείρισης (βλέπε όμως το σημείο 3 παρακάτω). Στις περισσότερες περιπτώσεις **αποκλείονται από τις θέσεις συλλογής οι προστατευόμενες περιοχές** (π.χ. πυρήνες Εθνικών Πάρκων).

3. Στη χώρα μας δεν υπάρχουν στοιχεία παραγωγικότητας των δασικών οικοσυστημάτων (στρεμματική απόδοση για κάθε είδος Α.Ε.Μ.) έτσι ώστε ένας Κρατικός Φορέας Διαχείρισης να ρυθμίζει αντικειμενικά την ποσότητα για κάθε είδος Α.Ε.Μ./συγκεκριμένη περιοχή. Αντίστοιχα ο προληπτικός περιορισμός στην συλλογή συγκεκριμένων κιλών, που εφαρμόζεται σε ορισμένες χώρες του εξωτερικού και ορίζεται σήμερα στις περισσότερες ΔΑΔ, χωρίς όμως να βασίζεται σε επιτόπια επιστημονικά στοιχεία παραγωγικότητας και χωρίς να γίνεται αναφορά σε συγκεκριμένα είδη, θα πρέπει να επανεξεταστεί.
4. Η δυσκολία πρόσβασης, η συχνά μεγάλη απόσταση των περιοχών συλλογής από τα αστικά κέντρα και το υπάρχον δασικό οδικό δίκτυο καθώς και το έντονο ανάγλυφο των περισσότερων ορεινών περιοχών της χώρας, καθιστούν μάλλον **άκαιρη προς το παρόν, την εφαρμογή οριζόντιων προληπτικών απαγορευτικών μέτρων συλλογής** για τη χώρα μας, χωρίς την κατάλληλη επιστημονική τεκμηρίωση και μπορεί μάλιστα να οδηγήσει στα αντίθετα αποτελέσματα (έξαρση της παράνομης συλλογής). Απαραίτητη προϋπόθεση για τη λήψη οποιουδήποτε περιοριστικού μέτρου είναι η παρακολούθηση της παραγωγικότητας και της φέρουσας ικανότητας των οικοσυστημάτων στην αντίστοιχη συλλεκτική πίεση κάθε περιοχής.
5. Κατά τις εξορμήσεις των συλλεκτών θα πρέπει γενικά πάντως να **απαγορεύεται** ρητά η χρήση κάθε είδους **εργαλείου ανασκαφής** του εδάφους ή απόξεσης της επιφανειακής οργανικής ουσίας (τσουγκράνες, κασμάδες, σκαλιστήρια κ.α.) εκτός από μαχαίρι με το οποίο πρέπει να κόβονται τα Α.Ε.Μ. στη βάση του στύπου τους. Από τον παρόντα κανόνα εξαιρούνται οι τρούφες, η συλλογή των οποίων γίνεται με ειδικά εκπαιδευμένα σκυλιά, χοίρους και ειδικά εργαλεία.
6. Διευκρινίζεται ότι ποσότητα Α.Ε.Μ. που συλλέγεται από **επαγγελματίες συλλέκτες** δεν θα μπορεί να διοχετευθεί στην αγορά πριν από την **ταυτοποίησή** της σύμφωνα με όσα αναφέρονται στην παρούσα πρόταση.
7. Οι συλλέκτες δεν πρέπει να κάνουν κατάχρηση των όρων συλλογής και να καταστρέφουν το ίδιο το προϊόν, αλλά και το περιβάλλον (μαζικές συλλογές, καταστροφή άλλων ειδών, διατάραξη βιοτόπου, εγκατάλειψη απορριμμάτων, συμβολή σε δασικές πυρκαγιές κ.α.). Η δυνατότητα εξάλλου που δίνεται στους επαγγελματίες συλλέκτες να συλλέγουν ορισμένες ποσότητες Α.Ε.Μ. δίνει την ευκαιρία σε παραδασόβιους πληθυσμούς να αποκτούν ένα **συμπληρωματικό εισόδημα από την εμπορία Α.Ε.Μ.**, τα οποία θα πρέπει να διαφυλάξουν επιδιώκοντας την αειφορική διαχείρισή τους, όπως και για όλους τους άλλους δασικούς πόρους (ξυλώδεις ή μη).

5.5. Καταμέτρηση και παραλαβή των συλλεχθέντων Α.Ε.Μ.⁵¹

Τα εμπορεύσιμα Α.Ε.Μ. μπορούν να συλλέγονται από τους συλλέκτες εμπορικού σκοπού και να παραλαμβάνονται από τη Δασική Υπηρεσία παρουσία του ταυτοποιητή και του συλλέκτη. Κάθε Δασική Υπηρεσία πράξης θα πρέπει να διαθέτει έναν ελάχιστο αριθμό εκπαιδευμένων ταυτοποιητών ικανό για την έγκαιρη παραλαβή και την άμεση εξυπηρέτηση των συλλεκτών.

Η διαδικασία της καταμέτρησης και της νόμιμης παραλαβής των συλλεχθέντων Α.Ε.Μ. θα προγραμματίζεται από την αρμόδια Δασική Υπηρεσία σύμφωνα με το διαθέσιμο προσωπικό και τις ανάγκες της. Σε ειδικές περιπτώσεις το έργο της καταμέτρησης και νόμιμης παραλαβής των συλλεχθέντων Α.Ε.Μ. θα μπορούν να υποστηρίξουν και ταυτοποιητές (βλέπε **Κεφάλαιο 6**) των Διευθύνσεων Δασών ή των Διευθύνσεων Συντονισμού και Επιθεώρησης Δασών των Αποκεντρωμένων Διοικήσεων (Σχήμα 1) καθώς ίσως και εξωτερικοί συνεργάτες ή εποχικοί υπάλληλοι, κάτι που θα πρέπει να διερευνηθεί στην πράξη με την εφαρμογή του προτεινόμενου πιλοτικού προγράμματος.

Διάγραμμα 4: Εκτιμώμενο σχήμα με προσδιορισμό των στελεχιακών αναγκών σε προσωπικό ελεγκτών (ή ταυτοποιητών) των Δασικών Υπηρεσιών της χώρας

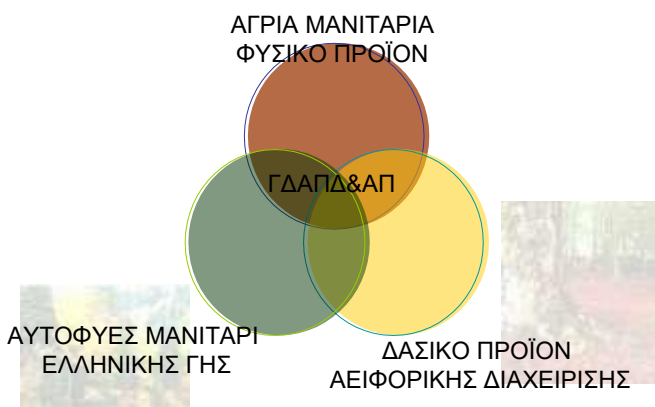
Τα μεταφερόμενα Α.Ε.Μ. θα πρέπει να συνοδεύονται από την απαιτούμενη **άδεια συλλογής και απόληψης** την οποία θα εκδίδει η αρμόδια Δασική Υπηρεσία. Αυτή θα αναγράφει το είδος που μπορεί να συλλέξει ο δικαιούχος και την αδειοδοτημένη ποσότητα. Τα συλλεχθέντα Α.Ε.Μ. θα καταμετρούνται ή θα ζυγίζονται για τη νόμιμη παραλαβή τους. **Τα μέσα αποθήκευσης** (πχ. καλάθια, ειδικά τελάρα) θα πρέπει να ζυγίζονται και να σφραγίζονται με ειδική ταινία που θα φέρει **αποτύπωμα με το σχετικό λογότυπο της Δασικής Υπηρεσίας** που τα καταμέτρησε κατά τη νόμιμη παραλαβή τους (Σχήμα 2). Η ταινία που προτείνεται να τίθεται στη συσκευασία μεταφοράς τους θα τα

⁵¹ Υπεύθυνη σύνταξης: Κόκκα Ευαγγελία

συνοδεύει μέχρι την προώθησή τους στα συσκευαστήρια ή απευθείας στο εμπόριο για να αποδεικνύει το χώρο προέλευσης, το χρόνο συλλογής και ότι ακολουθήθηκαν όλες οι νόμιμες και αιτιολογικές διαδικασίες που προβλέπονται για τη συλλογή τους.

Η διαδικασία της καταμέτρησης και νόμιμης παραλαβής των Α.Ε.Μ., μπορεί ή να γίνεται σε χώρους που υποστηρίζονται σήμερα από τις υφιστάμενες υποδομές της Δασικής Υπηρεσίας και υπάρχουν στα δάση ως οικήματα (Δασονομεία, Δασοφυλακεία, λυόμενα για εξυπηρέτηση του δασικού προσωπικού κλπ.) είτε σε ειδικά διαμορφωμένους χώρους αναψυχής (κιόσκια, τραπεζόπαγκοι κλπ). Διαφορετικά **μπορούν να διαμορφωθούν ειδικά τέτοιοι χώροι** όπου και όταν απαιτηθεί με εγκατάσταση ελαφρών ξύλινων υποδομών (οικήματα ή κιόσκια ή τραπεζόπαγκους κλπ) για την εξυπηρέτηση εκτός των άλλων αναγκών και της ανάγκης για καταμέτρηση και νόμιμης παραλαβής τους πριν την εξωδάσωση, κάτι που θα πρέπει να διερευνηθεί καταρχήν στην πράξη με την εφαρμογή ενός πιλοτικού προγράμματος σε μία-δύο ορεινές περιοχές.

ΣΗΜΑ ΔΑΣΙΚΟΥ ΑΕΙΦΟΡΙΚΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΖΟΜΕΝΟΥ ΠΡΟΪΟΝΤΟΣ

Γράφημα 5: Ενδεικτικό σχήμα σήμανσης Α.Ε.Μ. με αναγραφή των φορέων πιστοποίησης

Οι παραπάνω **προτεινόμενες υποδομές προβλέπονται** στο άρθ. 1 του ν.3208/03 (Φ 303 Α΄) για την εξυπηρέτηση των εργαζόμενων στα δάση δασικών υπαλλήλων, υλοτόμων και λοιπών δασεργατών. Για την προμήθεια αυτών των λυομένων οικημάτων θα απαιτηθεί η συνεργασία της Δασικής Υπηρεσίας με την Βιομηχανία Ξύλου του Δασαρχείου Καλαμπάκας. Τα λυόμενα οικήματα ή τα κιόσκια και οι τραπεζόπαγκοι που θα χρησιμεύσουν και ως χώροι αναψυχής, μπορούν να εγκατασταθούν στις περιοχές που θα υποδειχθούν από τις περιφερειακές Δασικές Υπηρεσίες με κάλυψη της δαπάνης εγκατάστασης από πιστώσεις Δημοσίων Επενδύσεων ή από άλλη διαθέσιμη χρηματοδότηση.

5.6. Πρόταση ασφαλούς μεταφοράς και αποθήκευσης των καταμετρημένων Α.Ε.Μ.⁵²

Σύμφωνα με την ισχύουσα νομοθεσία, σε θεωρητικό επίπεδο, η μεταφορά των συλλεχθέντων δασικών προϊόντων δεν παρουσιάζει κενά. **Η μόνη διαφορά** με τα υπόλοιπα δασικά προϊόντα είναι ότι η μεταφορά του συγκεκριμένου προϊόντος **πρέπει να γίνει τάχιστα** και υπό προϋποθέσεις για την ασφαλή και εντός των περιορισμένων χρονικών περιθωρίων μεταφορά του. Η μεταφορά του προϊόντος θα χρειαστεί να εξετάζεται σε **δύο φάσεις**:

- Από το δάσος στο χώρο καταμέτρησης και παραλαβής από την αρμόδια Δασική Υπηρεσία
- Από τον χώρο καταμέτρησης και παραλαβής στους χώρους αποθήκευσης, τυποποίησης και διάθεσης για κατανάλωση.

Διατάξεις υγειονομικού ενδιαφέροντος πρέπει να τηρηθούν σε ισχύ και στη νέα ρύθμιση για τα Α.Ε.Μ., με τους όρους και τις προϋποθέσεις μεταφοράς και αποθήκευσης ευαίσθητων διατροφικών προϊόντων, ώστε να παραληφθούν άρτια, με υψηλή ποιότητα και αισθητική κατά την οριστική παραλαβή τους για κατανάλωση. Η μεταφορά, η αποθήκευση και η τυποποίηση Α.Ε.Μ. θα ρυθμιστεί με βάση τις υφιστάμενες προδιαγραφές των διατροφικών προϊόντων. Για τη λεπτομερή περιγραφή των διαδικασιών θα πρέπει να εκδοθεί ανάλογη πράξη της Διοίκησης.

5.7. Προστασία των καρποσωμάτων, άλλες χρήσεις των περιοχών συλλογής⁵³

Η προστασία του δασικού προϊόντος αφορά όλα τα στάδια και θα απαιτηθούν ειδικές ρυθμίσεις. Για παράδειγμα θα πρέπει να διασφαλίζεται ότι οι ποσότητες που θα δημοπρατηθούν (μετά από προμέτρηση ή προέλεγχο της παραγωγικότητας) θα ανταποκρίνονται στις υφιστάμενες ποσότητες του οικοσυστήματος (αποφυγή υπερκάρπωσης). Έτσι για παράδειγμα:

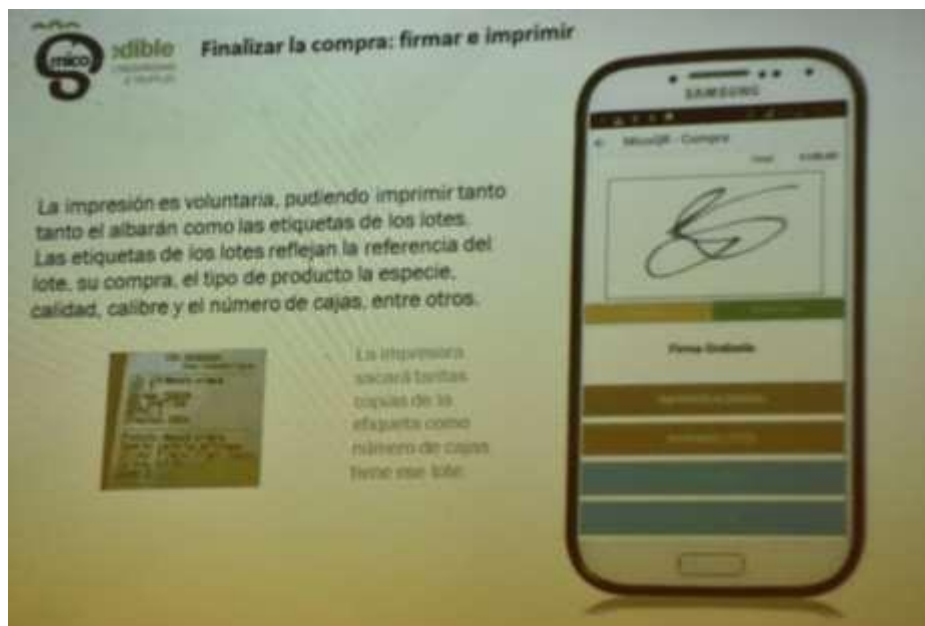
- Χρειάζεται εν γένει προστασία των φυσικών (και ειδικότερα των δασικών) οικοσυστημάτων
- Χρειάζεται ελεγχόμενη κάρπωση κατά τη διάρκεια της συλλογής
- Απαιτείται εκπαίδευση και επίβλεψη στον ορθό τρόπο συλλογής
- Απαιτείται η διασφάλιση της ασφαλούς μεταφοράς (ορθή συντήρηση)
- Εξασφάλιση της ποιότητας του προϊόντος στη διαδικασία αποθήκευσης
- Διασφάλιση της διαδικασίας τυποποίησης (π.χ. αποφυγή νοθείας)

Ιδιαίτερες ρυθμίσεις πρέπει να γίνουν σε περιοχές όπου συνυπάρχουν άλλες δραστηριότητες όπως η βοσκή των κτηνοτροφικών ζώων για να μη θιγεί καμία εκ των δραστηριοτήτων. Αντίστοιχα η ενημέρωση των συλλεκτών Α.Ε.Μ. και των κυνηγών, είναι άκρως απαραίτητη και θα διευκολύνει στην απρόσκοπτη άσκηση των παραλλήλων χρήσεων του χώρου και την αποφυγή ατυχημάτων. Κατά τη διάρκεια της κυνηγετικής

⁵² Υπεύθυνη σύνταξης: Κόκκα Ευαγγελία

⁵³ Υπεύθυνη σύνταξης: Κόκκα Ευαγγελία

περιόδου πρέπει να λαμβάνονται πρόσθετα μέτρα προστασίας των συλλεκτών Α.Ε.Μ. για αποφυγή ατυχημάτων (π.χ. με χρήση εμφανών διακριτικών από τους συλλέκτες ώστε να είναι εύκολα ορατή και διακριτή η θέση τους στο φυσικό οικοσύστημα ή και να εξεταστεί το ενδεχόμενο τοπικά οι δύο δραστηριότητες να ασκούνται σε διαφορετικές ημέρες ή και περιοχές.

121

Εικόνα 18. Αυτοματοποιημένη εφαρμογή για κινητά τηλέφωνα με ψηφιακή υπογραφή συλλέκτη για απομακρυσμένης ζύγιση και αυτόματη έκδοση δελτίου μεταφοράς Α.Ε.Μ. στην Ισπανία. ©Στάρα Καλλιόπη (βλέπε [εδώ](#))

Εικόνα 19. Εμπόριο άγριωνμανιταριών στο εξωτερικό, σε λαϊκή αγορά της Βαρκελώνη (2017) με αναγραφόμενες τις τιμές των ΑΕΜ διαφόρων ειδών. Σημειώστε ότι οι κανθαρίσκοι, σύμφωνα με την ένδειξη της πινακίδας (κέντρο δεξιά), έχουν χώρα προέλευσης την Ρωσία. ©Τσιακίρης Ρήγας

6. ΚΑΝΟΝΕΣ ΠΟΥ ΧΡΕΙΑΖΕΤΑΙ ΝΑ ΔΙΕΠΟΥΝ ΤΗ ΣΥΛΛΟΓΗ ΥΠΟΓΕΙΩΝ Α.Ε.Μ. (ΤΡΟΥΦΕΣ)⁵⁴

Οι τρούφες είναι υπόγεια Α.Ε.Μ. και είναι καρποσώματα (μακρομυκήτων) κονδυλώδους μορφής που παράγονται από μυκοριζικούς ασκομύκητες. Αυτοί απαντώνται κυρίως σε δάση και τις δασικές εκτάσεις όπου οι συγκεκριμένοι μυκορριζικοί μύκητες συμβιώνουν με τις ρίζες φυτών. Τα τελευταία 10 περίπου χρόνια διαπιστώνεται ότι σε πολλές περιοχές της χώρας μας έχουν εντοπισθεί αρκετά είδη υπόγειων Α.Ε.Μ. που παράγουν τρούφες με υψηλή εμπορική αξία. Ήδη αρκετοί συλλέκτες τρούφας προμηθεύτηκαν εκπαιδευμένους σκύλους (αρχικά από την Ιταλία, αλλά τώρα εκπαιδεύονται και στη χώρα μας) και διατρέχουν δασικές περιοχές για εξεύρεση και συλλογή τους. Τα υπάρχοντα καταγραφικά στοιχεία διέπονται από αυστηρή μυστικοπάθεια για εύλογους λόγους. Έτσι οι επίσημες πληροφορίες για τα υπόγεια Α.Ε.Μ. είναι πολύ περιορισμένες.

Η στρατηγική των δύο συναρμόδιων Υπουργείων Αγροτ. Ανάπτυξης & Τροφίμων καθώς και Περιβάλλοντος και Ενέργειας θα πρέπει να είναι μακροπρόθεσμα η εγκατάσταση πολυάριθμων τεχνητών φυτειών εγχώριας τρούφας από κατόχους κατάλληλων αγροτεμαχίων με επιστημονική τεχνική υποστήριξη, όπως συμβαίνει και στο εξωτερικό, με την επιλογή και χρήση εγχώριου φυτωριακού υλικού⁵⁵ και με την αξιοποίηση των δασικών φυτωρίων που είναι σε αδράνεια ως χώρους επίδειξης της καλλιέργειας αυτής. Έτσι είναι δυνατόν να μειωθεί τόσο η πίεση για αθρόα συλλογή τους από τα φυσικά οικοσυστήματα όσο και η ληστρική ή ανεξέλεγκτη παράνομη συλλογή τους από επιτήδειους εμπόρους. Αυτοφυή είδη τρούφας συλλέγονται και καλλιεργούνται άλλωστε σε αρκετές χώρες του κόσμου και είναι έτσι φυσικό και αναμενόμενο να καλλιεργούνται και στην Ελλάδα. Σύμφωνα με την διεθνή εμπειρία καθώς και παλαιότερη σχετική πρόταση ερευνητών του ΕΛΓΟ-ΔΗΜΗΤΡΑ η συλλογή των υπόγειων Α.Ε.Μ. χρειάζεται να διέπεται από τους ορισμένους κανόνες που παραθέτουμε ενδεικτικά παρακάτω:

- ✓ Η συλλογή τρούφας θα επιτρέπεται μόνο με τη βοήθεια εκπαιδευμένων σκύλων ανίχνευσης, σεσημασμένων με μικροτσιπ και βιβλιάριο υγείας που βεβαιώνει τον υποχρεωτικό υγειονομικό έλεγχο τους. Οι κάτοχοι τους που εισέρχονται στο δασικό οικοσύστημα θα πρέπει να φέρουν μαζί τα δικαιολογητικά αδειοδότησης συλλογής και τα συνοδευτικά έγγραφα για τον σκύλο ανίχνευσης. Για την εκπαίδευση των σκύλων ανίχνευσης θα απαιτηθούν οδηγίες και προδιαγραφές που θα συνταχθούν από κοινού με τους συναρμόδιους φορείς στο σχέδιο νόμου.
- ✓ Ο συλλέκτης σκάβει στο σημείο που υποδεικνύει ο σκύλος με ειδικό εργαλείο του οποίου η αιχμή είναι μήκους μέχρι 15 εκατ. και πλάτους μέχρι 8 εκατ.
- ✓ Απαγορεύεται η χρήση άλλων εργαλείων όπως π.χ. φτυάρια, τσουγκράνες, τσάπες, γκασμάδες, μαχαίρια κ.ά.

⁵⁴ Υπεύθυνος σύνταξης: Διαμαντής Στέφανος

⁵⁵ Ήδη μία τέτοια δράση έχει αναπτυχθεί στην Περιφέρεια Ηπείρου (για περισσότερες πληροφορίες βλέπε [εδώ](#))

- ✓ Ελάχιστη διάμετρος για τρούφες των ειδών μυκήτων *Tuber aestivum*, *T. brumale*, *T. magnatum*, *T. uncinatum* είναι τα 2 εκατ. Για το είδος *T. macrosporum* η ελάχιστη διάμετρος είναι 1 εκατ. Μικρότερες τρούφες πρέπει να θάβονται στο σημείο της εύρεσης. Υπερώριμες τρούφες οποιουδήποτε μεγέθους πρέπει επίσης να θάβονται στο σημείο που βρέθηκαν.
- ✓ Οπές που προκαλούνται από την εξόρυξη για την αφαίρεση των τρουφών πρέπει να καλύπτονται με χώμα ώστε να προστατεύονται οι ρίζες.
- ✓ Απαγορεύεται να σκάβονται οπές με διάμετρο μεγαλύτερη από 30 εκατ.
- ✓ Η συλλογή τρούφας πρέπει να γίνεται κατά τη διάρκεια της ημέρας από την ανατολή και μέχρι τη δύση του ηλίου.
- ✓ Ερασιτέχνες συλλέκτες επιτρέπεται να συλλέγουν συνολικά μέχρι 300 γραμ. αυτοφυούς τρούφας ημερησίως. Εάν έχουν συλλέξει μία μόνον τρούφα έστω και μεγαλύτερου βάρους τότε επιτρέπεται η κατοχή της.
- ✓ Οι τρούφες του μύκητα *Tuber aestivum* (θερινή μαύρη τρούφα) ωριμάζουν στη χώρα μας κατά τους μήνες Μάιο-Ιούνιο-Ιούλιο. Οι τρούφες του μύκητα *T. uncinatum* (φθινοπωρινή μαύρη τρούφα) ωριμάζουν κατά τους μήνες Σεπτέμβριο-Οκτώβριο – Νοέμβριο. Οι τρούφες του *T. brumale* (χειμερινή μαύρη τρούφα) και *T. melanosporum* (μελανόσπορη τρούφα) ωριμάζουν κατά τη διάρκεια του χειμώνα, ήτοι κατά τους μήνες Δεκέμβριο-Ιανουάριο-Φεβρουάριο. Και οι τρούφες του μύκητα *T. magnatum* (πολύτιμη λευκή τρούφα) ωριμάζουν τους μήνες Νοέμβριο-Δεκέμβριο. Τέλος, οι λευκές τρούφες του μύκητα *T. borchii* (Μπόρκειος τρούφα ή biancetto) ωριμάζουν κατά τους μήνες Φεβρουάριο- Μάρτιο-Απρίλιο.
- ✓ Εάν ο πληθυσμός ορισμένων ειδών διαπιστωθεί ότι μειώνεται σημαντικά σε μια συγκεκριμένη περιοχή, ο Φορέας Διαχείρισης μπορεί να συντομεύσει την περίοδο συλλογής και να μειώσει και την επιτρεπόμενη ημερήσια ποσότητα.
- ✓ Για τους εμπορικούς συλλέκτες η επιτρεπόμενη ποσότητα καθορίζεται για κάθε περιοχή από την αρμόδια Δασική Αρχή. Ιδιαίτερες ρυθμίσεις πρέπει να γίνονται για τα Σαββατοκύριακα και τις αργίες για να εξασφαλιστεί ο απαιτούμενος έλεγχος και η απαραίτητη φύλαξη.
- ✓ Η απόληψη και η εξωδάσωση των νομίμως αποληφθέντων ποσοτήτων από τους συλλέκτες εμπορικού ενδιαφέροντος θα γίνεται εντός του ωραρίου των Δασικών Υπηρεσιών και η μεταφορά τους θα γίνεται μέχρι τη δύση του ηλίου.
- ✓ Μέχρις ότου υπάρξουν αξιόπιστα στοιχεία παραγωγικότητας για κάθε οικοσύστημα η επιτρεπόμενη ποσότητα θα καθορίζεται από το Φορέα Διαχείρισης (βλέπε Κεφάλαιο IV 7) με ειδική άδεια έτσι ώστε να εξασφαλίζεται η αειφορία χωρίς να προκληθεί βλάβη στο οικοσύστημα και στη βιοποικιλότητα. Οι ποσότητες που θα εξωδασθούν νόμιμα κατά τον πρώτο χρόνο εφαρμογής της νέας ρύθμισης, μπορούν να αποτελέσουν την ετήσια ενδεικτική ποσότητα παραγωγής. Με βάση αυτή την ποσότητα θα διαχειρίζεται το κάθε είδος μέχρι να προκύψουν νέα στοιχεία που θα διαφοροποιήσουν αυτές τις ποσότητες.
- ✓ Η εκπαίδευση των συλλεκτών τρούφας και η χορήγηση κάρτας συλλέκτη πρέπει να γίνονται με διαφορετικά και συγκεκριμένα κριτήρια σε σχέση με τους συλλέκτες

επίγειων Α.Ε.Μ. Ιδιαίτερη έμφαση πρέπει να δίνεται στην προστασία των δασικών οικοσυστημάτων λόγω της βλάβης του εδάφους και των ριζών των δέντρων από την εξόρυξη των τρουφών.

7. ΕΞΕΤΑΣΗ ΠΟΙΝΙΚΩΝ ΕΥΘΥΝΩΝ - ΚΥΡΩΣΕΩΝ⁵⁶

Εξαιτίας της σοβαρότητας της ταυτοποίησης και της επικινδυνότητας που ελλοχεύουν πιθανά λάθη, θα πρέπει να εξετασθούν οι κυρώσεις που θα επιβάλλονται στις περιπτώσεις που σημειώνονται παραβάσεις από συλλέκτες εμπορικού σκοπού, στους οποίους χορηγήθηκε κάρτα συλλέκτη μετά από εξειδικευμένη εκπαίδευση, αλλά παραβιάζονται όροι συλλογής, ταυτοποίησης, προώθησης κτλ. Επειδή η αγαστή συνεργασία με τη Δασική Υπηρεσία είναι προϋπόθεση για τη κατοχή της κάρτας συλλέκτη, σε περίπτωση ποινικής ευθύνης η ποινή μπορεί να φτάσει μέχρι και την οριστική απώλεια της κάρτας συλλέκτη. Λεπτομέρειες σχετικά με τις ευθύνες και τις κυρώσεις, θα εξετασθούν και θα χρειαστεί να ρυθμιστούν μελλοντικά.

8. ΝΟΜΙΚΟ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΤΙΚΟ ΠΛΑΝΟ

Μετά την ολοκλήρωση των εργασιών που θα αφορούν τη σύνταξη σχεδίου νόμου για τα αυτοφυή μανιτάρια της Ελλάδας, ο αρμόδιος υπουργός συγκροτεί ομάδα εργασίας για τη νομική διερεύνηση της πρότασης σε σχέση με την εναρμόνισή του με το υφιστάμενο νομοθετικό πλαίσιο, καθώς και της νομοτεχνικής επεξεργασίας της.

Εικόνα 20: Τιμές και είδη υπόγειων μανιταριών (τρούφας) που παράγονται στην Ισπανία
[Πηγή: Truffle Farming Today. A Comprehensive World Guide. 2015. Marcos Morcillo, Mónica Sánchez, Xavier Vilanova ([εδώ](#))]

⁵⁶ Υπεύθυνη σύνταξης: Κόκκα Ευαγγελία

9. ΠΡΟΕΤΟΙΜΑΣΙΑ ΦΑΚΕΛΟΥ ΚΑΙ ΥΠΟΒΟΛΗ ΑΙΤΗΣΗΣ ΓΙΑ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ:

Με τη χρηματοδότηση της επιχειρούμενης νομοθετικής ρύθμισης θα επισπευσθεί η εφαρμογή της. Η χρηματοδότηση μπορεί να γίνει από Μέτρα του Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης ΠΑΑ 2014-2020. Στο εγκεκριμένο ΠΑΑ 2014-2020 υπάρχει η δυνατότητα ένταξης φυσικών προσώπων και φορέων ιδιόκτητων δασών και δασικών εκτάσεων (Δήμοι κλπ).

I. Από τα μέτρα του ΠΑΑ 2014-2020 μπορούν να αποτελέσουν χρηματοδοτικά εργαλεία τα εξής:

Μέτρο 01- Δράσεις μετάδοσης γνώσεων και ενημέρωσης (άρθρο 14)

Μέτρο 03- Συστήματα ποιότητας γεωργικών προϊόντων και τροφίμων (άρθρο 16)

Μέτρο 08- Επενδύσεις στην ανάπτυξη δασικών περιοχών και στη βελτίωση της βιωσιμότητας των δασών (άρθρα 21-26)

Μέτρο 16 - Συνεργασία (άρθρο 35)

II. Ερευνητικά προγράμματα και χρηματοδοτική στήριξη.

Σε ερευνητικά προγράμματα μπορούν να ενταχθούν και τύχουν χρηματοδοτικής στήριξης οι παρακάτω δραστηριότητες:

- ✓ Η προμέτρηση της παραγωγικότητας
- ✓ Η δημιουργία της Βάσης δεδομένων
- ✓ Το σύστημα παρακολούθησης των περιβαλλοντικών επιπτώσεων των δασών
- ✓ Η καταγραφή των οικοτόπων ανάπτυξης των μυκήτων. Κατά τόπους η ανάγκη αυτή μπορεί να εξυπηρετηθεί μέσω των Δασικών Υπηρεσιών κατά τη διαδικασία ελέγχου και παρακολούθησης της πρακτικής άσκησης των φοιτητών και σπουδαστών, καθώς και της συλλογής με την βοήθεια των συλλεκτών. Το εργαλείο ελέγχου και καταχώρησης της πληροφορίας παραμένει η βάση δεδομένων. Τα στοιχεία που θα προκύψουν μέσα από τις διαδικασίες οριστικής καταχώρησης των πληροφοριών στη βάση θα ελαφρύνουν την οικονομική απαίτηση ολοκλήρωσης της ερευνητικής αυτής καταγραφής.
- ✓ Η πιλοτική εφαρμογή του εγχειρήματος της νέας νομοθετικής ρύθμισης.

III. Πόροι ερευνητικών προγραμμάτων

Τα ερευνητικά προγράμματα τα οποία υπακούν σε διαφορετικό χρηματοδοτικό καθεστώς και δεν μπορούν να ενταχθούν για χρηματοδότηση στα Μέτρα του ΠΑΑ 2014-2020 μπορούν να χρηματοδοτηθούν από:

- ✓ Πράσινο ταμείο
- ✓ Τακτικός προϋπολογισμός
- ✓ Άλλους χρηματοδοτικούς πόρους
- ✓ Ίδια έσοδα
- ✓ Το Εθνικό Αγροτικό Δίκτυο μπορεί να είναι επίσης μια πηγή χρηματοδότησης ενός πιλοτικού προγράμματος

- ✓ η 3094/129/1/20171 προκήρυξη ερευνητικών έργων ΕΛΙΔΕΚ για την ενίσχυση μεταδιδασκτών ερευνητών/τριών του Υπουργείου Παιδείας, Έρευνας και Θρησκευμάτων, Γενική Γραμματεία Έρευνας και Τεχνολογίας.

Για την αποτελεσματικότερη στήριξη της χρηματοδότησης, προτείνεται η δημιουργία νέου κωδικού στο Πράσινο Ταμείο αποκλειστικά για την αμφίδρομη εισροή και εκροή από και προς την διαχείριση των δασικών μυκήτων.

Εικόνα 21. Καλλιέργεια τρούφας στην νότια Ισπανία (περιοχή Valencia) μαζί με το εργαστήριο διαλογής, τυποποίησης, συσκευασίας και πώλησης (βλέπε στο κέντρο αριστερά). Τα δέντρα είναι εμβολιασμένες νεαρές δρυς, κυρίως αριές (*Quercus ilex*) @ Στάρα Καλλιόπη

Β. ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΗΣ ΟΡΓΑΝΩΜΕΝΗΣ ΜΑΝΙΤΑΡΟΦΙΛΙΚΗΣ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑΣ⁵⁷

Την τελευταία εικοσαετία με επίκεντρο τα αυτοφυή μανιτάρια καταγράφεται στη χώρα μας ένα πρωτοφανές φαινόμενο μανιταροφιλίας, μανιταρογνωσίας και μανιταροανάπτυξης, που συνοδεύεται από αξιοσημείωτη κοινωνική, οικονομική, πολιτισμική και ερευνητική-καταγραφική δραστηριότητα. Εμείς, οι οργανωμένοι σε συλλόγους ερασιτέχνες μανιταρόφιλοι και μυκητολόγοι, σε συνεργασία με επαγγελματίες, Έλληνες και ξένους, μυκητολόγους, Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης, μουσεία μανιταριών, Κ.Π.Ε., Φορείς Διαχείρισης Εθνικών Δρυμών ή Εθνικών Πάρκων, ερευνητικά ιδρύματα και τοπικούς πολιτιστικούς συλλόγους, συμβάλαμε καθοριστικά στη γέννηση και την ανάπτυξη αυτού του φαινομένου, βλέποντας τα μανιτάρια:

- ✓ -ως εκλεκτή, αυτοφυή τροφή, που ενισχύει τη διατροφική αυτάρκεια,
- ✓ -ως πρώτη ύλη για την παρασκευή κορυφαίας ποιότητας προϊόντων υψηλής διατροφικής αξίας
- ✓ -ως εξέχον στοιχείο της βιοποικιλότητας και αντικείμενο επιστημονικής έρευνας
- ✓ -ως καθοριστικής σημασίας παράγοντα για την ισορροπία του περιβάλλοντος, ιδιότητα που οξύνει την οικολογική μας ευαισθησία και αναδεικνύει την αναγκαιότητα της αειφορίας,
- ✓ -ως αφορμή για ανάπτυξη συλλογικής δράσης και συνύπαρξης, που ενισχύει την κοινωνική συνοχή και αλληλεγγύη,
- ✓ -ως αφορμή για πολιτιστική δράση, που αναβαθμίζει την ποιότητα ζωής στις τοπικές κοινωνίες,
- ✓ -ως αφορμή για καλλιέργεια σχέσεων συνεργασίας και φιλίας με άλλους λαούς
- ✓ -ως πηγή έμπνευσης και δημιουργίας έργων τέχνης
- ✓ -ως πόλο έλξης επισκεπτών και, τέλος,
- ✓ -ως μοχλό ήπιας οικονομικής δραστηριότητας και ανάπτυξης της τοπικής μικροοικονομίας, απομακρυσμένων κυρίως περιοχών της χώρας μας.

Οι 9 μανιταροφιλικοί σύλλογοι στην Ελλάδα (8 τοπικοί-περιφερειακοί και 1 πανελλήνιος), πάντα σε συνεργασία με τους προαναφερθέντες εταίρους, έχουμε οργανώσει την τελευταία 20ετία περισσότερες από 250 γιορτές μανιταριού και σεμινάρια μανιταρογνωσίας. Αυτές οι γιορτές, σε συνδυασμό με τα δεκάδες εστιατόρια και ξενώνες που εξειδικεύονται στη γαστρονομική αξιοποίηση των μανιταριών και τη λειτουργία των τριών θεματικών μουσείων μανιταριών, προκαλούν σημαντικό ρεύμα Ελλήνων και ξένων επισκεπτών.

Στην Ελλάδα δείξαμε ότι μπορούμε να οργανώνουμε τις πλέον μαζικές, ποιοτικές και πολυδιάστατες γιορτές μανιταριού στην Ευρώπη, αφού καταφέραμε, τόσο το 2009 όσο και το 2010, στους Φιλιππαίους Γρεβενών, να συγκεντρώσουμε στη διάρκεια μιας

⁵⁷ Υπεύθυνος σύνταξης: Κωνσταντίνιδης Γεώργιος

μόνο μανιταρογιορτής περισσότερους από 15.000 επισκέπτες από όλο τον κόσμο. Ταυτόχρονα βέβαια γνωρίζουμε ότι απέχουμε πολύ από τα δεδομένα της Ισπανίας, όπου για παράδειγμα η περιφέρεια (Junta) de Castilla y Leon, στηριζόμενη στη δράση των μανιταροφιλικών συλλόγων, έχει σημαντικά έσοδα ετησίως από τον μανιταροτουρισμό.

Σε θεσμικό επίπεδο καταφέραμε το 2007, με απόφαση του Δημοτικού Συμβουλίου, να ανακηρυχθεί μία πόλη, τα Γρεβενά, «Πόλη των μανιταριών» και, από το 2013, να προστεθούν επισήμως τα αυτοφυή μανιτάρια στο καλάθι των τοπικών προϊόντων της Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας. Για την ώρα, κυρίως μικρές οικογενειακές επιχειρήσεις, απασχολώντας δεκάδες συλλεκτών και εργαζομένων, επεξεργάζονται, τυποποιούν και εμπορεύονται μανιτάρια και μανιταροπροϊόντα, που παρουσιάζουν συνεχώς αυξανόμενη ζήτηση, εντός και εκτός Ελλάδας.

Στα 20 χρόνια δράσης μας εκδώσαμε βιβλία, ενημερωτικά έντυπα και αφίσες, υλοποιήσαμε προγράμματα με θέμα το μανιτάρι σε νηπιαγωγεία, δημοτικά σχολεία, γυμνάσια, Κ.Π.Ε. και Φορείς Διαχείρισης Εθνικών Δρυμών ή Εθνικών Πάρκων, φτιάξαμε την πρώτη εφαρμογή με θέμα τα μανιτάρια σε i-phone και smart phone και στήσαμε τρία Μουσεία Μανιταριών, στα Γρεβενά (2011), την Καλαμπάκα (2014) και το Βουτύρο Ευρυτανίας (2017). Δημοσιεύσαμε στοιχεία λαογραφίας και δημιουργήσαμε τα πρώτα σύγχρονα έργα τέχνης με θέμα το μανιτάρι (ζωγραφιές, τοιχογραφίες, φωτογραφίες, πυρογραφίες, τραγούδια, ποιήματα, γλυπτά, κοσμήματα, κεντήματα, είδη διακόσμησης, ταχυδρομικές κάρτες, γραμματόσημα). Συγκροτήσαμε 10μελή ομάδα μικροσκοπικής εξέτασης δειγμάτων, οργανώσαμε προσωπικές τράπεζες δειγμάτων με περισσότερα από 20.000 αποθηκευμένα δείγματα και συνεργαστήκαμε με ερευνητικά κέντρα στην Ελλάδα αλλά και τη Βουλγαρία, την Ιταλία, τη Γαλλία, το Ηνωμένο Βασίλειο, την Ισπανία, την Αυστρία, την Τσεχία, τις Η.Π.Α. και το Ισραήλ.

Δημοσιεύσαμε καταγραφές, περιγραφές και εργασίες στους ιστοτόπους μας (manitari.gr και mycohellas.gr) και σε διεθνή μυκητολογικά περιοδικά (Field Mycology, Sociedad Micologica de Madrid, Bolletino dell'Associazione Micologica ed Ecologica Romana, Comptes rendus de l'Academie bulgare des Sciences, ascomycete.org, Nova Hedwigia, Mycologia, Fungal Biology, Mycologia Montenegrina). **Καταγράψαμε περισσότερα από 1800 είδη μακρομυκήτων, ανάμεσα τους και αρκετά καινούργια είδη σε παγκόσμιο επίπεδο.**

Ωστόσο αν και τα ελληνικά άγρια, αυτοφυή μανιτάρια θεωρούνται τα καλύτερα και είναι τα πλέον περιζήτητα και ακριβά στην Ευρώπη, η απουσία σχετικού νομοθετικού πλαισίου λειτουργεί ως ανασταλτικός παράγοντας τόσο για την συνέχεια όσο και για την περεταίρω ανάπτυξη αυτού του φαινομένου. Μέχρι πρόσφατα η ενασχόληση των Ελλήνων με τα μανιτάρια ήταν ενταγμένη στις τοπικές, λαϊκές, οικογενειακές παραδόσεις, ενώ τον μεγαλύτερο όγκο των ελληνικών άγριων μανιταριών εκμεταλλεύονταν ξένοι συλλέκτες και επιχειρηματίες. Η συγκρότηση και η δράση των εννέα μανιταροφιλικών συλλόγων στη χώρα μας από το 1999 και μετά, διαμορφώνει ένα

νέο σκηνικό που περιορίζει τη δράση των ξένων συλλεκτών-εμπόρων και ξαναδίνει σταδιακά στα μανιτάρια τη θέση που τους αξίζει στην καθημερινότητά των Ελλήνων.

Οι πυρκαγιές, η ανεξέλεγκτη ή παράνομη υλοτομία, η υπερβόσκηση, η υποβόσκηση, η ανεξέλεγκτη λατομική ή οικιστική δραστηριότητα, ευθύνονται τόσο για την υποβάθμιση και την καταστροφή των δασών όσο και για την υποβάθμιση ή και την εξαφάνιση ορισμένων ειδών μανιταριών. Είναι εμφανές ότι η προστασία των μανιταριών συνδέεται άμεσα με την προστασία των οικοσυστημάτων μέσα στα οποία οι μύκητες φιλοξενούνται και αναπτύσσονται. Με βάση τα αποτελέσματα μακροχρόνιων επιστημονικών ερευνών στην Αμερική και στην Ευρώπη αλλά και σύμφωνα με τα δικά μας δεδομένα σε περιοχές της χώρας μας όπου τα μανιτάρια συλλέγονται συστηματικά (Βόιο και Γράμμος Δ. Μακεδονίας, περιοχή Παρακάλαμου Ιωαννίνων, Χαλκιδική, Πήλιο, Λέσβος), σε κάποιες περιπτώσεις από την περίοδο της Κατοχής του 1941-1945, η συλλογή, ακόμα και η συστηματική συλλογή μανιταριών δεν φαίνεται πρακτικά να προκαλούν εξασθένηση του μυκηλίου. Προσωπικά δεν γνωρίζω καμία περιοχή που να παράγει σήμερα περισσότερους Βωλίτες απ' ότι η περιοχή του Βοΐου στη Δυτική Μακεδονία, παρόλο που γνωρίζουμε ότι οι Βωλίτες συλλέγονται στην περιοχή αυτή συστηματικά τουλάχιστο από την περίοδο της Γερμανικής Κατοχής. Αυτή ιδιαιτερότητα καθιστά την μανιταροσυλλογή μία φιλική προς το περιβάλλον δραστηριότητα, που ενισχύει τη διατροφική αυτάρκεια του αγροτικού πληθυσμού και μειώνει τις ανάγκες για την ιδιαιτέρως ρυπογόνα και ενεργοβόρα εκτροφή ή καλλιέργεια. Ιδιαίτερα στις μέρες μας, που κυβερνήσεις αγοράζουν ή πουλούν δικαιώματα για να ρυπαίνουν, η «πράσινη επανάσταση» με τα φυτοφάρμακα, τα λιπάσματα, τα ζιζανιοκτόνα και τα μεταλλαγμένα προϊόντα έχει επιφέρει δραματικές αλλαγές και οι θάλασσες έχουν μετατραπεί σε βόθρους αστικών, βιομηχανικών και πυρηνικών λυμάτων, η μανιταροσυλλογή αποκτά ιδιαίτερη οικολογική σημασία, που εναρμονίζεται με τις παγκόσμιες σύγχρονες τάσεις αφού μετά την υπογραφή της Σύμβασης για τη Βιολογική Ποικιλότητα το 1992 στο Ρίο ντε Τζανέιρο, εκτός από την επιστημονική αξία, έχει αναγνωριστεί στη βιοποικιλότητα και η κοινωνική, πολιτική και οικονομική της διάσταση ενώ, παράλληλα, στο κεφάλαιο 36 (Agenda 21) της Συνδιάσκεψης των Ηνωμένων Εθνών για το Περιβάλλον και την Ανάπτυξη αποτυπώνεται ως ζητούμενο η μετάβαση από την περιβαλλοντική εκπαίδευση στην εκπαίδευση για βιώσιμη ανάπτυξη.

Πιστεύουμε ότι οι αλληλοσχετιζόμενες και αλληλοσυμπληρούμενες έννοιες της «οικολογίας» και της «οικονομίας» μπορούν κάλλιστα να συγκλίνουν στην κατεύθυνση της υπεύθυνης, αειφορικής διαχείρισης των οικοσυστημάτων και των αυτοφύων μυκήτων, στην προοπτική της βιώσιμης ανάπτυξης στο ελληνικό, μεσογειακό οικοσύστημα, που τα τελευταία 10.000 χρόνια είναι άρρηκτα συνδεδεμένο με την ανθρώπινη παρουσία και δραστηριότητα. Η διαχείριση των αυτοφύων μανιταριών σχετίζεται άμεσα με την αειφόρο διαχείριση των δασών, καθώς οι μανιταροσυλλέκτες έχουν έναν λόγο παραπάνω να προστατεύουν τα δάση. Η οργανωμένη, ελληνική μανιταροφιλική κοινότητα, επιθυμεί και επιδιώκει την ορθολογική, αειφορική,

επιστημονικά τεκμηριωμένα, ρεαλιστική και εφαρμόσιμη διαχείριση των δασών και των αυτοφυών μανιταριών, που θα εναρμονίζεται με το πνεύμα και τη φιλοσοφία της σύγχρονης οικολογίας, λαμβάνοντας ταυτόχρονα υπόψη τα ιδιαίτερα ιστορικά, γεωμορφολογικά, οικονομικά, πολιτικά και πολιτισμικά χαρακτηριστικά της χώρας μας και καταθέτει συγκεκριμένες προτάσεις:

1. Αδειοδότηση συλλεκτών και ταυτοποιητών Α.Ε.Μ.

Ερασιτέχνες και επαγγελματίες συλλέκτες μανιταριών θα έχουν ελεύθερη και ισότιμη πρόσβαση στα επιτρεπόμενα πεδία συλλογής μανιταριών, χωρίς τεχνικές ρυθμίσεις ή απαγορεύσεις που προκαλούν διάκριση ανάμεσα σε ερασιτέχνες και επαγγελματίες μανιταροσυλλέκτες ή παραχωρούν προνόμια υπέρ του ενός ή του άλλου (π.χ. δημοπρασίες δασών).

1.1. Αδειοδότηση ερασιτεχνών συλλεκτών Α.Ε.Μ.

Οι ερασιτέχνες συλλέκτες μανιταριών θα πρέπει να κατέχουν **ερασιτεχνική άδεια συλλογής για ποσότητες μανιταριών έως τα 15 κιλά ημερησίως κατ' άτομο**. Η ερασιτεχνική άδεια θα χορηγείται μετά από παρακολούθηση σεμιναρίων, όπου οι ενδιαφερόμενοι θα επιμορφώνονται για τον ρόλο των μυκήτων στην ισορροπία του περιβάλλοντος και θα εκπαιδεύονται στον σωστό τρόπο συλλογής, στην αναγνώριση συγκεκριμένων κοινών εδώδιμων ειδών και στη δυνατότητα διάκρισής τους από τα παρόμοια σε εμφάνιση τοξικά ή θανατηφόρα είδη. Η ερασιτεχνική άδεια θα ισχύει εφ' όρου ζωής και θα αφορά στο σύνολο της ελληνικής επικράτειας, με την προϋπόθεση ότι οι κάτοχοί της θα παρακολουθούν τα σεμινάρια που θα οργανώνονται κάθε φορά που - ως αποτέλεσμα επιστημονικών ερευνών- προκύπτουν νέα δεδομένα και αλλαγές για την εδώδιμότητα ή την τοξικότητα κάποιων ειδών. Η παρακολούθηση των σεμιναρίων θα βεβαιώνεται στην άδεια του συλλέκτη.

Οι ενδιαφερόμενοι για απόκτηση ερασιτεχνικής **άδειας θα πρέπει να καταβάλουν ένα μικρό χρηματικό ποσό**, για την κάλυψη των εξόδων της έκδοσης της άδειας και της υλοποίησης των σεμιναρίων. Τα σεμινάρια θα πρέπει γίνονται αποκεντρωμένα, τουλάχιστο ανά περιφέρεια.

1.2. Αδειοδότηση και Πιστοποίηση επαγγελματιών συλλεκτών Α.Ε.Μ

Οι επαγγελματίες συλλέκτες μανιταριών θα πρέπει να κατέχουν επαγγελματική άδεια συλλογής για τα προβλεπόμενα είδη μανιταριών που θα προορίζονται για το εμπόριο, για ποσότητες μανιταριών έως τα 15 κιλά ημερησίως κατ' άτομο, μόνο όμως στην ηπειρωτική Ελλάδα. Η εμπορική δραστηριότητα δεν θα επιτρέπεται στα νησιά, όπου οι καρποφορίες των μανιταριών είναι περιορισμένες τόσο σε χρονική διάρκεια όσο και σε ποσότητες.

Η επαγγελματική άδεια θα χορηγείται μετά από παρακολούθηση σεμιναρίων, όπου οι ενδιαφερόμενοι θα επιμορφώνονται για τον ρόλο των μυκήτων στην ισορροπία

του περιβάλλοντος και θα εκπαιδεύονται στον σωστό τρόπο συλλογής, στην αναγνώριση συγκεκριμένων κοινών εδώδιμων ειδών και στη δυνατότητα διάκρισής τους από τα παρόμοια σε εμφάνιση τοξικά ή θανατηφόρα είδη. Επιπλέον, η επαγγελματική άδεια θα πιστοποιεί, μέσα από εξετάσεις, τη γνωστική επάρκεια του κατόχου στα προαναφερθέντα αντικείμενα. **Η επαγγελματική άδεια συλλέκτη θα έχει ετήσια διάρκεια**, με την προϋπόθεση ότι οι κάτοχοί της θα παρακολουθούν τα σεμινάρια που θα οργανώνονται κάθε φορά που -ως αποτέλεσμα επιστημονικών ερευνών- προκύπτουν νέα δεδομένα και αλλαγές για την εδωδιμότητα ή την τοξικότητα κάποιων ειδών. Η παρακολούθηση των σεμιναρίων θα βεβαιώνεται στην άδεια του συλλέκτη. Τα σεμινάρια θα πρέπει γίνονται αποκεντρωμένα, τουλάχιστο ανά περιφέρεια. Οι ενδιαφερόμενοι για απόκτηση επαγγελματικής άδειας **θα πρέπει να καταβάλουν ένα σημαντικό χρηματικό ποσό, ώστε να υπάρχουν έσοδα υπέρ του δημοσίου** από αυτή την επικερδή-επαγγελματική δραστηριότητα.

1.3. Εξαίρεση υπερηλίκων και ευκαιριακών συλλεκτών Α.Ε.Μ.

Από την υποχρέωση για κατοχή άδειας συλλογής αυτοφυών μανιταριών θα πρέπει να εξαιρούνται οι υπερήλικες και όσοι ευκαιριακά συλλέγουν μανιτάρια, στο πλαίσιο άλλων αγροτικών ενασχολήσεων.

1.4. Αδειοδότηση και Πιστοποίηση επαγγελματιών ταυτοποιητών Α.Ε.Μ.

Θα πρέπει να υπάρχει πρόβλεψη για εκπαίδευση ταυτοποιητών μανιταριών, οι οποίοι θα προσφέρουν τις υπηρεσίες τους τόσο στις επιχειρήσεις που εμπλέκονται στην εμπορία, μεταποίηση και χρήση αυτοφυών μανιταριών στην εστίαση, όσο και στους ερασιτέχνες συλλέκτες που έχουν ανάγκη από μια δεύτερη γνώμη ενός ειδικού. Οι επαγγελματίες ταυτοποιητές μανιταριών θα συνεργάζονται σε επαγγελματική βάση:

- α) με τους επιχειρηματίες που εμπλέκονται στην εμπορία, μεταποίηση και χρήση αυτοφυών μανιταριών στην εστίαση,
- β) με φορείς τοπικής αυτοδιοίκησης για παροχή υπηρεσιών ταυτοποίησης στους ερασιτέχνες συλλέκτες της περιοχής τους και
- γ) με τους ελεγκτές εφαρμογής των νόμων, σε ζητήματα όπου απαιτείται υψηλότερο επίπεδο γνώσεων.

Η επαγγελματική άδεια ταυτοποιητή αυτοφυών μανιταριών θα χορηγείται μετά από παρακολούθηση σεμιναρίων, όπου οι ενδιαφερόμενοι θα εκπαιδεύονται ευρύτερα και βαθύτερα στη συστηματική ταξινόμηση με έμφαση στην αναγνώριση των εδώδιμων ειδών και στη δυνατότητα διάκρισής τους από τα παρόμοια σε εμφάνιση τοξικά ή θανατηφόρα είδη. Επιπλέον, η επαγγελματική άδεια θα πιστοποιεί, μέσα από αυστηρές εξετάσεις, τη γνωστική επάρκεια του κατόχου στο προαναφερθέν αντικείμενο. Η επαγγελματική άδεια ταυτοποιητή θα έχει **πενταετή διάρκεια**, με την προϋπόθεση ότι οι κάτοχοί της θα παρακολουθούν τα σεμινάρια που θα οργανώνονται κάθε φορά που -ως αποτέλεσμα επιστημονικών ερευνών- προκύπτουν νέα δεδομένα και αλλαγές για την εδωδιμότητα ή την τοξικότητα κάποιων ειδών. Η παρακολούθηση των σεμιναρίων θα βεβαιώνεται στην άδεια του κατόχου.

2. Θέσπιση συστήματος προστασίας του ταυτοποιητή μέσω πιστοποίησης της συγκεκριμένης ποσότητας (παρτίδας) αυτοφυών μανιταριών που έχει ελεγχθεί

Επειδή οι ταυτοποιητές θα φέρουν ενυπόγραφα την ευθύνη για τον έλεγχο και την έγκριση ή την απόρριψη συγκεκριμένων ποσοτήτων μανιταριών που προορίζονται για κατανάλωση, θα πρέπει μέσω ενός συστήματος πιστοποίησης παρτίδας να κατοχυρώνεται ότι οι ταυτοποιητές υπογράφουν και παίρνουν την ευθύνη για συγκεκριμένες ποσότητες (παρτίδες) που εισρέουν σε μια επιχείρηση. Σε διαφορετική περίπτωση θα μπορούν οι επιχειρηματίες να χρεώσουν στον ταυτοποιητή και την ευθύνη για άλλες ποσότητες που δεν ελέγχθηκαν αλλά δόθηκαν στην κατανάλωση ως μέρος της ποσότητας που έχει ελεγχθεί και υπογραφεί από τον ταυτοποιητή.

Ο συνδυασμός καλά εκπαιδευμένων επαγγελματιών συλλεκτών και ταυτοποιητών μπορεί να εκμηδενίσει ή να ελαχιστοποιήσει στο έπακρο τις περιπτώσεις ατυχήματος, αφού το επικίνδυνο μανιτάρι θα πρέπει να περάσει από δύο τουλάχιστο «πιστοποιημένης γνώσης ζευγάρια ματιών», πριν φτάσει στο πιάτο του καταναλωτή, καθώς θεωρούμε ότι προστασία της δημόσιας υγείας θα πρέπει να είναι η πρώτη προτεραιότητα του όλου εγχειρήματος.

3. Κατάλογος εδώδιμων και εμπορεύσιμων μανιταριών

Προτείνουμε την σύνταξη του «**Καταλόγου των εδώδιμων, εμπορεύσιμων μανιταριών**». Αυτό θα αφήσει εκτός καταλόγου ασυνήθιστα, σπάνια, μικρά σε μέγεθος ή δυσκόλως αναγνωριζόμενα φαγώσιμα είδη, διευκολύνοντας σημαντικά την ασφαλή κατανάλωση αυτοφυών μανιταριών.

4. Κόκκινος Κατάλογος σπάνιων ειδών

Προτείνουμε την σύνταξη του «**Κόκκινου Καταλόγου των σπάνιων ειδών**», των οποίων η συλλογή θα απαγορεύεται. Αν και πρακτικά θα είναι αδύνατο κάποιος ελεγκτής να αναγνωρίσει τα περισσότερα από τα σπάνια είδη, καθώς θα απαιτείται βαθιά γνώση και συχνά συνδρομή εργαστηριακής εξέτασης, η σύνταξη του παραπάνω καταλόγου θα δώσει έμφαση την αξία της βιοποικιλότητας και θα υπενθυμίζει την ευθύνη που έχουν οι συλλέκτες να μην αφαιρούν καρποσώματα μανιταριών που δεν προορίζονται για κατανάλωση ή για επιστημονική έρευνα (βλέπε π.χ. [εδώ](#) και [εδώ](#)).

Για τη συνεχή ενημέρωση-επικαιροποίηση του «Κόκκινου Καταλόγου των σπάνιων ειδών» προτείνουμε τη σύστασης 3-μελούς επιτροπής με έναν εκπρόσωπο της ερασιτεχνικής-μανιταροφιλικής κοινότητας, έναν της επαγγελματικής μυκητολογικής κοινότητας κι έναν του Υπουργείου Περιβάλλοντος και Ενέργειας.

5. Μητρώο συλλέκτη

Προτείνουμε την σύνταξη του «**Μητρώου συλλέκτη**», που θα πρέπει όλοι οι επαγγελματίες συλλέκτες να τηρούν και να συμπληρώνεται κάθε φορά που θα παραδίδουν προς πώληση αυτοφυή μανιτάρια. Αυτό θα συμβάλει:

- α) στην αντιμετώπιση της φοροδιαφυγής
- β) στην καταγραφή των διακινούμενων ποσοτήτων ανά είδος, περιοχή και έτος

- γ) στην πιστοποίηση της συγκεκριμένης ποσότητας (παρτίδας) των αυτοφυών
μανιταριών που εισέρχονται στον κύκλο εργασιών και
δ) στην αντιμετώπιση της ελληνοποίησης εισαγόμενων μανιταριών.

6. Απαγορεύσεις

Προτείνουμε να απαγορεύεται:

1. η κοπή, εκρίζωση, καταστροφή ή συλλογή τοξικών, θανατηφόρων ή άγνωστης εδωδιμότητας μανιταριών με εξαίρεση τις περιπτώσεις που προορίζονται για επιστημονική έρευνα ή για έκθεσή τους σε εκπαιδευτικά σεμινάρια και γιορτές μανιταριού με εκπαιδευτικό χαρακτήρα
2. η συλλογή και η διακίνηση μανιταριών που συμπεριλαμβάνονται στον Κόκκινο Κατάλογο των σπάνιων-προστατευόμενων ειδών, με εξαίρεση τις περιπτώσεις που προορίζονται για επιστημονική έρευνα, οπότε θα πρέπει να συλλέγεται το ελάχιστο τμήμα του καρποσώματος που απαιτείται για μικροσκοπική ή μοριακή εξέταση
3. η συλλογή και η διακίνηση ανώριμων ή υπερώριμων μανιταριών
4. η χρήση τσουγκράνας ή άλλων συναφών εργαλείων για τη συλλογή μανιταριών, καθώς με τον τρόπο αυτό εκριζώνονται αδιακρίτως και είδη μανιταριών που δεν προορίζονται για κατανάλωση και διαταράσσεται (εκτιθέμενο στον αέρα και χάνοντας την υγρασία του) το μυκήλιο αλλά και μικρά βασιδιώματα, ασκώματα ή σποροκάρπια, που αναπτύσσονται στα πεσμένα φύλλα ή στις πεσμένες βελόνες
5. η ανεξέλεγκτη λήψη φυλλοχώματος και χούμου επειδή α) αφαιρείται μυκηλιακή μάζα, μικρά βασιδιώματα, ασκώματα ή σποροκάρπια, που αναπτύσσονται στο φυλλόχωμα ή στον χούμο και β) διαταράσσεται (εκτιθέμενο στον αέρα και χάνοντας την υγρασία του) το μυκήλιο της συγκεκριμένης θέσης
6. και (μετά από τεκμηριωμένες προτάσεις εκ μέρους των μανιταροφιλικών συλλόγων και των πανεπιστημιακών ιδρυμάτων) η συλλογή μανιταριών σε επιλεγμένα και αυστηρώς οριοθετημένα οικοσυστήματα (έκτασης μερικών στρεμμάτων), που, λόγω της ιδιαιτέρως πλούσιας βιοποικιλότητας που εμφανίζουν οι μακρομύκητες σε αυτά τα οικοσυστήματα, αποτελούν ιδανικό πεδίο για ερευνητικούς και εκπαιδευτικούς σκοπούς. Με τον τρόπο αυτό θα εξυπηρετούνται πανεπιστημιακά ιδρύματα, Κέντρα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης, σχολεία και μανιταροφιλικοί σύλλογοι αποκλειστικά στο πλαίσιο υλοποίησης ερευνητικών και εκπαιδευτικών προγραμμάτων.

7. Ελεγκτές εφαρμογής νόμων

Προτείνουμε τη συγκρότηση σώματος επαρκώς επιμορφωμένων ελεγκτών που θα ελέγχουν και θα υπογράφουν τα μητρώα συλλεκτών και θα επιβεβαιώνουν την τήρηση των σχετικών διατάξεων-ρυθμίσεων. Επιπροσθέτως οι ελεγκτές θα μπορούν να παρεμβαίνουν και στο πεδίο για να ελέγξουν:

- α) την κατοχή αδειών
- β) την εφαρμογή των διατάξεων σχετικά με τη συλλογή και την διακίνηση ανώριμων ή υπερώριμων μανιταριών
- γ) την εφαρμογή των διατάξεων σχετικά με τη συλλογή και την διακίνηση ειδών που συμπεριλαμβάνονται στον Κόκκινο Κατάλογο των σπάνιων-προστατευόμενων ειδών

- δ) την εφαρμογή των διατάξεων σχετικά με τη χρήση τσουγκράνας ή άλλων συναφών εργαλείων για τη συλλογή μανιταριών
- ε) την εφαρμογή των διατάξεων σχετικά με την ανεξέλεγκτη λήψη φυλλοχώματος και χούμου και τη συλλογή μανιταριών στα επιλεγμένα και αυστηρώς οριοθετημένα οικοσυστήματα, που αναφέρονται στην τελευταία παράγραφο των απαγορεύσεων.

Για τη συγκρότηση του σώματος των ελεγκτών προτείνουμε τη συνεργασία με τους μανιταροφιλικούς συλλόγους.

8. Εισαγωγή μανιταρογνωσίας στην α/θμια και β/θμια εκπαίδευση

Προτείνουμε την εισαγωγή βασικών μαθημάτων μανιταρογνωσίας στην α/θμια και στη β/θμια εκπαίδευση. Η εμπειρία μας από την υλοποίηση προγραμμάτων με θέμα το μανιτάρι σε νηπιαγωγεία, δημοτικά σχολεία, γυμνάσια, Κ.Π.Ε. και Φορείς Διαχείρισης Εθνικών Δρυμών ή Εθνικών Πάρκων, επιβεβαίωσε το μεγάλο ενδιαφέρον των μαθητών και απέδειξε τα ευεργετήματα που προκύπτουν από την εκπαίδευση στους τομείς της γνώσης και της οικολογικής ευαισθητοποίησής τους. Επιπροσθέτως προτείνουμε την αξιοποίηση της τηλεόρασης με σειρά εκπομπών μανιταρογνωσίας-μανιταροφιλίας και τη διανομή στα σχολεία α/θμιας και β/θμιας εκπαίδευσης εκπαιδευτικών αφισών με τα πιο σπουδαία από άποψη εδωδιμότητας και τοξικότητας μανιτάρια της Ελλάδας.

9. Έρευνα

Προτείνουμε την ανάθεση, σε πανεπιστημιακά ιδρύματα της χώρας μας, έρευνας:

- α) για την φέρουσα ικανότητα των ελληνικών οικοσυστημάτων σε καρποφορίες μανιταριών
- β) για την μακροχρόνια επίδραση της συστηματικής συλλογής μανιταριών, της υλοτομίας, της υπερβόσκησης της υποβόσκησης ή της παντελούς απουσίας βόσκησης στα μυκήλια και στα οικοσυστήματα της Ελλάδας
- γ) την αναζήτηση του πλέον ενδεδειγμένου τρόπου υλοτόμησης που θα επηρεάζει θετικά τις καρποφορίες των αυτοφυών μανιταριών και την εν γένει ισορροπία του οικοσυστήματος
- δ) την διερεύνηση σε βάθος των επιστημονικών δημοσιεύσεων που αναφέρονται στην τοξικότητα ειδών που επί αιώνες και χιλιετίες αποτέλεσαν μέρος της διατροφής του ανθρώπου και
- ε) για τη συμβολή της εμπορικής αξιοποίησης των αυτοφυών μανιταριών και του μανιταροτουρισμού στις τοπικές μικροοικονομίες και στην εθνική οικονομία της χώρας μας συνολικά.

10. Επικαιροποίηση

Τέλος προτείνουμε την πρόβλεψη για επικαιροποίηση, κατά περιόδους, του νομοθετικού πλαισίου, με την ενσωμάτωση των σύγχρονων ευρημάτων της παγκόσμιας μυκητολογικής έρευνας. Για τη συνεχή ενημέρωση-επικαιροποίηση του νομοθετικού πλαισίου -όπως του «Κόκκινου Καταλόγου των σπάνιων ειδών»- **προτείνουμε τη σύστασης 3-μελούς επιτροπής με έναν εκπρόσωπο της ερασιτεχνικής-μανιταροφιλικής κοινότητας**, έναν της επαγγελματικής μυκητολογικής κοινότητας κι έναν του Υπουργείου Περιβάλλοντος και Ενέργειας.

Εικόνα 22. Οι δραστηριότητες των μανιταροφιλικών συλλόγων περιλαμβάνουν συνήθως εκδρομές στην φύση, συλλογή, ταυτοποίηση και έκθεση μακρομυκήτων, γευσιγνωσία, σεμινάρια, παρουσιάσεις και ενημερωτικές ομιλίες καθώς και καλλιτεχνικές δραστηριότητες @ Γαλάνη Τόνια.

Γ. ΣΥΝΟΨΗ-ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

- 1 Η συλλογή και εμπορία Αυτοφύων Εδώδιμων Μακρομυκήτων (Α.Ε.Μ. ή Αυτοφύων Εδώδιμων Μανιταριών) αποτελεί διεθνώς ένα σημαντικό οικονομικό πόρο που σύμφωνα με την διεθνή βιβλιογραφία μπορεί τοπικά να ξεπεράσει από 6 έως 20 φορές το αντίστοιχο εισόδημα από την εκμετάλλευση της ξυλείας ενός μεσογειακού δάσους.
- 2 Η Ελλάδα έχει εξαιρετικά μεγάλη βιοποικιλότητα μακρομυκήτων η οποία χρήζει έρευνας και προστασίας με την βοήθεια της επιστημονικής κοινότητας, των κρατικών υπηρεσιών και της κοινωνίας των πολιτών.
- 3 Είναι απαραίτητη η νομοθέτηση ενός νέου σύγχρονου ολοκληρωμένου και συνεκτικού νομοθετικού πλαισίου του συνολικού κύκλου εργασιών αξιοποίησης των Α.Ε.Μ. (συλλογής, ταυτοποίησης, πιστοποίησης και εμπορίας), που σήμερα απουσιάζει, ώστε να εξασφαλίζεται η επιστημονικά τεκμηριωμένη αιφορική διαχείριση τους και των «προϊόντων» τους, με βάση το διαμορφωμένο πλαίσιο εφαρμογής των δασικών διατάξεων, χωρίς πολύπλοκες και χρονοβόρες γραφειοκρατικές διαδικασίες, ώστε να εφαρμοστεί άμεσα και με επιτυχία, για την διασφάλιση της δημόσιας υγείας και αποκλεισμού οποιασδήποτε νοθείας.
- 4 Είναι απαραίτητο να νομοθετηθεί άμεσα ένας πρώτος κατάλογος με τα δημοφιλέστερα εδώδια είδη εμπορικού ενδιαφέροντος καθώς και τα απειλούμενα είδη που χρήζουν άμεσης νομοθετικής προστασίας.
- 5 Προτείνεται η συγκρότηση ενός επιτελικού εθνικού οργάνου διαχείρισης μακρομυκήτων με την επωνυμία: «Εθνικός Φορέας Διαχείρισης Αυτοφύων Μακρομυκήτων (ΕΦΔΑΜ)» για τον συντονισμό όλων των ενεργειών και δράσεων.
- 6 Χρειάζεται να δημιουργηθεί Εθνική Γεωγραφική Βάση Δεδομένων Α.Ε.Μ. ως ένα ολοκληρωμένο πληροφοριακό σύστημα απογραφής και διαχείρισης των μακρομυκήτων της χώρας, που θα λειτουργεί υπό την αρμοδιότητα του ΕΦΔΑΜ.
- 7 Άμεση προτεραιότητα αποτελεί η υλοποίηση πιστοποιημένων εκπαιδευτικών σεμιναρίων σε δασικούς υπαλλήλους και ιδιώτες για την ορθή ταυτοποίηση των Α.Ε.Μ. ώστε να εκδοθούν σχετικές άδειες συλλογής ερασιτεχνικού και εμπορικού σκοπού καθώς και ελεγκτών τους, στο πλαίσιο της πιστοποίησης ενός ολοκληρωμένου συστήματος αιφορικής διαχείρισης Α.Ε.Μ. στην Ελλάδα.
- 8 Προτείνεται αρχικά η εφαρμογή ενός πilotικού προγράμματος εκπαίδευσης και ολοκληρωμένης διαχείρισης και συλλογής των Α.Ε.Μ. σε μία – δύο ορεινές περιοχές με έντονη συλλεκτική πίεση και με την συμμετοχή της τοπικής κοινωνίας καθώς και της διερεύνηση της δυνατότητας ανάδειξης τους με ένα ειδικό τοπικό σήμα (σήμα ποιότητας, αιφορικής διαχείρισης, γεωγραφικής προέλευσης κτλ).
- 9 Πριν οποιαδήποτε νομοθετική ρύθμιση χρειάζεται περαιτέρω ευρύτερη δημόσια διαβούλευση των προτάσεων του πορίσματος με τις αντίστοιχες ομάδες ενδιαφέροντος (υπηρεσίες, συλλόγους, εταιρείες κτλ) τα αποτελέσματα της οποίας να αξιολογηθούν βάση σχετικής κοινωνικο-οικονομικής έρευνας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ V:

ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΕΙΣ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΟΣ ΣΥΝΟΛΙΚΟΣ ΠΙΝΑΚΑΣ ΣΧΕΔΙΟΥ ΔΡΑΣΕΩΝ ΓΙΑ ΤΑ ΑΥΤΟΦΥΗ ΕΔΩΔΙΜΑ ΜΑΝΙΤΑΡΙΑ ΚΑΙ ΤΟΥΣ ΜΑΚΡΟΜΥΚΗΤΕΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

α/α	Προβλήματα	Προτάσεις	Δράσεις & έργα	Ενδεικτικές Πηγές Χρηματοδότησης	Αναγκαιότητα υλοποίησης δράσεων (Επείγουσα, υψηλή-μέτρια-χαμηλή)	Χρονοδιάγραμμα υλοποίησης ⁵⁸		
						Άμεσα (0-3 έτη)	Μεσο-πρόθεσμα (3-5 έτη)	Μακρο-πρόθεσμα (>5 έτη)
1.1	<u>Έλλειψη γνώσης της βιοποικιλότητας ΑΕΜ στην Ελλάδα</u> /ανά Περιφέρειες	Προγράμματα & μελέτες καταγραφής ΑΕΜ	Καταγραφή βιοποικιλότητας ΑΕΜ	Ε.Π. ΥΜΕΠΕΡΑΑ & Περιφερειακά Επιχειρησιακά Προγράμματα	Υψηλή	Α.Ε.Μ. αμφιβόλου εδωδιμότητας, επικίνδυνα στις κύριες περιοχές συλλογής	Α.Ε.Μ., αμφιβόλου εδωδιμότητας, επικίνδυνα γενικότερα σε ποικίλα ενδιαιτήματα	Σύνολο μακρομυκήτων στην επικράτεια
1.2	<u>Έλλειψη</u> (ή αποσπασματική) πληροφορία για την βιοποικιλότητα μακρομυκήτων στην ελληνική επικράτεια	Σύνταξη Εθνικού Καταλόγου μακρομυκήτων (όχι μόνο των εδωδιμων)	Πρόγραμμα Καταγραφής βιοποικιλότητας μακρομυκήτων	Ε.Π. ΥΜΕΠΕΡΑΑ & Περιφερειακά Επιχειρησιακά Προγράμματα	Μέτρια	Κατάρτιση Τοπικών Καταλόγων βιοποικιλότητας μακρομυκήτων σε επιλεγμένες περιοχές	Εθνικός Κατάλογος μακρομυκήτων της Ελλάδας	Συνεχής επικαιροποίηση καταλόγων
1.3	<u>Απουσία δεδομένων για την κατάσταση διατήρησης των μακρομυκήτων</u> στην ελληνική επικράτεια	Εκπόνηση μελέτης για την κατάσταση διατήρησης των ειδών μακρομυκήτων	Κατάρτιση-επικαιροποίηση Κόκκινου Καταλόγου Μακρομυκήτων στην ελληνική επικράτεια	ΕΠ Υποδομές Μεταφορών, Περιβάλλον και Αειφόρος Ανάπτυξη & Περιφερειακά Επιχειρησιακά Προγράμματα	Μέτρια	Μελέτη Κατάστασης Διατήρησης Μακρομυκήτων σε επιλεγμένες θέσεις	Κατάρτιση Εθνικού Κόκκινου Καταλόγου Μακρομυκήτων	Συνεχής επικαιροποίηση καταλόγων
1.4	<u>Έλλειψη Εθνικού Καταλόγου Γενετικών Πόρων Μυκήτων</u>	Εκπόνηση μελέτης για την δημιουργία καταλόγου Γενετικών Πόρων Μυκήτων	Κατάρτιση Καταλόγου Γενετικών Πόρων Μυκήτων	ΕΠ Υποδομές Μεταφορών, Περιβάλλον και Αειφόρος Ανάπτυξη & Πρόγραμμα Αγροτικής Ανάπτυξης	Χαμηλή	Πρώτος Εθνικός Κατάλογος Γενετικών Πόρων Μυκήτων	Τελικός Εθνικός Κατάλογος Γενετικών Πόρων Μυκήτων	Συνεχής ενημέρωση/ επικαιροποίηση
2.1	<u>Έλλειψη επαρκών δεδομένων για συλλεκτική πίεση στα ΑΕΜ</u> σε όλη τη χώρα	Χρηματοδότηση έργου με σχετικό αντικείμενο σε επιλεγμένες περιοχές και οικοσυστήματα της Ελλάδας	Καταγραφή της συλλεκτικής πίεσης σε επιλεγμένες περιοχές και οικοσυστήματα της Ελλάδας	ΕΠ Υποδομές Μεταφορών, Περιβάλλον και Αειφόρος Ανάπτυξη & Περιφερειακά Επιχειρησιακά Προγράμματα	Επείγουσα	Άμεση καταγραφή σε επιλεγμένες περιοχές	Πλήρης καταγραφή σε όλη την χώρα	Συνεχής ενημέρωση/ επικαιροποίηση
2.2	<u>Έλλειψη επαρκών δεδομένων για τα απειλούμενα είδη ΑΕΜ</u> της Ελλάδας	Χρηματοδότηση έργου με σχετικό αντικείμενο σε επιλεγμένες περιοχές	Προσδιορισμός απειλούμενων ειδών ΑΕΜ στην Ελλάδα	ΕΠ Υποδομές Μεταφορών, Περιβάλλον και Αειφόρος Ανάπτυξη Περιφερειακά Επιχειρησιακά Προγράμματα LIFE Environmental Governance and Information	Επείγουσα	Άμεση καταγραφή σε επιλεγμένες περιοχές	Πλήρης καταγραφή σε όλη την χώρα	Συνεχής ενημέρωση/ επικαιροποίηση

⁵⁸ Δια του παρόντος πονήματος εισηγήσεις- προτάσεις που θα τεθούν ως άμεσες προτεραιότητες με τη δέσμευση των αντίστοιχων υπηρεσιών που εμπλέκονται- για κατά προτεραιότητα χρηματοδότηση των προτεινόμενων δράσεων από τα χρηματοδοτικά εργαλεία που έχουμε στη διάθεσή μας

α/α	Προβλήματα	Προτάσεις	Δράσεις & έργα	Ενδεικτικές Πηγές Χρηματοδότησης	Αναγκαιότητα υλοποίησης δράσεων	Χρονοδιάγραμμα υλοποίησης		
						Άμεσα (0-3 έτη)	Μεσο-πρόθεσμα (3-5 έτη)	Μακρο-πρόθεσμα (>5 έτη)
3.1	<u>Απουσία Βάσης Δεδομένων</u> μακρομυκήτων & ΑΕΜ της Ελλάδας	Δημιουργία βάσης δεδομένων & διασύνδεση με άλλες υφιστάμενες	Πιλοτική δημιουργία, εφαρμογή και συνεργασία της ΒΔ με άλλες ΒΔ	ΕΠ Υποδομές Μεταφορών, Περιβάλλον και Αειφόρος Ανάπτυξη & Πρόγραμμα Αγροτικής Ανάπτυξης ΕΠ Μεταρρύθμιση Δημόσιου Τομέα LIFE Environmental Governance and Information	Υψηλή	Δημιουργία και πιλοτική χρήση σχετικής Βάσης Δεδομένων σε επιλεγμένες περιοχές	Πλήρης εφαρμογή και χρήση της Βάσης Δεδομένων και διασύνδεση της με άλλες ΒΔ	Συνεχής ενημέρωση/ επικαιροποίηση
4.1	<u>Ανάγκη πολύχρονης έρευνας</u> με εθνική εμβέλεια για την παραγωγικότητα των ΑΕΜ στα ελληνικά οικοσυστήματα	Ελάχιστος χρονικός ορίζοντας ένα 5ετές ερευνητικό πρόγραμμα	Εγκατάσταση & παρακολούθηση των επιφανειών για 5 έτη σε 13 Περιφερειακές Διοικήσεις	ΕΠ Υποδομές Μεταφορών, Περιβάλλον και Αειφόρος Ανάπτυξη Περιφερειακά Επιχειρησιακά Προγράμματα LIFE Environmental Governance and Information	Υψηλή	Έναρξη πιλοτικής έρευνας σε επιλεγμένες περιοχές / θέσεις & οικοσυστήματα όπου υπάρχει έντονη συλλεκτική πίεση	Ολοκλήρωση του πρώτου σταδίου και μόνιμη εγκατάσταση επιφανειών έρευνας	Επέκταση του δικτύου των επιφανειών παρακολούθησης σε όλη την επικράτεια
4.2	<u>Έλλειψη Σχεδίου Διαχείρισης των ΑΕΜ</u> (εκτός Δασικών Διαχειριστικών Σχεδίων)	Κατάρτιση Σχεδίου ή Τοπικών Σχεδίων Διαχείρισης ΑΕΜ	Εθνικό ή Περιφερειακά Σχέδια Δράσης & Διαχείρισης ΑΕΜ (δεκαετούς διάρκειας)	Περιφέρεια (Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων / ΣΑΕΠ) ΕΠ Υποδομές Μεταφορών, Περιβάλλον και Αειφόρος Ανάπτυξη, Περιφερειακά Επιχειρησιακά Προγράμματα, Πρόγραμμα Αγροτικής Ανάπτυξης, Προγράμματα Εδαφικής Συνεργασίας	Υψηλή	Πιλοτικό Σχέδιο Διαχείρισης ειδών ΑΕΜ σε επιλεγμένες περιοχές / θέσεις & οικοσυστήματα	Τοπικά ή Περιφερειακά Σχέδια διαχείρισης ειδών ΑΕΜ	Συνεχής επικαιροποίηση Σχεδίων Δράσης & Διαχείρισης ΑΕΜ
4.3	<u>Πολύχρονη έρευνα βιοποικιλότητας-αφθονίας</u> μακρομυκήτων σε επιλεγμένα οικοσυστήματα	5ετές ερευνητικό πρόγραμμα	Εγκατάσταση & παρακολούθηση των επιφανειών για 5 έτη το ελάχιστο	ΕΠ Υποδομές Μεταφορών, Περιβάλλον και Αειφόρος Ανάπτυξη Πράσινο Ταμείο/ Ειδικός Φορέας Δασών) LIFE Environmental Governance and Information	Μέτρια	Πιλοτική εγκατάσταση επιφανειών έρευνας σε επιλεγμένες περιοχές / θέσεις & οικοσυστήματα	Μόνιμη εγκατάσταση επιφανειών έρευνας	Επέκταση του δικτύου των επιφανειών παρακολούθησης σε όλη την επικράτεια
4.4	<u>Έρευνα περιβαλλοντικών επιπτώσεων στην παραγωγή ΑΕΜ</u> σε επιλεγμένα οικοσυστήματα	Χρηματοδότηση ερευνητικού προγράμματος με την υποστήριξη υπαρχόντων δομών	Επιπτώσεις της συγκομιδής στην παραγωγικότητα ΑΕΜ σε επιλεγμένα οικοσυστήματα	Ειδικός Φορέας Δασών ΠΡΑΣΙΝΟ ΤΑΜΕΙΟ Horizon 2020 SC2 collaborative projects – Public goods from agriculture and forestry LIFE Environmental Governance and Information	Μέτρια	Πιλοτική εγκατάσταση επιφανειών παρακολούθησης σε επιλεγμένες περιοχές / θέσεις & οικοσυστήματα	Μόνιμη εγκατάσταση επιφανειών παρακολούθησης	Επέκταση του δικτύου των επιφανειών παρακολούθησης σε όλη την επικράτεια
5.1	<u>Ίδρυση και λειτουργία ΕΦΔΑΜ</u>	Ορισμός του οργάνου ΕΦΤΑΜ	Επιτελική εποπτεία όλων των δράσεων διαχείρισης Α.Ε.Μ.	Πράσινο Ταμείο (Ειδικός Φορέας Δασών), Τακτικός Προϋπολογισμός ΥΠΕΝ-Γενική Γραμματεία Περιβάλλοντος Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων	Επείγουσα	Ίδρυση και στελέχωση ΕΦΔΑΜ σε συνεργασία με σχετικούς οργανισμούς και ιδρύματα	Πλήρης στελέχωση και λειτουργία ΕΦΤΑΜ	Πλήρης στελέχωση και λειτουργία ΕΦΔΑΜ
5.2	<u>Έλλειψη μητρώου Συλλεκτών</u>	Δημιουργία Μητρώου Συλλεκτών	Θα δημιουργηθεί στην Κεντρική Δασική Υπηρεσία με την Συμβολή του ΕΦΤΑΜ	Πράσινο Ταμείο (Ειδικός Φορέας Δασών), Τακτικός Προϋπολογισμός ΥΠΕΝ-Γενική Γραμματεία Περιβάλλοντος Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων	Επείγουσα	Έναρξη πιλοτικής εφαρμογής σε επιλεγμένες περιοχές όπου υπάρχει έντονη συλλεκτική πίεση	Πλήρης εφαρμογή και συμπλήρωση του Μητρώου Συλλεκτών για όλη την χώρα	Συνεχής ενημέρωση/ επικαιροποίηση

α/α	Προβλήματα	Προτάσεις	Δράσεις & έργα	Ενδεικτικές Πηγές Χρηματοδότησης	Αναγκαιότητα υλοποίησης δράσεων	Χρονοδιάγραμμα υλοποίησης		
						Άμεσα (0-3 έτη)	Μεσο-πρόθεσμα (3-5 έτη)	Μακρο-πρόθεσμα (>5 έτη)
6.1	Έλλειψη εκπαίδευσης και σχετικής πιστοποίησης και αδειοδότησης συλλεκτών	Δημιουργία σχήματος και διαδικασίας εκπαίδευσης, αδειοδότησης και πιστοποίησης συλλεκτών	Εκπαίδευση αδειοδότηση και πιστοποίησης συλλεκτών	Πρόγραμμα Αγροτικής Ανάπτυξης Πράσινο Ταμείο (Ειδικός Φορέας Δασών), Τακτικός Προϋπολογισμός ΥΠΕΝ-Γενική Γραμματεία Περιβάλλοντος, Τακτικός Προϋπολογισμός Αποκεντρωμένων Διοικήσεων, Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων LIFE Environmental Governance and Information Χρηματοδότηση τμήματος από το ΠΑΑ 2014-2020. Εν μέρει συμμετοχή του ΕΦΤΑΜ και των Δημοσίων Υπηρεσιών Χρηματοδότηση από άλλα Προγράμματα/Ταμεία και πόρους από την εκπαίδευση	Επείγουσα	Έναρξη πιλοτικού προγράμματος εκπαίδευσης, αδειοδότησης και πιστοποίησης συλλεκτών σε επιλεγμένες περιοχές όπου υπάρχει έντονη συλλεκτική πίεση	Πλήρης εφαρμογή προγράμματος εκπαίδευσης, αδειοδότησης & πιστοποίησης με αντίστοιχη συμπλήρωση του Μητρώου Συλλεκτών για όλη την χώρα	Συνεχής ενημέρωση/ επικαιροποίηση
6.2	Έλλειψη ταυτοποιητών	Δημιουργία σχήματος και διαδικασίας εκπαίδευσης και πιστοποίησης ταυτοποιητών	Εκπαίδευση και πιστοποίησης ταυτοποιητών	ΙΝΕΠ Ευρωπαϊκά Διαρθρωτικά Επενδυτικά Ταμεία Πράσινο Ταμείο (Ειδικός Φορέας Δασών), Τακτικός Προϋπολογισμός ΥΠΕΝ-Γενική Γραμματεία Περιβάλλοντος Τακτικός Προϋπολογισμός Αποκεντρωμένων Διοικήσεων, Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων LIFE Environmental Governance and Information	Επείγουσα	Έναρξη πιλοτικού προγράμματος εκπαίδευσης και πιστοποίησης ταυτοποιητών σε επιλεγμένες περιοχές όπου υπάρχει έντονη συλλεκτική πίεση	Πλήρης εφαρμογή προγράμματος εκπαίδευσης & πιστοποίησης ταυτοποιητών με αντίστοιχη συμπλήρωση του Μητρώου ταυτοποιητών για όλη την χώρα	Συνεχής ενημέρωση/ επικαιροποίηση
7.1	Ανάγκη έκδοσης έντυπων ή ψηφιακών δελτίων συλλογής Α.Ε.Μ. και υλικών, μέσων και μόνιμου εξοπλισμού	Έκδοση έντυπων ή ψηφιακών δελτίων συλλογής Α.Ε.Μ. και αγορά εξοπλισμού	Εφαρμογή στην πράξη της συμπλήρωσης των δελτίων συλλογής Α.Ε.Μ. και λειτουργία του σχετικού εξοπλισμού	Πράσινο Ταμείο (Ειδικός Φορέας Δασών), Τακτικός Προϋπολογισμός ΥΠΕΝ-Γενική Γραμματεία Περιβάλλοντος Τακτικός Προϋπολογισμός Αποκεντρωμένων Διοικήσεων, Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων & Ίδια Έσοδα LIFE Environmental Governance and Information	Υψηλή	Έναρξη πιλοτικού προγράμματος συμπλήρωσης έντυπων ή ψηφιακών δελτίων συλλογής Α.Ε.Μ και εισαγωγή δεδομένων στην ΒΔ (βλέπε 3.1.) σε επιλεγμένες περιοχές όπου υπάρχει έντονη συλλεκτική πίεση	Πλήρης εφαρμογή προγράμματος συμπλήρωσης έντυπων ή ψηφιακών δελτίων συλλογής Α.Ε.Μ και εισαγωγή δεδομένων στην ΒΔ (βλέπε 3.1.) σε όλη την χώρα	Συνεχής ενημέρωση/ επικαιροποίηση έντυπων ή ψηφιακών δελτίων συλλογής Α.Ε.Μ και ενημέρωση / λειτουργία της Β.Δ. του ΕΦΔΑΜ

α/α	Προβλήματα	Προτάσεις	Δράσεις & έργα	Ενδεικτικές Πηγές Χρηματοδότησης	Αναγκαιότητα υλοποίησης δράσεων (Κρίσιμη, υψηλή-μέτρια-χαμηλή)	Χρονοδιάγραμμα υλοποίησης		
						Άμεσα (0-3 έτη)	Μεσο-πρόθεσμα (3-5 έτη)	Μακρο-πρόθεσμα (>5 έτη)
7.2	<u>Ανυπαρξία ολοκληρωμένου συστήματος αδειοδότησης συλλογής και ταυτοποίησης ΑΕΜ στην χώρα</u>	Πιλοτική εφαρμογή σχήματος αδειοδότησης συλλογής και ταυτοποίησης ΑΕΜ	Δημιουργία ολοκληρωμένου συστήματος αδειοδότησης συλλογής και ταυτοποίησης ΑΕΜ	Πράσινο Ταμείο (Ειδικός Φορέας Δασών), Τακτικός Προϋπολογισμός ΥΠΕΝ-Γενική Γραμματεία Περιβάλλοντος Τακτικός Προϋπολογισμός Αποκεντρωμένων Διοικήσεων, Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων LIFE Environmental Governance and Information	Επείγουσα	Πιλοτική εφαρμογή της συστήματος αδειοδότησης συλλογής και ταυτοποίησης ΑΕΜ, σε επιλεγμένες περιοχές όπου υπάρχει έντονη συλλεκτική πίεση	Πλήρης εφαρμογή της συστήματος αδειοδότησης συλλογής και ταυτοποίησης ΑΕΜ που θα σε όλη την χώρα	Συνεχής ενημέρωση/επικαιροποίηση και παρακολούθηση της Β.Δ. του ΕΦΔΑΜ με πρώτη αξιολόγηση του συστήματος και εφαρμογή προτάσεων για την πιθανή βελτίωσή του
8.1	<u>Ανυπαρξία ολοκληρωμένου συστήματος αειφορικής διαχείρισης, ταυτοποίησης και πιστοποίησης ΑΕΜ στην χώρα</u>	Πιλοτική εφαρμογή της αειφορικής διαχείρισης, ταυτοποίησης και πιστοποίησης ΑΕΜ	Δημιουργία ολοκληρωμένου συστήματος αειφορικής διαχείρισης, ταυτοποίησης και πιστοποίησης της παραγωγής ΑΕΜ και δημιουργία ειδικής σήμανσης και λογότυπου	Πράσινο Ταμείο (Ειδικός Φορέας Δασών), Τακτικός Προϋπολογισμός ΥΠΕΝ-Γενική Γραμματεία Περιβάλλοντος Τακτικός Προϋπολογισμός Αποκεντρωμένων Διοικήσεων, Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων LIFE Environmental Governance and Information	Υψηλή	Πιλοτική εφαρμογή της αειφορικής διαχείρισης, ταυτοποίησης και πιστοποίησης ΑΕΜ, που θα εφαρμοστεί από τον ΕΦΤΑΜ και τις Δημόσιες Υπηρεσίες σε συνεργασία με σχετικούς οργανισμούς και ιδρύματα σε επιλεγμένες περιοχές όπου υπάρχει έντονη συλλεκτική πίεση	Πλήρης εφαρμογή της αειφορικής διαχείρισης, ταυτοποίησης & πιστοποίησης ΑΕΜ που θα εφαρμοστεί από τον ΕΦΤΑΜ και τις Δημόσιες Υπηρεσίες σε όλη την χώρα με έκδοση ειδικού λογότυπου σήμανσης	Συνεχής ενημέρωση/επικαιροποίηση και παρακολούθηση της Β.Δ. του ΕΦΔΑΜ με πρώτη αξιολόγηση του συστήματος και εφαρμογή προτάσεων για την πιθανή βελτίωσή του
8.2	<u>Απουσία εξειδικευμένης εκπαίδευσης ιατρικού κλάδου στην άμεση αντιμετώπιση περιστατικών τροφικής δηλητηρίασης και διαφορετικής αντιμετώπισης ανάλογα το είδος μακρομυκητα και έλλειψη σχετικής βάσης δεδομένων δηλητηριάσεων</u>	Δημιουργία σχήματος εξειδικευμένης εκπαίδευσης ιατρών, παρόχων πρώτων βοηθειών και συλλεκτών, δημιουργία βάσης δεδομένων δηλητηριάσεων	Εκπαίδευση ιατρών και παρόχων πρώτων βοηθειών και συλλεκτών, δημιουργία βάσης δεδομένων δηλητηριάσεων	Ευρωπαϊκά Διαρθρωτικά Επενδυτικά Ταμεία Πράσινο Ταμείο (Ειδικός Φορέας Δασών), Τακτικός Προϋπολογισμός ΥΠΕΝ-Γενική Γραμματεία Περιβάλλοντος Τακτικός Προϋπολογισμός Αποκεντρωμένων Διοικήσεων, Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων LIFE Environmental Governance and Information	Επείγουσα	Εκπαίδευση ιατρών, παρόχων πρώτων βοηθειών και συλλεκτών σε επιλεγμένες περιοχές όπου υπάρχει έντονη συλλεκτική πίεση, δημιουργία βάσης δεδομένων δηλητηριάσεων σε συνεργασία με τον ΕΦΔΑΜ	Εκπαίδευση ιατρών, παρόχων πρώτων βοηθειών και συλλεκτών σε όλη την χώρα, δημιουργία βάσης δεδομένων δηλητηριάσεων σε συνεργασία με τον ΕΦΔΑΜ	Συνεχής ενημέρωση/επικαιροποίηση

Mycena renati, ένα από τα ομορφότερα μανιτάρια της Ευρώπης @Κωνσταντίνιδης Γιώργος

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΑΝΑΦΟΡΕΣ

Α. Βιβλιογραφικές αναφορές στα ελληνικά

- Αθανασίου, Ζ. 2010. Μανιτάρια, οδηγός αναγνώρισης για 642 είδη. Εκδόσεις Ψύχαλου, Αθήνα.
- Αθανασίου, Ζ. και Θεοχάρη, Ι. 1999. Συμβολή στην καταγραφή της μυκοχλωρίδας της μαύρης πεύκης. *Δασική Έρευνα* 12: 41–46.
- Ανώνυμος. 2011. Τα αυτοφυή μανιτάρια της Πάρου. Γυμνάσιο Νάουσας Πάρου, Περιβαλλοντική Ομάδα. Υπεύθυνος προγράμματος: Λίνος Κόττης.
- Ανώνυμος. 2013. 100+1 Μανιτάρια, Η έρευνα στη Λέσβο. Μυκητολογικός Περιβαλλοντικός Σύλλογος “Μανιταρόφιλοι Λέσβου”, Εκδόσεις Μύθος, Μυτιλήνη.
- Δεληβοριάς, Π. 2014. *Συστηματική και οικολογική μελέτη μακρομυκήτων του ορεινού συγκροτήματος των Αγράφων*. Διδακτορική Διατριβή, Τμήμα Βιολογίας, Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών.
- Διαμαντής Σ. (2017). Μετάφραση Κροατική νομοθεσία για τη συλλογή και την εμπορία αυτοφυών μανιταριών (2002)-Συμπληρωματικά στοιχεία (2016).
- Διαμαντής Σ. 1983. Συμβολή στη μυκοχλωρίδα των δασικών οικοσυστημάτων της Ελλάδας. *Δασική Έρευνα* 1 (IV): 59–66.
- Διαμαντής Σ. 1985. Καταγραφή της μυκοχλωρίδας των δασών της Ελλάδας. *Δασική Έρευνα* 2 (VI):101–118.
- Διαμαντής Σ., Φιλιππούσης Α. κ.α. (2007). Μελέτη για τον καθορισμό των παραμέτρων πιστοποίησης των αυτοφυών εδώδιμων μανιταριών. Επικαιροποιημένη μελέτη (2015).
- Διαμαντής, Σ. και Minter, D.W. 1981. Συνεισφορά στη μυκοχλωρίδα της Κεφαλληνιακής Ελάτης (*Abies cephalonica* Loud.) Μέρος Ι. *Το Άδρος* 92: 46–60.
- Διαμαντής, Σ. και Minter, D.W. 1983. Συνεισφορά στη μυκοχλωρίδα της Κεφαλληνιακής Ελάτης (*Abies cephalonica* Loud.) Μέρος ΙΙ. *Δασική Έρευνα* 2 (IV): 131–136.
- Διαμαντής, Σ. και Πετλέρου Χ. (1997). *Η μυκοχλωρίδα του Αγίου Όρους*. Υπουργείο Πολιτισμού, Οργανισμός Πολιτιστικής Πρωτεύουσας της Ευρώπης «Θεσσαλονίκη 1997», Θεσσαλονίκη.
- Διαμαντής, Σ. και Πετλέρου, Χ. (1990). Νέες καταγραφές μυκήτων στην Ελλάδα. *Επιστημονική Επετηρίδα Τμήματος Δασολογίας και Φυσικού Περιβάλλοντος Α.Π.Θ.* 33: 293–303.
- Διαμαντής, Σ.Μ. (1992). *Τα μανιτάρια της Ελλάδας*. Εκδόσεις Ίων. Αθήνα, σελ. 591.
- Διαμαντής Σ., Φιλιππούσης Α. κ.α. (2007). Μελέτη για τον καθορισμό των παραμέτρων πιστοποίησης των αυτοφυών εδώδιμων μανιταριών. Επικαιροποιημένη μελέτη (2015).
- Ζερβάκης Γ.Ι., Δήμου Δ.Μ. και Πολέμης Η. (2002). Χαρτογράφηση της βιογεωγραφικής κατανομής και δημιουργία ηλεκτρονικών βάσεων δεδομένων για τους μακρομύκητες της Ελλάδας. Πρακτικά 11ου Φυτοπαθολογικού Συνεδρίου, σελ.56
- Κελτεμλίδης, Δ. 1993. Τα ελληνικά μανιτάρια και οι λαϊκές ονομασίες τους. Λαογραφική μυκολογία. Εκδόσεις Ψυχαλού. Αθήνα, σελ. 182

- Κελτεμλίδης, Δ.Θ. 1990. *Τα μανιτάρια του βουνού και του κάμπου*. Εκδόσεις Ψύχαλος, Αθήνα, 272 σελ.
- Κελτεμλίδης, Δ. Θ. (1986). *Μανιτάρια της Ελλάδας. Λαϊκές ονομασίες, μύθοι και παραδόσεις*. Εκδοτική Αγροτεχνική, Αθήνα.
- Κόλλιας, Ε. (2017). «Πιστοποίηση της αειφορικής διαχείρισης των δασών, περιφερειακή ανάπτυξη και κλιματική αλλαγή», 18ο Πανελλήνιο Δασολογικό Συνέδριο “Η Ελληνική Δασοπονία μπροστά σε σημαντικές προκλήσεις: αειφορική διαχείριση δασών, δασικοί χάρτες, περιβαλλοντικές τεχνολογίες – δικτύωση και προστασία φυσικού περιβάλλοντος” & International Workshop “Information Technology, Sustainable Development, Scientific Network & Nature Protection” 8-11 Οκτωβρίου 2017 , Ελληνική Δασολογική Εταιρεία. Έδεσσα Πέλλας.
- Κόλλιας, Ε. (2015). «Πιστοποίηση της Αειφορικής Διαχείρισης Δασών: Παρούσα κατάσταση, προβλήματα, προοπτικές», Ημερίδα «Περιβάλλον – Δάσος - Οικονομία». Αφιέρωμα στον αείμνηστο Καθηγητή Θανάση Χριστοδούλου. Τετάρτη 3 Ιουνίου 2015, Θεσσαλονίκη – Φοίνικας.
- Κόλλιας, Ε. (2012). Έρευνα της Ελληνικής Αγοράς πιστοποιημένων προϊόντων ξύλου αειφορικά διαχειριζόμενων δασών, Διδακτορική Διατριβή, Σχολή Δασολογίας και Φυσικού Περιβάλλοντος Α.Π.Θ., Τομέας Σχεδιασμού και Ανάπτυξης Φυσικών Πόρων, Εργαστήριο Δασικής Οικονομικής, Θεσσαλονίκη, σελ. 329.
- Κόττη, Λ. (2011). «Τα αυτοφυή μανιτάρια της Πάρου» (Γυμάσιο Νάουσας Πάρου, Περιβαλλοντική Ομάδα 2011) - 81 είδη μανιταριών καταγεγραμμένα υπό την επιμέλεια του Λ. Κόττη και ταυτοποιημένα από τον Γ. Κωνσταντινίδη.
- Κωνσταντινίδης, Γ. 2006. *1000 μανιτάρια της Δυτικής Μακεδονίας*. Σύλλογος Μανιταρόφιλων Δυτικής Μακεδονίας, Καστοριά, σελ. 523.
- Κωνσταντινίδης, Γ. 2009. *Μανιτάρια, φωτογραφικός οδηγός μανιταροσυλλέκτη*. manitari.gr – nonpaper.net. σ. 559.
- Μανιταρόφιλοι Λέσβου (2014). «100+1 Μανιτάρια, Η έρευνα στη Λέσβο» - 101 είδη πολλά εκ των οποίων ταυτοποιημένα από τον Γ. Κωνσταντινίδη και επιβεβαιωμένα από το ΓΠΑ.
- Παντίδου, Μ. 1990. *Μανιτάρια από τα Ελληνικά δάση*. Μουσείο Φυσικής Ιστορίας Γουλανδρή, Κηφισιά, 197 σελ.
- Παπαδημητρίου, Α. 2015. *Μανιτάρια του Εθνικού Πάρκου Οροσειράς Ροδόπης*. Εκδότης: Φορέας Διαχείρισης Οροσειράς Ροδόπης, Μεσοχώρι Παρανεστίου Δράμας.
- Πολέμης Η. 2010. Συμβολή στη γνώση της βιοποικιλότητας των Κυκλάδων (Κεντρικό Αιγαίο): Μελέτη των Βασιδιομυκήτων (Υποφύλο Agaricomycotina) στα νησιά Άνδρο, Νάξο και Αμοργό. Διδακτορική Διατριβή, Πανεπιστήμιο Πατρών, Τμήμα Βιολογίας.
- Σεργεντάνη, 2017, Διδακτορική Διατριβή. Ποικιλότητα Βασιδιομυκήτων (Agaricomycotina) σε οικοσυστήματα της Θράκης και αξιολόγηση του ενζυμικού δυναμικού τους. Νο 40145 - 27 πρωτοαναφερόμενα στην Ελλάδα είδη, συνολικός αριθμός 244 taxa – Διδακτορική Διατριβή

Β. Ξενόγλωσσες βιβλιογραφικές αναφορές

- Agnello, C. and Kaounas, V. (2011). *Tuber asa* and *Tuber genadii*. A close morphological study of two species often confused in the past with a brief historical bibliographic summary. *Ascomycete.org* 3 (4): 65-74.
- Antonio Tomao, José Antonio Bonet, Juan Martínez de Aragón and Sergio de-Miguel (2017). Is silviculture able to enhance wild forest mushroom resources? Current knowledge and future perspectives. *Forest Ecology and Management* 402, 102–114.
- Arnolds, E. 1988. The changing macromycete flora in The Netherlands. *Transactions of the British Mycological Society* 90, 391-406.
- Arnolds, E. 1991. Decline of ectomycorrhizal fungi in Europe. *Agriculture, Ecosystems and Environment* 35, 209-244.
- Avtzis, D.N., Stara, K., Sgardeli, V., Betsis, A., Diamandis, S., Healey, J.R., Kapsalis, E., Kati, V., Korakis, G., Marini Govigli, V., Monokrousos, N., Muggia, L., Nitsiakos, V., Papadatou, E., Papaioannou, H., Rohrer, A., Tsiakiris, R., Van Houtan, K.S, Vokou, D., Wong, J.L.G and Halley, J.M. (2018). Quantifying the conservation value of Sacred Natural Sites. *Biological Conservation* 222: 95–103.
- Athanasίου, Z. and Theochari, I. (2001). Compléments à l’inventaire des Basidiomycètes de Grèce. *Mycotaxon* 79, 401-415.
- Bauer, J., Kniivilä, M. and Schmuthäuser, F. (2004). Forest legislation in Europe: How 23 countries approach the obligation to reforest, public access and use of non-wood forest products. Geneva Timber and Forest Discussion Paper 37. United Nations Economic Commission for Europe/ Food and Agriculture Organization of the United Nations.
- Berch, S.M, Ka, K.-H., Park, H. and Winder, R. (2007). Development and potential of the cultivated and wild-harvested mushroom industries in the Republic of Korea and British Columbia. *BC Journal of Ecosystems and Management* 8, 53–75.
- Bérelle, G. (2002). Organiser le ramassage des champignons. *Forêts de France* 456, 31. Fraiture, A. (2010). General situation in fungal conservation in Belgium. *European Council for the Conservation of Fungi, Newsletter* 15.
- Boa, E. (2004). Wild Edible Fungi - a global overview of their use and importance to people. *Non-Wood Forest Products No. 17*. FAO, Rome.
- Bordallo, J.J., Rodriguez, A., Kaounas, V., Camello, F., Honrubia, M., and Morte, A. (2015). Two new *Terfezia* species from southern Europe. *Phytotaxa* 230 (3): 239-249
- Brazee, N.J., Lindner, D.L., D’Amato, A.W., Fraver, S., Forrester, J.A., and Mladenoff, D.J. (2014). Disturbance and diversity of wood-inhabiting fungi: effects of canopy gaps and downed woody debris. *Biodiversity and Conservation* 23(9): 2155–2172.
- Büntgen, U., Latorre, J. Egli, S., Fernando Martínez-Peña, F. (2017) Socio-economic, scientific, and political benefits of mycotourism. *Ecosphere* 8. (7): 1-7
- Dahlberg, A. and Croneborg, H. (2003). 33 Threatened Fungi in Europe. Complementary and revised information on candidates for listing in Appendix I of the Bern Convention. ECCF.

- Dahlberg, A., Genney, D.R. and Heilmann-Clausen J. (2010). Developing a comprehensive strategy for fungal conservation in Europe: current status and future needs. *Fungal Ecology* 3:50-64.
- Delivorias P., Gonou-Zagou Z. 2010. Too small for the eye to see: *Heyderia abietis*. *FIELD MYCOLOGY* 11(2):42-43.
- Delivorias P., Dimitriadis I., Gonou-Zagou Z., Kapsanaki-Gotsi E. 2010. Some interesting species of *Hymenoscyphus* from Greece. *MYCOLOGIA BALCANICA* 7: 87-92.
- Delivorias P., Z. Gonou-Zagou and E. Kapsanaki-Gotsi. 2012. *Guepiniopsis* sp. nov. from Greece. *SYDOWIA* 64(1):19-27.
- Delivorias P., Z. Gonou-Zagou and E. Kapsanaki-Gotsi 2012. *Flagelloscypha faginea*, an unusual basidiomycete new for Greece. *CRYPTOGAMIE MYCOLOGIE* 33(2): 121-126.
- O'Dell, T.E., Ammirati, J.F. and Schreiner, E.G. (1999). Species richness and abundance of ectomycorrhizal basidiomycete sporocarps on a moisture gradient in the *Tsuga heterophylla* zone. *Canadian Journal of Botany* 77: 1699–1711.
- de Roman, M., Boa, E. (2006). The marketing of *Lactarius deliciosus* in northern Spain. *Economic Botany* 60, 284–290.
- Diamandis, S. and Perlerou, C. 1994. New records of macrofungi in Greece. *Ann. Mus. Goulandris* 9, 113-123.
- Diamandis, S. and Perlerou, C. (2008). Recent records of hypogeous fungi in Greece. *Acta Mycologica* 43, 139-142.
- Dimou, D.M., Polemis, E., Konstantinidis, G., Kaounas, V. and Zervakis, G.I. (2016). Diversity of macrofungi in the Greek islands of Lesbos and Agios Efstratios, NE Aegean Sea. *Nova Hedwigia* 102, 439-475.
- Dimou, D.M., Zervakis, G.I. and Polemis, E. (2002a). Mycodiversity studies in selected ecosystems of Greece: I. Macrofungi from the southernmost *Fagus* forest in the Balkans (Oxya Mountain, central Greece). *Mycotaxon* 82, 177-205.
- Dimou, D.M., Zervakis, G.I. and Polemis, E. (2008). Mycodiversity studies in selected ecosystems of Greece: 4. Macrofungi from *Abies cephalonica* forests and other intermixed tree species (Oxya Mountain, central Greece). *Mycotaxon* 104, 39-42..
- Dupouey, J.-L., Dambrine, E., Laffite, J.-D. and Moares, C. (2002). Irreversible impact of past land use on forest soils and biodiversity. *Ecology* 83(11): 2978–2984.
- Egli, S., Ayer, F., Peter, M., Eilmann, B. and Rigling, A. (2009): Is forest mushroom productivity driven by tree growth? Results from a thinning experiment. *Ann. For. Sci.* 67 (2010) 509-518.
- Egli, S., Schenk-Jaeger, K.M and Büntgen, U. (2017). Introducing mushroom fruiting patterns from the Swiss National Poisons Information Centre (Tox Info Swiss). Annual meeting: European non wood forest products (NWFPs) network COST Action FP1203. Ljubljana, Slovenia, 8 - 10/3/2017.

- Flammer, R. and Horak, E. (2003) Giftpilze - Pilzgifte. Pilzvergiftungen: Pilzvergiftungen. Ein Nachschlagewerk für Ärzte, Apotheker, Biologen, Mykologen, Pilzexperten und Pilzsammler; Schwabe, editor. Muttenz (CH). 304 p.
- Fraiture, A. (2010). General situation in fungal conservation in Belgium. European Council for the Conservation of Fungi, Newsletter 15.
- Gonou-Zagou, Z. and Delivorias, P. (2005). Studies on Basidiomycetes in Greece 1: The genus *Crepidotus*. Mycotaxon 94, 15-42.
- Gonou-Zagou, Z. and Delivorias, P. (2011). Two rare white forms of common *Amanita* species. Field Mycology 12: 9-13.
- Gry, J., Andersson, C, Kruger, L, Lyran, B., Jensvoll, L., et al. (2012a) Mushrooms traded as food Nordic questionnaire, including guidance list on edible mushrooms suitable and not suitable for marketing Copenhagen: TemaNord, Nordic Council of Ministers 2012. 55 p.
- Gry, J., Andersson, C., Kruger, L., Lyran, B., Jensvoll, L., et al. (2012b) Mushrooms traded as food. Vol II sec. 1 Nordic Risk assessments and background on edible mushrooms, suitable for commercial marketing and background lists. For industry, trade and food inspection. Background information and guidance lists on mushrooms. Copenhagen: TemaNord, Nordic Council of Ministers 2012. 59 p.
- Gonou-Zagou, Z., Triantaphyllou, M., Floudas, D. and Delivorias, P. (2011). The genus *Resupinatus* Nees ex Gray in Greece. *Nova Hedwigia* 92(3-4), 513-522.
- Gyosheva, M., Assyov, B., Konstantinidis G. and Stoykov, D. (2012a). Collections of *Tuber macrosporum* from the Balkan Peninsula (Bulgaria and Greece). *Ascomycete.org* 4(4), 75-78.
- Gyosheva, M., Konstantinidis G., Assyov, B. and Kaounas, V. (2012b). On the occurrence of the truffle-like fungus Ascomycota: Pyronemataceae *Stephensia bombycina* in Bulgaria and Greece. *Compt. rend. Acad. Bulg. Sci.* 65, No4, 475-480.
- Ivančević, B., Matavulj M.N, Vukojević, J.B. and Karaman, M.A. (2012). Fungi in the legislation of the Republic of Serbia. Proceedings of Natural Sciences - Matica Srpska Novi Sad 123, 51—64.
- Junninen, K., Simila, M., Kouki, J. and Kotiranta, H. (2006). Assemblages of wood-inhabiting fungi along the gradients of succession and naturalness in boreal pine-dominated forests in Fennoscandia. *Ecography* 29(1): 75–83.
- Kaounas, V. (2014). Three new species of the genus *Helvella* for Greece. *Mycologia Montenegrina* 16, 61-70.
- Kaounas, V., Agnello, C. and Alvarado, P. (2016). *Genea cephalonicae* sp. nov. (Ascomycota, Pezizales), a new hypogeous species from Greece. *Ascomycete.org* 8(3), 105-110.
- Kaounas, V., Tsampazis, T. and Agnello, C. (2015). *Urnula mediterranea* (Pezizales), a rare species, recorded in Greece. *Ascomycete.org* 7 (2): 97-100.
- Kaounas, V., Agnello C., Alvarado P. and Slavova, M. (2015). *Barssia hellenica* sp. nov. (Helvellaceae), a new hypogeous species from Greece. *Ascomycete.org* 7(5), 213-219.
- Konstantinidis, G. and Kaounas, B. (2012). *Elaphomyces muricatus* and *Fischerula macrospora*, two interesting hypogeous fungi from Greece. *Ascomycete.org* 4(5), 95-98.

- Konstantinidis, G. and Kaounas, B. (2014). *Hydnотrya tulasnei* and *Mattirolomyces terfezioides* (Pezizales) two hypogeous fungi that rarely appear in Greece. *Ascomycete.org* 6(1), 1-4.
- Ławrynowicz, M. and Perini, C. (2013). Activity of the European Council for Conservation of Fungi. Third International Congress on Fungal Conservation. Book of abstracts of oral presentations. The International Society for Fungal Conservation and Muğla Sıtkı Koçman University 11-15 November 2013, Gökova Bay, Akyaka, Muğla, Turkey.
- Lodge DJ, Ammirati, J.F., O'Dell, T.E., Mueller, G.M., Huhndorf, S.M., Wang, C.-J., Stokland, J.N., Schmit, J.P., Ryvarden, L., Leacock, P.R., Mata, M., Umaña, L., Wu, Q.(F). And Czederpiltz, D.L. (2004). Terrestrial and Lignicolous Macrofungi. In: Biodiversity of Fungi. Inventory and monitoring methods, (Mueller et al. eds), pp. 127-172. Elsevier, Academic Press, Amsterdam.
- Maire, R. and Politis, J. (1940). Fungi Helleniki. *Actes de l'Institut Botanique de l' Université d' Athènes* 1, 27-179.
- Martínez-Pepa F., de-Miguel S., Pukkala T., Bonet J.A., Ortega-Martínez P., Aldea J. and Martínez de Aragón J. (2012). Yield models for ectomycorrhizal mushrooms in *Pinus sylvestris* forests with special focus on *Boletus edulis* and *Lactarius group deliciosus*, *Forest Ecology and Management* 282, 63–69
- Nisga'a Lisims Government. (2002). A land use plan for Nisga'a Lands. Nisga'a Lisims Government, Lands Department, Directorate of Lands and Resources.
- Noordeloos, M.E. and Polemis, E. (2008). Studies in the genus *Entoloma* (Basidiomycota, Agaricales) from Kiklades (C. Aegean, Greece). *Mycotaxon* 105, 301-312.
- Norstedt, G., Bader, P. and Ericson, L. (2001). Polypores as indicators of conservation value in Corsican pineforests. *Biological Conservation* 99(3): 347–354.
- O'Dell, T.E., Ammirati, J.F. and Schreiner, E.G. (1999). Species richness and abundance of ectomycorrhizal basidiomycete sporocarps on a moisture gradient in the *Tsuga heterophylla* zone. *Canadian Journal of Botany* 77:1699–1711.
- Ortega-Martínez P., Martínez-Peña, F. 2008: A sampling method for estimating sporocarp production of wild edible mushrooms of social and economic interest. *Investigación Agraria: Sistemas y Recursos Forestales* 2008 17(3), 228-237.
- Otto P. (2011). Ecology and chorology of 51 fungal species. European Council for the Conservation of Fungi.
- Paillet, Y., Berges, L., Hjalten, J., oDor, P., Avon, C., Bernhardt-Romermann, M., Bijlsma, R.-J., De Bruyn, L., Fuhr, M., Grandin, U., Kanka, R., Lundin, L., Luque, S., Magura, T., Matesanz, S., Meszaros, I., Sebastia, M.-T., Schmidt, W., Standovar, T., Tothmeresz, B., Uotila, A., Valladares, F., Vellak, K., and Virtanen, R. (2010). Biodiversity differences between managed and unmanaged forests: meta-analysis of species richness in Europe. *Conservation Biology* 24(1): 101–112.
- Pantidou, M. (1973). *Fungus-host index for Greece*. Benaki Phytopathological Institut, Kiphissia, Greece, 367 pp.
- Pantidou, M. (1980). Macrofungi in forests of *Abies cephalonica* in Greece. *Nova Hedwigia* 32, 709-723.

- Pantidou, M. and Gonou, Z. (1984). Macrofungi in forests of *Castanea sativa* and *Fagus sylvatica* in Greece. *Nova Hedwigia* 39, 245-247.
- Peintner, U., Schwarz, S., Mešić, A., Moreau, P.-A., Moreno, G. and Saviuc, P. (2013). Mycophilic or mycophobic? Legislation and guidelines on wild mushroom commerce reveal different consumption behaviour in European countries. *PLoS ONE* 8(5), e63926. Piltz D., Molina R., Mayo J. 2000: Chantarelle productivity -Response to young stand thinning. USDA, PNW Research Station.
- Polemis, E. and Noordeloos, M.E. (2007). Two new *Gymnopus* species from the Island of Andros (Kyklades, C. Aegean, Greece). *Mycotaxon* 102, 171-178.
- Polemis, E., Dimou, D.M. and Zervakis, G.I. (2013). The family Hymenochaetaceae (Agaricomycetes, Basidiomycota) in the islands of the Aegean Archipelago (Greece). *Plant Biosystems* 147, 306-314.
- Polemis, E., Dimou, D.M., Pountzas, L., Tzanoudakis, D. and Zervakis, G.I., (2011a). Mycodiversity studies in selected ecosystems of Greece: 5. Basidiomycetes associated with woods dominated by *Castanea sativa* (Nafpactia Mts., central Greece). *Mycotaxon* 115. 535 (complete checklist available in <http://www.mycotaxon.com>, 16 pp.).
- Polemis, E., Dimou, D.M., Tzanoudakis, D. and Zervakis, G.I. (2012a). Diversity of Basidiomycota (subclass Agaricomycetidae) in the island of Andros (Kyklades, Greece). *Nova Hedwigia* 95, 25-58.
- Polemis, E., Dimou, D.M., Tzanoudakis, D. and Zervakis, G.I. (2012b). Annotated checklist of Basidiomycota (Agaricomycetidae) from the islands of Naxos and Amorgos (Kyklades, Greece). *Ann. Bot. Fennici* 49: 145-161.
- Polemis, E., Roberts, P., Dimou D.M. and Zervakis G.I. (2016). Heterobasidiomycetous fungi from Aegean Islands (Greece)– New annotated records for a neglected group. *Plant Biosystems* 150, 295-303.
- Quezel, P. and Medail, F. (2003). *Ecologie et biogeographie des forets du bassin mediterraneen*. Elsevier, Paris, France.
- Grove, A.T. and Rackham, O. (2001). *The Nature of Mediterranean Europe. An Ecological History*. Yale University Press, New Haven and London.
- Saviuc P, Danel V (2006) New syndromes in mushroom poisoning. *Toxicology Revue* 25, 199–209.
- Schenk-Jäger, K.M., Rauber-Lüthy, C., Bodmer, M., Kupferschmidt, H., Kullack-Ublick, G.A. and Ceschi, A. (2012). Mushroom poisoning: a study on circumstances of exposure and patterns of toxicity. *European Journal of Internal Medicine* 23: e85-e91.
- Schenk-Jäger, K.M., Egli, S., Hanimann, D., Senn-Irlet, B., Kupferschmidt, H. and Büntgen, U. (2016). Introducing mushroom fruiting patterns from the Swiss National Poisons Information Centre. *PLoS ONE* 11: DOI:10.1371/journal.pone.0162314.
- Sitta, N., Floriani, M. (2008) Nationalization and globalization trends in the wild mushroom commerce of Italy with emphasis on porcini (*Boletus edulis* and allied species). *Economic Botany* 62, 307–322.
- Smith, J.E., Molina, R., Huso, M.M., Luoma, D.L., McKay, D., Castellano, M.A., Lebel, T. and Valachovic, Y. (2002). Species richness, abundance, and composition of hypogeous and

- epigeous ectomycorrhizal fungal sporocarps in young, rotation-age, and old-growth stands of Douglas-fir (*Pseudotsuga menziesii*) in the Cascade Range of Oregon, U.S.A. *Canadian Journal of Botany* 80(2): 186–204.
- Sonnenbichler, J., Dietrich, J., Peipp, H. (1994). Secondary fungal metabolites and their biological activities: V. Investigations concerning the induction of the biosynthesis of toxic secondary metabolites in basidiomycetes. *Biological Chemistry Hoppe Seyler* 375, 71–79.
- Stokland, J.N. and Larsson, K.-H. (2011). Legacies from natural forest dynamics: Different effects of forest management on wood-inhabiting fungi in pine and spruce forests. *Forest Ecology and Management* 261(11): 1707–1721.
- Straatsma G., Ayer F. and Egli, S. (2001). Species richness, abundance, and phenology of fungal fruit bodies over 21 years in a Swiss forest plot. *Mycological Research* 105:515–523.
- Triantafyllou M., Delivorias P., Gonou-Zagou Z. (2011). Red as a flame and lovely as a flower: *Perrotia flammea* from Greece. *MYCOLOGIA BALCANICA* 8: 125-128.
- Tsopelas, P., Santini, A., Wingfield, J. M. and Wilhelm de Beer, Z. (2017). Canker Stain: A Lethal Disease Destroying Iconic Plane Trees. *Plant disease*, vol. 101, no. 5, pp. 645- 658.
- Tsiakiris R, Stara K, 2016 (compilers). Proceedings of the workshop "Mushrooms (including truffles) regulating policies", Ioannina.20/04/2016, COST Action FP1203, Unpublished Technical Report, Ioannina, Greece (see [here](#)).
- United States Agency for International Development. (2008). Profile of the "Macedonian" WGP value chain. USAID's AgBiz Program, p. 56.
- Venturella, G., Gargano, M.L. and Zervakis, G.I. (2013). An overview of existing legislation on collection, trading and conservation of wild edible mushrooms (Chapter 8). In Textbook on "Identification and Sustainable Exploitation of Wild Edible Mushrooms in Rural Areas", pp. 298-360. Edited by C. Denchev, G. Venturella and G. Zervakis. TEI of Thessalia, Greece. ISBN 978-960-9510-07-3.
- Vetelainen, M., Hultén, M.T.P. (2008). "State of Plant Genetic Resources for Food and Agriculture in Finland. Second Finnish National Report" (PDF). Country Report on the State of Plant Genetic Resources for Food and Agriculture (Sastamala, Finland: Ministry of Agriculture and Forestry): 14. <http://www.fao.org/docrep/013/i1500e/Finland.pdf>. Accessed 05 January 2013.
- Watling, R. (1997) Poisoning by fungi: Interesting cases. *Mycologist* 11: 101.
- Wild Mushroom Foraging Certification Programs (2016). Michigan Farmers Market Association (MIFMA), Institute for Sustainable Living, Art and Natural Design (ISLAND), Michigan State University, Michigan, USA.
- Zervakis, G. 2001. Mycodiversity in Greece. *Boccone* 13, 119-124.
- Zervakis, G., Dimou, D.M. and Balis, C. (1998). A check-list of the Greek macrofungi including hosts and biogeographic distribution: I. Basidiomycotina. *Mycotaxon* 66, 273-336.
- Zervakis, G., Lizoň, P., Dimou, D. and Polemis, E. (1999). Annotated check-list of the Greek macrofungi. II. Ascomycotina. *Mycotaxon* 72, 487-506.

- Zervakis, G.I., Dimou D.M., Polemis, E. and Karadelev, M. (2002a). Mycodiversity studies in selected ecosystems of Greece: II. Macrofungi associated with conifers in the Taygetos mountain (Peloponnese). *Mycotaxon* 83, 97–126.
- Zervakis, G.I., Dimou, D. and Polemis, E. (2004). Fungal diversity and conservation in the Mediterranean area: recent advances in the inventory of the Greek macromycetes. *Mycologia Balcanica* 1, 31-34.
- Zervakis, G.I., Ntougias, S., Gargano, M.L., Besi, M.I., Polemis, E., Typas, M.A. and Venturella, G. (2014). A reappraisal of the *Pleurotus eryngii* complex – New species and taxonomic combinations based on the application of a polyphasic approach, and an identification key to *Pleurotus* taxa associated with Apiaceae plants. *Fungal Biology* 118, 814-834.
- Zervakis, G.I. and Polemis, E. (2012). I. National Report for Greece, pp. 5-46. In COMPENDIUM: Practices and Training Packages for Wild Edible Mushrooms in the frame of the project titled “Identification and sustainable exploitation of wild edible mushrooms in rural areas, (MYCOTICON)”. E.U., Leonardo da Vinci, Transfer of Innovation.
- Zervakis, G.I. Polemis, E. and Dimou, D.M. (2002b). Mycodiversity studies in selected ecosystems of Greece: III. Macrofungi recorded in *Quercus* forests from southern Peloponnese. *Mycotaxon*, 84, 141-162.

ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ

COST:	Cooperation in Science and Tehnology π.χ. CostActionFP 1203 (www.nwfps.eu) European Non Wood Forest
FAO:	Food and Agriculture Organization of the United Nations (Διεθνής Οργάνωση Τροφίμων)
FUTMON:	Forest Monitoring for the Future, το συγχρηματοδοτούμενο από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή Έργο: «Ανάπτυξη και Εφαρμογή ενός συστήματος παρακολούθησης δασών στην ΕΕ- FutMon»
GIS:	Geografic Information Systems
HACCP:	Hazard Analysis and Critical Control Points (Ανάλυση Επικινδυνότητας και Κρίσιμα Σημεία Ελέγχου)
ISO:	International Organization for Standartization (Διεθνής Οργάνωση Τυποποίησης)
IUCN:	International Union Conservation of Nature (Διεθνής Ένωση Προστασίας της Φύσης)
K.O. INSPIRE:	Κοινοτική Οδηγία η οποία διαμορφώνει ορθώνει νομικό πλαίσιο πλαίσιο για τη δημιουργία ιαυργία και λειτουργία λειτουργία Υποδομής Χωρικών Χωρικών Πληροφοριών Πληροφοριών στην Ευρώπη (ESDI)
KAN (ΕΕ):	Κανονισμός Ευρωπαϊκής Ένωσης
LULUCF:	Landuse, landusechangeandForestry / Χρήσεις γης, αλλαγές χρήσεων γης και δασοκομία (στο πλαίσιο της UNFCCC & του ΠτΚ)
Products (NWFPs):	Non Wood Forest Products
SFM:	Sustainable Forest Managment
SWOT ανάλυση:	Strengths, Weaknesses, Opportunities, Threats (Δυνατά Σημεία, Αδύνατα Σημεία, Ευκαιρίες, Απειλές)
Α.Ε.Μ. :	Αυτοφυή Εδώδιμα Μανιτάρια
ΒΔ:	Βάση Δεδομένων
ΓΔΔΔ & ΔΠ:	Γενική Διεύθυνση Διαχείρισης Δασών & Δασικού Περιβάλλοντος
ΓΠΑ:	Γεωπονικό Πανεπιστήμιο Αθηνών
ΔΑΔ:	Δασικές Αστυνομικές Διατάξεις
ΔΕ:	Δοκιμαστικές Επιφάνειες
ΔΣΒ:	Διαχειριστικά Σχέδια Βόσκησης
ΔΥ:	Δασική Υπηρεσία
Ε.Σ.Β.:	Εθνική Στρατηγική για την Βιοποικιλότητα (εδώ , εδώ και εδώ)
Ε.Σ.Δ.:	Εθνική Στρατηγική για τα Δάση (εδώ και εδώ)
Ε.Σ.Π. Κ.Α.:	Εθνική Στρατηγική για την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή (εδώ και εδώ)
ΕΑΔ:	Εθνική Απογραφή Δασών, Σύστημα Απογραφής & Παρακολούθησης Δασών και Δασικών Εκτάσεων 2012
ΕΓΠΒΔ-ΒΓ:	Εθνική Γεωγραφική Πληροφοριακή Βάση Δεδομένων Βοσκήσιμων Γαιών
ΕΓΤΑΑ:	Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης
ΕΚΔΔΑ:	Εθνικό Κέντρο Δημόσιας Διοίκησης και Αυτοδιοίκησης
ΕΚΠΑ:	Εθνικό Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών
ΕΛΓΟ ΔΗΜΗΤΡΑ:	Ελληνικός Γεωργικός Οργανισμός «Δήμητρα»
ΕΟ:	Επιχειρησιακές Ομάδες
ΕΣΚ:	Ευρωπαϊκή Σύμπραξη Καινοτομίας
ΕΣΠΑ:	Εθνικό Στρατηγικό Πλαίσιο Αναφοράς
ΕΦΕΤ:	Εθνικός Φορέας Ελέγχου Τροφίμων
ΙΝΕΠ:	Ινστιτούτο Επιμόρφωσης
Μ.Ξ.Δ.Π.:	Μη Ξηλώδη Δασικά Προϊόντα
ΟΕ:	Ομάδα Εργασίας
ΟΚΧΕ-ΚΟΣΕ:	Οργανισμός Κτηματολογίου και Χαρτογραφίσεων Ελλάδος- Κομβικό Σημείο Επαφής
ΠΑΑ 2014-2020:	Πρόγραμμα Αγροτικής Ανάπτυξης 2014-2020
ΠΓΕ:	Προστατευμένης Γεωγραφικής Ένδειξης
ΠΔ:	Προεδρικό Διάταγμα
ΠΕ / ΤΚ:	Περιφερειακή Ενότητα / Τοπική Κοινότητα
ΠΟΠ:	Προστατευόμενη Ονομασία Προέλευσης
ΠτΚ:	Πρωτόκολλο του Κιότο
ΣΔΑ.Ε.Μ.:	Σύστημα Διαχείρισης Αυτοφύων Εδώδιμων Μανιταριών
ΣΔΕ:	Σύμπλεγμα Δειγματοληπτικών Επιφανειών
Σύμβαση Άαρχους:	Σύμβαση όπου αναφέρεται το δικαίωμα παροχής πληροφοριών για θέματα περιβάλλοντος στους πολίτες
Υ.Α.-ΚΥΑ:	Υπουργική Απόφαση- Κοινή Υπουργική Απόφαση
ΥΔ:	Υπεύθυνη δήλωση

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι

ΔΗΜΟΣΙΑ ΔΙΑΒΟΥΛΕΥΣΗ-ΓΕΝΙΚΕΣ ΕΝΝΟΙΕΣ, ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΣΤΑ Α.Ε.Μ.⁵⁹

1.1. Γενικά

Η δημιουργία ενός νέου νομοθετικού πλαισίου που θα αλλάξει την υπάρχουσα κατάσταση όσο αφορά το τρόπο συλλογής και εμπορίας των Α.Ε.Μ. της Ελλάδας, απαιτεί διαδικασίες διαβούλευσης με τα ενδιαφερόμενα μέρη για την ευρεία αποδοχή του νέου σχήματος. Η διαδικασία της δημόσιας διαβούλευσης έχει σχετικά πρόσφατα νομοθετηθεί ως τρόπος λήψης των δημόσιων αποφάσεων. Στη Σύνοδο Κορυφής του Ρίο, το 1992, τέθηκε για πρώτη φορά το ζήτημα της ανάγκης μετάβασης σε ένα περισσότερο δημοκρατικό και συμμετοχικό επίπεδο στη λήψη των αποφάσεων με έμφαση στη συμμετοχή της τοπικής κοινωνίας. Ακολούθως, η Σύμβαση για τη Πρόσβαση στη Πληροφορία, τη συμμετοχή του Κοινού και της πρόσβασης στη Δικαιοσύνη και σε θέματα περιβάλλοντος, γνωστή και ως Σύμβαση του Άαρχους, που υιοθετήθηκε στις 25 Ιουνίου 1998 από τριάντα εννιά χώρες, έθεσε το ζήτημα της σύνδεσης των περιβαλλοντικών δικαιωμάτων με τα ανθρώπινα δικαιώματα. Γι' αυτήν η βιώσιμη ανάπτυξη μπορεί να επιτευχθεί μόνο με τη συμμετοχή όλων των ενδιαφερόμενων-εμπλεκόμενων εταίρων και θεωρεί ότι οι αλληλεπιδράσεις μεταξύ του κοινού και των δημοσίων αρχών θα πρέπει να γίνονται σε ένα δημοκρατικό πλαίσιο με προώθηση της διαδικασίας της δημόσιας συμμετοχής. Ουσιαστικά έγινε πλέον κατανοητό από τις δημόσιες αρχές ότι η συμμετοχή του κοινού σε διαδικασίες λήψης αποφάσεων οδηγεί σε περισσότερο ισορροπημένες αποφάσεις, οι οποίες, εξ' αυτού του λόγου, είναι πιο εύκολο να τεθούν σε εφαρμογή.

Η δημόσια διαβούλευση αφορά κατά συνέπεια το διάλογο που αρθρώνεται μεταξύ της κυβέρνησης και των πολιτών με σκοπό τη δημιουργία ή την αποδοχή μιας πολιτικής. Είναι δηλαδή μια συνεχιζόμενη διαδικασία κατά την οποία η κυβέρνηση και οι διαφορετικές ομάδες πολιτών αλληλοεπιδρούν με σκοπό όχι την ομόφωνη αποδοχή μιας πρότασης, αλλά την ορθή αξιολόγηση και τη κατηγοριοποίηση των εναλλακτικών επιλογών ή λύσεων προκειμένου να αποσαφηνιστεί ο τρόπος αντιμετώπισης του θέματος. Η διαβούλευση ως μηχανισμός λήψης αποφάσεων στοχεύει στην ανάπτυξη των εν δυνάμει καλύτερων στρατηγικών που θα επιφέρουν την αλλαγή και θα δημιουργήσουν μια κουλτούρα που θα υποστηρίζει τη συνεχιζόμενη αλλαγή. Η διαβούλευση χαρακτηρίζεται από τις παρακάτω αρχές:

- την πλήρη ενημέρωση των πολιτών για το θέμα
- την εμπλοκή όλων των ενδιαφερομένων μερών
- την οικειοθελή συμμετοχή
- τον αυτοσχεδιασμό της διαδικασίας
- την ισότητα στη πρόσβαση στην πληροφορία

⁵⁹ Υπεύθυνη σύνταξης: Ελένη Τσιομίδου

- το σεβασμό και την αποδοχή των διαφορετικών αξιών, συμφερόντων, γνώμών και γνώσεων των συμμετεχόντων

Η διαβούλευση έχει άλλοτε σκοπό τη συνεργασία με τους ενδιαφερόμενους φορείς για τη διαμόρφωση μιας πολιτικής, άλλοτε επιθυμεί να διευκολύνει στην ενδυνάμωση μιας ήδη ληφθείσας απόφασης και άλλοτε αποσκοπεί στην εκπαίδευση και την ενημέρωση σε ένα σημαντικό ζήτημα. Αυτό σημαίνει ότι η διεργασία της διαβούλευσης δεν είναι απλά ένα συνέδριο, ένα φόρουμ ή ένα πάνελ ειδικών. Είναι μια διαδικασία, όπου ένας αριθμός πολιτών και ενδιαφερόμενων εταίρων συναντιόνται σε σταθερή βάση για να συζητήσουν ένα θέμα ή να προβούν στην αξιολόγηση κάποιας πολιτικής.

Υπάρχουν διάφορα μοντέλα και στρατηγικές διαβούλευσης, γενικώς όμως μπορούμε να πούμε ότι η διαδικασία της δημόσιας συμμετοχής μπορεί να εφαρμοστεί σε όλα τα επίπεδα και σε διάφορα στάδια, ανάλογα με το τι χρειάζεται η κατάσταση μια δεδομένη στιγμή. Μία σωστά σχεδιασμένη δημόσια συμμετοχική διαδικασία επιβάλλεται να διαθέτει τα παρακάτω χαρακτηριστικά:

- ημερομηνία έναρξης και λήξης
- έναν ξεκάθαρο στόχο, ο οποίος μπορεί να αναλυθεί σε περισσότερο ειδικούς σκοπούς για την κάθε συμμετοχική δράση
- και έναν σαφή σχεδιασμό των εργαλείων και της προσέγγισης που θα χρησιμοποιηθεί

Πέντε πράγματα θα πρέπει να είναι ξεκάθαρα:

- **Ποιος είναι ο στόχος της δημόσιας συμμετοχικής δράσης;**
- **Ποιος διοργανώνει τη διαδικασία;**
- **Με ποιο τρόπο θα χρησιμοποιηθούν τα αποτελέσματα της δράσης;**
- **Πώς θα ενημερωθούν οι συμμετέχοντες;**
- **Πώς θα χρησιμοποιηθούν οι απόψεις και οι προσεγγίσεις που εξέφρασαν οι συμμετέχοντες;**

Η δημόσια διαβούλευση είναι δηλ. μια παρεμβατική διαδικασία σε επίπεδο τοπικής κοινωνίας που έχει στόχο και αποσκοπεί σε αποτελέσματα. Έτσι επιβάλλει από την αρχή μια οργάνωση της διαδικασίας προκειμένου να επιφέρει τα επιδιωκόμενα αποτελέσματα. Το πρώτο είναι ο κοινός στόχος της παρέμβασης. Έπειτα τα μέσα και οι τρόποι που θα επιτευχθεί και εν συνεχεία η ανάλυση της κατάστασης και η αναγνώριση των κενών και των προβλημάτων προκειμένου να δημιουργηθεί ένα σχέδιο δράσης. Ακολούθως καθορίζεται ο τρόπος υλοποίησης και τέλος στη φάση της αξιολόγησης προσδιορίζονται οι δείκτες που θα πρέπει να μετρηθούν για να ποσοτικοποιηθεί η απήχηση της διαδικασίας.

Η διαδικασία της δημόσιας συμμετοχής δεν είναι τουτέστιν μία γραμμική σειρά εκδηλώσεων αλλά μία μίξη πολλών σταδίων, ανάλογα με τις ανάγκες της κάθε περίπτωσης. Η φιλοσοφία είναι να προεκτείνει το διάλογο έως τη βάση της κοινωνίας και γι' αυτό περιλαμβάνει ένα μεγάλο εύρος εργαλείων, όπως ενημερωτικά φυλλάδια, τραπέζια εργασίας, φόρουμ πολιτών, συνεντεύξεις, ημερίδες, κτλ.

Από την άλλη πλευρά, υπάρχει ο κίνδυνος όσο πιο εκτεταμένος είναι ο διάλογος, τόσο περισσότερο να γίνεται δύσκολο να οδηγηθεί η ομάδα σε μια απόφαση. Οπότε, οι διαδικασίες δημόσιας συμμετοχής είναι συνήθως σχεδιασμένες με τέτοιο τρόπο ώστε να εναλλάσσονται μεταξύ περισσότερο ή λιγότερο ανοικτών συναντήσεων. Ο διάλογος αρχίζει σε ευρύ κοινωνικό φάσμα, όπου ο κόσμος καταθέτει την άποψή του με έναν συστηματικό τρόπο. Έπειτα οι πιο κλειστές Επιτροπές, το Φόρουμ και οι Συμβουλευτικές ομάδες έχουν την ευθύνη να επεξεργαστούν τις επιθυμίες και τις απόψεις και να προτείνουν βιώσιμες προτάσεις και σχέδια δράσεις, τα οποία να τεθούν στο κοινό προς αποδοχή.

Μπορούμε λοιπόν να καθορίσουμε τι ακριβώς σημαίνει δημόσια διαβούλευση και ποιες διαδικασίες απαιτεί για να ολοκληρωθεί:

1. Η διαδικασία γνωμοδότησης ή απλής πληροφόρησης δεν θεωρείται ως συμμετοχή.

Απαιτείται η εισαγωγή μιας διαδικασίας ενεργούς εμπλοκής των τοπικών κοινωνιών, ώστε η συμβολή των κατοίκων και φορέων να παίζει ουσιαστικό ρόλο στη διαμόρφωση των τελικών σχεδίων που τους αφορούν.

2. Μια συζήτηση σε μια Επιτροπή ή σε ένα άλλο θεσμό όργανο διαβούλευσης πρέπει να είναι οργανωμένη και να κατευθύνεται από έναν έμπειρο συντονιστή. Για μια διαδικασία δημόσιας συμμετοχής είναι σημαντικό ο συντονιστής να θέτει ερωτήματα προς διαβούλευση και όχι να δίνει έτοιμες απαντήσεις.

3. Δεν χρειάζεται μόνο η ενεργός ακρόαση και συζήτηση. Είναι απαραίτητο να διατηρούνται αρχεία και σημειώσεις επί της διαδικασίας. Η πληροφόρηση όλων των συμμετεχόντων καθώς και η διάδοση των παρουσιάσεων, των αποτελεσμάτων, των συμπερασμάτων είναι σημαντικά για την εδραίωση ενός αισθήματος ουσιαστικής δράσης, συνέχειας και σημασίας της συμμετοχής.

4. Η συλλογή δεδομένων δεν είναι αρκετή. Χρειάζεται να επεξεργαστούν και να παρουσιαστούν με τέτοιο τρόπο ώστε να γίνονται κατανοητά τόσο από τους διοργανωτές της διαδικασίας δημόσιας συμμετοχής, όσο και από το κοινό και τους κοινωνικούς εταίρους, οι οποίοι και θα συζητήσουν πάνω σε αυτά.

5. Παράγοντας κλειδί για την επιτυχία θα είναι ο βαθμός στον οποίο ο κόσμος θα ανακαλύψει "ουσία" στην όλη διαδικασία. Δεν θα πρέπει να θεωρείται «ένα ακόμα πρόγραμμα», αλλά κάτι ουσιαστικό για την καθημερινότητα μιας τοπικής κοινωνίας. Για τον λόγο αυτό, η σύνδεση του προσωπικού με τη σφαίρα του κοινού είναι ένα σημαντικό χαρακτηριστικό για το ύφος και τη φιλοσοφία των διαδικασιών δημόσιας συμμετοχής.

7. Σε μια διαδικασία δημόσιας διαβούλευσης η διάγνωση της κατάστασης δεν θα πρέπει να συγκεντρώνει το ενδιαφέρον της συζήτησης για πολύ χρόνο, αλλά ο κόσμος θα πρέπει να μεταβεί από την πραγματικότητα στο τι προσδοκά για το μέλλον.

8. Η περίοδος διαβούλευσης με την τοπική κοινωνία ξεκινάει από τη φάση ανάλυσης και φθάνει στη φάση δημιουργίας πολιτικής δέσμευσης-διαχείρισης των κοινωνικών εταίρων.

9. Η πολιτική δέσμευση/εντολή από τις τοπικές και άλλες αρχές είναι ουσιαστική για την επιτυχία της διαδικασίας δημόσιας συμμετοχής.

10. Η ιδανική περίπτωση να επιτευχθεί είναι όταν υποκινητής της διαδικασίας της δημόσιας διαβούλευσης είναι μία θεσμική αρχή.

Στη προκειμένη περίπτωση στο θέμα της συλλογής των Α.Ε.Μ. η ανάλυση της διαδικασίας της δημόσιας διαβούλευσης σημαίνει ότι η δημιουργία ενός νέου νομοθετικού πλαισίου θα επηρεάσει τις ήδη υφιστάμενες πρακτικές συλλογής τους. Επομένως, για την επιτυχία της παρέμβασης θα πρέπει να συγκεντρωθούν σε ένα φόρουμ διαλόγου και επικοινωνίας όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη προκειμένου να καθοριστούν τα προβλήματα και οι δυσκολίες που πιθανόν να δημιουργήσει η νέα νομοθετική ρύθμιση. **Ο διάλογος θα πρέπει να υποκινηθεί από μία δημόσια αρχή**, η οποία θα είναι και ουσιαστικά υπεύθυνη για την επιτυχία του εγχειρήματος. Θα πρέπει ο συντονιστής ή οι συντονιστές της δημόσιας διαβούλευσης να μπορούν να υποκινήσουν τη δημόσια συμμετοχή, δηλ. να οργανωθεί ένα σχέδιο επικοινωνίας και παρέμβασης που θα λαμβάνει υπόψη τη κοινωνική διάσταση της διαδικασίας. Ακολουθώντας, **να προταθεί η πιλοτική εφαρμογή ενός σχεδίου παρέμβασης** που θα εμπλέξει σε μια διαδικασία διαβούλευσης, οργανωμένη σε συγκεκριμένα στάδια, όλους τους εμπλεκόμενους φορείς σε μια τοπική κοινωνία, οι οποίοι ενδιαφέρονται για το θέμα της συλλογής των αυτοφυών μακρομυκήτων. Τέλος, **η αξιολόγηση της διαδικασίας** θα δώσει τα πρώτα αποτελέσματα σχετικά με τον αντίκτυπο που θα έχει η δημιουργία ενός νέου νομοθετικού πλαισίου στις τοπικές κοινωνίες προκειμένου να σχεδιαστεί πιο αποτελεσματικά η νέα νομοθετική ρύθμιση.

Ήδη κατά τη διάρκεια των εργασιών της ομάδας εργασίας για τη συγγραφή του εν λόγω πορίσματος έγιναν τρεις σημαντικές εκδηλώσεις που μπορεί να μην πραγματοποιήθηκαν ως αποτέλεσμα ενός σχεδίου παρέμβασης αλλά είχαν σκοπό να δημιουργήσουν ένα θετικό κλίμα για την ανάπτυξη της μανιταροφιλίας στο ευρύ κοινό. Η πρώτη πραγματοποιήθηκε στα Ιωάννινα στις 20-4-2016 η δεύτερη στη Καλαμπάκα στις 26-27/8/2016 και η Τρίτη στα Γρεβενά 28/8/2016.

Η πρώτη διοργανώθηκε από το δίκτυο COST το οποίο είναι ένα δίκτυο που στηρίζει την υπερεθνική συνεργασία μεταξύ ερευνητών, ειδικών και επιστημόνων στην Ευρώπη. Η δράση COST Action FP1203 (2012-2017) για τα Μ.Ξ.Δ.Π. είχε ως σκοπό τη δικτύωση, την ενδυνάμωση δομών και την ανάπτυξη ικανοτήτων στους τομείς της δασοκομίας και διαχείρισης των φυσικών πόρων. Ο στόχος της δράσης ήταν να οικοδομήσουμε ένα διεπιστημονικό πανευρωπαϊκό δίκτυο ερευνητών και διαχειριστών μη ξυλωδών δασικών προϊόντων, το οποίο να διευκολύνει την ανταλλαγή πληροφοριών, να ενισχύσει συνέργειες και γενικά θα προάγει σε ευρωπαϊκό επίπεδο τη γνώση για θέματα σχετικά με την οικολογία, τη διαχείριση και την οικονομία των μη ξυλωδών δασικών προϊόντων.

Σε αυτό το πνεύμα διοργανώθηκε η συνάντηση με σκοπό την ανταλλαγή εμπειριών μεταξύ ευρωπαϊκών χωρών που έχουν ήδη θεσπίσει σχετικές νομοθετικές ρυθμίσεις για τη συλλογή των Α.Ε.Μ. και άλλων που τώρα σχεδιάζουν τέτοιες ενέργειες.

Η συνάντηση έγινε στα Ιωάννινα γιατί εκεί εδράζονται πολλές σχετικές με το θέμα υπηρεσίες, υπάρχει ο δραστήριος Σύλλογος Μανιταρόφιλων Ηπείρου και γενικώς η

συλλογή Α.Ε.Μ. αποτελεί εν δυνάμει εισόδημα τους κατοίκους της περιοχής, κάποιοι από τους οποίους ήδη δραστηριοποιούνται στον συγκεκριμένο τομέα. Οι συζητήσεις, οι παρουσιάσεις καθώς και τα συμπεράσματα συμπεριλήφθηκαν στα πρακτικά της συνάντησης και προωθήθηκαν σε όλα τα ενδιαφερόμενα μέλη (Τσιακίρης και Στάρα 2016).

Η συνάντηση στην Καλαμπάκα διοργανώθηκε [από το Μουσείο Φυσικής Ιστορίας Μετεώρων και Μουσείο Μανιταριών](#) που εδρεύει στην Καλαμπάκα. Είχε σκοπό να δημιουργήσει το ενδιαφέρον της τοπικής κοινωνίας για τη συλλογή και τη χρήση των μακρομυκήτων γι' αυτό υπήρχαν εκδηλώσεις που στόχευαν να υποκινήσουν το ενδιαφέρον για το θέμα της συλλογής και της διατροφικής αξίας των μακρομυκήτων. Ενδεικτικά επισυνάπτεται το πρόγραμμα της εκδήλωσης στο Παράρτημα ΙΙΙ που συνδυάζει τις πολιτιστικές εκδηλώσεις με την ανάδειξη του θέματος της μανιταροφιλίας. Την Κυριακή 28/08/2016 στο πλαίσιο της συνεδρίασης της ομάδας εργασίας έγινε, κατόπιν προτροπής των παραβρισκόμενων, παρουσίαση των πρακτικών της συνάντησης COST Ιωαννίνων στους προέδρους και τα μέλη των μανιταροφιλικών συλλόγων που παραβρέθηκαν στη γιορτή και πραγματοποιήθηκε ευρεία συζήτηση με ερωτήσεις και τοποθετήσεις για τα διάφορα θέματα που απασχολούν τόσο την ομάδα εργασίας όσο και τους συλλόγους, ενώ εκτός από τους προβληματισμούς κατατέθηκαν και προτάσεις που καταγράφηκαν από τον συντονιστή της συζήτησης. Έτσι και με αυτήν την πρωτοβουλία ξεκαθαρίστηκαν οι προθέσεις και της νομοπαρασκευαστικής ομάδας εργασίας και διανθίστηκε η διαδικασία με νέες πληροφορίες και προτάσεις που τέθηκαν σε δημόσιο διάλογο για πρώτη φορά από την πλευρά του Υπουργείου Περιβάλλοντος και του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων, δεδομένης της πολύχρονης απουσίας τους από το αντικείμενο.

Τέλος στην συνάντηση των Γρεβενών με τίτλο «Τα μανιτάρια ως μοχλός ανάπτυξης για τα Γρεβενά», που διοργάνωσε στις 21-9-2016 ο Δήμος Γρεβενών, σε συνεργασία με τους Μανιταρόφιλους Ελλάδας και το Μουσείο Μανιταριών Λάβδας, ο πρόεδρος των Μανιταρόφιλων Ελλάδας κ. Γιώργος Κωνσταντινίδης κατέθεσε σειρά προτάσεων για τη μεταμόρφωση ολόκληρης της πόλης των Γρεβενών σε ένα ανοιχτό, ζωντανό μουσείο μανιταριών, ενώ ο κ. Alvaro Picardo Nieto, Σύμβουλος της Γενικής Δ/σης Περιβάλλοντος της περιφέρειας Castilla y Leon της Ισπανίας, κατέθεσε την εμπειρία του από την ιδιαιτέρως αποτελεσματική αξιοποίηση των μανιταριών στην περιφέρεια του, κατά την τελευταία δεκαετία. Μετά το τέλος των εισηγήσεων κατατέθηκαν ενδιαφέρουσες προτάσεις από τους πολίτες. Στην ημερίδα απηύθυνε χαιρετισμό ο κ. Ρήγας Τσιακίρης, σύμβουλος του Αναπληρωτή Υπουργού Περιβάλλοντος και Ενέργειας κ. Τσιρώνη, ενώ δυναμικό παρόν έδωσαν στην ημερίδα μανιταρόφιλοι από τα Γρεβενά, την Καστοριά, τη Φλώρινα, την Κοζάνη, τα Ιωάννινα, τα Τρίκαλα και τη Λάρισα (για περισσότερες πληροφορίες βλέπει το σύνολο των παρουσιάσεων σε video και σχετικές εικόνες [εδώ](#)).

Η οργάνωση όμως μιας δημόσιας διαβούλευσης με σκοπό τον εντοπισμό των προβλημάτων που θα δημιουργήσει η θέσπιση ενός νέου νομοθετικού πλαισίου απαιτεί μια

άλλου τύπου διαβούλευση που θα μπορούσε να οργανωθεί στα πλαίσια ενός πιλοτικού προγράμματος παρέμβασης στην τοπική κοινωνία.

1.2. Πιλοτική εφαρμογή της δημόσιας διαβούλευσης για την αλλαγή των πρακτικών συλλογής των Α.Ε.Μ.

Η διαδικασία της δημόσιας διαβούλευσης όπως αναλύθηκε προηγούμενα απαιτεί ένα σχέδιο παρέμβασης προκειμένου το νέο θεσμικό πλαίσιο της συλλογής των Α.Ε.Μ. να γίνει αποδεκτό από τις τοπικές κοινωνίες. Επομένως, θα πρέπει κατά πρώτον να αναλυθούν οι αλλαγές που προτείνονται και θα επηρεάσουν τις ήδη υπάρχουσες πρακτικές και ακολούθως να εντοπιστούν οι κοινωνικές ομάδες που ενδιαφέρονται για τη συλλογή αλλά και τη βρώση των Α.Ε.Μ.. Αν λοιπόν ακολουθήσουμε το σχέδιο της δημόσιας διαβούλευσης θα πρέπει πριν να καθορίσουμε τον κοινό στόχο της παρέμβασης. Η κύρια αλλαγή που θα φέρει το νέο θεσμικό πλαίσιο θα είναι η αλλαγή στον τρόπο συλλογής των Α.Ε.Μ., που θα είναι η εισαγωγή μιας εκπαιδευτικής διαδικασίας για τη πιστοποίηση των συλλεκτών Α.Ε.Μ. στη θέση μιας κοινωνικής πρακτικής. Η εκπαιδευτική διαδικασία προϋποθέτει:

- Ένα κοινό ενδιαφερομένων που θα παρακολουθήσει την εκπαίδευση για να αποκτήσει την άδεια συλλογής των Α.Ε.Μ.,
- ένα εκπαιδευτικό πρόγραμμα που θα ενσωματώνει την πολιτική παρέμβαση για την αλλαγή των πρακτικών, όσο αφορά τη διαχείριση του περιβάλλοντος, την προστασία της φύσης και της δημόσιας υγείας
- ένα κοινό εμπλεκόμενων φορέων που τους ενδιαφέρει η διαδικασία της πιστοποίησης λόγω των συμφερόντων που τη συνδέουν μαζί της.

Το πρώτο επομένως ερώτημα είναι σε ποιους απευθύνεται το εκπαιδευτικό πρόγραμμα της πιστοποίησης συλλεκτών Α.Ε.Μ., το δεύτερο ποιο θα ήταν το κατάλληλο εκπαιδευτικό πρόγραμμα για το εν λόγω κοινό και το τρίτο ποιες είναι οι ομάδες ενδιαφέροντος για την πιστοποίηση των συλλεκτών Α.Ε.Μ..

Αναλύοντας το παραπάνω ζήτημα και έχοντας υπόψη τα προβλήματα που τέθηκαν στα προηγούμενα κεφάλαια για τον τρόπο συλλογής των Α.Ε.Μ., τους κινδύνους που απορρέουν από τη συλλογή τους και τα συμφέροντα που συνδέονται με αυτό τον προσοδοφόρο πόρο της οικονομίας, μπορούμε να αρχίσουμε να εντοπίζουμε τους πιθανούς αποδέκτες αυτής της νέας διαδικασίας.

1.3. Ενδιαφερόμενο κοινό για την εκπαιδευτική διαδικασία της πιστοποίησης συλλεκτών Α.Ε.Μ.

Όπως αναλύθηκε στα προηγούμενα κεφάλαια, οι σημερινοί συλλέκτες Α.Ε.Μ. είναι οι κάτοικοι περιοχών με πλούσια παραγωγή Α.Ε.Μ., οι σύλλογοι μανιταρόφιλων και οι εταιρείες εμπορίας και μεταποίησης που λειτουργούν είτε νόμιμα είτε παράνομα στη χώρα και χρησιμοποιούν ως συλλέκτες κυρίως περιθωριακές κοινωνικές ομάδες όπως π.χ. Ρομά.

Η δημιουργία ενός θεσμικού πλαισίου προστασίας των Α.Ε.Μ. και κατ' επέκταση του περιβάλλοντος, της δημόσιας υγείας και του δημόσιου συμφέροντος, θέτει ένα τέλος στον άναρχο και μηδαμινής ωφέλειας για την εθνική οικονομία προηγούμενο τρόπο συλλογής. Θεσπίζοντας μια εκπαιδευτική διαδικασία ως δημόσια παρέμβαση στην υπάρχουσα κατάσταση τίθεται το ζήτημα των αλλαγών που θα επιφέρει και των αντιδράσεων που θα προκαλέσει σε διάφορες ομάδες συμφερόντων. Εκτός των άλλων η ιεράρχηση προτεραιοτήτων από την ελληνική πολιτεία που σχετίζονται με τη προστασία του περιβάλλοντος και της δημόσιας υγείας αλλά και με την ενίσχυση της τοπικής και εθνικής οικονομίας και την προστασία απομακρυσμένων τοπικών κοινωνιών, μειονοτικών περιοχών και ευάλωτων κοινωνικών ομάδων, δημιουργεί επίσης ένα πλαίσιο στην εκπαιδευτική παρέμβαση. Η εκπαιδευτική διαδικασία χρειάζεται να περιέχει δύο θεματικούς άξονες: το πρακτικό μέρος της αναγνώρισης και πιστοποίησης των Α.Ε.Μ. και το θεωρητικό μέρος της προστασίας της φύσης, του περιβάλλοντος και της δημόσιας υγείας. Θα πρέπει να δημιουργήσει τη συνείδηση της κοινωνικής ωφέλειας στο τέλος αυτής της διαδικασίας, γι' αυτό θα πρέπει να είναι προσαρμοσμένη να ενσωματώσει κοινωνικές ομάδες με διαφορετικά κίνητρα, αξίες και συμφέροντα. Η εκπαιδευτική επομένως διαδικασία θα πρέπει να είναι προσαρμοσμένη στις διαφορετικές ομάδες ανθρώπων στις οποίες απευθύνεται και να λαμβάνει υπόψη τον κίνδυνο ότι ο αποκλεισμός κοινωνικών ομάδων θα λειτουργήσει πιθανόν ανασταλτικά στο αποτέλεσμα που επιδιώκει γιατί πιθανόν να μην σταματήσει η παράνομη συλλογή με όλους τους κινδύνους που αυτό συνεπάγεται.

1.4. Εμπλεκόμενοι φορείς που ενδιαφέρονται για τη συλλογή των Α.Ε.Μ.

Η εκπαιδευτική διαδικασία θα δημιουργήσει μία νέα επαγγελματική κατηγορία, αυτής των συλλεκτών Α.Ε.Μ, δηλ. θα δημιουργήσει μία ομάδα συμφερόντων που θα μπορεί να συλλέγει με ασφάλεια και να παραδίδει σε ιδιώτες το αποτέλεσμα της συλλογής. Επομένως, θα δημιουργηθεί μία διαδικασία νόμιμης κάρπωσης και εκμετάλλευσης των Α.Ε.Μ. με οικονομικό αποτέλεσμα και στόχο. Η οργάνωση της μανιταροσυλλογής με τη δημιουργία μιας βάσης δεδομένων, ενός εκπαιδευτικού πλαισίου ελέγχου της κάρπωσης και μιας νομιμοποιητικής διαδικασίας πιστοποίησης, δημιουργεί μια αγορά με αναπτυξιακή προοπτική και μια διέξοδο/ δυνατότητα για τις τοπικές κοινωνίες. Επομένως, η διαδικασία της νομιμοποίησης της συλλογής των Α.Ε.Μ. δημιουργεί αυτόματα ομάδες με αντικρουόμενα πολλές φορές συμφέροντα.

Η κάρπωση των Α.Ε.Μ. από συλλόγους μανιταρόφιλων, κατοίκους τοπικών κοινωνιών και εταιρείες που λειτουργούν άλλοτε νόμιμα και άλλοτε παράνομα στη χώρα χρησιμοποιώντας τη μαύρη εργασία περιθωριακών κοινωνικών ομάδων έχει ήδη δημιουργήσει ένα πλέγμα συμφερόντων που πρέπει να αλλάξει με τη νέα διαδικασία. Η παράνομη συλλογή, η ανεξέλεγκτη κάρπωση, οι επικίνδυνες πρακτικές τίθενται πλέον σε ένα πλαίσιο ελέγχου και προστασίας του δασικού πλούτου και της δημόσιας υγείας και δημιουργούνται πόροι για την τοπική και εθνική οικονομία.

Οι άμεσα ενδιαφερόμενοι είναι οι τοπικές κοινωνίες εφόσον η νομιμοποίηση της διαδικασίας συλλογής θα δημιουργήσει συνθήκες τοπικής ανάπτυξης. Επομένως η πιλοτική εφαρμογή της **δημόσιας διαβούλευσης θα πρέπει να γίνει σε περιοχές με πλούσια παραγωγή Α.Ε.Μ.** που επωφελούνται ελάχιστα από τις σημερινές συνθήκες συλλογής. Η δημιουργία μιας διαδικασίας διαβούλευσης που θα υποστηρίξει τη συνεχή αλλαγή με ενεργή συμμετοχή των κατοίκων θα είναι ο παράγοντας που θα βοηθήσει στην επιτυχία του νέου νομοθετικού πλαισίου. Επομένως, η πιλοτική εφαρμογή ενός σχεδίου δημόσιας διαβούλευσης θα πρέπει να υποκινηθεί από τη Πολιτεία εφόσον από αυτήν ξεκινά το ενδιαφέρον της αλλαγής του πλαισίου συλλογής των Α.Ε.Μ. και να έχει κατεύθυνση προς τις τοπικές κοινωνίες που ενδιαφέρονται για την αλλαγή που επιχειρείται. Λαμβάνοντας υπόψη το σχέδιο μιας δημόσιας παρέμβασης η πιλοτική εφαρμογή θα πρέπει να ξεκαθαρίσει:

1. **Ποιος θα είναι ακριβώς ο στόχος της δημόσιας διαβούλευσης;** Η προστασία του περιβάλλοντος και της δημόσιας υγείας; Η ανάγκη προστασίας ενός εθνικού πόρου και η ενίσχυση της εθνικής οικονομίας; Η δημιουργία συνθηκών τοπικής ανάπτυξης και ενδυνάμωσης της τοπικής οικονομίας; Η ενσωμάτωση ευαίσθητων κοινωνικών ομάδων που υπάρχει κίνδυνος να τεθούν στο περιθώριο από το νέο πλαίσιο της συλλογής Α.Ε.Μ.;
2. **Ποιος διοργανώνει τη διαδικασία;** Μια πολυμελής ομάδα επιστημόνων διαφόρων ειδικοτήτων σχετικών με το ζήτημα των Α.Ε.Μ.; Η Δασική Υπηρεσία που θα είναι η κατά το νόμο υπεύθυνη της εφαρμογής του νέου νομικού πλαισίου; Κοινωνικοί επιστήμονες ειδικοί στα ζητήματα της δημόσιας διαβούλευσης που μπορούν να υποκινήσουν το διάλογο και τη συμμετοχή και να αναλύσουν μεθοδολογικά τις αντιδράσεις των ενδιαφερομένων;
3. **Ποια διαδικασία θα χρησιμοποιηθεί για να ενεργοποιηθεί η τοπική κοινωνία;** Ημερίδες, συνέδρια, δημιουργία τοπικών ομάδων, φόρουμ συζητήσεων, ενημερωτικά φυλλάδια, διάλογος με ειδικές κοινωνικές ομάδες, φεστιβάλ, πολιτιστικές εκδηλώσεις γύρω από τα αυτοφυή εδώδιμα μανιτάρια;
4. **Πώς θα ενημερωθούν και θα υποκινηθούν σε συμμετοχή οι εμπλεκόμενοι φορείς;** Με προκαταρκτικές συζητήσεις για το νέο νομοθετικό πλαίσιο και τον τρόπο που αλλάζει υπάρχουσες πρακτικές; Με εκπομπές στην τοπική τηλεόραση γύρω από τις αλλαγές που προετοιμάζονται; Με προσέγγιση των τοπικών κοινωνιών και των ευάλωτων κοινωνικών ομάδων για την ενεργοποίηση του ενδιαφέροντός τους;
5. **Πώς θα χρησιμοποιηθούν οι απόψεις και οι προσεγγίσεις που εξέφρασαν οι συμμετέχοντες;** Η παρέμβαση εφόσον έχει στόχο θα πρέπει να έχει και αποτέλεσμα και μάλιστα μετρήσιμο. Το αποτέλεσμα προκύπτει από την ενεργό συμμετοχή των ενδιαφερομένων και την εμπλοκή τους στη διαδικασία της διαβούλευσης. Η εμπλοκή των ενδιαφερομένων δεν ενδιαφέρει μόνο για την υποστήριξη της αλλαγής που επιχειρείται αλλά και για τον εμπλουτισμό του προβληματισμού με το σύνολο των διαφορετικών απόψεων, παρεμβάσεων και οπτικών, ιδεολογικών, κοινωνικών και οικονομικών, που περιέχονται. Ως δημοκρατική διαδικασία προσβλέπει στην αλληλεπίδραση με σκοπό την ορθή αξιολόγηση και κατηγοριοποίηση των

εναλλακτικών επιλογών προκειμένου να αποσαφηνιστεί η καλύτερη στρατηγική που θα επιφέρει την αλλαγή και θα δημιουργήσει μια νέα κουλτούρα. **Στηρίζεται ακριβώς στο σεβασμό και την αποδοχή των διαφορετικών αξιών, συμφερόντων, γνώμων και γνώσεων των συμμετεχόντων, γι' αυτό θα πρέπει να ενεργοποιήσει πραγματικά όλες τις ομάδες ενδιαφέροντος που εμπλέκονται σ' αυτήν.**

Η διαδικασία αυτή δεν είναι άναρχη αλλά μετρήσιμη, δεν εξαντλείται δηλαδή σε συζητήσεις έκφρασης γνώμης αλλά σε ομάδες εργασίας διαφορετικών αντικειμένων με καθορισμένο στόχο και αποτέλεσμα π.χ. ομάδες για τη προστασία του δασικού οικοσυστήματος, ανάπτυξης της τοπικής οικονομίας, ενσωμάτωσης των ευαίσθητων κοινωνικών ομάδων κλπ. Η διαδικασία πραγματοποιείται σε στάδια και τα αποτελέσματα κάθε σταδίου αποτελούν το στόχο του επόμενου. Στο τέλος, η διαδικασία της διαβούλευσης θα μπορεί να δώσει αποτελέσματα για όλα τα θέματα που θίγονται από τη δημιουργία του νέου νομοθετικού πλαισίου, να εντοπίσει τις διαφορές των απόψεων και των συμφερόντων και να προτείνει ένα σχέδιο νομοθετικής ρύθμισης που θα βρίσκεται σε ισορροπία με τις κοινωνικές ομάδες που ενδιαφέρονται. **Η πιλοτική εφαρμογή της δημόσιας διαβούλευσης προηγείται ως στάδιο της νομοθετικής ρύθμισης,** γι' αυτό πρέπει να έχει τη χρηματοδοτική υποστήριξη για να υλοποιηθεί.

Socio-economic	Scientific Benefits of mycotourism	Political
Employment increase Rural development Additional income Gastronomic diversity Hotel and infrastructural demand Rural-urban interaction Knowledge transfer Landscape biodiversity Environmental perception Resource sustainability Protected forests Mushroom markets	Field and laboratory experiments Artificial treatments Monitoring possibilities Fundraising opportunities Interdisciplinary collaborations Regional-international networks Knowledge transfer	Unemployment decrease Rural development State and EU subventions Local-global visibility Acceptance and identification "green" image Knowledge transfer Landscape management Biodiversity conservation Ecosystem service Environmental sustainability Network participation
Improvements for conservation biology		

Fig. 2. Socio-economic, scientific, and political benefits of mycotourism, which will further help conserving biological and ecological diversity at various spatiotemporal scales.

Εικόνα 19. Οι δραστηριότητες του «μυκοτουρισμού» των μανιταροφιλικών συλλόγων μπορεί να έχει κοινωνικο-οικονομική, επιστημονική και πολιτικά θετική επίδραση στην κατεύθυνση της προστασίας και διατήρησης της βιοποικιλότητας των μακρομυκήτων (πηγή: Büntgen et al. (2017) Socio-economic, scientific, and political benefits of mycotourism. Ecosphere 8. (7): 1-7)

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ II:

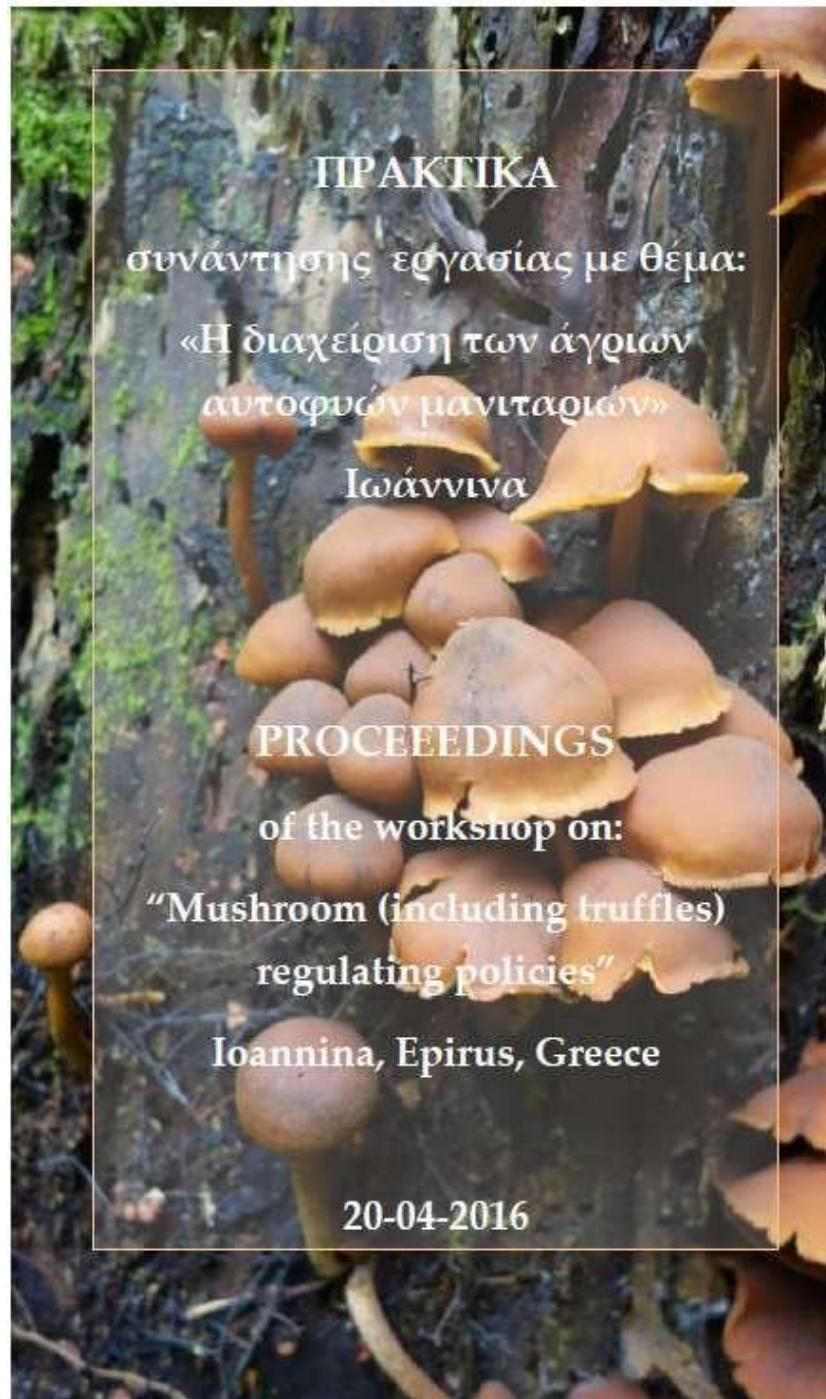
Ενδεικτικά παραδείγματα νομοθεσίας

- Οι δύο υπουργικές αποφάσεις σύστασης της ομάδας εργασίας βρίσκονται [εδώ](#)
- Το σύνολο της σχετικής (δασικής κυρίως) νομοθεσίας που συλλέχθηκε βρίσκεται [εδώ](#)
- Ενδεικτικές Δασικές Αστυνομικές Διατάξεις (ΔΑΔ) από όλη την επικράτεια βρίσκονται [εδώ](#) καθώς και η πρόταση της οργανωμένης μανιταροφιλικής κοινότητας για εξαίρεσης των μυκήτων από τις ΔΑΔ ([εδώ](#))
- Πρόσφατοι Πίνακες Διατίμησης Δασικών Προϊόντων 2019, 2018 και 2016 [εδώ](#)
- Η σχετική αγροτική νομοθεσία πιστοποίησης βρίσκεται [εδώ](#)
- Άλλες σχετικές νομοθεσίες (Εθνική Στρατηγική για την Προσαρμογή στην Κλιματική Αλλαγή, την Βιοποικιλότητα και τα Δάση) βρίσκονται [εδώ](#)
- Ενδεικτικές νομοθεσίες άλλων χωρών θα βρείτε [εδώ](#), κάποιες από τις σημαντικότερες έχουν μεταφραστεί στα Ελληνικά.
- Ειδικότερα στο αποθετήριο του δικτυακού τόπου του προγράμματος StarTree (http://193.185.149.22/star/Main_Page) μπορείτε να επιλέξετε συγκεκριμένες ερωτήσεις (http://193.185.149.22/star/Special:RunQuery/Policy_query), οπότε εάν επιλέξετε "mushrooms/truffles" στο πεδίο "Products" και τρέξετε την εφαρμογή θα βρείτε όλες τις διαφορετικές νομοθεσίες κάθε χώρας, όπως σχέδια δράσης ή ακόμη άδειες για συλλέκτες αναψυχής ή εμπόριο.
- Μερικά παραδείγματα είναι το Σχέδιο Δράσης της Τουρκίας για τις τρούφες: [http://193.185.149.22/star/Action_plan_for_truffles_\(Turkey\)](http://193.185.149.22/star/Action_plan_for_truffles_(Turkey))
- Η προστασία των Α.Ε.Μ στη Σλοβενία: [http://193.185.149.22/star/Decree_on_the_protection_of_wild_fungi_\(Slovenia\)](http://193.185.149.22/star/Decree_on_the_protection_of_wild_fungi_(Slovenia))
- Η νομοθεσία για την φορολογία των τρουφών στην Ιταλία: http://193.185.149.22/star/Fiscal_Law_on_Truffle_Commercialization_C_41/05
- Σχετικά με την εκπαίδευση των συλλεκτών στην Σερβία: http://193.185.149.22/star/Collectors_education_and_training
- Η νομοθεσία για το ελεγχόμενο εμπόριο χλωρίδας και πανίδας της Σερβίας: http://193.185.149.22/star/Decree_on_putting_under_control_the_use_and_trade_of_wild_flora_and_fauna
- Η νομοθεσία για τα «δικαιώματα όλων των πολιτών» της Φιλανδίας http://193.185.149.22/star/Everymans%27_rights
- Η απαλλαγή φορολογίας για την συλλογή μανιταριών στην Φιλανδία: http://193.185.149.22/star/Income_earned_from_mushroom_and_berry_sales_is_tax-free
- Ο δασικός νόμος της Καταλονίας: http://193.185.149.22/star/Catalan_Forestry_Law_6/1988_30th_of_March
- Η χρήση των μυκήτων στην Ισπανία (Castile-Leon): http://193.185.149.22/star/MYCOLOGICAL_USES_PLAN

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙΙ:

Συναντήσεις και δημόσια διαβούλευση του πορίσματος

1.1. Πρόγραμμα συνάντησης COST-Ιωαννίνων

Τα πρακτικά της συνάντησης (βλέπε προτ. βιβλιογρ. αναφορά: Τσιακίρης Ρ, Στάρα Κ, 2016 (συντάκτες). Πρακτικά συνάντησης εργασίας με θέμα "Η διαχείριση των άγριων αυτοφυών μανιταριών", Ιωάννινα. 20/04/2016, COST Action FP1203, Αδημοσίευτη αναφορά, Ιωάννινα) είναι προσβάσιμα στο κοινό από [εδώ](#)).

1.2. Πρόγραμμα Εκδηλώσεων Καλαμπάκας 2016

ΜΟΥΣΕΙΟ ΦΥΣΙΚΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΜΕΤΕΩΡΩΝ & ΜΟΥΣΕΙΟ ΜΑΝΙΤΑΡΙΩΝ

Γιορτή Μανιταριού
26-27-28 Αυγούστου 2016

Σεμινάριο Μανιταρογνωσίας
από τον κ. Γιώργο Κωνσταντινίδη
Εξόρμηση στο δάσος
συλλογή μανιταριών & κυνήγι τρούφας
Θεατρικά δρώμενα
από το Θεατρικό εργαστήρι "Επί Σταγών"
Μανιταρομαγειρέματα
δωρεάν μανιταροεδέσματα &
διαγωνισμός καλύτερου πιάτου
Συναυλία από τους
"Manitarock", "Belgrade Trio",
"LolicMune", "Εγοιζάκια"
Παρουσίαση περιοδικού "Ξένιος Θεσσαλός"
Εργαστήρια για παιδιά
Παραδοσιακοί χοροί από τους
Χορευτικό Όμιλο Τρικάλων &
Χορευτικό Σύλλογο Κρητών Τρικάλων
"Ο Ψηλορείτης"
Θεατρική παράσταση
με τη Μαίρη Βιδάλη

Σε όλη τη διάρκεια της Γιορτής
θα λειτουργούν στο Μουσείο:
Εκθεση Ελπιτικής
της Ανώτατης Σχολής Καλών Τεχνών
Εκθεση Ζωγραφικής
Τρικαλινών Ζωγράφων
Εκθεση προϊόντων
Γυναικείων Αγροτικών Συνεταιρισμών

Με την
υποστήριξη
των:

Πλατεία Ρήγα Φεραίου
ΚΑΛΑΜΠΑΚΑ

1.3. Συνάντηση Γρεβενών

Υπό την αιγίδα: Δήμου Γρεβενών, Μουσείου Μανιταριών Λάβδας, Μανιταρόφιλων Ελλάδας

ΗΜΕΡΙΔΑ
Τα μανιτάρια
ως μοχλός ανάπτυξης για τα Γρεβενά

Ομιλητές:
Γιώργος Κωνσταντινίδης
Πρόεδρος Μανιταρόφιλων Ελλάδας
Συγγραφέας
Alvaro Picardo Nieto
Σύμβουλος της Γενικής Διεύθυνσης
Φυοικού Περιβάλλοντος της περιφέρειας
Castilla y León της Ισπανίας

Τ Ε Τ Α Ρ Τ Η
21|09|16 **ΩΡΑ**
18:00
Αίθουσα Δημοτικού Συμβουλίου

Παράλληλες εκδηλώσεις:

- Έκθεση έργων τέχνης με θέμα το μανιτάρι (Δημαρχείο)
- Προσφορά μανιταροεδεσμάτων στον πεζόδρομο της Παύλου Μελά

1.4. 10^η Ηπειρώτικη Γιορτή Μανιταριού

#10

**ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΗ
ΓΙΟΡΤΗ
ΜΑΝΙΤΑΡΙΟΥ**

01-02 ΙΟΥΝΙΟΥ 2018

**ΔΗΩ ΠΕΔΙΝΑ ΖΑΓΟΡΙΟΥ
ΛΑΜΠΡΙΑΔΕΙΟΣ ΣΧΟΛΗ**

ΣΥΝΔΙΟΡΓΑΝΩΣΗ: **ΜΑΝΙΤΑΡΟΦΙΛΟΙ ΗΠΕΙΡΟΥ
ΔΗΜΟΣ ΖΑΓΟΡΙΟΥ**

ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ: ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΟ ΠΑΙΔΙΚΟ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙ · ΕΚΔΡΟΜΗ ΣΤΟ ΔΑΣΟΣ
ΣΕΜΙΝΑΡΙΑ ΜΑΝΙΤΑΡΟΓΝΩΣΙΑΣ
ΔΩΡΕΑΝ ΜΑΝΙΤΑΡΟΕΔΕΣΜΑΤΑ ΜΕ ΤΟΝ ΣΕΦ ΦΩΤΗ ΠΑΡΑΣΚΕΥΑΪΔΗ

ΜΟΥΣΙΚΗ: ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ 01/06 ΑΣΥΜΑΖΕΥΤΟΙ · ΣΑΒΒΑΤΟ 02/06 ΜΑΝΙΤΑΡΟΚ

ΠΙΣΤΩΣΗ 2€

ΓΚΟΚΚΟΣ ΠΕΤΡΟΣ & ΣΙΑ Ο.Ε.
ΜΗΧΑΝΟΥΡΓΕΙΟ - ΕΠΙΣΤΗΜΗ
ΓΕΩΡΓΙΚΩΝ ΜΟΝΑΔΩΝ & ΑΝΤΑΛΛΑΚΤΙΚΩΝ

1.5. Συναντήσεις “Incredible”, αριστερά στην Ισπανία (2018) & δεξιά στην Ελλάδα (7-8/6/2019)

ΟΜΑΔΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΚΑΙ ΣΥΝΤΑΞΗΣ ΠΟΡΙΣΜΑΤΟΣ

Επώνυμο	Όνομα	Ειδικότητα	Ιδιότητα, Θέση και έδρα
Τσιακίρης	Ρήγας	Δρ. Δασολόγος Περιβαλλοντολόγος	Συντονιστής σύνταξης του πορίσματος, Επιστημονικός συνεργάτης γραφείου Υφυπ. Υπουργού ΥΠΕΝ Γ. Δημαρά, αποσπασμένος υπάλληλος του Δασαρχείου Ιωαννίνων
Κόκκα	Ευαγγελία	MSc Δασολόγος - Περιβαλλοντολόγος	ΓΔΔΔ & ΔΠ, Διεύθυνση Διαχείρισης Δασών, Τμήμα Διαχείρισης Δημοσίων Δασικών και Λιβαδικών Οικοσυστημάτων
Ποδηματά	Ουρανία	MSc Δασοπόνος	ΓΔΔΔ & ΔΠ, Διεύθυνση Προγραμματισμού και Δασικής Πολιτικής
Τσιομίδου	Ελένη	Κοινωνιολόγος, Δρ. Αγροτικής Κοινωνιολογίας	Γραφείο Γενικού Γραμματέα ΥΠΑΑΤ κ. Στουπή
Παππάς	Χρήστος	Δρ. Γεωπόνος	Προϊστάμενος Διεύθυνσης Ανάπτυξης & Εφαρμογών, ΓΔΠΑΠ, ΕΛΓΟ- ΔΗΜΗΤΡΑ
Φιλιππούσης	Αντώνης	Δρ. Γεωπόνος- Μυκητολόγος,	Τακτικός Ερευνητής ΕΛΓΟ-ΔΗΜΗΤΡΑ, Υπεύθυνος Εργαστηρίου Εδώδιμων Μυκήτων, Ινστιτούτο Τεχνολογίας Αγροτικών Προϊόντων (ΙΤΑΠ)
Ζερβάκης	Γεώργιος	Δρ. Γεωπόνος - Μυκητολόγος	Αναπληρωτής Καθηγητής, Γεωπονικό Πανεπιστήμιο Αθηνών, Τμήμα Επιστήμης Φυτικής Παραγωγής
Διαμαντής	Στέφανος	Δρ. Δασολόγος- Μυκητολόγος	πρ. Ερευνητής Α' ΕΘΙΑΓΕ- Ινστιτούτο Δασικών Ερευνών, Θεσσαλονίκη
Κωνσταντινίδης	Γεώργιος	Πολιτικός Επιστήμονας	Εκπαιδευτικός, Πρόεδρος Μανιταρόφιλων Ελλάδας- Γρεβενά
ΠΡΟΣΚΕΚΛΗΜΕΝΟΙ ΣΥΜΜΕΤΟΧΕΣ			
Γκόνου-Ζάγκου	Ζαχαρούλα	Δρ. Βιολογίας- Μυκητολογίας	Επίκουρη Καθηγήτρια Εθνικό και Καποδιστριακό Παν/μιο Αθηνών Τμήμα Βιολογίας, Τομέας Οικολογίας και Ταξινομικής
Πολέμης	Ηλίας	Δρ. Γεωπόνος - Μυκητολόγος	Επιστημονικός Συνεργάτης Γεωπονικού Πανεπιστημίου Αθηνών, Τμήμα Επιστήμης Φυτικής Παραγωγής
Διαμαντοπούλου	Παναγιώτα	Δρ. Γεωπόνος- Επιστ. Τροφίμων	Αναπληρώτρια Ερευνήτρια Ελληνικός Γεωργικός Οργανισμός-ΔΗΜΗΤΡΑ (ΕΛΓΟ), Ινστιτούτο Τεχνολογίας Αγροτικών Προϊόντων (ΙΤΑΠ)
Κυριάζογλου	Κωνσταντίνα	Βιολόγος	Μονάδα Τεχνικής Υποστήριξης Περιβάλλοντος της ΜΟΔ, Τμήμα Βιοποικιλότητας
Στάρα	Καλλιόπη	Δρ. Πολιτισμικής Οικολογίας	Εξωτερικός Συνεργάτης Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων, Τμήμα Βιολογικών Εφαρμογών και Τεχνολογιών
Αγγελόπουλος	Θανάσης	Δασολόγος - Περιβαλλοντολόγος	Υπ. Διδάκτορας, Εθνικό και Καποδιστριακό Παν/μιο Αθηνών, Τμήμα Βιολογίας
Παναγιώτου	Γεώργιος	Δρ. Δασολόγος - Περιβαλλοντολόγος	ΓΔΔΔ & ΔΠ, Δ/νση Προγραμματισμού και Δασικής Πολιτικής, Τμήμα Σχεδιασμού και Αξιολόγησης Δασικής Πολιτικής και Ανάπτυξης
Σωφρόνης	Δημήτρης	Λογιστής	Πρόεδρος Συλλόγου Μανιταρόφιλων Μεσογαίας
Κόλλιας	Ελευθέριος	Δρ. Δασολόγος – Περιβαλλοντολόγος Γεωπόνος/Γεωργο- οικονομολόγος	Γ.Π.Α. ΜΔΕ στην Περιφερειακή Ανάπτυξη Ι.Π.Α. / ΠΑΚΠΕ
Χρυσαφίδης	Δημήτρης	Δρ. Χημείας Τροφίμων	Χημικός υπάλληλος του Γενικού Χημείου του Κράτους στην Α ΧΥ Αθηνών

